

Biblioteka Muzeum Archeologicznego
i Etnograficznego w Łodzi
nr 42

Muzeum
Archeologiczne
i Etnograficzne
w Łodzi

województwo ^Ł
łódzkie

Instytucja kultury
Samorządu
Województwa Łódzkiego

Wojciechowski
Cena 1 zł

Wojciechowski
ul. Cieszczyńska 28
Warszawa - Dzięków

Wojciechowski

Pol. Wz. Gargol

POCZTÓWKA

MARIUSZ MIELCZAREK

Dla polskich muzeów ...

Unikatowa kolekcja monet
zebranych na Bliskim Wschodzie
w czasie II wojny światowej
w zbiorach Muzeum Archeologicznego
i Etnograficznego w Łodzi

For Polish museums ...

A unique coin collection
formed in the Middle East
during World War II,
deposited in the Archaeological
and Ethnographical Museum in Łódź

ŁÓDŹ 2021

*Historia jest tłumaczeniem Medalów,
a Medale są światłem,
y pochodnią do historii*

Leclerc de Montlinot,
*Dykcyonarz Służący do poznania Historii Naturalney
y różnych osobliwszych Starożytności, ktore ciekawi
w Gabinetach znayduią. Dzieło wielce ciekawe y użyteczne
z Francuskiego przełożone przez X. Ładowskiego Piara,
t. II, Kraków 1783, s. 59-61: Medailles, Medale*

MUZEUM ARCHEOLOGICZNE I ETNOGRAFICZNE W ŁODZI

© Copyright 2021 by Authors
and the Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź

ISBN 978-83-61293-52-1

AUTOR

MARIUSZ MIELCZAREK
ORCID 0000-0002-2476-270X

AUTORKA KATALOGU MONET – ŚWIAT ISLAMU

Dorota Malarczyk
ORCID 0000-0002-7415-7049

RECENZENCI

JOACHIM ŚLIWA, ELIZA WALCZAK

TŁUMACZENIE NA JĘZYK ANGIELSKI

NICHOLAS SEKUNDA

TŁUMACZENIA STRESZCZEŃ

KRZYSZTOF JARZĘCKI

PROJEKT OKŁADKI I KART TYTUŁOWYCH

BEATA WAWRZECKA

ZDJĘCIA MONET, SKŁAD I ŁAMANIE

BARBARA SOLAREWICZ

**Ministerstwo
Kultury
Dziedzictwa
Narodowego
i Sportu.**

DOFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW
MINISTRA KULTURY,
DZIEDZICTWA NARODOWEGO I SPORTU,
POCHODZĄCYCH Z FUNDUSZU
PROMOCJI KULTURY

SPIS TREŚCI

CONTENTS

Podziękowania	
Acknowledgements	9
Wprowadzenie	
Foreword	13
Dla polskich muzeów ...	
For Polish museums ...	19
Antoni Klein (1901-1968) i jego kolekcja monet. Historia zbioru i jego znaczenie	
Antoni Klein (1901-1968) and his coin collection. History of the collection and its significance	63
Bibliografia	
Bibliography	113
Katalog monet	
Coin catalogue	141
Świat antyczny	
Ancient world	143
Cesarstwo Bizantyńskie i pieniądz Krzyżowców	
Byzantine Empire and currency of the Crusaders	247

Świat islamu	
World of Islam	281
Królestwo Bosporańskie	
Bosporan Kingdom	345
Obiekt nieokreślony	
Undefined item	349
Literatura	
References	353
Streszczenia	
Abstracts	363
Aneks I	
Appendix I	377
Aneks II	
Appendix II	395
Aneks III	
Appendix III	403

PODZIĘKOWANIA

Prezentowana książka jest pierwszą pełną publikacją kolekcji monet stworzonej przez Antoniego Kleina na Bliskim Wschodzie w czasie II wojny światowej. Zabytki te w latach 1947-1948 trafiły do zbiorów łódzkiego muzeum, ówczesnego Muzeum Prehistorycznego, obecnego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Były to lata, gdy pod kierunkiem mgr. Anatola Gupieńca tworzony był „Gabinet Numizmatyczny” Muzeum. Od tego czasu kolekcja Antoniego Kleina należy do jednego z najciekawszych zespołów numizmatycznych w zbiorach łódzkiego Muzeum, i nie tylko.

Opracowanie kolekcji Antoniego Kleina (1901-1968), między innymi ze względu na jej historię i różnorodność, nie było łatwe. Za ogromną pomoc i wsparcie w tej pracy serdecznie dziękuję Rodzinie Antoniego Kleina. Zmarłemu Andrzejowi Kleinowi, synowi Antoniego Kleina, którego miałem zaszczyt spotkać wiele lat temu, oraz niezyskującemu Stefanowi Kleinowi, wnukowi twórcy kolekcji – dzięki uprzejmości S. Kleina mogłem uzupełnić wiedzę na temat zbioru.

Ogromne podziękowania kieruję ku mgr Dorocie Malarczyk z Muzeum Narodowego w Krakowie. Bez pracy D. Malarczyk nad monetami świata islamu, kompletna publikacja kolekcji Antoniego Kleina nie byłaby możliwa.

ACKNOWLEDGEMENTS

The present book is the first complete publication of the coin collection created by Antoni Klein, during World War II in the Middle East. In 1947-1948 these objects found their way into the collections of the museum in Łódź, which was at that time called the Prehistoric Museum, but is now the Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź. These were the years when the Numismatic Cabinet of the Museum was created under the supervision of Anatol Gupieniec M.A. Since that time, the collection of Antoni Klein continues to be one of the most interesting groups in the numismatic collection of the Museum of Łódź, and far beyond.

Work on the collection of Antoni Klein (1901-1968) has not been easy, due above all to its history and diversity. I would like to thank Antoni Klein's family for their enormous help and support in this task. Thanks are due to the late Andrzej Klein, Antoni Klein's son, whom I had the honour of meeting many years ago, and to the late Stefan Klein, grandson of the collection's creator. Through the courtesy of Stefan Klein, I was able to supplement my knowledge of the collection.

I would like to thank Dorota Malarczyk M.A. of the National Museum in Cracow enormously for her help. The complete publication of Antoni Klein's collection would not have been possible at all without

Za umożliwienie prac w Jerozolimie, których jednym z wyników jest prezentowane opracowanie, winien jestem podziękowania zmarłemu Jackowi Milerowi, dyrektorowi Departamentu Dziedzictwa Kulturowego za Granicą i Strat Wojennych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wyrazy podziękowania kieruję ku Siostrzom Elżbietankom z Domów Polskich w Jerozolimie oraz do Ojca Tadeusza, rozmowy z którym wniosły wiele do prowadzonych studiów.

Poszukiwania archiwalne miały objąć zarówno archiwa krajowe, jak i zagraniczne. Pandemia uniemożliwiła takie działania. Studia archiwalne przeprowadzone zostały na tyle, ile to było możliwe.

Bardzo dziękuję p. Mariuszowi Olczakowi, dyrektorowi Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Dzięki pracy w Archiwum odnalazłem szereg niezwykle cennych danych na temat „wojennych zbiorów” powstałych w Palestynie. Za pomoc dziękuję pracownikom Archiwum.

Serdecznie dziękuję Osobom, które udostępniły mi efekty własnych prac w Instytucie Polskim i Muzeum im. Gen. Sikorskiego w Londynie oraz innych archiwach. Mam nadzieję, że w przyszłości uda się zrealizować planowane studia i uzupełnić dane, które z konieczności zostały pominięte. Tym bardziej dziękuję prof. dr hab. Wandzie K. Roman za umożliwienie mi skorzystania

her work on the coins of the Islamic world.

For making my work in Jerusalem possible, out of which the present study has arisen, I acknowledge my debt of thanks to the recently deceased Jacek Miler, Director of the Department of Cultural Heritage Abroad and War Losses of the Ministry of Culture and National Heritage.

My thanks go to the Elizabethan Sisters of the Polish Houses in Jerusalem and to Father Tadeusz, conversations with whom have contributed much to the studies.

The pandemic made the archival research which was planned to be carried out in both domestic and foreign archives impossible. As much archival research was carried out proved possible.

Many thanks to Mariusz Olczak, Director of the Archive of New Files in Warsaw. Thanks to my work in the Archive I have found a number of extremely valuable data on the 'wartime collections' created in Palestine. I thank the staff of the Archive for their help.

I cordially thank those who have made available to me the results of their own work in the Polish Institute, the General Sikorski Museum in London and other archives. I hope that in the future it will be possible to carry out the planned studies and to complete the data that have necessarily been omitted.

z dokumentów, które zebrała w trakcie swoich studiów nad archiwami doby II wojny światowej.

Dziękuję Dyrekcji oraz mgr Patrycji Zasadzkiej za możliwość poznania i wykorzystania w pracy dokumentacji i zabytków, przekazanych przez Antoniego Kleina do Muzeum w Łęczycy.

Za wsparcie poszukiwań „archiwalnych” odnoszących się do działań Antoniego Kleina za niezbędne uważam podziękowanie zmarłemu prof. dr. hab. Tadeuszowi Poklewskiemu-Koziół, który osobiście znał Antoniego Kleina. Dzięki pomocy Profesora dotarłem do szeregu materiałów, wcześniej niewykorzystanych, będących w rękach prywatnych.

Pracując nad kolekcją Antoniego Kleina niezbędne było sięgnięcie do powstałego w podobnych okolicznościach zbioru, stworzonego przez Jarosława Sagana, obecnie w Muzeum Archeologicznym w Krakowie. Za dyskusję na temat działań J. Sagana dziękuję prof. dr. hab. Joachimowi Śliwie. Za umożliwienie poznania kolekcji dziękuję dr. Krzysztofowi Babrajowi i mgr Annie Drzymuchowskiej.

Za możliwość skorzystania z materiałów odnoszących się do historii kolekcji w Poznaniu dziękuję dr. Witoldowi Garbaczewskiemu.

Dziękuję mgr. Jerzemu Pinińskiemu z Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, który szereg lat temu studiował monety

All the more reason to thank Prof. Dr. Wanda K. Roman for allowing me to make use of the documents she has collected in the course of her studies of the archives of the Second World War.

I would like to thank the management and Patrycja Zasadzka, M.A., for allowing me to get to know the documentation and artefacts donated by Antoni Klein to the Museum in Łęczycza, and use this information in my work.

For supporting the ‘archival’ research relating to the activities of Antoni Klein, it is essential to thank the late Prof. Tadeusz Poklewski-Koziół, who knew Antoni Klein personally. Thanks to the help of the Professor I had access to a host of previously unused materials currently in private hands.

Whilst working on the collection of Antoni Klein, I found it essential to compare the collection created in similar circumstances by Jarosław Sagan, now in the Archaeological Museum in Cracow. I thank Prof. Joachim Śliwa for information about J. Sagan’s activities. I thank Dr. Krzysztof Babraj and Anna Drzymuchowska M.A. for making the collection accessible.

I would like to thank Dr. Witold Garbaczewski for making the materials relating to the history of the collection in Poznań possible.

I hereby thank Jerzy Piniński M.A. from the Archaeological and

rzymskie i bizantyńskie, tworząc podstawę dalszych prac. Odniosłem się do nich. Efektem naszej współpracy jest artykuł wydany w 1983 roku.

Dr. Haimowi Gitlerowi i Yanivo-
vi Schauerowi dziękuję za pomoc
w studiach nad mennictwem Judei.

Słowa podziękowań kieruję do
dr. hab. Jarosława Bodzka, prof. UJ,
z Muzeum Narodowego w Krako-
wie, za wsparcie w analizie monet
ptolemejskich będących w łódzkiej
kolekcji. Te same słowa odnoszą się
do oceny i dyskusji na temat prezen-
tacji monet rzymskich, którą prowa-
dziłem z dr. Krzysztofem Jarzęckim.

Mariusz Mielczarek

Ethnographical Museum in Łódź, who
a number of years ago described the
Roman and Byzantine coins, forming
a basis for further work on them.
I have referred to this. The fruits of
our cooperation resulted in an article
published in 1983.

My thanks are due to Dr. Haim
Gitler and Yaniv Schauer for their
support in the study of the minting
of Judea.

I would like to express my
gratitude to Dr. hab. Jarosław
Bodzek, Professor of the Jagiellonian
University, from the National Museum
in Cracow, for his support in the
analysis of the Ptolemaic coins in the
Łódź collection. Equally thanks are
due to Dr. Krzysztof Jarzęcki for his
assessment of the Roman coins and
discussion about their presentation.

Mariusz Mielczarek

WPROWADZENIE

Numizmatyczna kolekcja Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego, której niewielką, ale bardzo ważną część stanowi zbiór Antoniego Kleina, ma krótką historię. Jej początki nawiązują jednak do łódzkich publicznych i prywatnych zbiorów monet i medali z lat 1930-tych. Zawiera ona bowiem kilkadziesiąt zabytków, które zdeponowane były w pierwszych łódzkich muzeach. Monety były w zbiorze Muzeum Miejskiego, które w 1923 r. przejęło zasoby Muzeum Nauki i Sztuki założonego w 1911 roku. W 1930 r. Muzeum Miejskie podzielone zostało na trzy odrębne placówki. Monety, kierując się oceną ikonografii monetarnej, przekazano do Muzeum Sztuki im. Juliana i Kazimierza Bartoszewiczów¹. Zabytki te (głównie monety polskie, także banknoty²) zaginęły w czasie II wojny światowej. Odrębny zbiór numizmatyczny powstał w Muzeum Etnograficznym, do którego trafiły zabytki archeologiczne. Doceniając znaczenie i potrzeby archeologii, uznając „wartość” współpracy etnografii i archeologii, w muzeum tym gromadzono również monety. Szczególną uwagę zwrócono wówczas na znaleziska monet. Zbierano zarówno pojedyncze monety, jak i skarby. W pierwszej kolejności zwracano uwagę

¹ Zob. Kurc-Maj 2015.

² Mikołajczyk 1981a: 6 przypis 1.

FOREWORD

The numismatic collection of the Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź, of which the collection of Antoni Klein is a small but very important part, has a short history. Its origins, however, can be traced back to the public and private collections of coins and medals in Łódź in the 1930s. It contains several dozen artefacts that were deposited in the first museums in Łódź. The coins were in the collections of the City Museum, which in 1923 took over the resources of the Museum of Science and Art established in 1911. In 1930 the City Museum was divided into three separate institutions. The coins, following an evaluation of their monetary iconography, were transferred to the Julian and Kazimierz Bartoszewicz Museum of Art.¹ These objects (mainly Polish coins, but also banknotes)² were lost. A separate numismatic collection was created in the Ethnographic Museum, to which the archaeological artefacts were transferred. Appreciating the importance and needs of archaeology, recognizing the 'value' of cooperation between ethnography and archaeology, coins were also collected in this museum. From this time onwards particular attention was paid to coin finds. Both individual coins and hoards

¹ See Kurc-Maj 2015.

² Mikołajczyk 1981a: 6 note 1.

na znaleziska z okolic Łodzi. Do Muzeum Etnograficznego trafiły skarby monet rzymskich oraz monet wczesnośredniowiecznych. Kupiono także antyczne pojedyncze monety greckie i rzymskie. Do Miejskiego Muzeum Etnograficznego, w którym powstała również „azjatycka” kolekcja etnograficzna³, подарowano szereg monet znalezionych na terenie Rzeczypospolitej⁴. W dobie II wojny światowej zbiory muzealne zostały zdevastowane⁵.

W maju 1945 r. powstało Miejskie Muzeum Prehistoryczne. Do tej placówki, wraz z zabytkami archeologicznymi, przekazano skromne pozostałości zbiorów numizmatycznych przedwojennego Miejskiego Muzeum Etnograficznego.

Dyrektorem Muzeum Prehistorycznego został prof. Konrad Jażdżewski. Zdecydowano wówczas o rozwoju muzealnych zbiorów numizmatycznych. Zgodnie z nazwą muzeum, szczególną uwagę zwrócono na monety starożytne i pieniądź doby wczesnego średniowiecza.

Wśród współpracowników Profesora K. Jażdżewskiego był mgr Anatol Gupieniec (1914-1985), z wykształcenia historyk sztuki, pasjonat numizmatyki⁶. W muzeum utworzono Samodzielne Stanowisko

were collected. Principal attention was paid to finds from the vicinity of Łódź. Hoards of Roman coins as well as early medieval coins made their way to the Ethnographic Museum. Single examples of Greek and Roman coins were also purchased. A number of coins found in the Republic of Poland were donated to the Ethnographic Museum,³ where an 'Asiatic' ethnographic collection was also created.⁴ The museum collections were devastated during the Second World War.⁵

In May 1945, the Municipal Prehistoric Museum was established. The modest remnants of the numismatic collection of the pre-war City Ethnographic Museum were transferred to this institution, together with the archaeological artefacts.

Professor Konrad Jażdżewski became the director of the Prehistoric Museum. It was then that the decision was taken to develop the museum's numismatic collection. In accordance with the name of the museum, particular attention was paid to ancient coins and to the coinage of the early Middle Ages.

Among Professor K. Jażdżewski's colleagues was Anatol Gupieniec, M.A. (1914-1985), an art historian by education, and passionate about

³ Nadolska-Styczyńska 2004: 259-279.

⁴ Mikołajczyk 1981a: 4-5.

⁵ Zob. Jażdżewski 1995: 202-204.

⁶ Abramowicz 1984b; Gupieniec 1977.

³ Mikołajczyk 1981a: 4-5.

⁴ Nadolska-Styczyńska 2004: 259-279.

⁵ See Jażdżewski 1995: 202-204.

ds. Numizmatyki. W 1948 r. na podstawie decyzji Ministerstwa Kultury i Sztuki utworzono w Muzeum Dział Numizmatyczny. Jego kierownikiem został A. Gupieniec. Dzięki Jego staraniom do łódzkiego Muzeum, już w pierwszych latach istnienia Działu Numizmatycznego, pozyskano wiele numizmatów, od emisji antycznych po monety doby nowożytnej. W 1954 r. w posiadaniu Muzeum było ponad 13 000 monet, w tym szereg skarbów odkrytych na terenie Polski⁷. Jednymi z wielu tego przykładów są skarby z miejscowości Ruda koło Wielunia (datowany na XI w. skarb siekanego srebra)⁸ oraz z Klukowicz na Białostoczczyźnie (skarb monet arabskich)⁹. To, że w łódzkim Muzeum jest Dział Numizmatyczny szybko zaistniało w świadomości społecznej, nie tylko mieszkańców Łodzi i jej okolic. Już na przełomie lat 1940-tych i 1950-tych do zbiorów numizmatycznych wówczas już Miejskiego Muzeum Archeologicznego trafiły monety ze zbiorów prywatnych¹⁰. Przekazywano też monety „znalezione przypadkowo w terenie”¹¹.

numismatics.⁶ An independent post for numismatics was created in the Museum. In 1948, on the basis of a decision of the Ministry of Culture and Art, a Numismatic Department was created in the Museum. A. Gupieniec became its head. Thanks to his efforts, already in the first years of the Numismatic Department's existence, the Łódź Museum acquired many numismatic items, from ancient issues to modern coins. In 1954, the Museum disposed of over 13.000 coins, including a number of hoards discovered in Poland.⁷ A couple of examples are the hoard from Ruda near Wieluń (a treasure of chopped silver dating back to the 11th century),⁸ and that from Klukowicze in the Białystok region (a hoard of Arabic coins).⁹ The fact that the Museum in Łódź had a Numismatic Department soon came to public awareness, not only among the inhabitants of Łódź and its surrounding area. Already at the turn of the 1940s and 1950s, the numismatic collection of the then Municipal Archaeological Museum included coins from

⁷ Gupieniec 1954: 4.

⁸ Gupieniec 1973a; Gupieniec 1973-1974; Bogucki et alia 2015: 358-362, nr 140.

⁹ Gupieniec 1979; Czapkiewicz et alia 1964; Bogucki et alia 2015: 162-171, nr 52.

¹⁰ Dla przykładu: Gupieniec 1973b: 40.

¹¹ Mikołajczyk 1981: 8. Zob. Gupieniec 1954: 38-62.

⁶ Abramowicz 1984b; Gupieniec 1977.

⁷ Gupieniec 1954: 4.

⁸ Gupieniec 1973a; Gupieniec 1973-1974; Bogucki et alia 2015: 358-362 no. 140.

⁹ Gupieniec 1979; Czapkiewicz et alia 1964; Bogucki et alia 2015: 162-171 no. 52.

Stworzenie Działu Numizmatycznego w Muzeum Archeologicznym zobowiązywało do szczególnego działania – zwrócenia specjalnej uwagi na monety wydobyte w trakcie prac archeologicznych oraz rejestrację znalezisk monet. Do Muzeum trafiły monety znalezione w kraju, jak i poza nim.

W grudniu 1948 roku, roku w którym w Muzeum Archeologicznym powstał Dział Numizmatyczny, otwarto pierwszą powojenną wystawę numizmatyczną w Łodzi. Była to pierwsza¹², może jedna z pierwszych, wystaw numizmatycznych w powojennej Polsce. W przygotowaniu ekspozycji pomogli łódzcy kolekcjonerzy, udostępniając w ramach ekspozycji swoje zbiory. W 1954 roku wydany został *Przewodnik po Dziale Numizmatycznym Muzeum Archeologicznego w Łodzi*.

Wśród osób prywatnych, które w 1948 r. wsparły pierwszą numizmatyczną wystawę w łódzkim Muzeum Archeologicznym udostępniając do ekspozycji swoje zbiory, był Antoni Klein¹³, wówczas mieszkający w Łodzi. Dzięki kolekcji A. Kleina "część antyczna" wystawy nabrała szczególnego znaczenia. Była to bowiem ekspozycja, która, chyba jako pierwsza, pozwoliła na szeroką prezentację w Polsce dziejów pieniądza na Bliskim Wschodzie w starożytności.

private collections.¹⁰ Coins 'found accidentally in the field' were also handed over.¹¹

The creation of the Numismatic Department in the Archaeological Museum obliged the Museum to act in a particular way. Special attention was paid to coins discovered during archaeological excavations, as well as the registering of chance finds. Both coins found in the country as well as abroad found their way into the Museum.

In December 1948, the year in which the Numismatic Department was established in the Archaeological Museum, the first post-war numismatic exhibition in Łódź was opened. It was the first,¹² or at least one of the first, numismatic exhibitions in post-war Poland. Collectors from Łódź helped to prepare the exhibition by making their collections available for display. In 1954 a *Guide to the Numismatic Department of the Archaeological Museum in Łódź* was published.

Among private individuals who in 1948 supported the first numismatic exhibition at the Archaeological Museum in Łódź by making their collections available for display was Antoni Klein¹³, then living

¹² Gupieniec 1973b: 15.

¹³ Gupieniec 1973b: 15.

¹⁰ For instance Gupieniec 1973b: 40.

¹¹ Mikołajczyk 1981: 8. See Gupieniec 1954: 38-62.

¹² Gupieniec 1973b: 15.

¹³ Gupieniec 1973b; 15.

Zbiór A. Kleina, będący przedmiotem prezentowanej publikacji, jest kolekcją unikatową, bo każda moneta posiada dane o miejscu i okolicznościach znalezienia.

in Łódź. Thanks to Klein's collection the 'ancient part' of the exhibition acquired special significance. It was probably this exhibition to present the history of money in the Middle East in antiquity. This was probably the first exhibition in Poland that presented a broad view of the history of money in the ancient Middle East.

The collection formed by A. Klein, which is a subject of this publication, is unique as the find spot is noted for each coin.

DLA POLSKICH MUZEÓW ...

Okres II wojny światowej wydaje się być czasem, w którym wygasła idea, popularna głównie w drugiej połowie XIX stulecia i pierwszych dziesięcioleciach XX wieku, propagująca indywidualne działania, mające na celu tworzenie oraz wzbogacenie zbiorów polskich muzeów, czy też zasobów instytucji kolekcje posiadających. Sądząc po liczbie znanych nam darczyńców, w tym Polaków rozrzuconych po świecie, stwierdzić można, że dla wielu z nich opisana postawa stała się swoistą powinnością wobec polskiej kultury. Dary przekazywane były zarówno do placówek istniejących na terenach Rzeczypospolitej Obojga Narodów, jak i do tych rozwijających się w oddaleniu od kraju¹ –

¹ Najlepszym świadectwem wyrażonej opinii są dwie prace. Dwutomowa publikacja Edwarda Chwalewika (1873-1956), bibliotekarza i historyka książki, *Zbiory polskie. Archiwa biblioteki gabinetu galerje muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w Ojczyźnie i na obczyźnie*, t. I-II, Warszawa-Kraków, MCMXXVI-MCMXXVII [II wyd.], reprint Kraków 1991 [Chwalewik 1926; Chwalewik 1927] (zob. też E. Chwalewik, *Z moich wspomnień o zbieractwie*, Warszawa, Biblioteka Narodowa, 2006 [Chwalewik 2006]), oraz zachowane w rękopisie dzieło: A. Ryszard, *Album numizmatyków polskich oraz krótki przegląd ich prac i zbiorów numizmatycznych przez ... w Krakowie r. 1881-1891*, rękopis w Lwowskiej

FOR POLISH MUSEUMS ...

The idea of promoting individual, private actions aimed at creating and enriching the collections of Polish museums, or the resources of other institutions having similar collections, seems to have died out during the Second World War. This concept was popular mainly in the second half of the 19th century and the first decades of the 20th century. Judging by the number of donors we know of, including Poles scattered all over the world, we can say that for many of them this attitude became a kind of duty towards Polish culture. Donations were made to institutions existing within the Polish-Lithuanian Commonwealth as well as to those developing which were far distant from the home country,¹ such as the

¹ The best evidence for the opinion expressed are two works. The two-volume book of Edward Chwalewik (1873-1956), librarian and historian, *Polish Collections. An Archive of Libraries, Cabinets, Galleries and Museums and other collections of memoirs of the past in the Fatherland and Abroad*, Vols. I-II, Warsaw. Cracow, MCMXXVI-MCMXXVII (second ed.), reprint Cracow 1991. (See also E. Chwalewik, *From my Reminiscences of Collecting*, Warsaw, National Library, 2006), as well as the work preserved in manuscript form: A. Ryszard, *Album of Polish Numismatists as well as a quick review of their activity and numismatic collections by ... in Cracow 1881-1891*, manuscript in

takich jak „otwarta” w 1838 r. Biblioteka Polska w Paryżu² (w której gromadzono również monety³), czy założone w 1870 r. Muzeum Polskie w Rapperswilu⁴. Instytucje te zarówno współpracowały ze sobą, jak też prowadziły spory⁵.

Nie można już na wstępie nie zaznaczyć, że w XIX stuleciu polskich kolekcji prywatnych (w tym zbiorów monet), było wiele. Niedługo po utracie niepodległości i podziale Rzeczypospolitej między zaborców pojawili się opiekunowie, mniej lub bardziej zamożni, narodowych pamiątek. „W świecie”, Polacy stworzyli również kolekcje, które z założenia trafić miały do Polski. Powstały one „od Paryża⁶ poprzez Kijów, Odessę,

Polish Library in Paris which ‘opened’ in 1838,² within which coins were also gathered,³ or the Polish Museum in Rapperswil founded in 1870.⁴ These institutions both cooperated and equally well engaged in disputes with one another.⁵

One cannot fail to point out at the outset that in the 19th century Polish private collections (including collections of coins), were numerous. Soon after the loss of independence and the division of the Polish-Lithuanian Commonwealth between the partitioners, custodians – more or less wealthy, of national memorabilia appeared. ‘In the world’, Poles also created collections which, by definition, were to go to Poland.

Bibliotece Naukowej im. W. Stefanyka, Oddział Rękopisów, zespół 5. Warto też zwrócić uwagę na *Spis Prywatnych Zbieraczy z wyszczególnieniem ich zbiorów i kierunku, jakim przedewszystkiem swoim studyom się oddają*, zamieszczone w Roczniku dla Archeologów, Numizmatyków i Bibliografów Polskich, 1871.

² Chwalewik 1927: 41-43; Dybiec 2004: 129; Pezda 2013; Bąbiak 2010: 130-133.

³ Pezda 2013: 40, 73; Męcłewska 2014; Męcłewska 2019a.

⁴ Chwalewik 1927: 141-150; Chankowski 1988; Dybiec 2004: 129-135; Pezda 2013: 139-144; Walczak 2021; Bąbiak 2010: 142-151.

⁵ Patek 2013: 10, 16.

⁶ De Rosset 2005. Warto zauważyć, że Adam Czartoryski wspierał w Paryżu

the W. Stefanyk Scientific Library of Lviv, Manuscripts Division, group 5. It is also worth noting the ‘List of Private Collectors with a specification of their collections, and for what discipline primarily their study would be useful’ found in the *Yearbook for Polish Archaeologists, Numismatists and Bibliographers*, 1871.

² Chwalewik 1927: 41-43; Dybiec 2004: 129; Pezda 2013; Bąbiak 2010: 130-133.

³ Pezda 2013: 40, 73; Męcłewska 2014; Męcłewska 2019a.

⁴ Chwalewik 1927: 141-150; Chankowski 1988; Dybiec 2004: 129-135; Pezda 2013: 139-144; Walczak 2021; Bąbiak 2010: 142-151.

⁵ Patek 2013: 10, 16.

Stambuł po Samarkandę⁷". Znacząco wsparło też muzea w odrodzonej Polsce. Po 1918 r. muzea wzbogaciły liczne przekazy osób prywatnych.

W początku XIX w. polskie kolekcjonerstwo dzieł sztuki, miało już długą historię. Stwierdzenie to dotyczy także zbiorów numizmatycznych. Celem prezentowanej publikacji jest przedstawienie szczególnej historii unikatowego zbioru monet i jego pełna edycja. Zespołu wyjątkowego ze względu na to, że w przypadku każdej monety znane jest miejsce znalezienia. Dlatego też w rozważaniach zamieszczonych poniżej, ogromną uwagę zwrócono na kwestie związane z kolekcjonowaniem monet, w pierwszej kolejności pieniądza świata starożytnego⁸.

They were created 'from Paris,⁶ through Kiev, Odessa, Istanbul to Samarkand'⁷. Significant support was also given to museums in the reborn Poland. After 1918, museums were enriched by numerous donations from private individuals.

By the beginning of the 19th century Polish collecting of works of art had a long history. This statement also applies to numismatic collections. The aim of the current publication is to present the particular history of a rich collection of coins, as well as its first full publication. Unique collection, as each piece has data on the place of founding. Therefore, in the considerations below, special attention is paid to issues related to coin collecting, with particular attention being paid to the coinage of the ancient world.⁸

działania na rzecz kultury narodowej – dla przykładu: Jedlicki 2008: 19-20; zob. Bąbiak 2014.

⁷ Znana ze zdjęć, opisów i materiałów archiwalnych kolekcja starożytności, w tym monet, Leona Barszczewskiego (1849-1910). Strojecki 2017; Mielczarek 1995a; Gorshenina 2003: 296.

⁸ Literatura dotycząca historii zbiorów dzieł sztuki, także zabytków antycznych, jak i bibliotek jest bogata. To samo stwierdzić należy w odniesieniu do polskich zbiorów numizmatycznych i polskich studiów nad dziejami pieniądza. W poniższych rozważaniach, w których zwrócono uwagę na formowanie się i rozwój konkretnej idei, dokonano wyboru z długiego szeregu bardzo wartościowych wydawnictw prezentujących

⁶ De Rosset 2005. It is worth noting that Adam Czartoryski, supported national cultural activities in Paris – for instance Jedlicki 2008: 19-20. See Bąbiak 2014.

⁷ Known from photographs, descriptions and archival material, Leon Barszczewski's (1849-1910) collection of antiquities, which included coins. Strojecki 2017; Mielczarek 1995a; Gorshenina 2003: 296.

⁸ The literature on the history of art collections, including ancient objects, as well as on libraries is abundant. The same could be said regarding Polish numismatic collections and Polish studies on the history of money. The text which follows, which focus on the formation and development of

Egzemplifikacją „rozwinętej” w dobie Renesansu potrzeby zbierania dzieł sztuki stało się rozpowszechnienie zainteresowań wytworami antycznej Grecji i Rzymu⁹. Jeśli chodzi o monety, w przypadku Polski, szybko zwrócono uwagę, że monety wybite na terenie *imperium romanum* znajdowane są w ziemi na terenie kraju¹⁰. Maciej z Miechowa (1457-1523)¹¹, rektor Akademii Krakowskiej, przedstawił sugestie, co do „dróg” jakimi monety rzymskie dotarły na ziemię Polski¹². Było to szczególne „świadczenie” powiązania dziejów Polski z historią starożytnego Rzymu. Pobyty Polaków w Rzymie¹³ i innych ośrodkach Italii skutkowały rozwojem zainteresowań Antykem i jego „pozostałościami”¹⁴.

XVI stulecie to czas¹⁵, w którym poświadczono są w Polsce zarówno zbiory monet, jak i pierwsze polskie traktaty odnoszące się do dziejów

The need to collect works of art, which first ‘developed’ during the Renaissance, was exemplified by the interest in the products of ancient Greece and Rome which became widespread.⁹ When it came to coins, in the case of Poland, it was quickly noticed that coins minted within the confines of the territory of the Roman Empire were to be found in the ground within Polish territory.¹⁰ Maciej of Miechów (1457-1523),¹¹ Rector of the Academy of Cracow, offered various suggestions as to the ‘routes’ by which Roman coins could have reached the Polish lands.¹² It was a special type of ‘evidence’ linking the history of Poland to that of ancient Rome. The visits of Poles to Rome,¹³ and other Italian cities, resulted in the development of interest in Antiquity and its ‘remains’.¹⁴

zastugi licznych kolekcjonerów, w tym zbieraczy monet i medali, także tych nie wymienionych w tej pracy.

⁹ Zob. Pianko 1954.

¹⁰ Grabowski 1854: 194; Abramowicz 1981: 84-86; Mielczarek 2002.

¹¹ Zawadzki 2020: 284-285.

¹² Abramowicz 1981: 82-83; Mielczarek 1999; także Mielczarek 1997d: 95; Mielczarek 2011a.

¹³ Wybierając z bogatej literatury: Barycz 1938.

¹⁴ Mielczarek 1997d.

¹⁵ Zob. Pomian 1996 oraz Zasztowt 2007: 13.

a specific idea, have been selected from a long series of very valuable publications, presenting the accomplishments of numerous collectors, including coin and medal collectors, as well those not mentioned those not mentioned in this work.

⁹ See Pianko 1954.

¹⁰ Grabowski 1854: 194; Abramowicz 1981: 84-86; Mielczarek 2002.

¹¹ Zawadzki 2020: 284-285.

¹² Abramowicz 1981: 82-83; Mielczarek 1999; also Mielczarek 1997d: 95; Mielczarek 2011a.

¹³ A selection from the rich literature: Barycz 1938.

¹⁴ Mielczarek 1997d.

pieniądza świata starożytnego, nie tylko rzymskiego. Przywołać trzeba rozprawę Stanisława Grzepskiego (1523-1570)¹⁶, profesora Akademii Krakowskiej, *De multipli siclo et talento hebraico ...*, Antverpiae 1568. Zbiór monet S. Grzepskiego¹⁷ i kolekcja wspomnianego wyżej Macieja z Miechowa nie były jedynymi w XVI-wiecznym Krakowie¹⁸. Stanisław Reszka (1544-1600), który w Italii spędził niemal 20 lat¹⁹, przywiózł do Krakowa antyczne monety rzymskie. Znamienne jest, że S. Grzepski zgromadzone przez siebie monety podarował Akademii Krakowskiej²⁰, tworząc podstawę rozwoju kolekcji tej uczelni.

Nie sposób nie wspomnieć w tym miejscu o starszych zbiorach Radziwiłłów. Historia tych zbiorów sięga Mikołaja Radziwiłła Czarnego (1515-1565)²¹. Miał on również bogatą bibliotekę; warto zauważyć,

The 16th century was the period during which both coin collections and the first Polish treatises on the history of money in the ancient world, not only Roman, are attested in Poland.¹⁵ A treatise by Stanisław Grzepski (1523-1570), professor of the Cracow Academy,¹⁶ entitled *De multipli siclo et talento hebraico ...*, Antverpiae 1568, should be mentioned here. The coin collections of S. Grzepski,¹⁷ and Maciej of Miechów which has been mentioned above, were not the only ones in 16th century Cracow.¹⁸ Stanisław Reszka (1544-1600), who spent almost 20 years in Italy,¹⁹ brought ancient Roman coins to Krakow. It is significant that S. Grzepski donated the coins he had collected to the Cracow Academy,²⁰ forming a basis for the further development of the collection of that University.

¹⁶ Horski 1974; Abramowicz 1981: 83-84; Mielczarek 1997d: 95-96; Haczewska, Korczyńska 1997: 53; Zawadzki 2020: 285.

¹⁷ Skowronek 1981.

¹⁸ Abramowicz 1981: 83-86; Abramowicz 1983; Kisza 1986: 50; Mielczarek 1997d: 95-96; Zawadzki 2020: 286-287.

¹⁹ Biliński 1972; Biliński 1988; Mielczarek 1997d: 96.

²⁰ Zathey, Lewicka-Kamińska, Hajdukiewicz 1966: 144-157; Abramowicz 1983: 68; Kisza 1986: 50-51.

²¹ Kakareko 1997.

¹⁵ See Pomian 1996 as well as Zasztowt 2007: 13.

¹⁶ Horski 1974; Abramowicz 1981: 83-84; Mielczarek 1997d: 95-96; Haczewska, Korczyńska 1997: 53; Zawadzki 2020: 285.

¹⁷ Skowronek 1981.

¹⁸ Abramowicz 1981: 83-86; Abramowicz 1983; Kisza 1986: 50; Mielczarek 1997d: 95-96; Zawadzki 2020: 286-287.

¹⁹ Biliński 1972; Biliński 1988; Mielczarek 1997d: 96.

²⁰ Zathey, Lewicka-Kamińska, Hajdukiewicz 1966: 144-157; Abramowicz 1983: 68; Kisza 1986: 50-51.

że był on związany z królem Zygmuntem II Augustem (1530-1572), który miał piękny księgozbiór²². Mikołaj Krzysztof Radziwiłł „Sierotka” (1549-1616), zebrał monety w Ziemi Świętej. Również stamtąd przywozili monety Polacy²³.

Zbiór zawierający monety antyczne stworzył Stanisław Sarnicki (1532-1597), autor wydanych drukiem w 1587 r. dziejów Polski – *Annales, sive de origine et rebus gestis Polonorum et Lithuanorum libri VIII*.

W XVII stuleciu kolekcjonowanie dzieł sztuki stało się bardziej powszechne²⁴. Uwaga ta dotyczy również monet, które dzięki licznym zbiorom, „wybiły” się na jedną z podstaw rozważań historycznych. Zbiory numizmatyczne stały się bazą przemysłów pozwalających nie tylko na dyskusję na temat ikonografii monet, tym samym rozważań nad monetą jako dziełem sztuki, ale pozwoliły na studia nad szeroko pojętymi dziejami pieniądza. Kolekcjonowanie monet stało się także swoistego rodzaju działaniem politycznym, gdy objęło ono władców – nie wykluczone, że opinia ta dotyczy króla Władysława IV Wazy

It is not possible to omit mentioning here the older Radziwiłł family collections. The history of these collections stretches back to Mikołaj Radziwiłł ‘The Black’ (1515-1565).²¹ He also had a rich library; it is worth noting that he was associated with King Sigismund II Augustus (1530-1572), who had a beautiful book collection.²² Mikołaj Krzysztof Radziwiłł ‘The Orphan’ (1549-1616), collected coins in the Holy Land, from where other Poles brought back coins, too.²³

Collection containing ancient coins was created by Stanisław Sarnicki (1532-1597), the author of a history of the Polish-Lithuanian Commonwealth entitled, *Annales, sive de origine et rebus gestis Polonorum et Lithuanorum libri VIII*, which was published in 1587.

In the 17th century the collecting of works of art became more common.²⁴ This remark also applies to coins, which, thanks to the number of collections, came to the fore as one of the bases for historical considerations. Coin collections became a basis for discussion not only concerning their iconography,

²² Pianko 1954: 25.

²³ Bystroń 1930: 28-40; Abramowicz 1981: 87-88; Mielczarek 1997d: 96.

²⁴ Warto w tym miejscu odwołać się do opinii R. Kiersnowskiego, 1997: 5, 8-9; zob. też Kiersnowski 1988.

²¹ Kakareko 1997.

²² Pianko 1954: 25.

²³ Bystroń 1930: 28-40; Abramowicz 1981: 87-88; Mielczarek 1997d: 96.

²⁴ It is worthwhile consulting the opinion of R. Kiersnowski, 1997: 5, 8-9 on this matter; see also Kiersnowski 1988.

(1595-1648)²⁵. Król Jan III Sobieski (1629-1696) z pewnością interesował się monetami rzymskimi znalezionymi na ziemiach Polski²⁶.

Niewielki zbiór monet rzymskich posiadał poeta Maciej Kazimierz Sarbiewski (1595-1640), profesor Akademii Wileńskiej²⁷. Monety te miał on znaleźć osobiście w Italii. Ale w tym czasie duże kolekcje dzieł sztuki i zespoły książek²⁸ stały się już symbolem kultury, wyjątkowym jeśli zbiory odnosiły się do dziejów państwa. Skutkiem takich poglądów było tworzenie bibliotek i muzeów. Przekazywanie prywatnych zbiorów do instytucji, określanych mianem muzeów, stało się działaniem znamienym – zbiór znajdujący się w muzeum był bowiem dostępny wszystkim osobom zainteresowanym²⁹.

Kolekcje królewskie rozwijały się znakomicie w wieku XVIII. W Londynie (nie wykluczone, że w zbiorze późniejszego British Museum, które „otwarto” w 1753 r., były monety, które Robert Ainslie, ambasador króla Wielkiej Brytanii w imperium ottomańskim, mógł otrzymać od

including discussions of coins as works of art, but they also enabled reflection on the history of money as broadly understood. Coin collecting also became a kind of political activity when rulers became involved. It cannot be excluded that this opinion could be extended likewise to Władysław IV Vasa (1595-1648).²⁵ John III Sobieski (1629-1696) was certainly interested in Roman coins found on Polish lands.²⁶

A small collection of Roman coins was in the possession of poet Maciej Kazimierz Sarbiewski (1595-1640), professor at the Vilnius Academy.²⁷ He was supposed to have found these coins personally in Italy. But by this time, large collections of works of art and books²⁸ had already become a symbol of culture, especially if the collections referred to the history of the state concerned. The result of these views was the creation of libraries and museums. The donation of private collections to institutions that we could describe as museums became an action characteristic for the period, since the collections held in the museum were accessible to all interested persons.²⁹

²⁵ Zob. Ważbiński 1988: 28-42 i 123-131; Pomian 2012.

²⁶ Wojtowicz 1938/1939: 268-272.

²⁷ Kurzenina 1974 (aneks A. Krzyżanowska); Abramowicz 1981: 88-89; Abramowicz 1983: 96-98.

²⁸ Pianko 1954.

²⁹ Pomian 1996: 320-321, 326; Pomian 2012.

²⁵ See Ważbiński 1988: 28-42 and 123-131; Pomian 2012.

²⁶ Wojtowicz 1938/1939: 268-272.

²⁷ Kurzenina 1974 (annexe A. Krzyżanowska); Abramowicz 1981: 88-89; Abramowicz 1983: 96-98.

²⁸ Pianko 1954.

²⁹ Pomian 1996: 320-321, 326; Pomian 2012.

polskiego kolekcjonera³⁰), w Paryżu, w Wiedniu, w Petersburgu, Berlinie, Kopenhadze. Rozwój kolekcjonerstwa, powiązany z rozkwitem zainteresowań Antykiem objął całą Europę. Europę, którą zafascynowały odkrycia w Herkulanum (od 1738 r.) i Pompejach (od 1748 r.). Zauroczenie Antykiem skutkowało licznymi wyjazdami Polaków do Włoch³¹. W 1764 roku³² ukazało się dzieło Johanna Joachima Winckelmanna, *Geschichte der Kunst des Altertums*, przełomowe dla studiów nad sztuką antyczną. Polskie wydanie książki Winckelmana (podstawą tłumaczenia była wersja francuska) pióra Stanisława Kostki Potockiego (1755-1821)³³, noszące tytuł *O sztuce u dawnych, czyli Winkelman Polski*, ukazało się w Warszawie w 1815 r.³⁴ Było to nie tylko tłumaczenie, ale też komentarz wraz z „uzupełnieniami” zaproponowanymi przez tego znawcę

Royal collections developed brilliantly in the 18th century – in London (it is possible that in the collection of the later British Museum, ‘opened’ in 1753, there were coins which Robert Ainslie, ambassador of the King of Great Britain to the Ottoman Empire, may have received from a Polish collector),³⁰ in Paris, in Vienna, in Sankt Petersburg, Berlin, Copenhagen. The development of collecting, connected with a blossoming of interest in Antiquity, spread all over Europe, fascinated by the discoveries in Herculaneum (from 1738) and Pompeii (from 1748). Enchantment with Antiquity was the cause of numerous trips of Poles to Italy.³¹ In 1764,³² Johann Joachim Winckelmann’s work, *Geschichte der Kunst des Altertums*, was published, a landmark for the study of ancient art. The French version of Winckelmann’s book was translated into Polish by Stanisław Kostka Potocki (1755-1821),³³ appearing under the title *On art among the ancients*, or

³⁰ Chodzi o zbiór generała de Witte – na temat tego zbioru w dalszej części rozważań.

³¹ Z bogatej literatury: Ročko 2012; Dobrowolski 2020.

³² W 1755 i 1756 r. ukazało się inne dzieło J.J. Winckelmanna, *Gedanken über die Nachahmung der griechische Werke in Malerey und Bildhauerkunst*, Dresden, Leipzig.

³³ Michałowski 1956; Bernhard 1952; Bąbiak 2010: 53, 399-408.

³⁴ Reprint, Warszawa-Kraków 1992, opracowanie J.A. Ostrowski i J. Śliwa.

³⁰ From the collection of General de Witte, on whose collection see below.

³¹ On the wide bibliography on the subject see Ročko 2012; Dobrowolski 2020.

³² In 1755 and 1756 appeared another work of J.J. Winckelmann, his *Gedanken über die Nachahmung der griechische Werke in Malerey und Bildhauerkunst*, appearing in Dresden and Leipzig.

³³ Michałowski 1956; Bernhard 1952; Bąbiak 2010: 53, 399-408.

sztuki Antyku³⁵, także archeologa – prowadził wykopaliska w Laurentum, koło Rzymu³⁶. Popularność wspomnianego dzieła skutkowałą rozwojem zainteresowań starożytnością. Starożytność klasyczna stała się przedmiotem nauczania³⁷, co z kolei wpłynęło również na popularność kolekcjonerstwa. W istotny sposób Stanisław Kostka Potocki wpłynął na zawartość kolekcji Izabeli Lubomirskiej (1736-1816)³⁸, czego świadectwem mogą być zakupy dokonane podczas wspólnej wyprawy Izabeli Lubomirskiej (osoby, która stała się mecenasem sztuki) i S.K. Potockiego do Włoch³⁹. Zakup zabytków był jednym z celów podróży⁴⁰.

Stanisław Kostka Potocki rozbudował „eksponowaną” w Wilanowie⁴¹ bogatą kolekcję, także antyków. Stworzył on zbiór, w którym liczne były „wazy greckie”⁴². Nie można

a Polish Winkelman, it was published in Warsaw in 1815.³⁴ It was not only a translation, but also a commentary with ‘additions’ proposed by this expert on the art of Antiquity,³⁵ who was also an archaeologist – he conducted excavations in Laurentum, near Rome.³⁶ The popularity of this work resulted in the development of an interest in antiquity. Classical antiquity became a subject of education,³⁷ which in turn also influenced the popularity of collecting. Stanisław Kostka Potocki significantly influenced the content of the collection of Izabela Lubomirska (1736-1816),³⁸ evidence for which might be the purchases made during a joint expedition of Izabela Lubomirska and S.K. Potocki to Italy.³⁹ The purchase of historical artefacts was one of the objectives of the trip.⁴⁰

Stanisław Kostka Potocki ‘exhibited’ in Wilanów,⁴¹ his rich collection which included antiquities.

³⁵ Bernhard 1956; Ostrowski, Śliwa 1992: XV-XXIX.

³⁶ Kraśniewska 1981.

³⁷ Puchowski 2012.

³⁸ Dobrowolski 2020: 225-323.

³⁹ Dobrowolski 2020. Zob. też Mikocki 1988.

⁴⁰ Dobrowolski 2020: 16-17, 19.

⁴¹ Jak to podkreślił J. Dybiec 2004: 111, Wilanów, za czasów Stanisława Kostki Potockiego stał się „centrum kolekcjonerskim”.

⁴² Bernhard 1951; Dobrowolski 1972; Mikocki 1982; Dobrowolski 1988; Dobrowolski 1989-1990.

³⁴ Reprinted in Warsaw – Cracow 1992, edited by J.A. Ostrowski and J. Śliwa.

³⁵ Bernhard 1956; Ostrowski, Śliwa 1992: XV-XXIX.

³⁶ Kraśniewska 1981.

³⁷ Puchowski 2012.

³⁸ Dobrowolski 2020: 225-323.

³⁹ Dobrowolski 2020. See also Mikocki 1988.

⁴⁰ Dobrowolski 2020: 16-17, 19

⁴¹ As J. Dybiec 2004: 111 emphasized, Wilanów, in the times of Stanisława Kostka Potocki, became a ‘centre for collecting’.

nie wspomnieć, że w zbiorze S.K. Potockiego były również monety⁴³.

Zainteresowanie Antykiem oraz starożytnym Egiptem rozwijało się w Polsce już w czasach rządów Sasów, Augusta II Mocnego (1697-1706, 1709-1733) i Augusta III (1733-1763). Świadectwem tego są zbiory zgromadzone w Dreźnie. Nie ma jednak wątpliwości co do tego, że „czasy stanisławowskie”⁴⁴, miały szczególne znaczenie dla rozwoju zainteresowań kolekcjonowaniem dzieł sztuki⁴⁵, z uwzględnieniem numizmatyki.

Poczynania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego (1764-1795)⁴⁶ mieściły się w nurcie europejskim i sprzyjały podejmowaniu działań naukowych⁴⁷. Kolekcja stworzona przez króla⁴⁸, z bogatym zbiorem monet i medali, w ogromnej części antycznych⁴⁹ (numizmatyką Stanisław August Poniatowski interesował się jeszcze przed objęciem

The collection which he formed included numerous 'Greek vases'.⁴² We cannot fail to mention that S.K. Potocki's collection also included coins.⁴³

Interest in Classical Antiquity and Egypt was already developing in Poland during the rule of the Saxon Kings – Augustus II the Strong (1697-1706 and 1709-1733) and Augustus III (1733-1763). Proof of that can be found in the collections gathered in Dresden. There can be no doubt, however, that the reign of King Stanisław August Poniatowski (1764-1795),⁴⁴ was particularly important for the development of interest in collecting works of art,⁴⁵ which included numismatics.

The activities of King Stanisław August Poniatowski (1764-1795)⁴⁶ fell within European trend and were conducive to undertaking scientific research.⁴⁷ The collection created by the king,⁴⁸ with its rich collection of coins and medals, was in large part

⁴³ Bernhard 1951; Mikocki 1982. Zob. także Dobrowolski 1972.

⁴⁴ Mańkowski 1976a; Godziejewska 1991.

⁴⁵ Abramowicz 1987; Mikocki 1986; Mikocki 1990.

⁴⁶ Abramowicz 1987; Zawadzki 2020: 294-296; Bąbiak 2010:35-42.

⁴⁷ Gąsiorowski 1948: 7.

⁴⁸ Mikocki 1990: 11-25; Niewierow 1981.

⁴⁹ Albertrandi 1779; Albertrandi 1804-1808.

⁴² Bernhard 1951; Dobrowolski 1972; Mikocki 1982; Dobrowolski 1988; Dobrowolski 1989-1990.

⁴³ Bernhard 1951; Mikocki 1982. See also Dobrowolski 1972.

⁴⁴ Mańkowski 1976a; Godziejewska 1991.

⁴⁵ Abramowicz 1987; Mikocki 1986; Mikocki 1990.

⁴⁶ Abramowicz 1987; Zawadzki 2020: 294-296; Bąbiak 2010:35-42.

⁴⁷ Gąsiorowski 1948: 7.

⁴⁸ Mikocki 1990: 11-25; Niewierow 1981.

władzy⁵⁰), była odpowiedzią na trendy panujące w ówczesnej Europie. Jej rozwój związany był z Gabinetem Rycin i królewską biblioteką. Zbiory te były prestiżowym świadectwem europejskości króla i świetności dworu⁵¹.

Kolekcja monet⁵² i medali króla Stanisława Augusta Poniatowskiego⁵³ była zbiorem *szacownym, najcenniejszym w Polsce, znakomitym swym doborem*, jak w 1873 r. napisał Eustachy Helenijusz [Eustachy Antoni Heleniusz Iwanowski]⁵⁴. Uzupełniana była ona przez zakupy (kolekcja Jana Beniamina Steinhäsera, zbiór Feliksa Łubieńskiego), realizowane także za granicą przez osoby związane z królem – niewykluczone, że monety takie przywiózł królowi Michał Borch (1753-1810)⁵⁵, przywozili je także królewscy stypendyści⁵⁶. Czuwał nad tym August Moszyński (1731-1786)⁵⁷. Królewska kolekcja rozwijała się również przez rozmaite dary⁵⁸. Darem był „garnek

formed of ancient objects.⁴⁹ Stanisław August Poniatowski was interested in numismatics before his elevation to the throne.⁵⁰ His collection was a response to the trends prevailing in Europe at that time. The development in these collections caused the Cabinet of Engravings and the Royal Library to grow. These collections were a prestigious testimony to the European character of the king and the splendour of the court.⁵¹

The collection of coins⁵² and medals of King Stanisław August Poniatowski⁵³ was, nevertheless, *'estimated as the most valuable in Poland, excellent in its selection'* as Eustachy Helenijusz [Eustachy Antoni Heleniusz Iwanowski] wrote in 1873.⁵⁴ It was supplemented by purchases (collections of Jan Benjamin Steinhäser, and of Feliks Łubieński), also made abroad by persons associated with the King. It is not unlikely that such coins were also brought to the King by Michał Borch (1753-1810),⁵⁵ and some

⁵⁰ Abramowicz 1987: 21.

⁵¹ Męclewska 2001; Męclewska 2009; Męclewska 2014; Męclewska 2019b; Mielczarek 1997c; Mielczarek 2015.

⁵² Mielczarek 2015.

⁵³ Mańkowski 1976b.

⁵⁴ Helenijusz 1873: 463.

⁵⁵ Abramowicz 1984a; Abramowicz 1987: 33-62.

⁵⁶ Abramowicz 2002.

⁵⁷ Mańkowski 1976b; Biliński 1981.

⁵⁸ Mikocki 1990: 16-18.

⁴⁹ Albertrandi 1779; Albertrandi 1804-1808.

⁵⁰ Abramowicz 1987: 21.

⁵¹ Męclewska 2001; Męclewska 2009; Męclewska 2014; Męclewska 2019b; Mielczarek 1997c; Mielczarek 2015.

⁵² Mielczarek 2015.

⁵³ Mańkowski 1976b.

⁵⁴ Helenijusz 1873: 463.

⁵⁵ Abramowicz 1984a; Abramowicz 1987: 33-62.

z monetami” z Wilkowa na Litwie, w 1770 r. przekazany królowi przez szambelana Gutakowskiego (1738-1811)⁵⁹. Podobnie potraktować należy przesłaną królowi przez biskupa Ignacego Krasickiego (1735-1801)⁶⁰ odkrytą koło Reszla na Warmii popielnicę z kośćmi oraz monetami rzymskimi⁶¹. Podstawę kolekcji I. Krasickiego stanowił zbiór odziedziczony po matce, Róży z Charczewskich, kasztelance słońskiej.

Szereg monet z kolekcji I. Krasickiego trafiło do Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie. Część jego zbioru była również w kolekcji (także biblioteka w *stare druki zasobna* oraz galeria obrazów) hr. Ksawerego Orłowskiego (1862-1926), w Jarmolińcach na Podolu⁶².

Kolekcję monet polskich króla Stanisława Augusta Poniatowskiego przejął książę Stanisław Poniatowski (1754-1833), bratanek króla. Wyprzedana została ona na licytacjach w Londynie.

W tym miejscu nie można nie wspomnieć o kolekcji gemm ks. Stanisława Poniatowskiego⁶³. Uznawana była ona za jedną z najpełniejszych i najbogatszych w Europie.

holders of Royal scholarships.⁵⁶ It was supervised by August Moszyński (1731-1786).⁵⁷ The royal collection was also developed through various gifts.⁵⁸ One such gift was the *'pot with coins'* from Wilkowo in Lithuania, given to the king in 1770 by Chamberlain Gutakowski (1738-1811).⁵⁹ A similar case is the urn with bones and Roman coins,⁶⁰ discovered near Reszel in Warmia and sent to the king by Bishop Ignacy Krasicki (1735-1801).⁶¹ The collection of I. Krasicki was based on that inherited from his mother, Róża, née Charczewska, the castellan of Słońsk.

A number of coins from the collection of I. Krasicki's went to the Ossoliński National Institute in Lvov. A part of his collection (also a library 'rich in old prints' and a picture gallery) was in hands of Count Ksawery Orłowski (1862-1926), in Jarmolinca in Podolia.⁶²

The collection of Polish coins of King Stanisław August Poniatowski was taken over by Prince Stanisław Poniatowski (1754-1833), the king's nephew. It was sold at auctions in London. At this point one cannot fail

⁵⁹ Mielczarek 1997c.

⁶⁰ Mikocki 1990: 109-112; Mielczarek 1997d: 97.

⁶¹ Mikocki 1990: 17.

⁶² Chwalewik 1926: 132.

⁶³ Kolendo 1981. Zob. też Bąbiak 2010: 236-237.

⁵⁶ Abramowicz 2002.

⁵⁷ Mańkowski 1976b; Biliński 1981.

⁵⁸ Mikocki 1990: 16-18.

⁵⁹ Mielczarek 1997c.

⁶⁰ Mikocki 1990: 109-112; Mielczarek 1997d: 97.

⁶¹ Mikocki 1990: 17.

⁶² Chwalewik 1926: 132.

Oparta była początkowo na zakupach dokonanych przez ks. Poniatońskiego w czasach pobytu w Italii. Po osiedleniu się księcia w Italii została znacznie uzupełniona⁶⁴. Jak się z czasem okazało przeważały w niej falsyfikaty⁶⁵.

Czasy panowania Stanisława Augusta Poniatońskiego to okres rozkwitu zafascynowania dawną kulturą Greków i Rzymian. Stała się ona popularna w Rzeczypospolitej. Liczba kolekcjonerów za rządów Stanisława Augusta i szereg lat po nich rosła. Co ciekawe, sięgnięto wówczas w Polsce szerzej po antyczne „materiały” z północnego wybrzeża Morza Czarnego – region ten odegrał szczególną rolę w dziejach polskiego muzealnictwa i polskiego kolekcjonerstwa. Nie było to jedynie odzwierciedlenie panującej mody. Było to świadectwo rzeczywistych zainteresowań. Dowodzą tego dzieła Krzysztofa Wiesiołowskiego (1742-1826)⁶⁶ i Feliksa Łoyki (1717-1779)⁶⁷.

Dominowały jednak Włochy. Z Italii monety przywiózł ksiądz Antoni Żołędziowski (1711-1783), rektor krakowskiej uczelni. Monety były w łańcuckich zbiorach Stanisława (ok. 1720-1783) i Izabeli (1736-1816)

to make mention the gem collection of Prince Stanisław Poniatoński.⁶³ It was considered to be one of the most complete and richest in Europe. It was initially based on purchases made by Prince Poniatoński during his stays in Italy. After the prince settled in Italy, it was significantly supplemented.⁶⁴ As it turned out it was dominated by forgeries.⁶⁵

The times of Stanisław August Poniatoński were a period when fascination with the culture of the Greeks and Romans flourished. It became popular in the Polish-Lithuanian Commonwealth. The number of collectors rose during the reign of Stanisław August Poniatoński and the following years. Interestingly, 'materials' from ancient times coming from the northern Black Sea coast played a particular role in the history of Polish museology and Polish collecting. This was not just a reflection of the prevailing fashion. It was a testimony to a real interest. This is proven by the works of Krzysztof Wiesiołowski (1742-1826),⁶⁶ and Feliks Łoyko (1717-1779).⁶⁷

Italy, however, dominated. Coins were brought from Italy by Father Antoni Żołędziowski

⁶⁴ Busiri Vici 1971; Busiri Vici 1979.

⁶⁵ Kolendo 1981; Seidmann 1999.

⁶⁶ Bodzek 1998a.

⁶⁷ Madurowicz-Urbańska 1976; Sucho-dolski 1988; Abramowicz 1987: 133 ff.

⁶³ Kolendo 1981.

⁶⁴ Busiri Vici 1971; Busiri Vici 1979.

⁶⁵ Kolendo 1981; Seidmann 1999.

⁶⁶ Bodzek 1998a.

⁶⁷ Madurowicz-Urbańska 1976; Sucho-dolski 1988; Abramowicz 1987: 133 ff.

Lubomirskich⁶⁸; przeszła ona w ręce Stanisława Kostki Potockiego, który, co już wskazano wyżej, rozbudował kolekcję sztuki i starożytności⁶⁹.

Lista kolekcji doby Stanisława Augusta jest długa. Dała o sobie znać edukacja elit Rzeczypospolitej; w nauczaniu znalazło się miejsce na przywołanie antycznego świata⁷⁰. Nie można pominąć zasług Komisji Edukacji Narodowej, utworzonej w 1773 r.⁷¹. Rozwijał się mecenat⁷². Jednym z przykładów mogą być działania kilkakrotnie już wspominaanej Izabeli Lubomirskiej⁷³.

Szczególną egzemplifikacją kolekcjonerstwa tego czasu jest znany w Europie zbiór Jana de Witte (1709-1785), generała artylerii, komendanta twierdzy w Kamieńcu Podolskim⁷⁴. O pozyskanie tego bogatego zbioru (monety kupowane były za granicą, jak również przywożone „na zamówienie” komendanta z Krymu i Stambułu) starał się król Stanisław August Poniatowski. Pewne jest,

(1711-1783), rector of the Academy in Cracow. Coins were also in the Łańcut collections of Stanisław (ca. 1720-1783) and Izabela (1736-1816) Lubomirski;⁶⁸ from which they passed into the hands of Stanisław Kostka Potocki, who, as indicated above, expanded his collection of art and antiquities.⁶⁹

The list of collections dating to the times of Stanisław August Poniatowski is long. It is a sign of the education of the elite of the Polish-Lithuanian Commonwealth; there was a place for the ancient world in teaching.⁷⁰ One cannot overlook the services of the Commission for National Education, established in 1773.⁷¹ Patronage was developing.⁷² One example is the activity of Izabela Lubomirska, who has already been mentioned several times.⁷³

A particular example of a collection from this era, which was known throughout Europe, is that of Jan de Witte (1709-1785), general of artillery, commander of

⁶⁸ Mikocki 1990: 26-33; Dobrowolski 2020: 225-281.

⁶⁹ Michałowski 1956; Mikocki 1990: 34-48.

⁷⁰ Puchowski 2012: 97-144; Mikocki 1986.

⁷¹ Zasztowt 2007: 16.

⁷² Bąbiak 2010. Bardzo ciekawa prezentacja problematyki.

⁷³ Majewska-Maszkowska 1976; Bąbiak 2010: 237-241. Zob. też Mikocki 1987.

⁷⁴ Mielczarek 1998a; Mielczarek 2007.

⁶⁸ Mikocki 1990: 26-33; Dobrowolski 2020: 225-281.

⁶⁹ Michałowski 1956; Mikocki 1990: 34-48.

⁷⁰ Puchowski 2012: 97-144; Mikocki 1986.

⁷¹ Zasztowt 2007: 16.

⁷² Bąbiak 2010 is an interesting work on this question.

⁷³ Majewska-Maszkowska 1976; Bąbiak 2010: 237-241. See also Mikocki 1987.

iż do królewskiego księgozbioru trafiły książki z biblioteki de Witte. Losy zbioru monet, po śmierci generała, nie są właściwie znane. Jedna z wersji sugeruje, że trafiły one, przynajmniej w części, do zbiorów Potockich w Tulczynie⁷⁵.

Kolekcję monet miał starosta knyszyński Tomasz Czapski (1711-1784)⁷⁶ i starosta drohobycki Józef Rzewuski (1739-1816). Były też one w zbiorze księdza kanonika Michała Sołtyka (1742-1815)⁷⁷. Znamienny jest przekaz dotyczący ks. Antoniego Żołędziowskiego (1711-1783) – teologa, profesora Akademii Krakowskiej – informujący, że będąc w Rzymie w latach 1750-1751, zaoszczędzone pieniądze przeznaczył on na zakup książek, „medalów” i monet starożytnych, które przekazał Bibliotece Jagiellońskiej⁷⁸.

Utrata przez Polskę niepodległości spowodowała, że na kolekcjonowanie dzieł sztuki⁷⁹, także monet, zaczęto patrzeć inaczej, niż czyniono to wcześniej.

Po śmierci Stanisława Augusta Poniatowskiego część jego zbioru

the fortress of Kamieniec Podolski.⁷⁴ King Stanisław August Poniatowski tried to acquire this rich collection. The coins were bought abroad, as well as imported 'to order' by the commandant from the Crimea and Istanbul. It is certain that books from de Witte's library found their way into the Royal book collection. The fate of the coin collection, after the general's death, is virtually unknown. One version suggests that it went, at least in part, to the Potockis' collection in Tulczyn.⁷⁵

Collections of coins were owned by Tomasz Czapski, staroste of Knyszyn (1711-1784),⁷⁶ and Józef Rzewuski, staroste of Drohobycz (1739-1816). Coins were also in the collection of the Canon Fr. Michał Sołtyk (1742-1815).⁷⁷ An account is preserved concerning the Rev. Antoni Żołędziowski (1711-1783), a theologian and professor at the Cracow Academy, which informs that while in Rome in the years 1750-1751, he devoted money he had saved to buy books, 'medals' and ancient coins, which he donated to the Jagiellonian Library.⁷⁸

⁷⁵ Losy znakomitej kolekcji generała de Witte wplątane są w historię „pięknej Bitynki” – Łojek 1975. Również Łojek 1980.

⁷⁶ Mikocki 1990: 106-107.

⁷⁷ Abramowicz 1987: 100-103; Zakrzewski 1972; Śmiałowski 2000.

⁷⁸ Kiszka 1986: 51.

⁷⁹ Mikocki 1990.

⁷⁴ Mielczarek 1998a; Mielczarek 2007.

⁷⁵ The fate of the excellent collection of General de Witte is interwoven with the story of the 'beautiful Bithynian girl' – Łojek 1975; also Łojek 1980.

⁷⁶ Mikocki 1990: 106-107.

⁷⁷ Abramowicz 1987: 100-103; Zakrzewski 1972; Śmiałowski 2000.

⁷⁸ Kiszka 1986: 51.

kupił Tadeusz Czacki (1765-1813)⁸⁰. Przeznaczone zostały one do założonego staraniem T. Czackiego Gimnazjum w Krzemieńcu⁸¹ (od 1818 Liceum Wołyńskie)⁸². W tym czasie był to największy zbiór monet w Polsce⁸³. W 1828 r. zbiory krzemienieckie przeniesiono do Wilna, gdzie istniała już uniwersytecka kolekcja monet. Po likwidacji wileńskiej uczelni w 1832 r. monety przewieziono do Petersburga. Wybrano tam ciekawsze egzemplarze; resztę przekazano do Kijowa, do nowo utworzonego uniwersytetu.

Zainteresowanie tworzeniem kolekcji utrzymało się w Polsce w XIX wieku; w tym czasie otrzymało ono wybitnie narodowy charakter. Zaborcom nie udało się odciąć Polaków od narodowej tradycji i podzielić ich w oparciu o zabory⁸⁴.

Co istotne, w tym czasie, większego znaczenia zaczęły nabierać instytucje publiczne. Powiększyła się grupa „wykształconych pracowników umysłowych”⁸⁵. Dbałość o polskie tradycje i polską kulturę stała się obowiązkiem. Warto zauważyć,

The loss of independence by Poland caused that the collection of works of art,⁷⁹ including coins, started to be looked at differently than it had been done before.

Tadeusz Czacki (1765-1813)⁸⁰ bought a part of King Stanisław August Poniatowski's collection after his death. This was donated to the Secondary School in Krzemieniec,⁸¹ (from 1818 onwards the Lyceum of Volhynia),⁸² founded thanks to the dedication of Czacki. At that time it was the largest collection of coins in Poland.⁸³ In 1828 the Krzemieniec collection was moved to Vilnius, where a university collection already existed. After the liquidation of the university in 1832 the coins were transported to St. Petersburg. Here the more interesting pieces were selected; the rest was transferred to Kiev, to the newly established university.

Interest in creating collections was maintained in Poland into the 19th century, during that period it acquired an eminently national character. The partitioners did not succeed in cutting the Poles off from

⁸⁰ Rolle 1913.

⁸¹ O późniejszych dziejach Krzemieńca – Nicieja 2017: 15-118.

⁸² Rolle 1923; Danielewiczowa 1937; Kolendo 1969; zob. Męclewska 2019c.

⁸³ Mikocki 1990: 103-106; Mikocki 1987.

⁸⁴ Czepulis-Rastenis 1973: 14.

⁸⁵ Gorzelany 2014; Czepulis-Rastenis 1973: 34.

⁷⁹ Mikocki 1990.

⁸⁰ Rolle 1913.

⁸¹ On the later history of Krzemieniec see Nicieja 2017: 15-118.

⁸² Rolle 1923; Danielewiczowa 1937; Kolendo 1969; see Męclewska 2019c.

⁸³ Mikocki 1990: 103-106; Mikocki 1987.

że od początku XIX stulecia rozwijała się nowa burżuazja, dla której w końcu XIX w. dostępne było „wszystko”⁸⁶. W pewnym stopniu zaczęła ona konkurować z ziemiaństwem, którego zasług dla dbałości o polską tradycję narodową nie da się przecenić.

Na przełomie stuleci zbiór monet i medali był w posiadaniu Michała Hieronima Radziwiłła (1744-1831)⁸⁷, który w 1774 r. kupił pałac w Nieborowie (gdy w latach 1766-1774 pałac był w posiadaniu Michała Ogińskiego, jego gościem był król Stanisław August Poniatowski). Nieborów, jak i nieborowską kolekcję rozbudowała Helena Radziwiłłowa (1752-1821), żona Michała Radziwiłła. W Nieborowie powstała wspaniała kolekcja sztuki antycznej⁸⁸. Stworzono Arkadię⁸⁹.

Izabela z Flemmingów Czartoryska (1746-1835) zbudowała w Puławach Świątynię Sybilli⁹⁰, która znalazła wielu naśladowców⁹¹. Miało to istotne znaczenie dla kwestii narodowej.

their national tradition and dividing them on the basis of partitions.⁸⁴

Importantly, it was at this very time that public institutions began to assume greater importance. The group of educated ‘office workers’ expanded.⁸⁵ Caring for Polish traditions and culture became an obligation. It is worth noting that from the beginning of the 19th century a new bourgeoisie was developing, for whom ‘everything’ was available at the end of the 19th century.⁸⁶ To a certain extent it began to compete with the landed gentry, whose contribution to the preservation of Polish tradition cannot be overestimated.

At the turn of the century, a collection of coins and medals was in the possession of Michał Hieronim Radziwiłł (1744-1831),⁸⁷ who in 1774 bought the palace in Nieborów. Throughout the years 1766-1774 the palace had been in the possession of Michał Ogiński, who received King Stanisław August Poniatowski there. Nieborów as well as the Nieborów collection was extended by Helena Radziwiłł (1752-1821), Michał Radziwiłł’s wife. A magnificent collection of antique

⁸⁶ Ihnatowicz 1971: 7, 16.

⁸⁷ Zob. Jaworski 2014; Jaworski 2019.

⁸⁸ Michałowski 1951; Mikocki 1995; Bąbiak 2010: 245-251.

⁸⁹ Mikocki 1990: 49-66; Mikocki 1987; Mikocki 1995; Mikocki 1998.

⁹⁰ Gąsiorowski 1948: 18-19; Mikocki 1990: 68-78; Dybiec 2004: 111-112.

⁹¹ Warkoczewska 1982: 9; *Otwieram* 2015.

⁸⁴ Czepulis-Rastenis 1973: 14.

⁸⁵ Gorzelany 2014; Czepulis-Rastenis 1973: 34.

⁸⁶ Ihnatowicz 1971: 7, 16.

⁸⁷ See Jaworski 2014; Jaworski 2019.

Tytus Działyński (1796-1861) stworzył w Kórniku bibliotekę, a towarzyszące jej muzeum miało charakter narodowy⁹².

Izabela z Czartoryskich Działyńska (1830-1899) wraz z mężem, Janem Działyńskim (1829-1890), synem Tytusa Działyńskiego, stworzyli kolekcję ulokowaną w Gołuchowie. Objęła ona nie tylko wazy antyczne⁹³, ale też i rzeczy polskie, narodowe⁹⁴.

Kultura i nauka stały się istotnymi elementami starań o „utrzymanie” narodowe⁹⁵. Przy braku własnego państwa, myśląc o przyszłości, kolekcjonowanie świadectw historii obejmowało nie tylko gromadzenie przedmiotów, ale również ochronę dóbr kultury. Idea ta znalazła swoje odzwierciedlenie w formowanych bibliotekach i kolekcjach, tworzonych zarówno przez osoby prywatne (działanie takie było bardzo popularne), jak i instytucje publiczne⁹⁶. Bardzo istotne wydaje się to, że publiczne muzea tworzone były we wszystkich zaborach, chociaż działały pod większym nadzorem władz niż zbieracze prywatni.

⁹² Warkoczewska 1982: 9; Bąbiak 2010: 348-356.

⁹³ Bulas 1948.

⁹⁴ Dybiec 2004: 117; Bąbiak 2010: 356-367.

⁹⁵ Dybiec 2004.

⁹⁶ Dobrzański 1934; Warkoczewska 1982: 9.

art was created in Nieborów.⁸⁸ She founded Arkadia.⁸⁹

Izabela Czartoryska from the House of the Flemmings (1746-1835) built the Sybil Temple in Puławy,⁹⁰ which found many copiers.⁹¹ It was of important significance for the national question.

Tytus Działyński (1796-1861) created a library in Kórnik which, together with its accompanying museum, had a national character.⁹²

Izabela née Czartoryska Działyńska (1830-1899) together with her husband Jan Działyński (1829-1890), the son of Tytus Działyński, created a collection located in Gołuchów. It included not only antique vases,⁹³ but also Polish, national, items.⁹⁴

Culture and science became important elements of efforts to 'maintain' the nation.⁹⁵ In the absence

⁸⁸ Michałowski 1951; Mikocki 1995; Bąbiak 2010: 245-251.

⁸⁹ Mikocki 1990: 49-66; Mikocki 1987; Mikocki 1995; Mikocki 1998.

⁹⁰ Gąsiorowski 1948: 18-19; Mikocki 1990: 68-78; Dybiec 2004: 111-112.

⁹¹ Warkoczewska 1982: 9; *Otwieram* 2015.

⁹² Warkoczewska 1982: 9; Bąbiak 2010: 348-356.

⁹³ Bulas 1948.

⁹⁴ Dybiec 2004: 117; Bąbiak 2010: 356-367.

⁹⁵ Dybiec 2004.

Niewątpliwie szczególną uwagę skierowano ku pamiątkom narodowym, rzeczywistej i „legendarnej” przeszłości Polski. W nurcie takich działań specjalnego znaczenia nabrały monety rzymskie ze słowem SARMATICVS w legendach (sarmacka tradycja Polaków).

Przywołać w tym miejscu trzeba wydaną w Toruniu pracę Georga Wende⁹⁷, rektora Gimnazjum Akademickiego w Toruniu na przełomie XVII i XVIII stulecia, zatytułowaną *IV. IMPP romanorum nummos in memoriam victoriae de Sarmatis olim reportatae ...*⁹⁸. Znaczenie sarmackiego „symbolu” widać w wydany w 1742 r. w Halle dziele Józefa Aleksandra Jabłonowskiego (1711-1777) zatytułowanym *L'Empire des Sarmates Aujourdhuy Royaume de Pologne*⁹⁹.

Po trzecim rozbiórce Polski nie było w ramach granic Rzeczypospolitej miejsca na biblioteki i muzea określone z czasem mianem narodowych. Powstające „instytucje” w dużej części opierały się na wsparciu osób prywatnych. Pisząc o Liceum Wołyńskim Jan Dobrzański w 1931 r. stwierdził: *I oto jeżeli komu należy się wdzięczność i wypomnienie, to przedewszystkiem pokoleniu, które żyło w pierwszej połowie zeszłego*

of a state, with an eye to the future, collecting testimonies of history involved not only collecting objects, but also preserving cultural assets. This idea was reflected in libraries and collections that were being formed, created both by private individuals (such activity was very popular) and public institutions.⁹⁶ It seems very significant that public museums were created in all the partitioned areas, although they operated under greater supervision of the authorities than private collectors.

Undoubtedly, special attention was paid to national memorabilia, the real and the 'legendary' parts of Poland. Roman coins bearing the legend SARMATICVS acquired a special significance (Sarmatians as ancestors of Poles).

At this point we should mention a work published in Toruń by Georg Wende,⁹⁷ Rector of the Academic Gymnasium in Toruń at the turn of the 17th and 18th centuries, entitled *IV. IMPP romanorum nummos in memoriam victoriae de Sarmatis olim reportatae ...*⁹⁸ The significance of the Sarmatian 'symbol' can already be seen in the work by Józef Aleksander Jabłonowski (1711-1777) published in Halle in 1742, entitled

⁹⁷ Mokrzecki 1972: 315-347.

⁹⁸ Kolendo 1997; Kolendo 1999; Mielczarek 2011c: 621.

⁹⁹ Abramowicz 1983: 186-187. Zob. też Mielczarek 2011c.

⁹⁶ Dobrzański 1934; Warkoczewska 1982: 9.

⁹⁷ Mokrzecki 1972: 315-347.

⁹⁸ Kolendo 1997; Kolendo 1999; Mielczarek 2011c: 621.

[XIX] stulecia na Wołyniu, Podolu i Ukrainie. Dało ono godny naśladowania przykład ofiarności na cele nauki i nauczania; gdy tylko zjawiała się możliwość działania kulturalno-oświatowego Polaków w tej części ziem zaboru rosyjskiego dokładano wszelkich starań by umożliwić rozkwit powstającym ośrodkom oświaty¹⁰⁰.

Na uniwersytetach rozwijane były rozmaite zbiory, także monet. Były one w uniwersytetach Krakowskim, Wileńskim, Warszawskim¹⁰¹, były także w uniwersytecie we Lwowie.

Zbiory Uniwersytetu Wileńskiego wspomagały dary – były to dary przekazane przez osoby prywatne jak i przez profesorów uczelni¹⁰². Józef Bieliński o uniwersyteckim zbiorze monet napisał, że był to niewielki zbiór, który powstał dzięki darom prywatnym¹⁰³. Zbiory Towarzystwa Muzeum Nauki i Sztuki w Wilnie (z czasem zbiory te trafiły do muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk) rosły dzięki darom ziemiaństwa¹⁰⁴.

Nie można jednak nie zauważyć, że w tym czasie bogata burżuazja również wspierała naukę i kulturę¹⁰⁵.

*L'Empire des Sarmates, Aujourd'hui Royaume de Pologne.*⁹⁹

After the Third Partition of Poland, there was no place within the borders of the Commonwealth for libraries and museums that could later be described as national. These arising 'institutions' to a large extent relied on the support of private individuals. Writing about the Volhynian Lyceum in 1931, Jan Dobrzański wrote: *'And if there is anyone to whom gratitude and remembrance is due, it is first and foremost the generation that lived in the first half of the last [19th] century in Volhynia, Podolia and Ukraine. They set an example of generosity towards learning and teaching worthy of imitation; as soon as cultural and educational opportunities arose for Poles in this part of the Russian partitioned territories, every effort was made to enable the emerging centres of education to flourish.'*¹⁰⁰

In the Universities various collections were developed, including coin collections. The latter existed at the universities of Cracow, Vilnius, Warsaw,¹⁰¹ and also at the university of Lvov.

The collections of Vilnius University were supported by donations – these were gifts given by

¹⁰⁰ Dobrzański 1931: 122.

¹⁰¹ Bieliński 1907: 613-648; Kolendo 1993a; Kolendo 1993b; Kolendo 2003.

¹⁰² Kamińska 2012: 121.

¹⁰³ Zob. Bieliński 1899-1900.

¹⁰⁴ Zasztowt 2007: 248-249.

¹⁰⁵ Ilnatowicz 1971: 143, 154, 165-166, 171; Kacprzak 2015.

⁹⁹ Abramowicz 1983: 186-187. See also Mielczarek 2011c.

¹⁰⁰ Dobrzański 1931: 122.

¹⁰¹ Bieliński 1907: 613-648; Kolendo 1993a; Kolendo 1993b; Kolendo 2003.

Na Uniwersytecie Warszawskim w 1827 r. utworzony został Gabinet Numizmatyczny. Jego rozwój zapoczątkował zbiór monet kupiony od majora Józefa Biernackiego. Pozyskano też zabytki z kolekcji Jana Chrzyciela Albertrandiego i innych zbiorów. Po Powstaniu Listopadowym monety z kolekcji uniwersyteckiej przewieziono do Petersburga.

We Lwowie zbiór monet zainicjował przekaz z Wiednia 1785 r., liczący kilka tysięcy monet. W 1815 r. przekazano je bibliotece uniwersyteckiej. We Lwowie działało Miejskie Muzeum Przemysłu Artystycznego, założone w 1874. W 1891 r. powstało Muzeum Historii Miasta Lwowa oraz Muzeum Narodowe im. Króla Jana III. Najbardziej zasobnym zbiorem¹⁰⁶ była Biblioteka imienia Ossolińskich, otwarta oficjalnie 1817 r.¹⁰⁷. Z czasem Biblioteka wzbogacona została bogatym zbiorem księcia Henryka Lubomirskiego (1777-1850) z Przeworska (przywiózł tu część zbiorów Izabeli Lubomirskiej), współtwórcy Ossolineum. Duży zbiór monet przekazał hrabia Kazimierz Krasicki oraz liczni inni ofiarodawcy, pomiędzy którymi byli Ignacy Skarbek, Gwalbert Pawlikowski, Leon Sapieha¹⁰⁸. Znamienne jest, że ziemianin Adam Rościszewski, do rąk którego trafiły dwa grosze krakowskie Kazimierza

private persons as well as by university professors.¹⁰² Józef Bieliński, in writing about the university coin collection, stated that it was small collection based on private donations.¹⁰³ The collection of the Society of the Museum of Science and Art in Vilnius (in time the collection was transferred to the museum of the Society of the Friends of Science) grew thanks to donations from the landed gentry.¹⁰⁴ However, one cannot fail to notice that by that time the rich bourgeoisie also supported science and culture.¹⁰⁵

At the University of Warsaw a Numismatic Cabinet was created in 1827. Its development was initiated by a collection of coins bought from Major Józef Biernacki. Objects were also acquired from the collection of Jan Chrzyciel Albertrandi and other collections. After the November Uprising of 1831 the coins from the university collection were taken to St. Petersburg.

In Lvov the coin collection was initiated by a donation from Vienna in 1785, consisting of several thousand coins. In 1815 they were given to the university library. Lvov had a Municipal Museum of Arts and Crafts, founded in 1874, and in 1891 the Museum of the History of the City

¹⁰⁶ Degler 2008.

¹⁰⁷ Szwagrzyk 1987: 67; Figiela 2014.

¹⁰⁸ Szwagrzyk 1987: 68; Kosiński, Turalska 1968.

¹⁰² Kamińska 2012: 121.

¹⁰³ See Bieliński 1899-1900.

¹⁰⁴ Zasztowt 2007: 248-249.

¹⁰⁵ Ilnatowicz 1971: 143, 154, 165-166, 171; Kacprzak 2015.

Wielkiego znalezione w skarbie odkrytym we wsi Gać, koło Przeworska¹⁰⁹, miał darować jedną monetę do Ossolineum, drugą przekazał do Biblioteki Jagiellońskiej¹¹⁰. Było to zapewne związane, przynajmniej w części, z ziemiańskim charakterem Ossolineum¹¹¹.

Monety były też w Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie, chociaż podstawą kolekcji były zbiory zoologiczne¹¹². Warto w tym miejscu podkreślić, że Włodzimierz Dzieduszycki (1825-1899), twórca muzeum, otwartego w 1868 r., w 1880 r. przekazanego narodowi polskiemu¹¹³, podkreślał, że zbiory pochodzą z ziem polskich w granicach przedrozbiorowych¹¹⁴.

Nie można nie wspomnieć o tworzonych w tym czasie towarzystwach naukowych – Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Lublinie czy Towarzystwa Naukowego w Płocku. Członkami Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie byli zarówno arystokraci, jak i lekarze oraz profesorowie uniwersytetu¹¹⁵.

of Lvov and the King John III Sobieski National Museum were established. The richest collection,¹⁰⁶ was that of the Ossoliński Library officially opened in 1817.¹⁰⁷ In time the Library was enriched by the rich collection of Duke Henryk Lubomirski of Przeworsk. A large collection of coins was donated by Count Kazimierz Krasicki and numerous other donors, among them Ignacy Skarbek, Gwalbert Pawlikowski, and Leon Sapieha.¹⁰⁸ It is worthy of note that the landowner Adam Rościszewski, into whose hands had passed two grossi cracoviensis of Casimir the Great (1333-1370), found in a hoard unearthed in the village of Gać, near Przeworsk,¹⁰⁹ was supposed to have donated one coin to the Ossolineum and the other to the Jagiellonian Library.¹¹⁰ This was probably related, at least in part, to the character of the Ossolineum, which was associated with the landowning class.¹¹¹

In Lvov coins were also in the Dzieduszycki Museum, although the basis of the collection were zoological.¹¹² It is worth noting here that Włodzimierz Dzieduszycki

¹⁰⁹ Kubiak 1998: 302, nr 913.

¹¹⁰ Szwagrzyk 1987: 69.

¹¹¹ Dybiec 1981: 175.

¹¹² Brzęk 1994: 168.

¹¹³ Brzęk 1994: 29-30; Bąbiak 2010: 430-440.

¹¹⁴ Brzęk 1994: 106-107.

¹¹⁵ Zob. Ichnatowicz 1971: 32.

¹⁰⁶ Degler 2008.

¹⁰⁷ Szwagrzyk 1987: 67; Figiela 2014.

¹⁰⁸ Szwagrzyk 1987: 68; Kosiński, Turalska 1968.

¹⁰⁹ Kubiak 1998: 302, no. 913.

¹¹⁰ Szwagrzyk 1987: 69.

¹¹¹ Dybiec 1981: 175.

¹¹² Brzęk 1994: 168.

W XIX stuleciu Polacy nie omi-
jali również Jerozolimy¹¹⁶. Druga
połowa XIX stulecia to czas wielu
kolekcji prywatnych, rozwijanych
„w kraju” jak i za granicą. Te ostatnie
w wielu wypadkach trafiły do placó-
wek w kraju. W szeregu przypadków
możemy być pewni, że za granicą
gromadzono zabytki po to, aby tra-
fiły do kraju. A. Abramowicz, wybitny
znawca dziejów polskiej archeologii,
oceniając wydarzenia XIX stulecia
napisał: *Jeśli zabytki jako dary napły-
wające do instytucji mogą być miarą
zainteresowania społeczeństwa wła-
sną najdawniejszą przeszłością, to
miarą oddziaływania tej przeszłości
na wyobraźnię społeczeństwa bę-
dziemy mieli w wielkim ewenemen-
cie sypania kopca Kościuszki w Kra-
kowie*¹¹⁷. Na bazie tego entuzjazmu
społecznego doszło do rozwoju
archeologii oraz instytucji muzeal-
nych, wspartych prywatnymi zbio-
rami. Zafascynowanie przeszłością
i dbałość o nią stała się niezwykle
istotnym działaniem, realizowanym
zarówno przez osoby indywidual-
ne, jak i rozmaite organizacje¹¹⁸.
Zainteresowania takie musiały zna-
leźć swoje odbicie w materialnych
pozostałościach przeszłości¹¹⁹. Za-
interesowania światem antycznym
nadal były „modne”, a w warunkach
polskich poczynania takie nabrały

(1825-1899), the founder of the
museum, opened in 1868 and
handed over to the Polish nation in
1880,¹¹³ stressed that the collections
came from the Polish lands within
the pre-partition borders.¹¹⁴

One cannot fail to mention the
scientific societies created at that
time – the Society of the Friends of
Learning in Lublin or the Scientific
Society in Płock. Members of the
Warsaw Society of the Friends of
Learning were aristocrats and doctors
alike, or university professors.¹¹⁵

In the 19th century Poles did
not avoid Jerusalem.¹¹⁶ The second
half of the 19th century was a time
when many private collections were
developed both ‘at home’ and
abroad. In many cases the latter
found their way back to institutions
in the country. In a number of cases
we can be sure that antiquities were
collected abroad in order to be
brought to Poland. A. Abramowicz,
an outstanding expert in the history
of Polish archaeology, in assessing
the events of the 19th century, has
written that: *‘If artefacts as gifts
flowing into institutions, can be used
as a measure of the interest of society
in its own most ancient past, then
that degree of impact of that past on*

¹¹⁶ Duszczyk 1981.

¹¹⁷ Abramowicz 1967: 21.

¹¹⁸ Dybiec 2004; Sznepik 2020: 53-54.

¹¹⁹ Abramowicz 1967; Sznepik 2020: 53.

¹¹³ Brzęk 1994: 29-30; Bąbiak 2010:
430-440.

¹¹⁴ Brzęk 1994: 106-107.

¹¹⁵ See Ihnatowicz 1971: 32.

¹¹⁶ Duszczyk 1981.

szczególnej wagi ze względu na utratę niepodległości. Istotną stała się dbałość o świadectwa przeszłości. Nabrała ona szczególnego charakteru. Stała się powinnością coraz liczniejszej inteligencji¹²⁰.

W połowie XIX stulecia powołano w Krakowie muzeum archeologiczne (Muzeum Starożytności). Podstawą jego zbiorów były darowizny osób prywatnych¹²¹. Nie można przy tym zapomnieć o szczególnym znaczeniu Krakowa dla dziejów narodowych¹²², chociażby ze względu na Wawel¹²³. Ta szczególna rola Krakowa była efektem autonomii Galicji i swobód politycznych wynikających z przemian w Austrii.

W Krakowie rozwijało się (otwarte w 1878 r.) muzeum XX Czartoryskich. Był to efekt decyzji Władysława Czartoryskiego (1828-1894)¹²⁴, o częściowym przeniesieniu się z Paryża do Krakowa. W 1879 r. otwarto w Krakowie Muzeum Narodowe.

public imagination can be paralleled in the enormous phenomenon of the construction of the Kościuszko Mound in Cracow.¹¹⁷ Supported by this public enthusiasm, archaeological and museum institutions developed, supported by private collections. Fascination with the past, and taking care of it, became an extremely important activity carried out both by individuals and various organisations.¹¹⁸ Such interests had to be reflected in the material remains of the past. Interest in the ancient world was still 'in vogue', and in Polish conditions such activities gained particular importance due to the loss of independence. It became important to take care of the testimonies to the past,¹¹⁹ and this took on a special character. It became the duty of an ever more numerous intelligentsia.¹²⁰

In the middle of the 19th century an archaeological museum (Museum of Antiquities) was established in Cracow. Its collection was based on donations from private individuals.¹²¹ The special importance of Cracow for history of Poland cannot be forgotten,¹²² if only because of the

¹²⁰ Czepulis-Rastenis 1973: 7, 9, 14 ff.

¹²¹ Zaitz 1981; Chochorowska 2001.

¹²² Podkreśliła to szczególnie A. Sznepik – Sznepik 2016; Sznepik 2020: 60.

¹²³ Nie można w tym miejscu nie wspomnieć osoby Karola Lanckorońskiego (1848-1933), jego wspaniałej kolekcji, udziału w odzyskaniu Zamku Królewskiego na Wawelu zajętego przez armię austriacką i dyskusji nad formą jego odbudowy. Zob. następane strony.

¹²⁴ Zob. Moczulska 1985; zob. Rosset de 2012.

¹¹⁷ Abramowicz 1967: 21.

¹¹⁸ Dybiec 2004; Sznepik 2020: 53-54.

¹¹⁹ Abramowicz 1967; Sznepik 2020: 53.

¹²⁰ Czepulis-Rastenis 1973: 7, 9, 14 ff.

¹²¹ Zaitz 1981; Chochorowska 2001.

¹²² A. Sznepik emphasises this particularly – Sznepik 2016; Sznepik 2020: 60.

W jego ramach mieścił się Gabinet Numizmatyczny¹²⁵. Jednym z pierwszych darów były monety rzymskie ofiarowane przez St. Stojowskiego (nie ma bliższych danych) w 1885 r.¹²⁶ Monety przekazywano w kolejnych latach. Jak to określił J. Bodzek, *był to okres „heroiczny”; napływające do Muzeum Narodowego dary były wyrazem patriotyzmu Polaków tamtego czasu*¹²⁷. Lista darczyńców, którzy przekazali dary do Muzeum Narodowego jest długa¹²⁸. Trzeba też zwrócić uwagę, że instytucje krakowskie wśród Polaków z innych zaborów i emigracji traktowane były jako „narodowe” i „trwałe”¹²⁹.

Najważniejszym darem była kolekcja Emeryka Hutten-Czapskiego (1828-1896)¹³⁰, który do Krakowa przybył w 1894¹³¹. Do Muzeum zbiorów w 1903 przekazała wdowa po twórcy wspaniałej kolekcji, Elżbieta Czapska. Istotne jest to, że w publikacji kolekcji Emeryka Hutten-Czapskiego prezentacje monet związanych z historią Polski (*Pièces étrangères se rapportant à l'histoire de la Pologne et de ses villes*) zaczyna się od monety

Wawel Castle.¹²³ This special role of Cracow was due to the autonomy of Galicia (historical region with Lvov as a centre) and political freedoms resulting from political changes in Austria.

The Counts Czartoryski Museum, opened in 1878, was also developing in Cracow. It was one result of the decision of Władysław Czartoryski (1828-1894)¹²⁴ to move part of the collection from Paris to Cracow. In 1879 the National Museum was opened in Cracow. Within its framework there was a Numismatic Cabinet.¹²⁵ One of the first gifts were Roman coins donated by St. Stojowski in 1885, of which no further details are available.¹²⁶ Further coins were donated in subsequent years. As J. Bodzek has described it, *‘it was a “heroic” period; the gifts coming to the National Museum were an expression of the patriotism of the Poles of those times’*.¹²⁷ The list of donors who made gifts to

¹²⁵ Reyman 1987: 60.

¹²⁶ Bodzek 1997a: 60.

¹²⁷ Bodzek 1997a: 60.

¹²⁸ Bodzek 1997a: 61-62.

¹²⁹ Dybiec 1981: 6-7, 10.

¹³⁰ Reyman 1987; Bodzek 1996a; Bodzek 1996b.

¹³¹ Kocójowa 1996.

¹²³ One cannot omit to mention at point the person of Karol Lanckoroński (1848-1933), his magnificent collection and his participation in the recovery of Wawel Royal Castle occupied by Austrian army and discussion over the form of its rebuilding. See next pages.

¹²⁴ See Moczulska 1985; see Rosset de 2012.

¹²⁵ Reyman 1987: 60.

¹²⁶ Bodzek 1997a: 60.

¹²⁷ Bodzek 1997a: 60.

Konstantyna Wielkiego (306-337) z napisem SARMATIA DEVICTA¹³².

Na budynku gmachu wybudowanego przez E. Hutten-Czapskiego, w którym ulokowano jego kolekcję, widnieje napis *Monumentis Patriae naufragio ereptis*¹³³.

Warto w tym miejscu podkreślić trwałość niektórych przekonań. W roku 1912 otwarto wystawę numizmatyczną w Kościerzynie, na Kaszubach. W artykule poświęconym otwarciu wystawy zwrócono uwagę, że pokazano na niej monety z nazwą Sarmacji w napisie¹³⁴.

Przekazanie kolekcji E. Hutten-Czapskiego do Muzeum Narodowego zachęciło innych zbieraczy do podobnych działań¹³⁵. Uznano, że rozwój kultury jest działaniem niezwykle istotnym w sytuacji, gdy państwo polskie nie istnieje¹³⁶.

Do muzeum oddany został zbiór Franciszka Piekosińskiego (1844-1906); dotarły tu również monety ze zbiorów rodziny Kossaków¹³⁷.

the National Museum is long.¹²⁸ It should also be noted that Cracow's institutions were treated as 'national' and 'permanent' among Poles from other partitions and the emigration.¹²⁹

The most important gift was the collection of Emeryk Hutten-Czapski (1828-1896),¹³⁰ who came to Cracow in 1894.¹³¹ The collection was donated to the Museum in 1903 by the widow of the founder of this wonderful collection, Elżbieta Czapska. It is significant that in the publication of the collection of Emeryk Hutten-Czapski the coins were presented in their relationship to the history of Poland (*Pièces étrangères se rapportant à l'histoire de la Pologne et de ses villes*). The collection starts with a coin of Constantine the Great (306-337) bearing the inscription SARMATIA DEVICTA.¹³²

The inscription *Monumentis Patriae naufragio ereptis* appears on the building built by E. Hutten-Czapski to house his collection.¹³³

¹³² Hutten-Czapski II, 4266, IV 8300 – moneta Marka Aureliusza; 8301-8303 – monety Konstantyna Wielkiego. Bodzek 1996b; Reyman 1987: 61.

¹³³ Na napis ten zwrócił uwagę między innymi J. Dybiec. Dybiec 2004: 124.

¹³⁴ *Numizmatyka* 1912.

¹³⁵ Reyman 1987: 64; Bodzek 1996b: 23.

¹³⁶ Czepulis-Rastenis 1988: 5, 12, 27, 46.

¹³⁷ Bodzek, Biborski 2019.

¹²⁸ Bodzek 1997a: 61-62.

¹²⁹ Dybiec 1981: 6-7, 10.

¹³⁰ Reyman 1987; Bodzek 1996a; Bodzek 1996b.

¹³¹ Kocójowa 1996.

¹³² Hutten-Czapski II, 4266, IV 8300 – coin of Marcus Aurelius; 8301-8303 – coins of Constantine the Great. See Bodzek 1996b; Reyman 1988: 61.

¹³³ Among others J. Dybiec has already drawn attention to this inscription. Dybiec 2004: 124.

W 1924 oraz 1926 roku do Muzeum Narodowego przekazany został zbiór Zygmunta Mineyki (1840-1925), w dużej części zebrany na terenie Grecji, między innymi w Dodonie¹³⁸.

Nie da się zakwestionować opinii, że polskie zbiory publiczne, zbiory największych i mniejszych muzeów powstały w znacznej części dzięki przekazaniu im małych i dużych kolekcji prywatnych, głównie stworzonych w drugiej połowie XIX wieku i na początku XX stulecia. W Galicji powstały, często ze względów patriotycznych¹³⁹, muzea między innymi w Przemyślu, Tarnopolu, Kamieńcu Podolskim¹⁴⁰, Kołomyi¹⁴¹ – muzeum to założone zostało w 1892 r. przez hr. E. Starzeńskiego¹⁴² (zmarł około 1900 r.), ku uczczeniu 101 rocznicy uchwalenia Konstytucji 3 maja¹⁴³. Większość z nich powstała przy wsparciu lokalnym, które miało na celu zachowanie świadectw lat minionych¹⁴⁴.

¹³⁸ Bodzek 1998b: 64.

¹³⁹ Haczewska, Korczyńska 1997: 57.

¹⁴⁰ Notz 1906; Chwalewik 1926: 146-147.

¹⁴¹ Haczewska, Korczyńska 1997: 56.

¹⁴² Decyzją wdowy po E. Starzeńskim, jego kolekcja monet przekazana została do Muzeum Narodowego w Krakowie. Bodzek 1997a: 62.

¹⁴³ Haczewska, Korczyńska 1997: 57.

¹⁴⁴ Zob. Polak-Pańkiewicz 2015.

At this point it is worth emphasising the persistence of certain beliefs. In 1912 a numismatic exhibition was opened in Kościerzyna, town in Kaszubia. In an article about the opening of the exhibition it was pointed out that it showed coins with the name of Sarmatia in the inscription.¹³⁴

The transfer of the Hutten-Czapski collection to the National Museum encouraged other collectors to undertake similar acts.¹³⁵ It was recognised that the development of culture is an extremely important activity in a situation where the Polish state does not exist.¹³⁶

The collection of Franciszek Piekosiński (1844-1906) was handed over to the museum; it also included coins from the collection of the Kossak family.¹³⁷

In 1924 and 1926 the collection of Zygmunt Mineyko (1840-1925), in the most part formed in Greece, among other sites at Dodona, was handed over to the National Museum.¹³⁸

It is unquestionable that Polish public collections, the collections of the largest and smaller museums alike, came into being in large part

¹³⁴ *Numizmatyka* 1912.

¹³⁵ Reyman 1987: 64; Bodzek 1996: 23.

¹³⁶ Czepulis-Rastenis 1988: 5, 12, 27, 46.

¹³⁷ Bodzek, Biborski 2019.

¹³⁸ Bodzek 1998b: 64.

Liczni darczyńcy¹⁴⁵, poczynając od Seweryna Mielżyńskiego (1804-1872)¹⁴⁶, działali w Wielkopolsce. Rodzina Mielżyńskich przekazała budynek, w który ulokowano dary do zbiorów założonego w 1857 r. Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.

W Muzeum Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk powstał bogaty zbiór monet. Był efektem darowizn. Do 1860 r. podarowano 1736 obiektów¹⁴⁷. Wśród nich skarb monet „w czarnej urnie” przekazał ks. W. Taszarski. Dzięki ofiarności darczyńców zbiory numizmatyczne szybko sięgnęły ponad 20 000 eksponatów¹⁴⁸.

W przypadku Wielkopolski nie sposób nie przypomnieć Kasyna Gostynińskiego oraz Towarzystwa Zbieraczyw Starożytności Krajowych w Szamotułach.

Powstało wiele kolekcji prywatnych¹⁴⁹. W Wilnie sławna była kolekcja Józefa Antoniego Korwin Kossakowskiego (1772-1842). W Kielcach

thanks to the donation of private collections, both great and small, which were mainly created in the second half of the 19th century and in the early 20th century. In Galicia museums were established, often for patriotic reasons,¹³⁹ among other cities, in Przemyśl, Tarnopol, Kamieniec Podolski,¹⁴⁰ Kołomyja.¹⁴¹ The museum in the last city was founded in 1892 by Count E. Starzeński,¹⁴² who died around 1900, to celebrate the 101st anniversary of the 3rd of May Constitution.¹⁴³ Most of them were created with local support to preserve evidence of a bygone age.¹⁴⁴

Numerous donors,¹⁴⁵ beginning with Seweryn Mielżyński (1804-1872)¹⁴⁶ (the Mielżyński family donated the building in which were housed the numerous gifts) benefited the collections of the Poznań Society

¹⁴⁵ Kłudkiewicz 2014. Za wykaz darczyńców, którzy przekazali do zbiorów Towarzystwa monety antyczne, bardzo dziękuję dr. W. Garbaczewskiemu, Kierownikowi Działu Numizmatycznego Muzeum Narodowego w Poznaniu.

¹⁴⁶ Cicha 1982: 25-31.

¹⁴⁷ Olejniczak 1982: 105.

¹⁴⁸ Olejniczak 1982: 109.

¹⁴⁹ Mielczarek 2017.

¹³⁹ Haczewska, Korczyńska 1997: 57.

¹⁴⁰ Notz 1906; Chwalewik 1926: 146-147.

¹⁴¹ Haczewska, Korczyńska 1997: 56.

¹⁴² According to the decision of the widow of E. Starzeński, his coin collection was donated to the National Museum in Cracow. Bodzek 1997a: 62.

¹⁴³ Haczewska, Korczyńska 1997: 57.

¹⁴⁴ See Polak-Pańkiewicz 2015.

¹⁴⁵ Kłudkiewicz 2014. For a list of those who donated ancient coins to the collections of the Society, my great thanks go to Dr. W. Garbaczewski, Director of the Numismatic Department of the National Museum in Poznań.

¹⁴⁶ Cicha 1982: 25-31.

monety gromadził Tomasz Zieliński (1802-1858).

Warszawskie instytucje, do których kierowano dary, pomijając Uniwersytet, to w pierwszej kolejności Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, powstałe w 1875 r. dzięki funduszom prywatnym¹⁵⁰, oraz Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych (powołane w 1860 r.). Później do Muzeum Narodowego.

Na czoło listy darczyńców wysuwają się osoby mieszkające na terenach nadczarnomorskich Imperium Rosyjskiego. Wielu Polaków mieszkało w Odessie, Kerczu i Mikołajowie. Nie mało z nich zainteresowało się antycznymi dziejami regionu¹⁵¹. Pewne jest to, że wśród Polaków zamieszkujących na północnym wybrzeżu Morza Czarnego, tworzenie kolekcji było działaniem o charakterze patriotycznym, o czym w sposób szczególny świadczy postawa Polaków mieszkających w Odessie¹⁵². W Odessie w końcu XVIII stulecia powstała polska „Kompania Czarnomorska”, wspierana przez króla Stanisława Augusta Poniatowskiego¹⁵³.

of the Friends of Learning, founded in 1857. Up to 1860, 1736 objects were donated.¹⁴⁷ Among them a treasure of coins in a 'black urn' was donated by Rev. W. Taszarski. Thanks to the donors' generosity, the numismatic collection soon reached over 20.000 items.¹⁴⁸

In the case of Great Poland one cannot fail to mention the Casino of Gostynin, as well as the Society of National Antiquities Collectors in Szamotuły.

Many private collections were created.¹⁴⁹ In Vilnius the collection of Józef Antoni Korwin Kossakowski (1772-1842) was famous. In Kielce, coins were collected by Tomasz Zieliński (1802-1858).

The institutions in Warsaw to which donations were directed, apart from the University, were firstly the Museum of Industry and Agriculture, established in 1875 thanks to private funds,¹⁵⁰ and the Society for the Encouragement of Fine Arts (established in 1860), and only later on to the National Museum.

The list of donors is headed by people living in the Black Sea areas of the Russian Empire. Many Poles lived in Odessa, Kerch and Nikolaev. Not a few of them were interested in

¹⁵⁰ Ihnatowicz 1971: 168-169.

¹⁵¹ Blombergowa 1988; Blombergowa 1993; Mielczarek 1995b; Mielczarek 1997a; Mielczarek 1997b; Mielczarek 2011b.

¹⁵² Janiszewski 1987.

¹⁵³ Rolle 1966; Mądzik 1979 i inne prace tego Autora.

¹⁴⁷ Olejniczak 1982: 105.

¹⁴⁸ Olejniczak 1982: 109.

¹⁴⁹ Mielczarek 2017.

¹⁵⁰ Ihnatowicz 1971: 168-169.

W muzeum¹⁵⁴ Odeskiego Towarzystwa Historii i Starożytności (wśród jego członków byli Polacy¹⁵⁵) wystawione było popiersie uznane za wizerunek Zygmunta III Wazy¹⁵⁶. Znamienny jest tekst zamieszczony w „Kalendarzyku odeskim na rok 1907”: *Do Rodaków ..., drukujemy, bo trzeba, byśmy wiedzieli coś sami, o sobie, aby nikt powiedzieć o nas nie mógł: „Cudze chwalicie, Swego nie znacie, Sami nie wiecie – Co posiadacie!”*. Wielu mieszkających w Odessie Polaków stworzyło kolekcje zabytków antycznych, jak również zbiory monet¹⁵⁷.

Uniwersytetowi Jagiellońskiemu swoją kolekcję monet, naczyń i lampek antycznych przekazał generał Karol Stahel (1816-1890), mieszkający w Odessie¹⁵⁸.

Odessa stała się istotnym centrum studiów naukowych prowadzonych przez Polaków, którzy stworzyli tutaj ciekawe zespoły „antyków”. Do Muzeum Przemysłu i Rolnictwa Józef Czaki (1857-1936), lekarz praktykujący w Odessie, przekazał zabytki z północnego wybrzeża Morza

the ancient history of the region.¹⁵¹ It is certain that among the Poles living on the northern coast of the Black Sea, the creation of collections was a patriotic activity, which is particularly evidenced by the attitude of Poles living in Odessa.¹⁵² In Odessa in the late eighteenth century, the Polish ‘Black Sea Company’ was founded, supported by King Stanislaw August Poniatowski.¹⁵³ In the museum¹⁵⁴ of the Odessa Society of History and Antiquity (among its members were Poles),¹⁵⁵ a bust attributed to Sigismund III Vasa was exhibited.¹⁵⁶ The text in the ‘Odessa Calendar for 1907’ is significant: *‘We print to our Compatriots ..., because we need to know something about ourselves, so that nobody can say about us: “You praise others, you do not know your own, you do not know yourselves – what you have!”*’. Many Poles living in Odessa created collections of antiquities, as well as collections of coins.¹⁵⁷

¹⁵⁴ Obecnie Muzeum Archeologiczne Narodowej Akademii Nauk Ukrainy w Odessie.

¹⁵⁵ Blombergowa 1988: 21-36, 128.

¹⁵⁶ *Ukazatel'* 1915: 57 nr 21.

¹⁵⁷ Chwalewik 1927: 100-101; Strzałkowski 1991: 48, 80, 92, 97, 101, 108 134.

¹⁵⁸ Śliwa 2005; Śliwa 2007.

¹⁵¹ Blombergowa 1988; Blombergowa 1993; Mielczarek 1995b; Mielczarek 1997a; Mielczarek 1997b; Mielczarek 2011b.

¹⁵² Janiszewski 1987.

¹⁵³ Rolle 1966; Mądzik 1979 and other works of this author.

¹⁵⁴ Currently The Archaeological Museum of the National Academy of Science of Ukraine in Odessa.

¹⁵⁵ Blombergowa 1988: 21-36, 128.

¹⁵⁶ *Ukazatel'* 1915: 57 nr 21.

¹⁵⁷ Chwalewik 1927: 100-101; Strzałkowski

Czarnego¹⁵⁹. Dary nie pochodziły wyłącznie od elit. Do Warszawy, do Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych (obecnie przede wszystkim w zbiorach Państwowego Muzeum Archeologicznego), trafiły materiały z antycznej Olbii i jej okolic, które zebrał Józef Choynowski (1833 - okres I wojny światowej)¹⁶⁰, także w efekcie prowadzonych przez niego wykopalisk. W szeregu przypadków przekazane do Warszawy zabytki, w tym okazy broni greckiej i scytyjskiej, to obiekty unikatowe, tak jak wczesnoscytyjski hełm подарowany przez warszawskiego malarza, konserwatora i kolekcjonera Antoniego Strzałeckiego (1844-1934)¹⁶¹. W warszawskim Muzeum Narodowym jest bardzo bogaty zbiór monet Ignacego Terleckiego (1860-1914) – zbiór monet ośrodków nadczarnomorskich sformowany w Kerczu, na Krymie¹⁶² (część zbioru trafiła do petersburskiego Ermitażu, jak również do Muzeum Narodowego w Krakowie¹⁶³).

Kolekcja I. Terleckiego tworzona była przede wszystkim w Kerczu, gdzie istniało ważne środowisko

General Karol Stahel (1816-1890), who lived in Odessa,¹⁵⁸ donated his collection of coins, containers, and antique lamps to the Jagiellonian University.

Odessa became an important centre of scientific studies conducted by Poles, who assembled interesting collections of 'antiques' there. Józef Czaki (1857-1936), a doctor practising in Odessa, gave artefacts from the northern coast of the Black Sea to the Warsaw Museum of Industry and Agriculture.¹⁵⁹ Donations did not come exclusively from the elite. In Warsaw, the Society for the Encouragement of Fine Arts, now primarily housed in the collection of the State Archaeological Museum, received material from ancient Olbia and its environs, collected by Józef Choynowski (1833-period of the First World War),¹⁶⁰ which also came from his excavations. In many cases the objects donated to Warsaw, including specimens of Greek and Scythian weapons, are unique, such as the early Scythian helmet donated by the Warsaw painter, conservator, and collector Antoni Strzałecki (1844-1934).¹⁶¹ The National Museum

¹⁵⁹ Mielczarek 1990; Mielczarek 1995a; Mielczarek 2018.

¹⁶⁰ Choynowski 1902; Kaczyński 1973; Mielczarek 1989; Mielczarek 1995a.

¹⁶¹ Mielczarek 1986; Mielczarek 1995a: 49-52.

¹⁶² Walczak 2016.

¹⁶³ Bodzek 1997a; Bodzek 1997b; Bodzek 2006; Bodzek 2016.

1991: 48, 80, 92, 97, 101, 108 134.

¹⁵⁸ Śliwa 2005; Śliwa 2007.

¹⁵⁹ Mielczarek 1990; Mielczarek 1995a; Mielczarek 2018.

¹⁶⁰ Choynowski 1902; Mielczarek 1989; Mielczarek 1995a.

¹⁶¹ Mielczarek 1986; Mielczarek 1995a: 49-52.

badaczy antycznej historii Krymu i kolekcjonerów starożytności¹⁶⁴. Wyjątkowość zbioru I. Terleckiego¹⁶⁵ wynikała z tego, iż był to jeden z najlepszych zespołów monet antycznych ośrodków północnego wybrzeża Morza Czarnego, przede wszystkim państwa bosporańskiego. Kolekcja zakupiona została przez Muzeum w 1925 i 1930 r. Zabytki przywozła do kraju żona I. Terleckiego, która wyjechała z Rosji wraz z dziećmi w 1919 r. W Warszawie rodzina znalazła się w *wielkich trudnościach finansowych*¹⁶⁶.

W tym miejscu warto zwrócić uwagę, że J. Czaki z Odessy oraz I. Terlecki (Kercz), to lekarze. Do nazwisk tych należy dołączyć jeszcze Władysława Semerau-Siemianowskiego.

Do Muzeum Narodowego w Warszawie przekazana została bogata i różnorodna kolekcja Władysława Semerau-Siemianowskiego (1849-1938), lekarza, przez wiele lat pracującego w Turcji¹⁶⁷. Oddał on do Muzeum Narodowego około 30 000 monet greckich, rzymskich i bizantyńskich. Prócz monet w kolekcji były również inne przedmioty – zespół antycznych wyrobów szklanych, terakot, także inne zabytki, znalezione między innymi podczas

in Warsaw has a very rich collection of coins. A collection of coins of the cities of the Black Sea formed by Ignacy Terlecki (1860-1914) in the Crimean city of Kerch.¹⁶² A part of his collection entered the Petersburg Hermitage, and part the National Museum in Cracow.¹⁶³

The collection of I. Terlecki was created primarily in Kerch, where an important community of researchers into the ancient history of Crimea, and collectors of antiquities was based.¹⁶⁴ The uniqueness of Terlecki's collection was due to the fact that it was one of the best collections of antique coins from the cities of the northern coast of the Black Sea, especially of the Bosporan state.¹⁶⁵ The collection was purchased by the Museum in 1925 and 1930. The artefacts were brought to Poland by Terlecki's wife, who left Russia with their children in 1919. In Warsaw the family found itself 'in great financial difficulties'.¹⁶⁶

At this point, it is worth noting that J. Czaki from Odessa, and I. Terlecki (Kerch) were doctors. Władysław Semerau-Siemianowski (1849-1938) should also be added to these names.

¹⁶⁴ Borovkova 1999.

¹⁶⁵ Izbash-Gotskan 2016.

¹⁶⁶ Szemiothowa 1955.

¹⁶⁷ Wiercińska 2014: 127-136; Walczak 2016.

¹⁶² Walczak 2016.

¹⁶³ Bodzek 1997a; Bodzek 1997b; Bodzek 2006; Bodzek 2016.

¹⁶⁴ Borovkova 1999.

¹⁶⁵ Izbash-Gotskan 2016.

¹⁶⁶ Szemiothowa 1955.

robót kolejowych¹⁶⁸. Jak napisała w 1955 r. A. Szemiothowa, *w ten sposób chciał ofiarodawca powetować Ojczyźnie swą pracę na obczyźnie i dla obcych*¹⁶⁹. Do 1920 r. W. Semerau-Siemianowski przebywał w Turcji. Gdy wiedza na temat wartości naukowej jego kolekcji stała się powszechna, jedna z uczelni zagranicznych zaproponowała jej kupno. W. Semerau-Siemianowski miał odmówić, informując, że jest ona przeznaczona dla muzeum w Polsce¹⁷⁰.

Nie można nie wspomnieć o wspaniałej kolekcji Walerego Amrogowicza z Sopotu, która w 1931 r. przekazana została Towarzystwu Naukowemu w Toruniu¹⁷¹.

W tym miejscu raz jeszcze zwrócić trzeba uwagę na niezwykle cenną kolekcję Karola Lanckorońskiego (1848-1933), eksponowaną w prywatnym pałacu w Wiedniu¹⁷². Pomędzy zgromadzonymi dziełami sztuki były obrazy, które pochodziły z kolekcji króla Stanisława Augusta Poniatowskiego¹⁷³. Jej część archeologiczna związana była z wyprawami do Pamfilii i Pizydii. Zbiór archeologiczny – sarkofag, rzeźby,

The rich and varied collection of Władysław Semerau-Siemianowski (1849-1938), a physician who worked in Turkey for many years,¹⁶⁷ was donated to the National Museum in Warsaw. He donated to the National Museum about 30,000 Greek, Roman and Byzantine coins. Apart from the coins, the collection also included other artefacts – a set of antique glassware, terracottas, as well as other items found among things, during the construction of railway lines.¹⁶⁸ As A. Szemiothowa has written in 1955, *'in this way the donor wanted to compensate the Homeland for his work abroad and for strangers'*.¹⁶⁹ Until 1920 W. Semerau-Siemianowski stayed in Turkey. When the scientific value of his collection became widely known, one foreign university offered to buy it. W. Semerau-Siemianowski was forced to decline, informing the potential purchaser that it was intended for a museum in Poland.¹⁷⁰

One cannot fail to mention the splendid collection of Walery Amrogowicz from Sopot, which was donated to the Scientific Society in Torun in 1931.¹⁷¹

¹⁶⁸ Mielczarek 1995c.

¹⁶⁹ Szemiothowa 1955: 1.

¹⁷⁰ Szemiothowa 1955: 3.

¹⁷¹ Musiałowski 2004.

¹⁷² Winiewicz-Wolska 2010.

¹⁷³ Lanckorońska 1993/1994: 177-180; Winiewicz-Wolska 2009: 159-161, 165-166.

¹⁶⁷ Wiercińska 2014: 127-136; Walczak 2016.

¹⁶⁸ Mielczarek 1995c.

¹⁶⁹ Szemiothowa 1955: 1.

¹⁷⁰ Szemiothowa 1955: 1.

¹⁷¹ Musiałowski 2004.

naczynia, figurki terakotowe – uważany był za jeden z najciekawszych w Europie przełomu XIX i XX w. Niektóre zabytki wykorzystane zostały w międzynarodowym wydawnictwie *Corpus Inscriptionum Latinarum*¹⁷⁴.

Szereg z nich, jako dary przekazane zostały do zbiorów Uniwersytetu Jagiellońskiego¹⁷⁵. Rozgrabiona w czasie II wojny światowej kolekcja nie została odzyskana w komplecie. Najcenniejsze zachowane obrazy córka K. Lanckorońskiego, Karolina Lanckorońska (1898-2002) przekazała, *W hołdzie Rzeczypospolitej* (fragment tytułu artykułu w *Tygodniku Powszechnym*¹⁷⁶), do Muzeum Zamku Królewskiego w Warszawie (37 obrazów)¹⁷⁷, do Zamku Królewskiego na Wawelu oraz do innych instytucji kultury i nauki.

Popularność gromadzenia zabytków, tworzenia zbiorów, z myślą o przekazaniu ich do muzeów była aktualna w trakcie II wojny światowej. Wyjątkową rolę odegrali polscy żołnierze, którzy przebywali i walczyli na terenie Środkowego i Bliźniaczego Wschodu.

Znamienna jest historia, przytaczana w literaturze, skarbu z Kisarabadu¹⁷⁸ w Iraku. Znalezione w 1942

At this point once more attention should be drawn to the extremely valuable collection of Karol Lanckoroński (1848-1933), exhibited in his private palace in Vienna.¹⁷² His art collection included paintings coming from the collection of King Stanisław August Poniatowski.¹⁷³ Its archaeological part was connected with his expeditions to Pamphylia and Pisidia. The archaeological collection – sarcophagi, sculptures, vases, terracotta figurines – was considered one of the most interesting in Europe at the turn of the 19th and 20th centuries. Some of these objects were published in the international publication *Corpus Inscriptionum Latinarum*.¹⁷⁴ A number of artefacts were donated to the collections of the Jagiellonian University.¹⁷⁵ Pillaged during the Second World War it was not recovered in its entirety. The most valuable preserved paintings were donated by Lanckoroński's daughter, Karolina Lanckorońska (1898-2002), 'In Homage to Poland',¹⁷⁶ to the Museum of the Royal Castle in Warsaw

¹⁷² Winiewicz-Wolska 2010.

¹⁷³ Lanckorońska 1993/1994: 177-180; Winiewicz-Wolska 2009: 159-161, 165-166.

¹⁷⁴ See Mielczarek, Stefanakis 2019.

¹⁷⁵ Ostrowski 1991: nos. 8, 9 ff; Moczulska 1998: 98.

¹⁷⁶ After a fragment which appeared in the journal *Tygodnik Powszechny* 'Universal Weekly' Lanckorońska 1994.

¹⁷⁴ Zob. Mielczarek, Stefanakis 2019.

¹⁷⁵ Ostrowski 1991: nos. 8, 9 ff.; Moczulska 1998: 98.

¹⁷⁶ Lanckorońska 1994.

¹⁷⁷ Biernacka (ed.) 1995.

¹⁷⁸ Mikołajczyk 1981a: 33-34, nr 133.

przez polskich żołnierzy w trakcie budowy obozu zespół zawierał złote i srebrne monety bizantyńskie i sassanidzkie oraz złote i srebrne ozdoby. Niemal całe znalezisko zarekwirowało dowództwo brytyjskie. Mimo poszukiwań w muzeach brytyjskich podjętych na początku lat 1980-tych, nie odnaleziono zabytków ze skarbu¹⁷⁹. Jedyne znane zabytki z tego znaleziska, to kilka monet i ozdób, które zatrzymane zostały przez polskiego żołnierza, świadka odkrycia. Są one w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi¹⁸⁰.

Zbieranie zabytkowych przedmiotów było działaniem popularnym, ale nie jedynym¹⁸¹, wśród polskich żołnierzy stacjonujących na Bliskim Wschodzie. Potwierdzone są zakupy do wojennych muzeów, które finansowane były z żołnierskich składek¹⁸². W dużym stopniu stwierdzenie to dotyczy monet, na które można było natrafić chociażby podczas prac ziemnych¹⁸³.

W 1942 r. istniało Archiwum¹⁸⁴ Armii Polskiej na Wschodzie,

to the number of 37 paintings,¹⁷⁷ to the Wawel Royal Castle, and to other cultural and scientific institutions.

The popularity of acquiring antiquities, creating collections with a view to transferring them to museums was current during World War II. A special role was played by Polish soldiers who were present and fought in the Middle East.

The story, repeatedly quoted in the literature, of the hoard from Kisarabad in Iraq,¹⁷⁸ found in 1942 by Polish soldiers during the construction of a camp, is significant. The assemblage contained Byzantine and Sassanian gold and silver coins and gold and silver ornaments. Almost the entire find was requisitioned by the British High Command. Despite the search for the hoard undertaken in the early 1980s, no trace of the hoard was found in British museums.¹⁷⁹ The only known relics from this find are a few coins and ornaments, which were kept by a Polish soldier, a witness to the discovery. They are in the collection of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz.¹⁸⁰

Collecting historical objects was a popular activity, but not the only

¹⁷⁹ Poszukiwania podjął doc. dr hab. A. Mikołajczyk. Mikołajczyk 1981b: 86.

¹⁸⁰ Mikołajczyk, Lowick 1976; Mikołajczyk 1981b: 86.

¹⁸¹ Zob. Zybert, Maruszak 2018.

¹⁸² Gołogórska 1999, podpis pod rys. 4.

¹⁸³ Zobacz relacje J. Sagana – Gołogórska 1999: 294.

¹⁸⁴ Zob. Roman 2016.

¹⁷⁷ Biernacka (ed.) 1995.

¹⁷⁸ Mikołajczyk 1981a: 33-34 nr 133.

¹⁷⁹ The search was undertaken by Dr hab. A. Mikołajczyk. Mikołajczyk 1981b: 86.

¹⁸⁰ Mikołajczyk, Lowick 1976; Mikołajczyk 1981b: 86.

Fig. 1.

Spotkanie społeczności polskiej w Jerozolimie, lata 1940-te.
Autor nieznany. W rękach prywatnych
Meeting of the Polish community in Jerusalem, 1940's.
Author unknown. In private hands

w którym wyodrębniono Referat Muzealny¹⁸⁵. W 1943 r. z Referatu Muzealnego powstało Muzeum Polowe Armii Polskiej na Wschodzie. W 1944 Muzeum Polowe rozdzielono na Muzeum Polowe Nr 1 Wojska Polskiego i Muzeum Polowe nr 2 Wojska Polskiego¹⁸⁶. W 1943 r. decyzję o powołaniu Muzeum podjęto w związku z działaniami Jarosława

one, engaged in by Polish soldiers stationed in the Middle East.¹⁸¹ Purchases for war museums, financed by contributions from soldiers, have been confirmed.¹⁸² To a large extent this statement applies to coins, which could have been found, for example, during construction work.¹⁸³

¹⁸⁵ Gołogórska 1999: 294.

¹⁸⁶ Gołogórska 1999.

¹⁸¹ See Zybert, Maruszak 2018.

¹⁸² Gołogórska 1999, signature underneath Fig. 4.

¹⁸³ See the account of J. Sagan – Gołogórska 1999: 294.

Sagana (1903-1979)¹⁸⁷, który do tego czasu (rozpoczął jeszcze w Syrii) stworzył bogatą kolekcję przyrodniczą oraz historyczną. W Muzeum Polowym nr 2 wydzielono dział archeologiczny, w którym było miejsce na numizmatykę.

W 1943 kapral rez. J. Sagan, podjął pracę w Archiwum Armii Polskiej na Wschodzie, jako „zastępca referenta muzealnego”¹⁸⁸. J. Sagan miał odpowiednie wykształcenie i wiedzę, aby objąć takie stanowisko. Przed wojną pracował w Muzeum w Truskawcu. Muzeum ufundowanym przez mieszkańców Truskawca – braci Jaroszków (Rajmund Jarosz był właścicielem uzdrowiska)¹⁸⁹. Ranny w obronie Tobruku (co uczyniło niemożliwym regularną służbę wojskową) zajął się gromadzeniem zabytków, również tych związanych z archeologią Egiptu. Do muzeum trafiały nie tylko znaleziska dokonane przez żołnierzy, czy też zakupione z zebranych wśród żołnierzy pieniędzy, ale też uzyskane w trakcie prowadzonych przez niego prac wykopaliskowych. Bardzo owocna okazała się współpraca z Muzeum Egipskim w Kairze¹⁹⁰. W 1947 r. podporucznik J. Sagan nadal opiekował się zbiorami Muzeum.

An Archive of the Polish Army in the East existed in 1942,¹⁸⁴ in which there was a separate Museum section.¹⁸⁵ In 1943 out of this section a Field Museum of the Polish Army in the East was created. In 1944 the Field Museum was divided into the Field Museum No. 1 of the Polish Army and the Field Museum No. 2 of the Polish Army.¹⁸⁶ The original decision to establish a Museum in 1943 was made as a result of the activities of Jaroslaw Sagan (1903-1979),¹⁸⁷ who by that time had created a rich natural history and historical collection, for which he first began collecting in Syria. In Field Museum No. 2, a separate archaeological section existed, and within it there was a place for numismatics.

In 1943, Reservist Corporal J. Sagan, took up a job in the Archives of the Polish Army in the East, as ‘deputy museum clerk’.¹⁸⁸ J. Sagan had the necessary education and knowledge to hold such a position. Before the war he worked in the Museum in Truskawiec. The museum was founded by the Jarosz brothers, inhabitants of Truskawiec. Rajmund Jarosz being the owner of the health

¹⁸⁷ Śliwa 2012; Śliwa 2019: 257-258; Mielczarek 2016: 7-9.

¹⁸⁸ Roman 2016: 59.

¹⁸⁹ Nicieja 2013: 81.

¹⁹⁰ Gołogórska 1999: 296.

¹⁸⁴ See Roman 2016.

¹⁸⁵ Gołogórska 1999: 294.

¹⁸⁶ Gołogórska 1999.

¹⁸⁷ Śliwa 2012; Śliwa 2019: 257-258; Mielczarek 2016: 7-9.

¹⁸⁸ Roman 2016: 59.

Fig. II.

Jerozolima. III Stacja Drogi Krzyżowej. Nad wejściem rzeźba T. Zielińskiego. Autor nieznan. W rękach prywatnych
Jerusalem. 3rd Station of the Cross. Sculpture executed by T. Zieliński. Author unknown. In private hands

Do Polski duża część zabytków zgromadzonych w Muzeum dotarła w 1948 r. W zdecydowanej większości przekazane zostały do Muzeum Archeologicznego w Krakowie¹⁹¹, gdzie obecnie są eksponowane. Historia zbioru J. Sagana stała się elementem historii armii gen. W. Andersa¹⁹². Wiele z zabytków zostało opublikowanych.

¹⁹¹ Obecna ekspozycja w Muzeum Archeologicznym znakomicie prezentuje zbiory.

¹⁹² Davies 2015: 416-419.

resort there.¹⁸⁹ J. Sagan, wounded in the defence of Tobruk, which made normal military service impossible, he took up collecting relics, including those connected with the archaeology of Egypt. The museum received not only artefacts found by the soldiers themselves, or bought from money collected from among them, but also those obtained during his excavations. Cooperation with the Egyptian Museum in Cairo proved

¹⁸⁹ Nicieja 2017: 81.

Fig. III. Jerozolima. III Stacja Drogi Krzyżowej.
Autor nieznany. W rękach prywatnych
Jerusalem. 3rd Station of the Cross.
Author unknown. In private hands

Zbiór przyrodniczy stworzony przez J. Sagana ulokowany został w Muzeum Przyrodniczym Polskiej Akademii Nauk w Krakowie¹⁹³.

¹⁹³ Po wojnie J. Sagan został zatrudniony w Muzeum Przyrodniczym PAN w Krakowie.

very fruitful.¹⁹⁰ In 1947, Second Lieutenant J. Sagan continued to look after the collections of the Museum.

A large part of the artefacts gathered in the Museum reached

¹⁹⁰ Gołogórska 1999: 296.

Wśród żołnierzy stacjonujących w Egipcie i w Palestynie zbieranie zabytków, które wraz z nimi trafić miały do Polski, wydaje się być „działaniem naturalnym”¹⁹⁴.

Wskazuje na to chociażby liczba monet i rozmaitych innych zabytków, które po opuszczeniu Palestyny przez żołnierzy 2 Korpusu Polskich Sił Zbrojnych pozostały pod opieką księdza Stefana Jabłonowskiego-Pietruszki (1898-1973)¹⁹⁵, opiekuna Polaków, którzy w czasie wojny i po jej zakończeniu byli w Palestynie¹⁹⁶. Palestyna była regionem, w którym w czasie wojny przebywało wielu Polaków (Fig. I).

Ksiądz Jabłonowski-Pietruszka z Polski do Palestyny dotarł przez Węgry, Jugosławię i Turcję. W Palestynie był pierwszym rektorem Polskiej Misji Katolickiej w Ziemi Świętej, członkiem Komitetu Uchodźców Polskich w Jerozolimie¹⁹⁷. Dzięki Jego staraniom III (Fig. II) i IV Stacja Drogi Krzyżowej, wydzierżawiona w czasie wojny od Kościoła Ormiańskiego stały się ośrodkami polskimi (Fig. III). Dzięki jego staraniom zniszczone obiekty zostały wyremontowane za pieniądze zebrane wśród Polaków, także żołnierzy polskich walczących na Bliskim

Poland in 1948. Most of them were transferred to the Archaeological Museum in Cracow,¹⁹¹ where they are currently exhibited. The history of J. Sagan's collection became part of the history of General Anders's army.¹⁹² Many of the objects have been published. The natural history collection created by J. Sagan was deposited in the Natural History Museum of the Polish Academy of Sciences in Cracow.¹⁹³

Amongst soldiers stationed in Egypt and Palestine, the collection of artefacts which were to go with them to Poland seemed to be a 'natural act'.¹⁹⁴

This is testified to by the number of coins and various other artefacts which, after the soldiers of the 2nd Corps of the Polish Armed Forces left Palestine, remained in the care of Reverend Stefan Jabłonowski-Pietruszka (1898-1973),¹⁹⁵ guardian for the Poles who were in Palestine during and after the war.¹⁹⁶ Palestine

¹⁹⁴ Gołogórska 1999: 300.

¹⁹⁵ Patek 2013: 382-383; Mielczarek 2016: 13-15.

¹⁹⁶ Patek 2013: 8.

¹⁹⁷ Pietrzak 2012: 428, 431. Zobacz Patek 2009.

¹⁹¹ The current exposition in the Archaeological Museum presents the collections wonderfully.

¹⁹² Davies 2015: 416-419.

¹⁹³ After the war J. Sagan was employed by the Natural History Museum of the Polish Academy of Sciences in Cracow.

¹⁹⁴ Gołogórska 1999: 300.

¹⁹⁵ Patek 2013: 382-383; Mielczarek 2016: 13-15.

¹⁹⁶ Patek 2013: 8.

Fig. IV.

Jerozolima. III Stacja Drogi Krzyżowej. Ekspozycja zabytków archeologicznych. Autor nieznan. W rękach prywatnych

Jerusalem. 3rd Station of the Cross. Display of archaeological objects. Author unknown. In private hands

Wschodzie. Sanktuarium nabrało polskiego charakteru. W projekcie przebudowy ks. Jabłonowski-Pietruszka zawarł informację, że planowane jest miejsce na muzeum (Fig. IV)¹⁹⁸.

¹⁹⁸ Archiwum Akt Nowych, zespół 2863, teczki 1-15.

was a region where many Poles gathered during the war (Fig. I).

Reverend Jabłonowski-Pietruszka came from Poland to Palestine via Hungary, Yugoslavia, and Turkey. In Palestine he was the first rector of the Polish Catholic Mission in the Holy Land, a member of the Committee of

Gdy żołnierze polscy opuścili Palestynę, pozostało tam niewiele Polaków. Zbiór, który przetrwał pod opieką ks. Jabłonowskiego-Pietruszki to (bazując na zachowanych obiektach) ponad 12 000 monet, w zdecydowanej większości te, które obiegały na terenie Palestyny od starożytności po lata 1940-te. W czasie wojny i wiele lat po jej zakończeniu przechowywane były one w pomieszczeniach III i IV Stacji Drogi Krzyżowej¹⁹⁹ (co zaznaczono już w planach przebudowy), do odbudowy których ks. Jabłonowski-Pietruszka się przyczynił. W czasach wojennych i wiele lat po wojnie było to sanktuarium polskie. Większość monet, obecnie (od 2018 r.) przechowywanych w Muzeum Narodowym w Krakowie, ma na sobie „patynę” charakterystyczną dla monet, które były w ziemi.

O pojedynczych egzemplarzach można napisać, że zostały kupione; zakupy dokonane zostały zapewne w drugiej połowie lat 1940-tych i w latach 1950-tych. Bardzo prawdopodobne, że zakupów dokonał także ks. Jabłonowski-Pietruszka²⁰⁰.

Podobną patynę widać na pojedynczych monetach z kolekcji A. Kleina (duża grupa monet poddana została konserwacji). Kolekcja monet stworzona przez Antoniego

Polish Refugees in Jerusalem¹⁹⁷ Thanks to his efforts, the Third (Fig. II) and Fourth Stations of the Cross, leased from the Armenian Church during the war, became Polish centres (Fig. III). Thanks to his efforts, the damaged buildings were renovated with money collected from Poles, including Polish soldiers fighting in the Middle East. The sanctuary took on a Polish character. In the reconstruction plans, Reverend Jablonowski-Pietruszka included the information that a place for a museum had been planned (Fig. IV).¹⁹⁸

When the Polish soldiers left Palestine, not many Poles remained there. The collection that was in the care of Reverend Jablonowski-Pietruszka, based on the objects which have survived, stands at more than 12.000 coins, the vast majority of which circulated in Palestine from antiquity until the 1940s. During the war and for many years after, they were kept in the rooms of the Third (Fig. IV) and Fourth Stations of the Cross.¹⁹⁹ These were given a Polish character: Reverend Jablonowski-Pietruszka had participated in their reconstruction. During the war and for many years after it was a Polish sanctuary. The majority of these coins,

¹⁹⁹ Klugman 1994: 45-46, 72-76; Pietrzak 2012: 459; Patek 2013: 384-385.

²⁰⁰ Mielczarek 2016: 21.

¹⁹⁷ Pietrzak 2012: 428, 431. See Patek 2009.

¹⁹⁸ Archive of New Files, group 2863, folders 1-15.

¹⁹⁹ Klugman 1994: 45-46, 72-76; Pietrzak 2012: 459; Patek 2013: 384-385.

Kleina²⁰¹ w pierwszych latach powojennych wzbogaciła nowo powstały zbiór numizmatyczny Muzeum Prehistorycznego w Łodzi, obecnego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego.

as of 2018 stored in the National Museum in Cracow, have a 'patina' on them characteristic of coins that were in the ground.

A similar patina can be seen on individual coins from the collection of A. Klein (many coins have undergone conservation). Nevertheless, in the case of particular examples one can write down that they were purchased: the purchases were probably made in the second half of the 1940s and in the 1950s. It is very likely that the purchases were made by Reverend Jablonowski-Pietruszka.²⁰⁰

Antoni Klein's collection²⁰¹ is another one created in Palestine during World War II. In the immediate post-war era it enriched the newly formed numismatic collection of the Prehistoric Museum in Lodz, now the Archaeological and Ethnographical Museum.

²⁰¹ Wspomniła o niej J. Gołogórska 1999: 300.

²⁰⁰ Mielczarek 2016: 21.

²⁰¹ Mentioned by J. Gołogórska 1999: 300.

ANTONI KLEIN (1901–1968)

I JEGO KOLEKCJA MONET.

HISTORIA ZBIORU I JEGO ZNACZENIE

Dane na temat działalności Antoniego Kleina oraz jego kolekcji, bardzo fragmentaryczne, zawarte zostały w niewielu publikacjach, włączając artykuły prasowe¹. W większości powstały one w związku z prezentacją konkretnych monet ze zbiorów numizmatycznych Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi² oraz zabytków przekazanych przez A. Kleina do Muzeum w Łęczycy³. Nie przygotowano jednak pełnego opracowania unikatowego zbioru. W tym jego numizmatycznej części. Nie stworzono również publikacji

ANTONI KLEIN (1901–1968)

AND HIS COIN COLLECTION.

HISTORY OF THE COLLECTION

AND ITS SIGNIFICANCE

Very fragmentary data on the activities of Antoni Klein and his collection have been included in very few publications, including newspaper articles.¹ They were mostly written with reference to the presentation of specific coins to the numismatic collection of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz,² as well as objects donated by A. Klein to the Museum of Łęczycza (Central Poland).³ However, a complete study of the unique collection has not been prepared. Including its numismatic part. Nor has a publication devoted

¹ Zob. *Łęczycycki* 1958. *Ziemia łęczycza*, Nr 24 (138, 20.XI.67-9.I. 1968; *Ziemia łęczycza*, Nr 10 (615) 31.08. 1990; *Ziemia łęczycza* 15 (660), 13.09.1992; *Poznaj swój kraj* Nr 10 (112), Rok X, grudzień 1967: Z. Konicki, *Muzea prywatne województwa łódzkiego*. Zasadzka 2012.

² Mikołajczyk 1981a – wykaz miejsc, w których znaleziono zabytki. Wskazanie monet rozmaitych emisji – Mielczarek 1983; Mielczarek 1985; Mielczarek 1998 b; Natkański 1986, 32-33 nr 1; Natkański 1988, 10 nr 7; Natkański 1989, 36-37 nr 1; Mielczarek, Piniński 1983.

³ Zasadzka 2012; Zasadzka (w druku).

¹ See *Łęczycycki* 1958. *Ziemia łęczycza*, Nr 24 (138, 20.XI.67-9.I. 1968; *Ziemia łęczycza*, Nr 10 (615) 31.08. 1990; *Ziemia łęczycza* 15 (660), 13.09.1992; *Poznaj swój kraj* Nr 10 (112), Rok X, grudzień 1967: Z. Konicki, *Muzea prywatne województwa łódzkiego*. Zasadzka 2012.

² Mikołajczyk 1981a, a list of findspots. Identification of coins of different issues – Mielczarek 1983; Mielczarek 1985; Mielczarek 1998 b; Natkański 1986, 32-33 nr 1; Natkański 1988, 10 nr 7; Natkański 1989, 36-37 nr 1; Mielczarek, Piniński 1983.

³ Zasadzka 2012; Zasadzka (in press).

poświęconej twórcy kolekcji⁴, w której opisano by efekty Jego działań na Bliskim Wschodzie.

Antoni Klein (Fig. 1) urodził się w 1901 r. w Choroszczu, koło Białegostoku. Tutaj ukończył Gimnazjum im. Króla Zygmunta Augusta. W 1918 r. jako ochotnik, wraz z kolegami z drużyny harcerskiej, zaciągnął się do wojska. Był w 5 Pułku Ułanów Wojska Polskiego. Następnie służył w Białostockim Pułku Strzelców Dywizji Litewsko-Białoruskiej. Walczył w wojnie 1920 roku. W 1921 został żołnierzem 1 Pułku Lotniczego w Warszawie. W 1926 r. ukończył Wyższą Szkołę Budowy Maszyn i Elektrotechniki im. H. Wawelberga i S. Rotwanda w Warszawie. Od 1929 r. pracował w Urzędzie Wojewódzkim Białostockim (w Wojewódzkim Dozorze Technicznym). W 1928 r. odbył szkolenie Opiekunów Zabytków Archeologicznych. Od 1934 r. był Społecznym Opiekunem Zabytków na województwo białostockie⁵. Rozpoczął wówczas współpracę z Państwowym Muzeum Archeologicznym w Warszawie. Został Delegatem Państwowego Muzeum

to the creator of the collection,⁴ describing the effects of his activities in the Middle East, been prepared.

Antoni Klein (Fig. 1) was born in 1901 in Choroszczu, near Białystok.⁵ This is also where he graduated from the King Sigismundus II Augustus Gymnasium. In 1918, as a volunteer, he enlisted, together with his friends from his scout group, in the 5th Regiment of Uhlans of the Polish Army. Then he served in the Białystok Rifle Regiment of the Lithuanian-Byelorussian Division. He fought in the war of 1920. In 1921, he became a soldier of the 1st Air Force Regiment in Warsaw. In 1926, he graduated from the H. Wawelberg and S. Rotwand Higher School of Machine Building and Electrical Engineering in Warsaw. From 1929, he worked at the Białystok Voivodship Offices (in the Voivodship Technical Supervision section). In 1928, he received training as a Guardian of Archaeological Monuments. From 1934, he was a voluntary Protector of Monuments for the Białystok Voivodship. It was then that he began working

⁴ Dane na temat Antoniego Kleina zawarte zostały właściwie w kilku tekstach – Gupieniec 1968; Mikołajczyk 1981b; Poklewski 2004. Za szereg informacji dziękuję Rodzinie Antoniego Kleina oraz prof. dr. hab. T. Poklewskiemu-Koziół, jak również mgr. P. Zasadzkiej.

⁵ Zob. Filipow 1997.

⁴ Data on Antoni Klein have been included in a few texts – Gupieniec 1968; Mikołajczyk 1981b; Poklewski 2004. For additional information I am greatly indebted to Antoni Klein's family and Professor T. Poklewski-Koziół, as also to P. Zasadzka M.A.

⁵ See Filipow 1997.

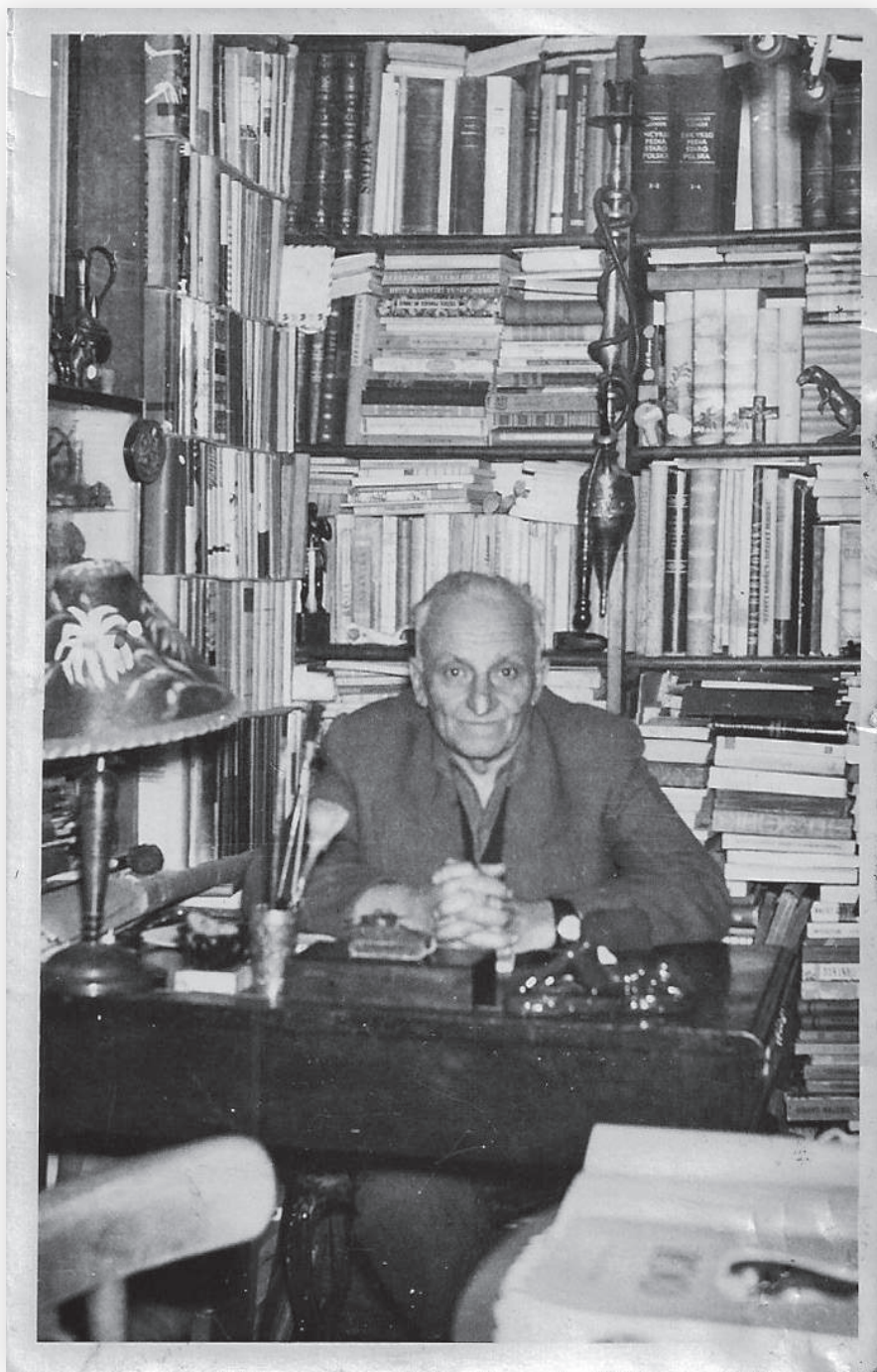

Fig. 1.

Antoni Klein, lata 1960-te. Autor zdjęcia nieznany.
Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Antoni Klein, 1960s. Author of the photograph is unknown.
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

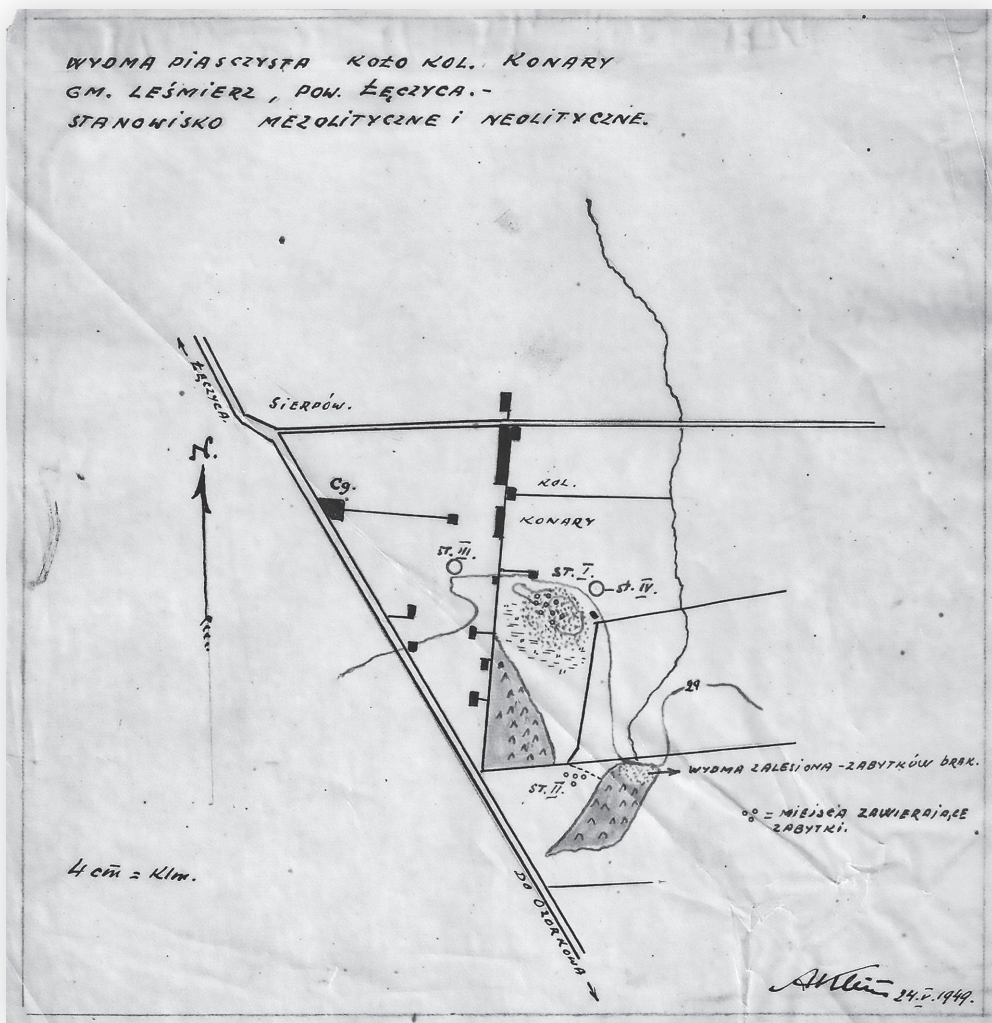

Fig. 2. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Archeologicznego. Współpracował z dr. Romanem Jakimowiczem (dyrektorem Muzeum), oraz ówczesnym adiunktem Muzeum, Konradem Jażdżewskim. Prowadził pierwsze badania archeologiczne na terenie Białegostoku. W czerwcu 1939 podjął prace wykopaliskowe w miejscu określanym wówczas

with the State Archaeological Museum in Warsaw and became its Delegate. He cooperated with Dr. Roman Jakimowicz (the Director of the Museum) as well as Konrad Jażdżewski, who was then working as an assistant at the Museum. He conducted the first archaeological research in Białystok. In June 1939

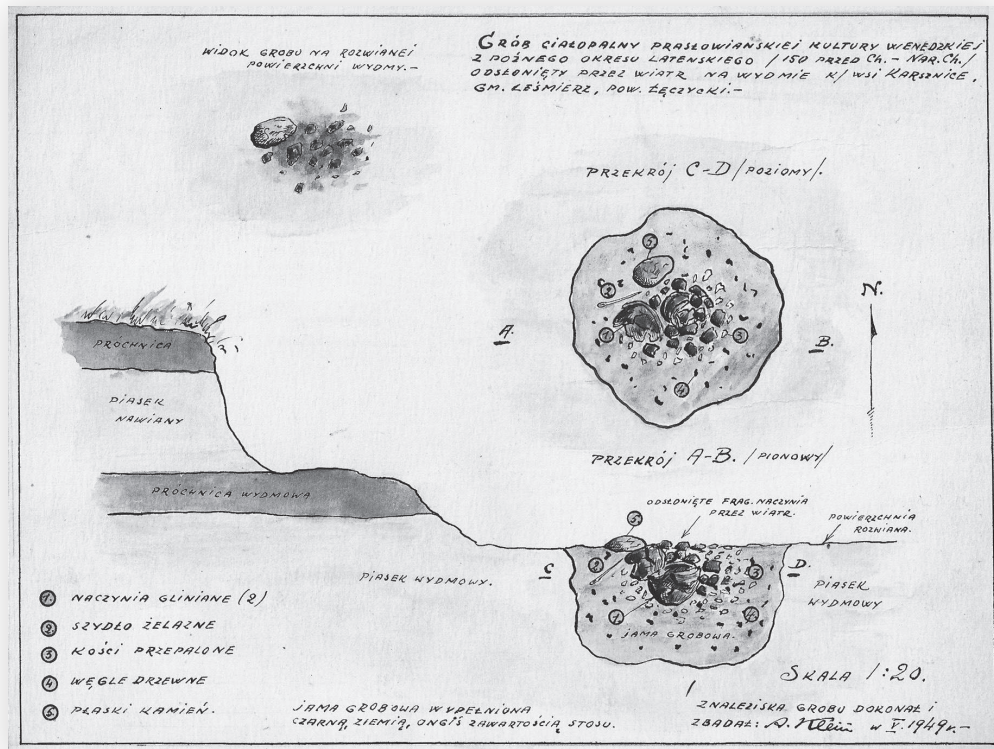

Fig. 3. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

jako świadectwo kultu pogańskiego, na terenie dzielnicy Słoboda⁶. Praktyczną znajomość archeologii przez A. Kleina znakomicie potwierdza bardzo ciekawa dokumentacja stanowisk archeologicznych w okolicach Łęczycy (Polska Środkowa), wykonana przez niego na początku lat 1950-tych (Fig. 2 i Fig. 3). Uzdolniony plastycznie A. Klein znakomicie dokumentował znaleziska, jak i wydobyte zabytki.

he started excavations in a site described at the time as a place bearing evidence of a pagan cult, in the area of Słoboda district.⁶ A. Klein's practical knowledge of archaeology is confirmed perfectly the very interesting recording of archaeological sites near Łęczycza, made by him in early 1950s (Fig. 2 and Fig. 3). The artistically gifted A. Klein excellently recorded the

⁶ Karczewska et alia 2015, s. 11, zob. też komentarz przy zdjęciu nr 4 na s. 12.

⁶ Karczewska et alia 2015, p. 11, see also the commentary to the photograph no. 4 on p. 12.

Fig. 4. Antoni Klein w Palestynie. Pierwszy z prawej. Autor zdjęcia nieznany. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Antoni Klein in Palestine. First from right. Author of the photograph is unknown. Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

W latach 1930-tych A. Klein był członkiem Zarządu Oddziału Towarzystwa Krajoznawczego w Białymstoku. Uczestniczył w przygotowaniu przewodnika po Białymstoku i okolicach miasta, wydanego w 1938 r.⁷.

W związku ze współpracą z Państwowym Muzeum Archeologicznym i własnymi pracami wykopaliskowymi, praktyczne doświadczenie i wiedza A. Kleina na temat wymogów stawianych archeologii były duże. Widoczne jest to w danych zawartych w dokumentacji odnoszącej się do znalezisk monet z terenu Bliskiego Wschodu. W zachowanych dokumentach zawsze podane jest miejsce znalezienia, jego opis (dla przykładu, „ruiny”, „na powierzchni”), charakter znaleziska („znalezisko luźne”, „skarb”), określenie monety (jeśli było możliwe). Jedyne kilka zachowanych informacji o miejscu wymagało obecnie uściślenia; dla przykładu „Ell-Shatt / Arabia Saudowska / 15 km na O, od Morza / Czerwonego / na powierzchni pustyni / znalezisko luźne”. Chodzi zapewne o miejscowość położoną na granicy pustyni Synaj, w Egipcie⁸.

W 1939 r., po wkroczeniu Armii Czerwonej do Polski, Antoni Klein

finds as well as the excavated monuments.

In the 1930s A. Klein was a member of the Board of the Białystok Branch of the Polish Touring Society. He participated in the preparation of the guidebook to Białystok and its surroundings, published in 1938.⁷

Due to his cooperation with the State Archaeological Museum and his own excavations, A. Klein's practical experience and knowledge of the requirements for archaeology were extensive. This can be seen in the data contained in the documentation relating to coin finds from the Middle East. In the records relating to his Middle Eastern coin finds the findspot is always given, its description (for example 'ruins', 'on the surface'), the nature of the find ('stray find', 'hoard'), and identification of the coin (wherever possible). Only in a few cases the surviving information about the findspot required further clarification. For example 'Ell-Shatt / Saudi Arabia / 15 km to the west of the Red / Sea / on the surface of the desert / loose find'. This probably refers to a village on the border of the Sinai desert, in Egypt.⁸

⁷ Przewodnik po Białymstoku i okolicy, 1938.

⁸ W latach 1944 -1946 ulokowano tam obóz uchodźców, przede wszystkim z Dalmacji. Mielczarek 2019.

⁷ Przewodnik po Białymstoku i okolicy, 1938.

⁸ In the years 1944-1946 a refugee camp, above all for refugees from Dalmatia was sited there. Mielczarek 2019.

uznany za wroga państwa radzieckiego i jego ustroju, starał się dotrześć do Rumunii, aby stamtąd wyruszyć do Francji, do wojska polskiego. Próba ta zakończyła się niepowodzeniem. Nie przekroczył rumuńskiej granicy – przekazany został Rosjanom. A. Klein znalazł się w ZSRR. Wysłany został na Syberię – do obozu „Toloknianka”, w zachodniej Syberii. Pracował przy wyrębie lasu; mimo operowanej w 1939 r. nogi⁹. W 1941 r., jako żołnierz Armii Polskiej, dowodzonej przez gen. W. Andersa, opuścił ZSRR. Przez Persję i Irak dotarł do Palestyny (Fig. 4).

Przeprowadzona w Palestynie druga operacja nogi nie przyniosła pożądanych efektów. Antoni Klein został zdemobilizowany. Po demobilizacji przebywał On głównie w Tel Awiwie¹⁰, gdzie mieszkało wielu Polaków¹¹. Było to największe (Jerozolima była drugim) skupisko polskich uchodźców, wśród których byli liczni reprezentanci świata nauki

In 1939, after the Red Army entered Poland, declared an enemy of the Soviet state and its system, Antoni Klein tried to reach Romania in order to get to France and the Polish Army from there. This attempt ended in failure. He did not cross the Romanian border – he was handed over to the Russians. A. Klein found himself in the USSR. He was sent to Siberia – to the ‘Toloknianka’ camp in western Siberia. Despite having surgery on his leg in 1939,⁹ he worked at clearing the forest. In 1941, as a soldier of the Polish Army commanded by General W. Anders, he left the USSR. Through Persia and Iraq, he reached Palestine (Fig. 4).

A second operation carried out in Palestine (the first was in Poland in 1939) did not have the desired effect. Antoni Klein was demobilized. After his demobilization, he stayed mainly in Tel Aviv,¹⁰ where many Poles were living.¹¹ It was the largest concentration of Polish refugees (Jerusalem was the second largest), among whom were many representatives of the world of

⁹ Por. Zasadzka 2012.

¹⁰ W Archiwum Akt Nowych w Warszawie znajduje się napisany na maszynie spis Polaków mieszkających w Tel Awiwie w 1943 r. – wymieniony jest tam „Klein Antoni, lat 42” – AAN 2862/82 „Uchodźcy Polsce w Palestynie w latach 1943-1947”, dokument: Delegatura Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w Jerozolimie, Tel Aviv 1943 rok, s. 9.

¹¹ Patek 2016a: 25, 27; Patek 2016b.

⁹ Compare Zasadzka 2012.

¹⁰ In the Archive of New Files in Warsaw there is a typewritten list of Poles living in Tel Aviv in 1943. – It lists ‘Klein Antoni, 42 years old’ – AAN 2862/82 ‘Polish Refugees in Palestine 1943-1947’, document: Delegation of the Ministry of Labour and Social Welfare in Jerusalem, Tel Aviv 1943, p. 9.

¹¹ Patek 2016a: 25, 27; Patek 2016b.

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: 2

gm.: Pałestyna

stan. Nr: wojew.:

rodzaj stan.:

opis stan.: uzyskane w drodze wymiany
przez p. A. Kleina

warstwa, jama, grób:

znaleziono dn.: przez:

otrzymano dn.: 23-IX-1947 od:

kupno, depozyt, dar

Nr inw.: Nr kat.:

okres: średniowiecze

kult.: egipska (importy)

..... określił:

Fig. 5. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

i kultury¹². Pracował w Domu Polskim, był też scenografem w teatrze objazdowym. Jako inżynier budownictwa pracował w Biurze Budowlanym Attala¹³ w Tel Awiwie, jak również w biurze projektowym w Jaffie¹⁴. Ówczesną rzeczywistość Palestyny znakomicie oddają rysunki sporządzone przez A. Kleina¹⁵.

Podróżował po terenie Palestyny i regionach z nią sąsiadujących gromadząc nie tylko monety, ale i inne przedmioty – lampki oliwne, ceramikę, „amulety”, broń wschodnią. Wydaje się, że monety były jednak najważniejsze. Dane o kupieniu przez A. Kleina monety są pojedyncze, jak ta z informacją: „nabyta przez p. inż. A. Kleina w Egipcie”. W zbiorze A. Kleina są pojedyncze falsyfikaty. Ich obecność tłumaczyć mogą nieliczne, wypełnione przez A. Kleina (nie podpisane) „karty” nabytków Miejskiego Muzeum Prehistorycznego w Łodzi, na których widnieje tekst „nabyte w drodze wymiany” (Fig. 5). Najistotniejsze jest to, że w kolekcji tej w opisie każdej monety podano dane, niekiedy szczegółowe, o miejscu jej znalezienia. Dlatego zbiór ten ma charakter unikatowy.

science and culture.¹² He worked in the ‘Polish House’, a Polish cultural organization, and was also a stage designer in a travelling theatre (which is particularly reflected in his drawings made at the time). Later, as a construction engineer, he worked in the Attal Construction Office in Tel Aviv,¹³ as well as in a design office in Jaffa.¹⁴ The reality of contemporary Palestine is reflected in the drawings made by Klein at that time.¹⁵

He travelled around Palestine and its neighbouring regions (which are recorded by his few surviving drawings of that time), collecting not only coins, but other artefacts also, lamps, ceramics, ‘amulets’, and Eastern weapons. It seems that coins were, however, the most important. Data concerning Klein’s purchasing activities are sparse, and confined to the description of individual coins, such as ‘acquired by A. Klein in Egypt’. In the Klein collection there are a few examples of forgeries. Their presence may be explained by a few acquisition cards, filled in by Klein although not signed by him, in the Municipal Museum of Prehistory in Lodz”, which bear the text ‘acquired through exchange by A. Klein’ (Fig 5).

¹² Patek 2016a: 27-28, 62.

¹³ Informację tę podał A. Gupieniec 1968.

¹⁴ Mikołajczyk 1981b: 86 – „pracował w biurze projektowym w Jaffie”.

¹⁵ Zasadzka 2012; Mielczarek 2016: 8.

¹² Patek 2016a: 27-28, 62.

¹³ This information is in Gupieniec 1968.

¹⁴ Mikołajczyk 1981: 86 ‘he worked in a design office in Jaffa’.

¹⁵ Zasadzka 2012; Mielczarek 2016: 8.

Numizmatyczna kolekcja A. Kleina jest bez wątpienia jedną z najcenniejszych, obok opisanych w poprzednim rozdziale zbiorów J. Saganana i tych, którymi opiekował się ks. S. Jabłonowski-Pietruszka, stworzonych przez Polaków na Bliskim Wschodzie. Nie ma wątpliwości, że żołnierskich kolekcji było więcej¹⁶.

Po powrocie do Polski (zbiór dotarł do kraju w komplecie) A. Klein osiadł w Łodzi. Bardzo szybko nawiązał kontakt z Łódzkim Muzeum Prehistorycznym, którego dyrektorem był wówczas prof. Konrad Jażdżewski. K. Jażdżewski wspominał Antoniego Kleina w swoich pamiętnikach, informując o pozyskaniu od niego dzieła Bernarda de Montfucon, „pioniera archeologii”. Trafło ono do muzealnej biblioteki¹⁷. W 1947 r. inż. Klein wygłosił wykład na Uniwersytecie Łódzkim (kierownikiem Zakładu Prehistorii Uniwersytetu Łódzkiego był prof. K. Jażdżewski) o jego „pracach wykopaliskowych” w Palestynie; w trakcie wykładu prezentował monety zebrane na Bliskim Wschodzie¹⁸.

The numismatic collection of A. Klein is undoubtedly one of the most valuable, next to the collection of J. Sagan described in the previous chapter and those looked after by Rev. S. Jabłonowski-Pietruszka, created by Poles in the Middle East. There can be no doubt that there were more collections made by soldiers.¹⁶

After returning to Poland (the collection arrived in full) Klein settled in Lodz. After a short time he very quickly established contact with the Lodz Prehistoric Museum, whose director at the time was Professor Konrad Jażdżewski. Jażdżewski mentioned Antoni Klein in his memoirs, relating the acquisition from him of a work by Bernard de Montfucon, the '*pioneer of archaeology*'. It found its way into the Museum library.¹⁷ In 1947, A. Klein gave a lecture at the University of Lodz (the head of the Department of Prehistory of the University of Lodz was Prof. K. Jażdżewski) on his 'excavation work' in Palestine, during which he presented the coins he had collected there.¹⁸

¹⁶ Wskazują na to nowe dane, pozyskane między innymi w archiwach. Niewielkie takie zespoły są również w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi. Zob. Mikołajczyk 1981a: 8-9; Mikołajczyk 1981b.

¹⁷ Jażdżewski 1995: 208-209.

¹⁸ Abramowicz 2010: 264-265.

¹⁶ This is indicated by new data obtained, among others, from archival sources. Such small assemblages are also in the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz. See Mikołajczyk 1981a: 8-9; Mikołajczyk 1981b.

¹⁷ Jażdżewski 1995: 208-209.

¹⁸ Abramowicz 2010: 264-265.

Fig. 6a.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Fig. 6b.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Fig. 7. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

W pierwszych latach powojennych Antoni Klein nawiązał współpracę z mgr. Anatolem Gupieńcem (1914-1985), twórcą i długoletnim kierownikiem Działu Numizmatycznego Muzeum Prehistorycznego, od 1956 r. Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. O ich współpracy w sposób wyjątkowy świadczy bogata korespondencja A. Kleina i A. Gupieńca, zachowana w Archiwum Działu Numizmatycznego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

Muzeum Prehistoryczne stopniowo, w ciągu trzech lat (poczynając od 1947 r.) kupowało od Antoniego Kleina stworzony w Palestynie zbiór monet. Każda moneta otrzymała „muzealną kartę inwentaryzacyjną”. Najstarsze „karty” wypełnił A. Klein osobiście.

It was during this time that Antoni Klein began to a long and close cooperation with Anatol Gupieniec (1914-1985), M.A., the founder and long-time head of the Numismatic Department of the Lodz Prehistoric Museum, since 1956 the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz. The rich correspondence between A. Klein and A. Gupieniec, preserved in the Archive of Numismatic Department of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz, bears exceptional testimony to this cooperation.

The Prehistoric Museum gradually, over a period of three years (starting in 1947) bought from Antoni Klein his collection of coins created in Palestine. Each coin received a 'museum inventory card'. The 'oldest' 'cards' were filled in by A. Klein personally.

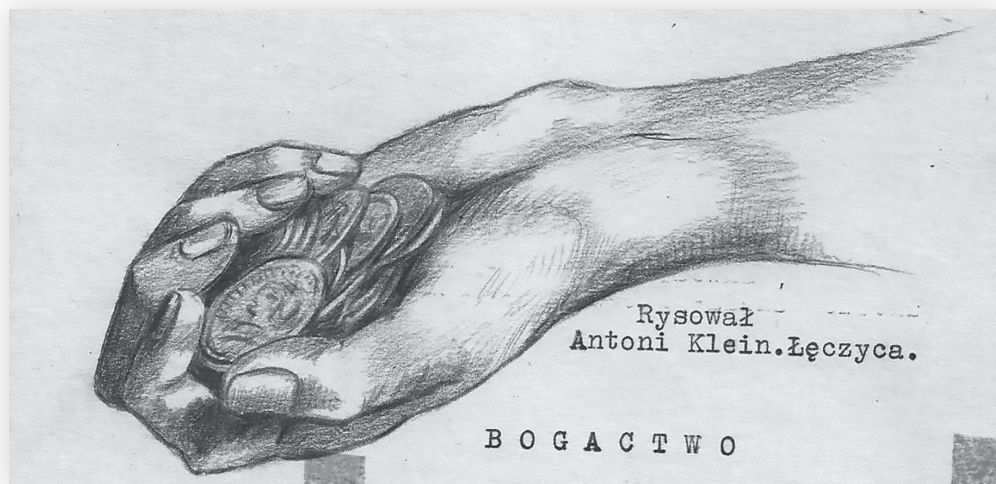

Fig. 8. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
 Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Mimo szybkiego rozwoju zbiorów numizmatycznych łódzkiego muzeum (obecnie około 60 000 obiektów), kolekcja A. Kleina pozostaje jednym z najważniejszych zespołów. W 1948 roku stanowiła ona niezwykle istotne wsparcie dla nowo powstałego Działu Numizmatycznego Muzeum Archeologicznego (poprzednio Muzeum Prehistorycznego). Przynajmniej część monet z kolekcji A. Kleina wystawiona została na pierwszej powojennej wystawie numizmatycznej w łódzkim Muzeum Archeologicznym (prawdopodobnie była to pierwsza ekspozycja numizmatyczna w powojennej Polsce – opinia A. Gupieńca), otwartej 18 XII 1948 roku¹⁹.

In spite of the rapid development of the numismatic collection of the Lodz Museum (currently numbering circa 60.000 objects), the collection of A. Klein remains one of the most important. In 1948 it provided crucial support to the newly established Numismatic Department of the Archaeological Museum (previously the Prehistoric Museum). At least part of the coins from the collection of A. Klein's was presented at the first post-war numismatic exhibition in the Archaeological Museum in Lodz (probably the first numismatic exhibition in post-war Poland in the opinion of A. Gupieniec), which opened on 18 December 1948.¹⁹

¹⁹ Gupieniec 1973b: 15-16. Zob. też Gupieniec 1954.

¹⁹ Gupieniec 1973b: 15-16. See also Gupieniec 1954.

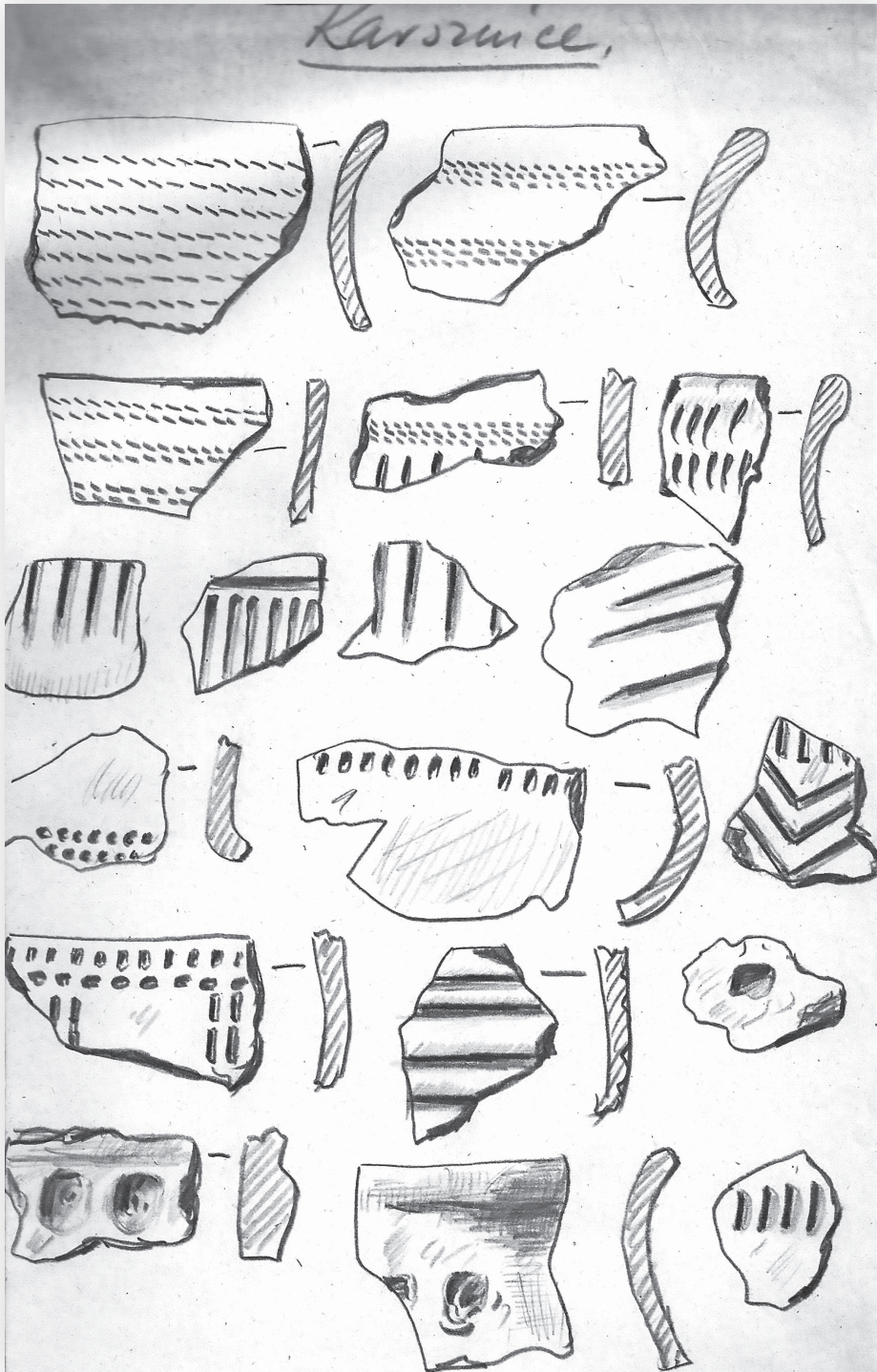

Fig. 9. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Fig. 10. Wykopaliska w Tumie pod łączycą.
Dzięki uprzejmości Muzeum w łączycy
Excavations at Tum, near łączycy.
Courtesy of the łączycy Muzeum

Współpracy A. Kleina i A. Gupienca nie przerwały przenosiny A. Kleina do łączycy w 1948 r. Przeprowadzka do łączycy miała być związana z rozpoczęciem badań archeologicznych grodziska w Tumie, koło łączycy²⁰. Antoni Klein podjął pracę w łączyckich Zakładach Górniczych w łączycy²¹. W prywatnym

The cooperation between A. Klein and A. Gupieniec was not interrupted by A. Klein's move to łączycy in 1948. The move to łączycy was supposed to be connected with the start of archaeological research on the settlement at Tum, near łączycy.²⁰ Antoni Klein took up a job at the łączyckie Zakłady Górnicze ('łączycy Mining Companies')

²⁰ Informacja mgr P. Zasadzkiej, za którą serdecznie dziękuję.

²¹ Solarski 1993.

²⁰ I am indebted to P. Zasadzka M.A. for this information.

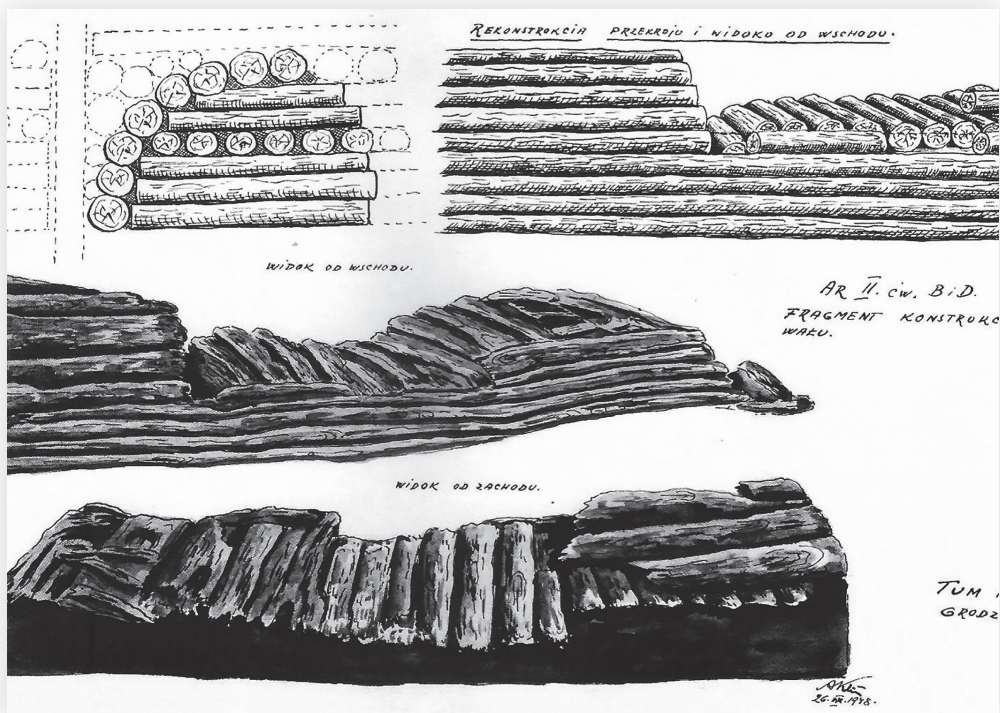

Fig. 11. Rekonstrukcja wału grodziska w Tumie. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
 Reconstruction of the embankment of the stronghold in Tum. Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

mieszkańcu Antoni Klein stworzył „ekspozycję” jakby dedykowaną żołnierzom polskim na Bliskim Wschodzie²². Współpracę A. Kleina z A. Gupieńcem w szczególny sposób oddają rysunki „Pana Antoniego”, odnoszące się do archeologii (Fig. 6)

in Łęczycza.²¹ In his private flat Antoni Klein created, as it were, an ‘exhibition’ dedicated to Polish soldiers in the Middle East.²² The collaboration between A. Klein and A. Gupieniec is particularly reflected

²² Autor pracy, już po śmierci Antoniego Kleina, dzięki uprzejmości Andrzeja Kleina, odwiedził (początek lat 1980-tych) mieszkanie Państwa Kleinów w Łęczycy. Wyrażona opinia jest prywatną oceną Autora.

²¹ Solarski 1993.

²² The author of the current work, after Antoni Klein’s death, by courtesy of Andrzej Klein, visited (in the early 1980s) the flat of the Klein’s in Łęczycza. The opinion expressed is the Author’s private assessment

i numizmatyki. Niektóre z nich (Fig. 7 i 8) trafiły na łamy „Łódzkiego Numizmatyka”²³, czasopisma wydawanego od 1961 r., organu Sekcji Numizmatycznej im. K. Stronczyńskiego, Oddziału Polskiego Towarzystwa Archeologicznego w Łodzi. Antoni Klein był członkiem Towarzystwa od czasu powstania Sekcji.

W trakcie wędrówek w okolicach Łęczycy Antoni Klein starannie zinwentaryzował szereg stanowisk archeologicznych; sporządził plany pozwalające na ich lokalizację, w kilku przypadkach wykonał fotografie, sporządził rysunki zabytków (Fig. 9)²⁴. Szybko nawiązał też kontakt z łódzkiimi archeologami, którzy w 1948 r. podjęli badania wykopaliskowe w Tumie pod Łęczycą (Fig. 10)²⁵. Były to badania wczesnośredniowiecznego grodziska²⁶ oraz kolegiaty Najświętszej Marii Panny i św. Aleksego. Spod ręki Antoniego Kleina wyszły liczne rysunki dokumentujące efekty prac wykopaliskowych²⁷ oraz obrazujące rekonstrukcję wału (Fig. 11)

in the drawings of ‘Mr. Antoni’, relating to archaeology (Fig. 6) and numismatics. Some of them (Fig. 7 and 8) found their way into the journal ‘Łódzki Numizmatyk’ (Lodz Numismatics),²³ published since 1961 as an organ of the K. Stronczyński Numismatic Section of the Lodz Branch of the Polish Archaeological Society. Antoni Klein was a member of the Society from the time the Section was founded.

During his wanderings in the area of Łęczycy Antoni Klein carefully recorded a number of archaeological sites; he made plans enabling them to be located (Fig. 8), in several cases he took photographs and made drawings of the monuments recorded (Fig. 9).²⁴ He quickly established contact with the archaeological community from Lodz, who in 1948 undertook excavation work at Tum near Łęczycy (Fig. 10).²⁵ This was a study of an early medieval stronghold,²⁶ as well as the collegiate church of the Blessed Virgin Mary and St. Alexius. Antoni Klein produced numerous drawings recording the effects of

²³ *Łódzki Numizmatyk* 1-6 (85-90), 1968.

²⁴ Nieliczne materiały zachowane w rękach prywatnych. Raz jeszcze dziękuję za ich udostępnienie.

²⁵ Poklewski-Kozieł 2004: 490; Poklewski-Kozieł 2006: 75-76.

²⁶ Abramowicz 2010: 277, 279-280, 334, 344, fot. 70 i 79.

²⁷ W pracach archeologicznych w Tumie uczestniczył również Andrzej Klein, syn Antoniego Kleina, także znakomity rysownik. Problematyczne jest

²³ *Łódzki Numizmatyk* 1-6 (85-90), 1968.

²⁴ The sparse materials are preserved in private hands. I would like, once again, to thank the persons concerned for their permission to make use of them.

²⁵ Poklewski-Kozieł 2004: 490; Poklewski-Kozieł 2006: 75-76.

²⁶ Abramowicz 2010: 277, 279-280, 334, 344, photo. 70 and 79.

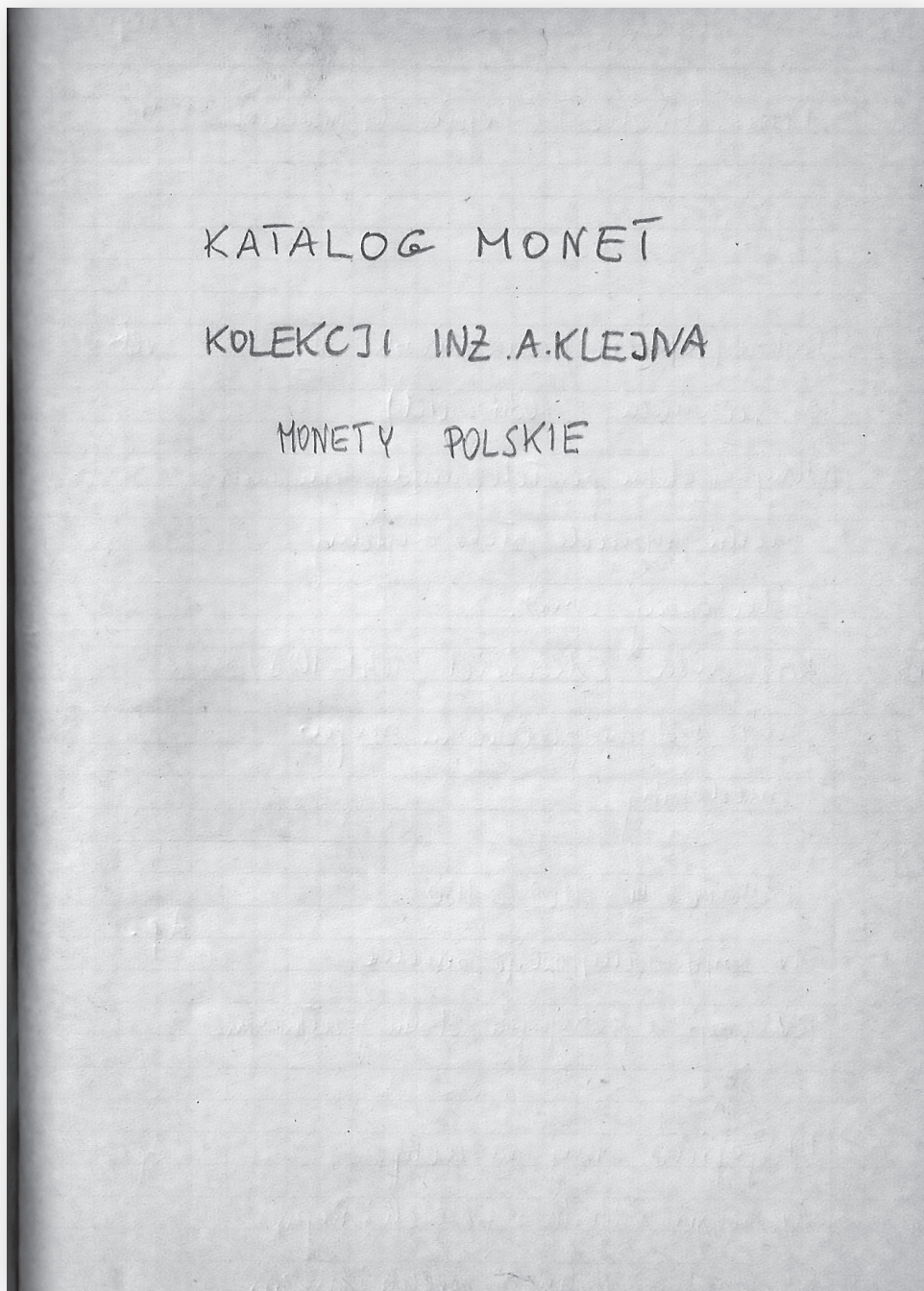

Fig. 12. Strona tytułowa Katalogu monet polskich w zbiorze A. Kleina. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
The title page of catalogue of Polish coins collected by A. Klein. Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

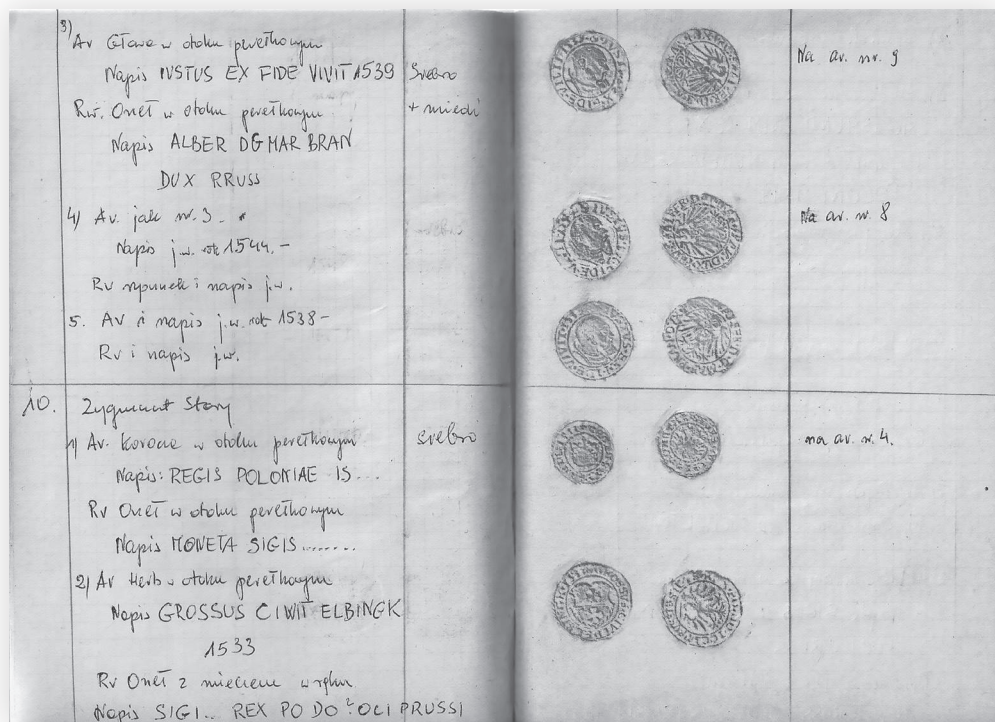

Fig. 13. Katalog monet polskich zebranych przez A. Kleina. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
 Catalogue of Polish coins collected by A. Klein. Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

wczesnośredniowiecznego grodu w Tumie, zaproponowaną przez A. Nadolskiego²⁸.

Antoni Klein zbierał także monety polskie. Wskazuje na to zachowana korespondencja między A. Gupieńcem (długoletnim kierownikiem Działu Numizmatycznego w Muzeum Archeologicznym

the excavations,²⁷ and illustrating the reconstruction of the rampart (Fig. 11) of the early medieval stronghold of Tum, proposed by A. Nadolski.²⁸

²⁷ Andrzej Klein, the son of Antoni Klein, who was also an excellent draughtsman, participated as well in the archaeological work at Tum. The correct attribution of some drawings, simply bearing the signature 'A. Klein' is problematic.

przypisanie niektórych rysunków, jeśli noszą podpis A. Klein.

²⁸ Poklewski-Kozieł 2013.

²⁸ Poklewski-Kozieł 2013.

i Etnograficznym w Łodzi) i Antonim Kleinem²⁹. Świadczą o tym również dwa zeszyty zawierające wykonane „wcierki” nielicznych monet polskich³⁰. Na pierwszej stronie napisano: KATALOG MONET / KOLEKCJI INŻ. A. KLEINA / MONETY POLSKIE (Fig. 12 i 13). Dane podane na okładce zeszytów sugerują, że powstały one w latach 1960-tych. Losy tej części zbiorów nie są znane Autorowi.

To, co wynosi kolekcję Antoniego Kleina ponad wiele innych, jak zaznaczono wcześniej, są zapisane w przypadku wszystkich monet dane o miejscu, niekiedy także okolicznościach znalezienia. Tak szczegółowych danych nie ma w przypadku monet z innych zbiorów.

Podstawą danych na temat znalezisk są wskazane już wyżej wypełnione i podpisane przez A. Kleina „karty inwentarzowe”, odnoszące się do nowych nabytków Miejskiego Muzeum Prehistorycznego w Łodzi, sporządzone w roku 1947 oraz trzy spisy monet inż. Kleina, które zdeponowane są w muzeum³¹. Ich treść jest zbieżna, podobnie jak podane w nich dane – jedynie w najstarszym spisie starano się wskazać mennicę, w której wybito monetę.

Antoni Klein also collected Polish coins. This is indicated by the preserved correspondence between A. Gupieniec (for a long time the head of the Numismatic Department of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz) and Antoni Klein,²⁹ and also by two notebooks containing ‘rubblings’ made (Fig. 11) of a few Polish coins.³⁰ On the first page of this notebook the words: CATALOGUE OF COINS / COLLECTION OF ENG. A. KLEIN / POLISH COINS are written (Fig. 12 and 13). Data given on the cover of the notebooks suggest that they were created in 1960s. The fate of this part of the collection is not known to the Author.

What raises the value of Antoni Klein’s collection higher than many others are, as pointed out earlier, the data recorded in the case of many of the coins about the findspot, and sometimes also the circumstances, in which they were found. Such detailed data do not exist in the case of coins from other collections.

The basis of the data on the finds are the ‘inventory cards’ mentioned above, completed and signed by A. Klein, relating to new acquisitions by the Municipal Museum of Prehistory in Lodz, compiled in 1947, as well as three inventories of the coins by

²⁹ Archiwum Działu Numizmatycznego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

³⁰ W rękach prywatnych.

³¹ Mielczarek 2019.

²⁹ Archives of the Numismatic Department of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz.

³⁰ In private hands.

W świetle zawartości wspomnianych kart inwentarzowych Muzeum Prehistorycznego w Łodzi (Fig. 14-23) monety z „Arsuf (Apollonia)” pochodzą „z ruin miasta i cytadeli” (być może pod określeniem „cytadela” kryje się zamek Krzyżowców). Monety z „Tel-Avivu Mahlul” znalezione zostały w „ruinach budowli staro-arabskich”. Z kolei znaleziska z „Summeil, na płd. od rzeki Jarkon”, to znaleziska powierzchniowe z lat 1943-1947, „na wzniesieniu skalistym”, „na drodze Tel-Aviv – Summeil”, „nad brzegiem rzeki” [Yarkon? – MM], „w ruinach jakiejś starej strażnicy nad rzeką Jarkon”, „na terenie dawnego fortu”, „z ruin wsi” „nad brzegiem rzeki Jarkon”. Z Emaus pochodzą znaleziska powierzchniowe dokonane „na polu na E od wsi Emaus”. „Jeryho, z ruin starego miasta”. Z Gazy pochodzą znaleziska powierzchniowe, „znaleziska „luźne, nad morzem ...”. Często też pada określenie „z warstwy kulturowej”.

Za bardzo ciekawe uznać należy, wspomniane już wcześniej, znalezisko powierzchniowe, „na powierzchni pustyni” w „El-shatt” „Arabia Saudowska (Saudia) na O od Morza Czerwonego”. W innej wersji³² znalezisko opisano jako „Shah Pur – Indie nad Zatoką Perską”. Świadczy to, że A. Klein zbierał monety w drodze do lub z Indii, gdzie wysłany został na rekonwalescencję

Klein, which are deposited at the museum.³¹ Their content is consistent and so is the data given in them – only the oldest list tries to indicate the mint where the coin was struck.

In the light of the contents of the inventory cards of the Prehistoric Museum in Lodz (Figs. 14-23) coins from ‘Arsuf (Apollonia)’ came ‘from the ruins of the city and the citadel’ (perhaps the term ‘citadel’ is used for the Crusader castle. Coins from ‘Tel-Aviv Mahlul’ were found in ‘the ruins of ancient Arab buildings’. On the other hand, the finds from ‘Summayl, south of the Yarkon River’ are surface finds made in 1943-1947, ‘on a rocky hill’, ‘on the Tel-Aviv – Summayl road’, ‘on the bank of the river’ [Yarkon – MM], ‘in the ruins of some old watchtower on the Yarkon River’, ‘on the site of a former fort’, ‘from the ruins of a village’ ‘on the banks of the river Yarkon’. From Emmaus come surface finds made ‘in a field to the E of the village of Emmaus’. ‘Jericho, from the ruins of the old city’. From Gaza come surface finds made ‘chance finds, by the sea ...’. The term ‘from the cultural deposition’ also occurs frequently.

The surface find already mentioned, ‘on the surface of the desert’ in ‘El-shatt’ ‘Saudi Arabia (Saudia) on the west of the Red Sea’ should be considered as very interesting. In another version the find was described as coming from

³² Mikołajczyk 1981a: 54, nr 277.

³¹ Mielczarek 2019.

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Gara

gm. Palestyna pow.: Solunia

stan. Nr.: 10 wojew.: _____

rodzaj stan.: powierzchniowe

opis stan.: nad murem, na drinijmye
elementom arabskim.

warstwa, jama, grób: znal. kurin.

znaleziono dn.: 1945 r. przez: p. inż. A. Klein

otrzymano dn.: 23-12-1947 od: p. inż. A. Kleina

kupno, depozyt, dar _____

Nr inw.: 1947 / Nr kat.: 1947 /

okres: rymski

kult.: rymska

określił: A. Klein

Fig. 14.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Sumeil na p̄d. od Jarlsomu
 gm.: Palestyna pow.: Żudea
 stan Nr: 3 wojew.:
 rodzaj stan.:
 opis stan.: na p̄nawymygu
benegu nekii.
 warstwa, jama, grób: z wosw. kult.
 znaleziono dn.: 1943-1947 przez: inw. A. Klein.
 otrzymano dn.: 23-11-1947 od: inw. A. Kleina
~~kupno~~, depozyt, dar
 Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/
 okres: okr. rymski (dat. monetami)
 kult.: rymsko - klas.
 określił: A. Klein

Fig. 15.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
 Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Sumeil na Sod Jarlonu
gm.: Palestyna pow.: Judea
stan Nr: 3 wojew.:
rodzaj stan.: 1 ruin wsi
opis stan.: nad brzegiem rzeki
Jarlon
warstwa, jama, grób: 1 warstw. kult.
znaleziono dn.: 1943-47 przez: p. inż. A. Klein
otrzymano dn.: 23-IX-1947 od: p. inż. A. Kleina
kupno, depozyt, dar p. Antoniego Kleina.
Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/
okres: rym.
kult.: rymska
określił: A. Klein

Fig. 16.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Sumeil, na S od nek Jarcon,
 gm.: Palestina pow.: Judea
 stan Nr: 3 wojew.:

rodzaj stan.: powi
 opis stan.: w ruinach jakiejś starej
stroniny nad nek Jarcon
 warstwa, jama, grób:

znaleziono dn.: 1944-45 przez: imi. A. Klein
 otrzymano dn.: 23-IX-1947 od: p. imi. A. Klein

~~kupno~~, depozyt, dar
 Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/

okres: VI - VII w. po Chr.
 kult.: bizantyjska
 określił: A. Klein

Fig. 17.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
 Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Tel-Aviv - Mahlul

gm.: Palestyna pow.: Żudea

stan Nr: wojew.:

rodzaj stan.:

opis stan.: w ruinach budowli
staro-arabskich

warstwa, jama, grób: z warstw kult.

znaleziono dn.: 1945. przez: A. Kleina

otrzymano dn.: 23-IX-1947 od: p. inż. A. Klein

~~kupno~~, depozyt, dar p. inż. A. Kleina

Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/

okres: VI - VII, lub późniejszy ^{po chr.}

kult.: arabska

określił: A. Klein

Fig. 18. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Emmaus

gm.: Pałestyna pow.: Judea

stan Nr: wojew.:

rodzaj stan.: powierzchniowe

opis stan.: na polu na B.O.E od
wsi Emmaus

warstwa, jama, grób: mal. łwin.

znaleziono dn.: 1945 r. przez: imi. A. Klein.

otrzymano dn.: 23-IX-1947 od: p. imi. A. Klein,

~~kupno~~, depozyt, dar

Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/

okres: XI^a - XII^a w. p. Chr.

kult.:

Complex określił: alicum

Fig. 19.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Jaffa

gm.: Palestyna pow.: Judea

stan Nr.: wojew.:

rodzaj stan.: z ruin miasta

opis stan.:

warstwa, jama, grób: z warstw. kult.

znaleziono dn.: 1945 r. przez: imi. A. Klein

otrzymano dn.: 23-IX-1947 od: p. imi. A. Klein

~~kupno~~, depozyt, dar

Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/

okres: VI w. po Chr

kult.: arabska

..... określił: A. Klein

Fig. 20. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Jel-Aviv - Mahlul

gm.: Palestyna pow.: Żudea

stan Nr: wojew.:

rodzaj stan:

opis stan.: w ruinach budowli
staro-arabskich

warstwa, jama, grób: z warstw kult.

znaleziono dn.: 1945. przez: A. Kleina

otrzymano dn.: 23-IX-1947 od: p. inż. A. Klein

~~kupno~~, depozyt, dar p. inż. A. Kleina

Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/

okres: VI - VII, lub późniejszy ^{po chr.}

kult.: arabska

określił: A. Klein

Fig. 21.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: El-Shatt ^{miejscowość}, Dje Schafah

gm.: Arabia Saudyjska (Saudia)
15 km na O od Ilona

stan Nr: 1 wojew.: Czerwonego

rodzaj stan.: powierzchniowe

opis stan.: na powierzchni pustyni.

warstwa, jama, grób: znal. luwni.

znaleziono dn.: 1947/ przez: inż. A. Klein.

otrzymano dn.: 23-11-47 od:

~~kupno~~, depozyt, dar

Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/

okres:

kult.:

..... określił:

Fig. 22. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Miejskie Muzeum Prehistoryczne w Łodzi

Miejscowość: Arsuf (Apollonia)
 gm.: Palastyna pod.: Wybneri Samoniskii
 stan Nr: wojew.:

rodzaj stan.: 2 ruin miasta i cytadeli
 opis stan.:

warstwa, jama, grób: 1 warstw. Kult.

znaleziono dn.: 1946 r. przez: p. inż. A. Klein

otrzymano dn.: 23-IX-1947 od: p. inż. A. Kleina

~~kupno~~, depozyt, ~~don~~
 Nr inw.: 1947/ Nr kat.: 1947/

okres: rym.
 kult.: rymska
 określił: A. Klein

Fig. 23.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
 Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

po operacji nogi³³. O zbieraniu monet w północnych Indiach najlepiej świadczy moneta Malhara Rao (1870-1875), wybita w Baroda, zachowana w kolekcji³⁴.

Dane zamieszczone na kartach uzupełniają zapisy w spisach monet, które ulokowane w materiałach archiwalnych długo pozostały niezauważone (a może niedocenione), określonych jako „Zbiór monet należących do Antoniego Kleina”³⁵. Są trzy takie spisy, przy czym dwa, w tym jeden w dwóch wersjach, odręcznej i przepisany na maszynie do pisania. W spisach umieszczono informację o monecie znalezionej „Ruiny nad m. Śródziem. Między Tel-Avivem a Apollonią”. Wymienione są w nich również monety znalezione w Antiochii w Syrii.

Wszystkie spisy mają ten sam układ – określenie monety oraz datowanie, jej opis i miejsce znalezienia.

Najistotniejszy wydaje się być najstarszy z nich, nie opatrzony datą, odręcznie sporządzony, zmieniany i uzupełniany, na kartkach mniejszego formatu przez twórcę kolekcji³⁶. Spisy nie zostały opatrzone datą. Treść najstarszego sugeruje, iż powstał on około 1947 r. (Fig. 24-30).

‘Shah Pur – India on the Persian Gulf’.³² This proves that A. Klein collected coins on his way to or from India, where he was sent for convalescence after his leg operation.³³ A coin of Malhar Rao (1870-1875), minted in Baroda, which is preserved in the collection, is the best evidence for his coin collecting activity in northern India.³⁴

The information on the cards is supplemented by the entries in the coin inventories, which have been stored in the Museum archives and have long remained unnoticed (and perhaps undervalued), described as the ‘Collection of coins belonging to Antoni Klein’.³⁵ There are three such inventories, two of which are handwritten and one typewritten. The inventories contain information about coins found in ‘The Ruins on the Mediterranean Sea. Between Tel-Aviv and Apollonia’. Coins found at Antioch in Syria are also mentioned in them.

All the inventories have the same layout – identifying the coin and dating, its description and findspot.

The most important seems to be the oldest of them, not furnished with a date, drawn up by hand,

³³ Mielczarek 2019: 264.

³⁴ Zob. Coin Catalogue. Islamic World. MAEŁ-N-A 1129.

³⁵ Materiały te publikowane są w komplecie po raz pierwszy.

³⁶ Mielczarek 2019.

³² Mikołajczyk 1981a: 54, no. 277.

³³ Mielczarek 2019: 264.

³⁴ See Coin Catalogue, Islamic World. MAEŁ-N-A 1129.

³⁵ These materials are published completely for the first time.

Tytuł rabin.	Imię rabin.	Data Panow.	Wzrost h. p.	Wzrost h. d.	Materiał	Gr. Nr.	Uwagi	
CERAR	VOLUSIANVS	257-259	Głowa wzrost: ... CAES VIO VOL....	Baldachin, pod nim bogi- ni. wzrost: ... ANTIO H... SC.	brąz	25	2	Moneta biała w Antiochii
"	GALLIENVS	253-268	Głowa w koronie wzrost: IMP. ... LIC GAL LIENVS AVG.	Siedząca postać wzrost: ... wzrost: ... ATENNAE	"	20	1.	
/	SALONINA (córka GAL- LIENUSA)	253-268	Głowa, wzrost GOAN SALONINA AVG.	Stojąca postać, wzrost: CONCORDIA AVGG.	"	20	1	
CERAR.	AURELIANVS	270-275	Głowa, wzrost IMP CAES M AUR...	Stojąca wzrost wzrost.	"	25	1	
"	PROBVS	276-282	Głowa, wzrost: IM. ... NOC CER.	Orzeł; wzrost: ... ETOVO	"	19	2	
"	NUMERIANVS	283- 284	Głowa w koronie, wzrost: IMP. C. NUME RIANVS PP AVG.	Stojąca postać, wzrost: CLEMENTIA IMP. S XXI.	"	17	1,5	
"	DIOGLETIA NVS.	284 305	Głowa, wzrost: IMP DIOGLETIA NVS PF AVG.	Stojąca postać ze słupkami, wzrost: FELIX ADVENT AVGG NN PPF.	"	25	1,5	
"	CONSTANIVS (Chludus.	305- 306	Głowa, wzrost: FL VAL CONSTANIVS NOB, CAES.	Postać żołnierza. wzrost: GENIO PU- BULI RO- marii. ANT. S.	"	24	2	Moneta biała w Antiochii
"	MAXIMINVS	308 313	Głowa, wzrost: IMP. CC. AL. VAL. MAXI MINVS PF AVG.	Postać żołnierza. wzrost: GENIO AV- GUSTI, ANT. A -	"	20	1,5	Moneta biała w Antiochii.

Fig. 24.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
 Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

—	MARCIA OTACILA SEVERA (żona Filipusa (PATER) 9ca).	244 249 AD.	Pomernie, napis: MARCIA OTA CILA SEVERA AVG.	Siedząca postać z dwoma ro- gami obfiteści i mantlicą. napis: CONCORDIA AVGG. SC, C	br. 27	4.	
—	HERENNIA ETRUSCILLA (żona Herenniusa)	251	Pomernie, napis: HERENNIA ETRUSCILLA AVG.	Stojąca postać z rękoma obfiteści, napis: PROFUNDI TAS AVG. SC.	br. 25 x 29	3,5	
Bae.	Ptolemeusz	327 p. Ch.	Głowa Jowina	Orzeł, napis: BAEIAEDE ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ	br. 17	1,5	Moneta zaliczona w Sittmanis (Trajpiet).
Imp.	Justinus i Zofia	565 -578	Dwie postacie siedzące na tronie, napis: DN IUSTINVS PP AVG.	A + M G N O E CON	br. 28	2	moneta bita w Konstantyno- polu, z ręk- żoną w Sittmanis.
Krol	ARETAS IV Petrus (Nabatej)	9 p. Ch. 40 AD.	Jedna głowa Cikera H	Dwa rągi obfiteści. napis: ΑΑΓΗ ΑΙ	br. 17	1,5	Moneta za- liczona w Sittmanis.
"	"	"	Dwie głowy	Dwa rągi ob- fiteści: napis: JUST ΑΙΔΩ	br. 14	1,5	" Trójpiet
"	"	"	"	Dwa rągi obfite- ści: napis: ΑΩΩ ΙΩΝ ΑΙ	br. 17	1,5	" 5 monet.
"	"	"	"	Dwa rągi obfiteści, ΑΑΓΗ ΑΡΕΤ ΑΙ	br. 17	1,5	" 9 monet

Fig. 25. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Tytuł, pseud.	Imię państwo.	Data Począz.	Wzrost na mon. str. p.	Wzrost na mon. str. l.	Wzrost na mon. str. p.	Wzrost na mon. str. l.	Wzrost na mon. str. p.	Wzrost na mon. str. l.
Basil.	PTOLEMEUSZ	327 p.lm.	Głowa Jowisza	skrzydł. owł. napis: ΠΤΟ ΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ.	międk.	23.	2.	
---	ANTIOXOY TYRAE Antiochus I.	Turcja AD.	Głowa.	Okrągł. waj. napis: ANTIOXOY ...ΙΕΓ ΤΥΡ... ..	"	20	2	
Cezar.	NERON	54-68 AD.	Głowa cesar. napis: ... NEPON... ...	Głowa Jowisza srebr. napis: ... ΟΣ ΟΑ ...	21.	3.	moneta bita w Aleksandrii Egipt.	
---	CARACALA	211-217 AD.	Głowa, napis: ΑΥΤ. Μ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ	Owł. napis: ΑΗΜΑΡΧ. ΕΙ. ΥΠΑ. ΤΟ. Α.	"	26	2.	moneta bita w Antiochii
---	ELAGABALUS	218-222 AD.	Głowa, napis: ... ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ	Owł. napis: ΑΗΜΑΡΧ. ΕΙ. ΥΠΑ. ΑΕ. *	"	24	2,5	"
"	"	"	Głowa, napis: ... ΧΜΑΙ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ	Owł. napis: ΑΗΜΑΡΧ. ... ΑΕ *	"	20x24	2,5	"
"	"	"	Głowa, napis: ΑΥΤ. ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ	Owł. napis: ΑΗΜΑΡΧ. ΕΙ. ΥΠΑ. ΤΟ. ΟΤΟΒ ΑΕ *	"	24	2,5	"
"	"	"	Głowa napis: ... ΑΝΤΩΝΕΙΝΟΣ	Owł. napis: ... ΤΟ. ΟΤΟΒ ΑΕ *	"	23	2,5	"
IMP.	GORDIANUS PIVS	238-244	Głowa, napis: IMP. GOR DIANUS PIVS, BEL AVG.	Portret bazyli, napis: VICTORIA AETER	międk.	28	3.	10
"	PHILIPUS PATER	244-249	Głowa napis: ΑΥΤΟΚΡΑ ΤΟΡ ΟΙΝΙ ΝΟΟ ΑΥΓ	Głowa w 3 relikw. Koronie, bazyli. napis: ΜΕΤΡΟΠΟΛΙ ΑΝΤ. ΑΕ, Σ. C.	"	29	3	moneta misyjna w Antiochii

Fig. 26. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

IMP	MAXIMINVS	308-313	Głowa: NADIS: CAL VAL, MAXIMINVS NOB CAES.	Portret Gaiusina. napis: GENIO CAE SARIS * P, ANT	bron	22	1,5	Moneta bite w Antiochii
-"	LICINIUS	326	Głowa w kolumnie: napis: LICIN, LICI NIUS NOB C.	Stylizca portret u jij NRG, dwie portacie ude- woludkow, napis: IOVI CONSERWA TORI SMNS	"	17	1	
-"	GRATIANS	367-383	Głowa DN GRAT IANUS PF AVG.	Stylizca portret, napis: CONCORDIA AVGG. SMKA *	"	18	1	
-"	"	"	Głowa DN. GAA TIANUS PP AVG.	Stylizca portret, napis: DEPARA TIO DEI PUBLI ALEX.	"	20	1	Moneta bite w Aleksandrii
-"	ARCADIUS	395-408	Głowa DN. ARCADIUS PP AVG.	Stylizca napis: VOT V SMNA	"	14	1	Moneta bite w Smyrnii
-"	Justynus i Zofia	565-578	Stylizca portret. monogram R	AM CON	"	30	1,5	Moneta bite dwie strony.
-"	Maria Teresa	1780	Głowa, napis: R. IMP. HV BO. REG. M THEREJIA DG.	Stylizca owal. napis: ARCHID. AVST. DUG BURG. CO TYR. 1780	srebro	40	2.	
-"	KATARZYNA II	1730	Papierowe. Б.М. ЕКА ТЕРИИИ II НМП I САМ ВСЕРОС.	Stylizca owal. 15. 1730	"	20	1.	

Fig. 27. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

IMP.	Justinus i Zofia	565 578	Dwie portacie. na trome napis: DN IVS.... AVG.	$\frac{A + X}{N M B II}$ CON	br.	28	2	Moneta bity w Konstantynopolu.
BAE.	PTOLEMEVS2	327 p.Ch.	Głowa Jovina	Stawa ko- jce oty napis: BAEINERE ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ	br.	21	3	
Bar.	ANTIOCHVS Hiclii. III.	242 187 p.Ch.	Głowa w koronie.	Stojca korona z kotką, napis BAEINEOS ANTI·X·Y	br.	13	2.	
u →	DEMETRIVS I	162 150 p.Ch.	Głowa Jovina	Podwijany roz. obf. kocci, napis ...ΔΗΜΟ.	br.	19	2.	
BAE.	ALEXANDER JANNAEVS	103- 76 p. Ch.	Kotwica, napis: [BAEINEOS ALEXAND POY] ...ΕΙΛ...	Stojca koto, napis hebrajski.	br.	10	1	
BAE.	ALEXANDER T BVLAS	150 145 p.Ch.	Głowa	Stojca napis: BAEINEOS ... ANΔΡΟΥ ΟΠΙ	br.	19	2	7
BAE.	ARETAS IV (Petra - rabalea)	9 p.Ch. 40AD.	Dwie głowy.	Dwa rozg. obf. kocci, napis: ΑΓΓΝ ΑΡΚ ΑΙ	br.	20	2	Moneta valeriana pur. Saffadiego w Stumaiide (Tromejordanias)

Fig. 28.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

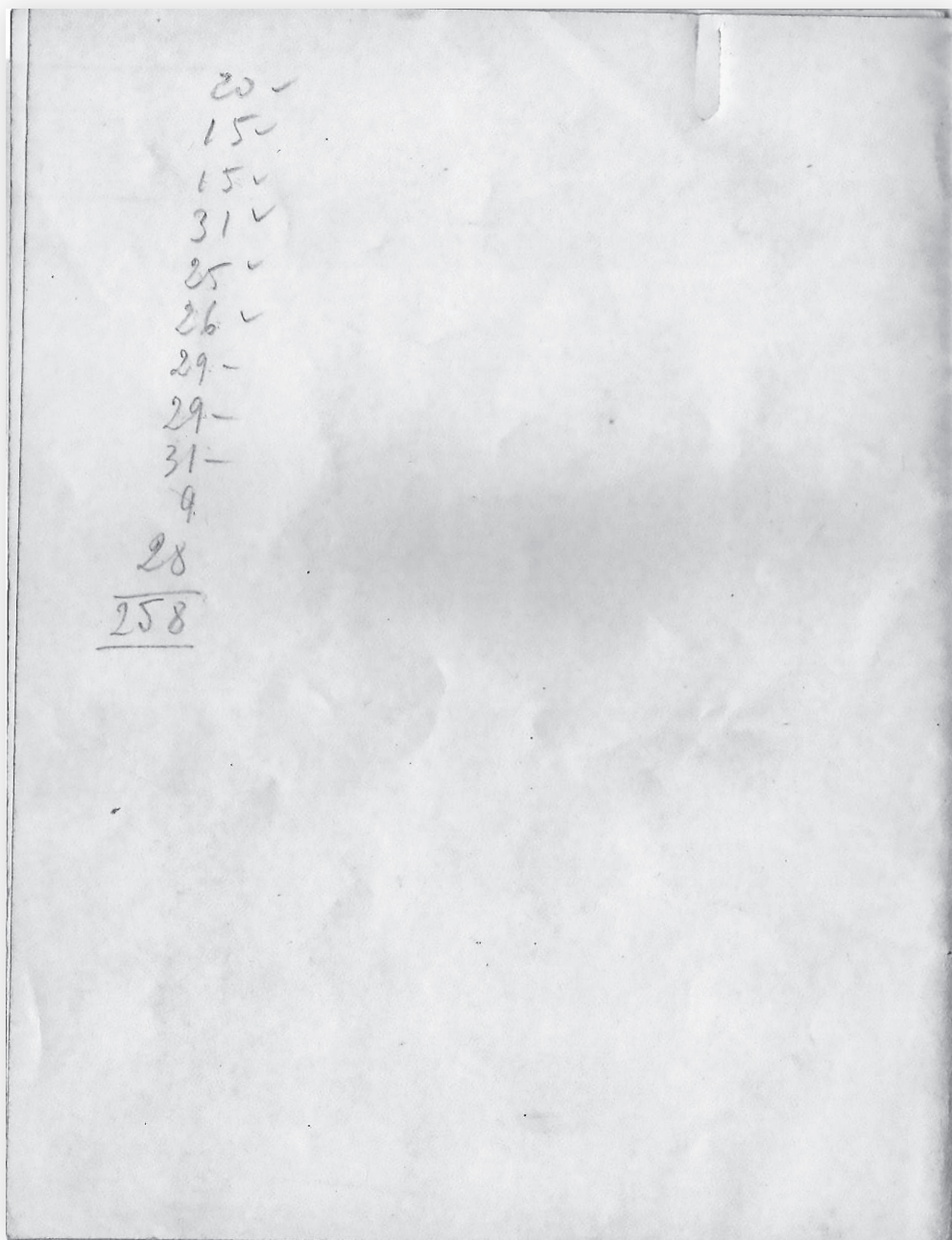

Fig. 29. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

imp.	DOMITIANVS	81-94 AD.	Głowa w profilu w lewy strona napis: ... DOMITIANVS CAE....	stojąca postać legionisty z toraz i własnym w lewym rękawie w prawym?	brąz	22	2	napis po stronie głowy w kierunku tyłach.
- "	MAVRITIVS Tiberius	58 - 602 AD.	Głowa, napis DN MAVRI CI TIB...	A N K O X XX A	- "	23	1,5	Monogram Chryzusa P
- "	Diogletianus	284 - 305 AD.	Głowa w koronie, napis: IMP. CC VAL. DIOGLETIANVS PP. AVG.	brąz stojący postacie, napis: IOVI CON- SERVATORI AVG. PB XXII	brąz.	21	1,5	
- "	VALERIANVS PATER	253- 259 AD.	Głowa w koronie. IMP. CD. LIC. VALER IANVS PP. AVG.	brąz stojący postacie napis: ... IR... AVGG.	licze orebro	20	1,5	
- " AVG.	MARCIA OTACIA SEVERA	244- 249 AD.	Głowa postacie napis: MARCIA OTAC... ... VERA	Siedząca postać z dwoma wozami obok siebie, napis: CON... AVG. (concordia aug.-) S.C.	brąz	27, 23	3.	
imp.	ELAGABALVS COLONIA Tyrus.	218-222 AD.	Głowa, napis rękaty	Rytmik alacymus, mala munda, napis: COL. TY... AIC...	- "	25	2	
- "	COLONIA BOSTRA	- "	Głowa, napis: IMP. ANTO NE INOC CAIS...	Głowa Serapisa, napis: COLONIA BOSTRA.	- "	22	1,5	
- "	Moneta Argentea na Melos na wyspie Melos (Grecja)	Łódź pod. Ch.	Głowa w koronie greckiej.		- "	15,	1.	

Fig. 30.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Drugi (Fig. 31) wykonano dla potrzeb administracyjnych. Powstał w lub po 1948 r. Jest on mniej dokładny, niż ten najstarszy. Trzeci spis (Fig. 32), przepisany na maszynie do pisania, jest bardzo staranny i obszerny. Wymienione są w nim monety rzymskie, bizantyńskie, arabskie i polskie – zapewne nie są to monety, których rysunki umieszczono we wspomnianych wyżej zeszytach.

Wymienione w katalogu nazwy miejscowości (Mapa) – Apollonia, Atlit, Askalon, Akka, Emaus, Cezarea, Gaza, Hajfa, Jaffa, Latrum, Ramla, Summel i inne, wskazują, że monety, tak jak i pozostałe zabytki zbierane były na całym terenie Palestyny, części Jordanii oraz Syrii, oceniając stan w dobie Brytyjskiego Mandatu Palestyny. W zdecydowanej większości są to znaleziska pojedyncze. Bardzo ciekawa jest informacja o monecie władcy nabatejskiego Aretasa IV – „Moneta znaleziona przez E....da [... litery niemożliwe do odczytania] Saffadiego w Ammanie (Transjordania)”.

W przypadku wielu monet w inwentarzu muzealnym zapisano „Palestyna”, czy też „Znaleziona w Palestynie”. Ten ostatni zapis przywołany został w prezentowanym katalogu.

Zdecydowana większość monet jest w stanie zachowania (część zabytków została ponownie poddana konserwacji) pozwalającym na ich określenie, świadczącym jednak, że monety były w ziemi. Są też egzemplarze bardzo zniszczone (pominięte

altered and added to, on sheets of smaller format by the creator of the collection.³⁶ The lists are not dated. The content of the oldest suggests that it was made around 1947. (Fig. 24-30). The second (Fig. 31), was made for administrative purposes. It was created in or after 1948. It is less accurate than the oldest one. The third inventory (Fig. 32), typewritten, is very neat and comprehensive. It lists Roman, Byzantine, Arabic and Polish coins – probably not the coins whose drawings were placed in the notebooks which have been mentioned above.

The place names listed in the catalogue (Map): Apollonia, Atlit, Ascalon, Acre, Emmaus, Caesarea, Gaza, Haifa, Jaffa, Latrun, Ramlah, Summayl and others, indicate that the coins, as well as the other artefacts, were collected throughout Palestine, parts of Jordan and Syria, throughout, in fact, the era of the contemporary British Palestinian Mandate. In the vast majority of cases they are single finds. Very interesting is the information about the coin of the Nabatean ruler Aretas IV – ‘Coin found by E....da [the letters impossible to decipher] Saffadi in Amman (Transjordan)’.

In the case of many coins in the museum inventory is written ‘Palestine’ or ‘Found in Palestine’. The latter entry has been used in the catalogue published here.

³⁶ Mielczarek 2019.

w prezentacji, podobnie jak egzemplarze błędnie zakwalifikowane).

Jednym z powodów takiej sytuacji wydaje się być duży „rozrzut” czasu i miejsc produkcji monet zebranych przez A. Kleina – od antycznych monet greckich, pieniądza Judei i władców nabatejskich, „poprzez” monety doby imperium rzymskiego, emisje Krzyżowców, po monety świata islamu, którymi posługiwano się na Bliskim Wschodzie; są też, co już zaznaczono, pojedyncze egzemplarze wybite na terenie północnych Indii.

Wśród monet zebranych przez Antoniego Kleina wskazano jedynie dwa zespoły, które określone zostały jako skarby.

Starszy skarb to zespół monet władców nabatejskich. Monety te miały być wyjęte ze „ściany wykopu”. Jako miejsce znalezienia wskazano „Amman, Jordania). Innych danych brak.

Miejsce znalezienia drugiego skarbu A. Klein opisał jako „ruiny nad rzeką Yarkon”. W rejonie Tel Awivu najbliższe ruiny nad rzeką Yarkon to Tell Qudadi, (forteca zbudowana w VIII w. p.n.e., opuszczona w połowie VII w. p.n.e.)³⁷, badane archeologicznie już w latach 1937-1938. Nie odpowiada on jednak zapiskom A. Kleina. Trudno w tej sytuacji precyzyjnie ustalić miejsce znalezienia monet – stanowisk

The vast majority of the coins are in sufficiently good state of preservation (some of them have been subjected to conservation), to allow them to be identified, proving that they were found in the ground. There are also very damaged specimens (omitted in the catalogue, as well as those which have been erroneously identified).

One of the reasons for this situation seems to be a large range in time and place of production of the coins collected by A. Klein – from ancient Greek coins, money of Judea and the Nabatean rulers, ‘through’ the coins of the Roman Empire, issues of the Crusaders, to the coins of the Islamic world, which were used in the Middle East; there are also, as already mentioned, single pieces minted in northern India.

Amongst the coins he collected, Klein identified only two groups which he described as hoards.

The older hoard is a group of coins issued by Nabatean rulers. These coins are supposed to have been removed from the ‘wall of a trench’. The findspot is given as ‘Amman, Jordan’. Other information is lacking.

Klein described the findspot of the second hoard as ‘the ruins on the Yarkon River’. In the Tel Aviv area, the closest ruins on the Yarkon River are at Tell Qudadi, (a fortress built in the 8th century BC, abandoned in the middle of the

³⁷ Fantalkin, Tal 2009.

ANTONI KLEIN (1901-1968) I JEGO KOLEKCJA MONET

TYTUŁ PAMI.	IMIĘ PANUJĄCEGO	DATA PANOW. WŁAŚ. MONETY	NAPISY NA MONETCIE ORAZ JEJ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATER. IŁA Z WAGI MON. ZŁOB.	Śred. Gr. mca Grosz. mco mity.	Uwagi.	
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
RÓŁ	ZYGMUND III WARA	1617	POPIERSIE KRÓLA KORONIE; NAPIS: SIGIS: III. D. G. REX. POL: M. D. L: R: PRVS.	HERB MIASTA GDANSKA; NAPIS: MONETA CIVIT: GEDANENSIS. 1617. - HERB pod- skrzydło - KOGUT W TARZY, 2 NAK MIN- CERNA	Srebro	30	1,5	Moneta biała w Gdańsku - war toż "ort"
-"	JAN KAZIMIERZ	1661	POPIERSIE KRÓLA W WIANKU; NAPIS IOAN. CAS. REX.	ORZEŁ, NA PIERSI HERB WARSZAWY NAPIS: SOLID. REGNI. POLONI. 1661.	brąz	17	1	Moneta miedzi kiedy porównano wagi i srebrną t. z. "Łopatyka"
-"	FRYDERYK AUGUST	1818	POPIERSIE KRÓLA NAPIS: FRID. AVG. REX SAX. DVX. VARSOV.	HERB POLSKO- SASKI; NAPIS: 1818, 1/3 TALARA I. B.	srebro	29	1,5	Moneta kieszon- kowa WARSZAW- SKIEGO, litery I. B. - znak NINCERKIE.
X	MIASTO POZNAŃ.	1917	CYFRA 10 NAPIS: GELDER SATZMARKE. 1917.	HERB MIASTA POZNAŃA, NAPIS: RESIDENZSTADT POZEN.	STOP	23	1	Wzrost monety z czasu wojny Światowej. 1914-18.
/	KRÓLESTWO POLSKIE	1917	CYFRA 10, NAPIS: KRÓLEST- WO POLSKIE, FENIGÓW, 1917.	ORZEŁ POLSKI OTOCZONY GWIA- DAMI, NAD ORZEŁ DWA KORONA, LI- TERY FF	-"	21	1,5	Moneta miedziana z roku 1917 roku.
CEJA- RZONA	KATARZYNA II	1731	WIGNETA; NAPIS: ΔΕΗΓΑ - 1731 LIT. R. I. A.	DWUGŁOWY ORZEŁ, NA NIM NAZY ORZEK POL- SKI. -	brąz	25	1,5	Moneta biała z 7. zw. pro- wincji polskiej.
X	MEDALIK	?	POSTAĆ ŚW. JANA I POSTAĆ KOBIECA RYBA; NAPIS: SMVENT IOAN* COREL. LVX	POSTAĆ CHRYS- TA OTOCZONA GWIA- ZDAMI; NAPIS: SIT. TA. XPE. DAT. RECIS. ISTE. DVC.	brąz	23	1	Medaliki biretyjki, złoty i srebrny.
WŁ.	TURCJA	1MMV = 1227 = = 1808	NAPISY TURC- KIE: LIEBHA 1MMV CONSTANTINOPOLIS.	NAPISY TURCZKIE	złoto	14	1/2	Moneta umieszczona z jednej strony, z drugiej nad Jankiem 27. III. 1946 r.
CEJAR	MAXIMINVS II DARZ.	308-313 AD.	POPIERSIE W PROFILU NAPIS: CAL. VAL. MAXIMINVS NOB. CAES.	WAGA POSTAĆ W HELMIE I PROFILU OBEJTOLEI. NAPIS: GENIO CEIARIS HTB.	brąz	25	1/2	

Fig. 31a. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

Typ PANU 19250	Tytuł panujacego	DATA PANOW.	Napisy na moniece oraz ich charakterystyczne cechy		Mater. jal. z złoty w miedz.	Ind. sice oceni. w miedz.	Groszki monety w miedz.	Uwagi.
			strona prawa	strona lewa				
Basil.	SELEVKOS I	312-280 przed Ch.	GŁOWA	ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ	srebro	19	2,5	
"	ANTIOCHUS I.	280-261 p.Ch.	GŁOWA w obramowaniu	ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΙΤΕΤΟΥ	brąz	30	2.	
Karł	JAN HYRKANUS	68-40 p.Ch.	NAPIS w 1/2 wku ARAMEJSKIM.	Podwójny róg o. b. i. l. i. c. i.	"	14	2	Przy monety srebro, złoto
HEROD	HEROD I	37-4 p.Ch.	ΚΟΤΤΙΣ, napis: HRWD	Podwójny róg o. b. i. l. i. c. i.	"	13	1/2	W - grecki = O - łaciński
"	"	"	ΚΟΤΤΙΣ, napis: HPW	Podwójny róg o. b. i. l. i. c. i.	"	14	1.	
"	"	"	ΚΟΤΤΙΣ, napis HPW	Podwójny róg o. b. i. l. i. c. i.	"	14	1	
Caesar	AUGUSTUS, PROK CORONIVS.	8-9 AD.	ΚΕΟΣ, napis: KAICA...	PALMA, l. i. t. e. r. y L AΘ	"	16	1	
"	"	"	ΚΕΟΣ, napis: KAICAPOC	PALMA, l. i. t. e. r. y L AΘ	"	16	1	
"	TIBERIUS, PROK. VALERIVS GRATVS	18-19 AD.	ΚΕΟΣ, napis IOY MIA - LE	WIRNEK w miedzi napis: TIB KAICAP	"	15	1	LE = 5 = 18-19 AD. monety miedzi nie ustaleni ktoś, miedzi i napisami.
"	"	"	"	"	"	"	"	
"	"	"	"	"	"	"	"	
"	"	"	"	"	"	"	"	
"	TIBERIUS, PROK. PONCIUS PILATVS	rok 16: 29-30 AD.	Tęty Kłony miedziane. Napis: IOY M..	Libry IL Napis: TI... ...YOCA...	"	15	1	
"	"	"	Łacha - P napis... IOY KAIC...	W. i. a. c. e. l. l. e. s. e. s. e. ... AP	"	15	1	
"	NERO	54-68	GŁOWA	Stojący portak z łachami i diadymem. napis: ... AAO N.	"	16	2,5	Moneta miedziana Askaloti.
"	JUSTINIANUS	527-565	GŁOWA PO boczach Krzyżki	(B)	"	10	1.	
"	CONSTANTIVS II	335-361	GŁOWA z diademem, napis: EN CONSTANTIVS DD. N. E. S. S. E. S.	WIRNEK, napis: VOT XX MVLT XXX S. N. A. N. A.	"	16	1	

Fig. 31b. Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

archeologicznych nad rzeką Yarkon zinwentaryzowano wiele. Nie da się też stwierdzić, co oznacza w tym wypadku określenie „wykop” i o jaki obiekt (jego charakter) chodzi. Nie da się wykluczyć, że mógł być to wykop, który zainteresował A. Kleina po prostu ze względu na jego doświadczenie archeologiczne.

Wśród opublikowanych monet dominuje pieniądz antycznego świata. W zdecydowanej większości pieniądz wybity w „miedzi”, monety srebrne są mniej liczne. Nie ma monet złotych. Taka sytuacja jest szczególnym świadectwem tego, że są to w ogromnej większości egzemplarze znalezione w ziemi. Trudno odnieść się do wspomnianych już egzemplarzy pozyskanych przez A. Kleina „w drodze wymiany”. Monety zebrane przez A. Kleina to monety niskich nominałów.

Struktura kolekcji w pełni odpowiada temu, co odkrywa się w trakcie prac wykopaliskowych, prowadzonych na rozmaitych stanowiskach³⁸. Stan zachowania monet, potwierdzający ich znalezienie „w ziemi”, nie pozwala jednak na dyskusję, czy nie ma w kolekcji antycznych „barbarzyńskich” naśladownictw³⁹.

Monety greckie nie są liczne i w większości są to emisje ośrodków rozwijających się w regionie. Dużo

7th century BC),³⁷ which had already been archaeologically investigated in 1937-1938. However, it does not fully correspond to Klein's notes. It is difficult in these circumstances to pinpoint the precise location of the find – a multitude of archaeological sites along the Yarkon River have been identified. It is also impossible to say what the term 'trench' or site (specifically its character) means in this case. We cannot rule out that it might have been that the trench was of interest to Klein simply because of his archaeological experience.

Coins of the ancient world dominate among the published coins. The vast majority of coins have been struck in 'copper', silver coins are less numerous. There are no gold coins. This situation is particular evidence that, in the vast majority of cases, the specimens were found in the ground. It is difficult to deal with the pieces acquired by A. Klein 'through exchange' mentioned above. The coins collected by A. Klein are low denomination coins.

The structure of the collection fully corresponds to what was discovered during excavations carried out on various sites.³⁸ However, the state of preservation of the coins, confirming that they were found 'in the ground', does not allow us to discuss whether there

³⁸ Ariel 1994; Bijovsky 2006; Solarewicz 2015; Syon 2015, Evans 2006.

³⁹ Zob. dla przykładu Fontanille 2010.

³⁷ Fantalkin, Tal 2009.

³⁸ Ariel 1994; Bijovsky 2006; Solarewicz 2015; Syon 2015, Evans 2006.

Lista monet należących do Antoniego Kleina.

Lp.	PANUJA, CY	OKRES PANOWANIA	RODZAJ METALU	UWAGI.	
1.	2 kw. 1947/105 ALEKSANDER W.	326-323	miedz.	Okolice JAFFY. PALESTYNA	1
2.	2 kw. 1947/106	" "	" "	Gaza	2
3.	SELEUKOS I (CARIA AZIA M.)	333.-	" "	Caesarea	349
3a	" " 2 kw. 1947/108	323-200	" "	Gaza	4
3b	" " 108	323-200	" "	" "	542
4.	2 (Grecja) 2 kw. 1947/109 Rekonesans w. Mub Wrota i Kirchachon	336-150 p. chr.	" "	Przemyśl nad m. Słodownic. między Tel. Ajyewa i Appollonię.	6.
5.	PTOLEMEVSZ I 2 kw. 1947/110	306-285	" "	Acco - Palestyna	7
6.	" " 2 kw. 1947/111	" "	" "	Gaza	8
7.	" "	" "	" "	" "	9
8.	" " 2 kw. 1947/112	" "	" "	Appollonia	10
9.	" "	" "	" "	" "	11
10.	" " 2 kw. 1947/113	" "	" "	Okolice Appolonii	12.
11.	" " 2 kw. 1947/114	" "	" "	? - (Palestyna)	13
12.	" " 2 kw. 1947/115	" "	" "	Sumeil	14.
12.	Seleukos - 2 kw. 1947/116	306-280	szelbro	Gaza	15.
13.	ANTIOCHUS III W. 2 kw. 1947/117	228-187.	miedz.	Okolice Jaffy.	16
13.	" "	" "	" "	" "	17
13.	" "	" "	" "	" "	18
14.	" "	" "	" "	ATHIT - Palestyna	19
14.	" "	" "	" "	" "	20
14.	" " 2 kw. 1947/118	" "	" "	" "	21
14	" "	" "	" "	" "	22
14	" "	" "	" "	" "	23.
15.	PTOLEMEVSZ V. 2 kw. 1947/119	205-180	" "	Gaza	24
15	" " 1947/119	" "	" "	" "	25.
16.	PTOLEMEVSZ VI 2 kw. 1947/120	163-146	" "	Appollonia	26.
17.	DEMETRIVS I. 2 kw. 1947/121	161-150	" "	" "	27
17a	" " 2 kw. 1947/122	" "	" "	" "	27
18	ALEKSANDER I BALAS 2 kw. 1947/123	152-144	" "	Antiochia - Syria	28
19	" " 1947/123	" "	" "	Jaffa - Palestyna	29
19	" "	" "	" "	" "	30
20	DEMETRIVS II 2 kw. 1947/124	146-140	" "	Okolice Jaffy	31.
	(b. w Tyrysi) NIKATOR 124/139-125.				

Fig. 32.

Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz

więcej jest, co nie może dziwić, monet antycznej Judei. Najliczniejsze są monety z czasów *imperium romanum*. Zarówno emisje lokalnych ośrodków Syrii, Judei i Egiptu, jak i cesarskie. Są monety bizantyńskie oraz emisje arabo-bizantyńskie (VII wiek)⁴⁰. Struktura taka, zważywszy dane o miejscu znalezienia monet, odzwierciedla również zróżnicowanie kulturowe⁴¹.

Wyjątkowej wartości są nieliczne monety z czasów wypraw krzyżowych. Są to monety wybite przez Krzyżowców i monety wybite we Francji w dobie wypraw krzyżowych⁴². Świat islamu reprezentują, poza wspomnianymi monetami arabo-bizantyńskimi, emisje Umajjadów i Abbasydów, Samanidów i Ajjubidów, Zangidów z Mosulu i Aleppo. Jest pieniądz Mameluków, Ilhanidów i Afszarydów. Jest pieniądz Turcji Osmańskiej. Zastanawia obecność w zbiorze monet Mongołów Złotej Ordy i Chanatu Krymskiego, doby dynastii Girejów.

Zdecydowano się na umieszczenie w katalogu zabytku, który trudno zidentyfikować. Wśród proponowanych identyfikacji sugerowano między innymi, iż może być to część uchwyty lampki oliwnej. A. Klein ulokował obiekt między monetami.

are no ancient 'barbarian' imitations in the collection.³⁹

Greek coins are not numerous and are mostly issued by those centres active in the region. It will come as no surprise that the coins of ancient Judea are far more numerous. Coins from the time of the Roman Empire are the most numerous: both issues of the local centres of Syria, Judea and Egypt, as well as imperial ones. There are Byzantine coins and Arabo-Byzantine issues (7th century).⁴⁰ This structure, given the data on where the coins were found, also reflects the cultural diversity.⁴¹

Of exceptional value are the few coins dating to the time of the Crusaders. These include both coins struck by the Crusaders themselves, and coins struck in France at the time of the Crusaders.⁴² The Islamic world is represented, apart from the Arabo-Byzantine coins mentioned above, by issues of the Umayyads and Abbasids, Samanids and Ayyubids, and the Zangids of Mosul and Aleppo. There are coins of the Mameluks, Ilkhanids and Afsharids. There are coins of Ottoman Turkey. What is puzzling, however, is the

⁴⁰ Zob. Hendin 2011.

⁴¹ Lichtenberger 2003.

⁴² Co do wizyt Polaków w Ziemi Świętej, dla przykładu: Bystron 1930; Teterycz-Puzio 2017.

³⁹ See for example Fontanille 2010.

⁴⁰ See Hendin 2011.

⁴¹ Lichtenberger 2003.

⁴² One could here cite the works, for instance: Bystron 1930; Teterycz-Puzio 2017.

presence in the collection of Mongol coins of the Golden Horde and the Crimean Khanate, dating from the times of the Girey dynasty.

It was decided to include in the catalogue an antique that is difficult to identify. Among the proposed identifications, it was suggested that it might be part of a lamp holder. In his catalogue A. Klein placed the object between the coins.

Bibliografia

Bibliography

- Ariel, D. 1994. *Coins from excavations at Gesher Haziv*, *Atiquot*, 25, 94-96.
- Abramowicz, A. 1967. *Wiek archeologii. Problemy polskiej archeologii dziewiętnastowiecznej*, Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Abramowicz, A. 1981. *Początki zainteresowań monetą antyczną w Polsce*, *Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, seria numizmatyczna i konserwatorska*, 1, 81-91.
- Abramowicz, A. 1983. *Dzieje zainteresowań starożytnych w Polsce. Część I. Od średniowiecza po czasy saskie i świt Oświecenia*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, Ossolineum.
- Abramowicz, A. 1984a. *Zainteresowania numizmatyczne Michała Jana Borchy w czasie podróży na Sycylię i Maltę w 1776/7 roku*, *Wiadomości Numizmatyczne*, 28.1-2, 106-110.
- Abramowicz, A. 1984b. *Anatol Gupieniec (1914-1985)*, *Wiadomości Numizmatyczne*, 28. 3-4 (109-110), 243-245.
- Abramowicz, A. 1987. *Dzieje zainteresowań starożytnych w Polsce. Część II. Czasy stanisławowskie i ich pokłosie*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, Ossolineum.
- Abramowicz, A. 2002. *Sakiewka dla króla*. W: B. Paszkiewicz (ed.), *Moneta mediaevalis. Studia numizmatyczne i historyczne ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Suchodolskiemu w 65. rocznicę urodzin*, Warszawa, DiG, 473-478.
- Abramowicz, A. 2010. *Koral pamięci. Wspomnienia, pamiętniki, dzienniki, notatki i listy archeologa. Dzieciństwo i młodość*, Łódź, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Oficyna Bibliofilów, Fundacja Badań Archeologicznych imienia Profesora Konrada Jażdżewskiego.
- Albertrandi, J.Ch. 1799. *Musaei nummorum ex remotiore antiquitate superstium quod venale prostat Varsaviae compendiarium description unde in ejus notitiam empturi deviant; Addida est mantissa nummorum recentioris aevi, Varsaviae*.
- Albertrandi, J.Ch. 1804-1808. *Zabytki starożytności rzymskich w pieniądzach, pospolicie medalami zwanych, czasów Rzeczypospolitej i szesnastu pierwszych cesarzów zbioru śp. Stanisław Augusta Króla Polskiego postrzeżone i krótkim wykładem objaśnione ...* Czytane na posiedzeniu publicznym Towarzystwa Warszawskiego Przyjaciół Nauk, 3.1804, 4.1807, 5.1808.

- Barycz, H. 1938. *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440-1600)*, Kraków, Polska Akademia Umiejętności.
- Bąbiak, G.P. 2010. *Sobie, ojczyźnie czy potomności ... Wybrane problemy mecenatu kulturalnego elit na ziemiach polskich w XIX wieku*, Warszawa, Wydawnictwo Neriton, Instytut Historii PAN, Wydział Polonistyki UW.
- Bąbiak, G.P. 2014. *Od Puław do Rapperswilu. Polityczne aspekty kolekcjonerstwa polskiego w XIX wieku*. W: /In Kłudkiewicz K., Mencfel M. (eds.), *Miłośnicy rzeczy. Studia z historii kolekcjonerstwa na ziemiach polskich w XIX wieku*, Warszawa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 44-61.
- Bernhard, M. 1951. *Stanisław Kostka Potocki kolekcjoner waz greckich*, Meander, 6.8-9, 431-439.
- Bernhard, M. 1952. *Wycieczka na Wezuwiusza Stanisława Kostki Potockiego*, Meander ,7, 465-477.
- Bernhard, 1956. *O sztuce u dawnych czyli Winkelman Polski Stanisława Kostki Potockiego*, Rocznik Historii Sztuki, 1, 514-521.
- Bieliński, J. 1899-1900. *Uniwersytet Wileński (1579-1831)*, I-III, Kraków, Materiały i Opracowania Dotyczące Historii Wyższych Zakładów Naukowych w Polsce, III.
- Bieliński, J. 1907. *Królewski Uniwersytet Warszawski (1816-1831)*, I, Warszawa, Materiały i Opracowania Dotyczące Historii Wyższych Zakładów Naukowych w Polsce, X.
- Biernacka, E. (ed.) 1995. *Dar Rodziny Lanckorońskich: Zamek Królewski w Warszawie, 1 lutego - 31 marca 1995*, opracowanie J. Juszcak, H. Małachowicz, Warszawa, Arx Regia -Ośrodek Wydawniczy Zamku Królewskiego w Warszawie.
- Bijovsky, G. 2006. *Coins from 'Ein ez Zeituna*, Atiquot, 51, 85-90.
- Biliński, B. 1972. *Stanislao Reszka-Rescius, umanista polacco del'500 difensore delle antichità di Roma*, Strenna dei Romanisti, 40-49.
- Biliński, B. 1981, *August Moszyński un illuminista polacco visitatore critico della Roma settecentesca (1785)*, Strenna dei Romanistu, 42, 43-60.
- Biliński, B. 1988. *Dwa epizody: rzymski (1586) i neapolitański (1594) w „listach” Stanisława Reszki – Rescius*, Odrodzenie i Reformacja, 33, 199-214.

- Blombergowa, M.M. 1988. *Polscy członkowie rosyjskich towarzystw archeologicznych*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk- Łódź, Ossolineum.
- Blombergowa, M.M. 1993. *Badania archeologiczne Polaków na terytorium Imperium Rosyjskiego w XIX i początku XX wieku*, Łódź, Łódzkie Towarzystwo Naukowe.
- Bodzek, J. 1996a. *Ancient Greek coins from the collection of Edmund Starzeński*, *Studies in Ancient Art and Civilization*, 7, 79-84.
- Bodzek, J. 1996b. *Monety rzymskie z kolekcji Emeryka Hutten-Czapskiego*, *Notae Numismaticae/Zapiski Numizmatyczne*, 1, 23-36.
- Bodzek, J. 1997a. *Historia kolekcji monet starożytnych Muzeum Narodowego w Krakowie. Wystawa kolekcji w stulecie śmierci*. W: /In Emeryk Hutten-Czapski, Kraków, Muzeum Narodowe, 60-67 [English version 68-74].
- Bodzek, J. 1997b. *Coins from Greek Cities on the Northern Coast of the Black Sea in the Collection of the National Museum in Cracow*. *Studies in Ancient Art and Civilization*, 8, 61-69.
- Bodzek, J. 1998a. *W poszukiwaniu kolekcji starożytnych monet greckich Krzysztofa Wiesiołowskiego (1742-1826)*. W: / In F. Kiryk, M. Wilczyński, J. Cielieąg (eds.), *Amicorum Dona, Studia classica et orientalia Stephano Skowronek ab amicis, collegis, discipulis oblata*, Kraków, 13-24.
- Bodzek, J. 1998b. *Starożytne monety greckie z daru Stanisława Mineyki w kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie*. W:/In J. Śliwa (ed.), *Archeologia śródziemnomorska w Uniwersytecie Jagiellońskim 1897-1997*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 231-263.
- Bodzek, J. 1999 *Katalog monet Seleucydów w Muzeum Narodowym w Krakowie*. W:/In J. Wolski, *Dzieje i upadek imperium Seleucydów*, Kraków, Enigma Press, 209-235.
- Bodzek, J. 2006. *Starożytne monety z północnych wybrzeży Morza Czarnego w kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie*. W:/In Skarby znad Morza Czarnego. Złoto, rzeźba, ceramika z Muzeum Archeologicznego w Odessie, Katalog wystawy w Muzeum Narodowym w Krakowie, marzec – czerwiec 2006, Kraków, 72-77.
- Bodzek, J. 2007. *Olbian „Asses” in the Collection of the National Museum In Cracow. Supplement*, *Studies in Ancient Art and Civilization* ,10, 63-68.

- Bodzek, J. 2016. *The coins from the former Collection of Ignacy Terlecki in the Collection of the National Museum in Krakow*, *Notae Numismaticae/Zapiski Numizmatyczne* 11, 91-112.
- Bodzek, J., Biborski, M. 2019. *Moneta Ptolemeusza III (246–221 przed Chr.) ze zbiorów rodziny Kossaków*. W: /In K. Jakubiak (ed.), *Donum cordis. Studia poświęcone pamięci profesora Jerzego Kolendo*, Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 28-39.
- Bogucki, M., Ilisch, P., Suchodolski, S. 2015. *Frühmittelalterliche Münzfunde aus Polen, III. Masovien, Podlachien, Mittelpolen*, Warszawa, Instytut Archeologii i Etnologii PAN.
- Borovkova, V.N. 1999. *Koleksionery i torgovtsy kerchenskimi drevnostyami*, Kerch.
- Brzęk, G. 1994. *Muzeum im. Dzieduszyckich we Lwowie i jego twórca*, Lublin, Wydawnictwo Lubelskie Nowe.
- Bulas, K. 1948. *Zbiór naczyń greckich w Gołuchowie*, Warszawa, Ministerstwo Kultury i Sztuki.
- Busiri Vici, A. 1971. *I Poniatowski e Roma*, Firenze, Edam.
- Busiri Vici d'Arcevia, A. 1979. *Il collezionismo Romano di Stanisław Poniatowski*. W: /In *Polonia – Italia relazioni artistiche dal Medioevo al XVIII secolo. Atti del convegno tenutosi a Roma 21-22 maggio 1975*, Accademia Polacca delle Scienze, Biblioteca e Centro di Studi a Roma, conferenze 77, Wrocław-Warszawa-Kraków Gdańsk, Ossolineum, 185-219.
- Bystróż, J.S. 1930. *Polacy w Ziemi Świętej Syrii i Egipcie. 1147-1914*, Kraków, ORBIS.
- Chankowski, S. 1988. *Muzeum Rapperswillskie jako warsztat pracy naukowej*, *Przegląd Historyczny*, 79.1, 43-62.
- Chochorowska, E. 2001. *Zbiory krakowskiego Muzeum Archeologicznego dawniej i dziś*, *Materiały Archeologiczne*, 32, 13-18.
- Choynowski, J. 1902. *Słowianie w czasach przedhistorycznych podług znalezionych w ziemi pamiątek ich bytu i z okresu panowania nad nimi Scytów, Gotów i Litwinów, a również Opisanie archeologicznych zbiorów dla objaśnienia sposobem poglądowym na kolekcjach, historii ceramiki, emalii, malarstwa, wydoskonalenia broni i innych artystycznych wyrobów ...*, Kiev".

- Chwalewik, E. 1926. *Zbiory polskie. Archiwa biblioteki gabinety galerje muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w Ojczyźnie i na obczyźnie*, t. I, Warszawa-Kraków, MCMXXVI [reprint Kraków 1991].
- Chwalewik, E. 1927. *Zbiory polskie. Archiwa biblioteki gabinety galerje muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości w Ojczyźnie i na obczyźnie*, t. II, Warszawa-Kraków, MCMXXVII [reprint Kraków 1991].
- Chwalewik, E. 2006. *Z moich wspomnień o zbieractwie*, Warszawa, Biblioteka Narodowa.
- Cicha, D. 1982. *Seweryn Mielżyński i jego kolekcja*. W:/In Zbiory Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Muzeum Narodowym w Poznaniu. Katalog wystawy, Poznań, Muzeum Narodowe w Poznaniu, 25-31.
- Czapkiewicz, M., Gupieniec, A., Kmiotowicz, A., Kubiak, W. 1964. *Skarb monet arabskich z Klukowicz powiat Siemiatycze*, Wrocław-Warszawa-Kraków, Ossolineum.
- Czepulis-Rastenis, R. 1973. „Klasa umysłowa”. *Inteligencja Królestwa Polskiego 1832-1862*, Warszawa, Książka i Wiedza.
- Czepulis-Rastenis, R. 1988. *Ludzie nauki i talentu. Studia o świadomości społecznej inteligencji polskiej w zaborze rosyjskim*, Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Danilewiczowa, M. 1937. *Życie naukowe dawnego Liceum Krzemienieckiego*, Nauka Polska. Jej potrzeby, organizacja i rozwój, 22, 58-101.
- Davies, N. 2015. *Szlak nadziei. Armia Andersa marsz przez trzy kontynenty*, Izabelin-Warszawa, Rosikon Press.
- Degler, A. 2008. *Badania nad kolekcją monet antycznych w Ossolineum*, Wiadomości Numizmatyczne, 52.1 (185), 1-18.
- Dobrowolski, W. 1972. *Poglądy Stanisława Kostki Potockiego na wazy greckie w świetle opinii współczesnych*, Biuletyn Historii Sztuki, 34.2, 168-177.
- Dobrowolski, W. 1988. *Stanisław Kostka Potocki a greckie wazy malowane*, Biuletyn Historii Sztuki, 50, 71-81.
- Dobrowolski, W. 1989-1990. *Naśladownictwa waz greckich Stanisława Kostki Potockiego*, Rocznik Muzeum Narodowego w Warszawie, 33-34, 515-563.

- Dobrowolski, W. 2020. *Podróż do Włoch Elżbiety Lubomirskiej i Stanisława Kostki Potockiego. Geneza łańcuckiej kolekcji starożytności*, Warszawa-Toruń, Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata, Wydawnictwo Tako.
- Dobrzański, J. 1931. *Z dziejów ofiarności na cele oświaty na Wołyniu, Podolu i Ukrainie w latach 1795-1832*, Nauka Polska. Jej potrzeby, organizacja i rozwój, 14, 122-144.
- Dobrzański, J. 1934. *Z dziejów ruchu naukowego na Wołyniu w XIX wieku. I. Zbiory naukowe*, Nauka Polska. Jej potrzeby, organizacja i rozwój, 19, 104-122.
- Duszczyk, E. 1981. *Starożytności Jerozolimy w relacjach dwóch polskich podróżników z XIX wieku*, *Studia archeologiczne*, 1, 27-48.
- Dybiec, J. 1981. *Mecenat naukowy i oświatowy w Galicji 1860-1918*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, Ossolineum.
- Dybiec, J. 2004. *Nie tylko szabłą. Nauka i kultura polska w walce o utrzymanie tożsamości narodowej 1795-1918*, Kraków.
- Evans, J.D. 2006. *The coins and the Hellenistic, Roman and Byzantine Economy of Palestine*, The joint expedition to Caesarea Maritima. Excavation Reports, vol. VI, Boston 2006, the American Schools of Oriental Research.
- Fantalkin, A., Tal, O. 2009. *Re-discovering the Iron Age Fortress at Tell Qudadi in the context of Neo-Assyrian imperialistic policies*, *Palestinian Exploration Quarterly*, 141.3, 188-206.
- Figiel, B. 2014. *Henryk Lubomirski (1777-1850) – kolekcjoner, kurator Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, założyciel Muzeum im. Lubomirskich*. W: Kłudkiewicz K., Mencfel M. (eds.), *Miłośnicy rzeczy. Studia z historii kolekcjonerstwa na ziemiach polskich w XIX wieku*, Warszawa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 136-168.
- Filipow, K. 1997. *Starożytnicy i kolekcjonerzy – kolekcje i zbiorki na Białostoczyźnie*. W: In K. Filipow (ed.), *Rozwój muzealnictwa i kolekcjonerstwa numizmatycznego – dawniej i dziś – na Białorusi, Litwie, w Polsce i Ukrainie*, Warszawa, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 93-94.
- Fontanille, J.-P. 2010. *The Barbarous coins of Judea*, *Israel Numismatic Research*, 2, 109-121.

- Gąsiorowski, S. J. 1948. *Badania polskie nad sztuką starożytną. Relacje podróżników – kolekcjonerstwo – badania naukowe*, Kraków, Polska Akademia Umiejętności.
- Godziejewska, G. 1991. *Zbiory starożytnicze Stanisława Augusta Poniatowskiego jako przejaw miłośnictwa antyku w Polsce w drugiej połowie XVIII wieku*. W:/In A. Sadurska (ed.), *Z dziejów miłośnictwa Antyku w Polsce*, Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 77-150.
- Gołogórska, J. 1999. *Muzeum Armii Polskiej na środkowym Wschodzie*, *Meander*, 54.3, 291-301.
- Gorshenina, S. 2003. *Explorateurs en Asie Centrale. Voyageurs et aventuriers de Marco Polo à Ella Maillart*, Genève, Éditions Olizane.
- Gorzelany, D. 2014. *Europejska moda kolekcjonerska a idea polskiego „zakładu naukowego”*. *Zbiór sztuki starożytnej księcia Władysława Czartoryskiego*. W:/In Kłudkiewicz K., Mencfel M. (eds.), *Miłośnicy rzeczy. Studia z historii kolekcjonerstwa na ziemiach polskich w XIX wieku*, Warszawa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 240-261.
- Gupieniec, A. 1954. *Przewodnik po dziale numizmatycznym Muzeum Archeologicznego w Łodzi, I (Starożytność i wczesne średniowiecze)*, Łódź, Wydawnictwo Muzeum Archeologicznego w Łodzi.
- Gupieniec, A. 1968. *Inż. Antoni Klein (wspomnienie pośmiertne)*, *Łódzki Numizmatyk*, 8.7-12 (91-96), 30-31.
- Gupieniec, A. 1973a. *Skarb siekanego srebra z m. Ruda na tle podobnych znalezisk (1)*, *Łódzki Numizmatyk*, 12.1-2, 6-7.
- Gupieniec, A. [1973b]. *Jubileusz – XXV-lecie Gabinetu Numizmatycznego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, *Łódzki Numizmatyk*. Numer Specjalny, 1-2 [109-110], 15-16.
- Gupieniec, A. 1973-1974. *Skarb siekanego srebra z m. Ruda na tle podobnych znalezisk (2)*, *Łódzki Numizmatyk*, 12.3-4 – 13.1-2, 3-5.
- Gupieniec, A. 1977. *Pamiętnik kolekcjonera (fragmenty z pamiętnika dotyczące numizmatyki)*. *Pierwsze moje skarby monet*, *Łódzki Numizmatyk*, 15-16, 11-22.
- Gupieniec, A. 1979. *Wyprawa po „złote runo” do Klukowicz*, *Łódzki Numizmatyk*, 18.1-4, 29-55.

- Haczewska, B., Korczyńska, E. 1998. *Kolekcje numizmatyczne w Galicji*. W:/In K. Filipow (ed.), *Rozwój muzealnictwa i kolekcjonerstwa numizmatycznego – dawniej i dziś – na Białorusi, Litwie, w Polsce i Ukrainie*, Warszawa. Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 51-58.
- Helenijusz, E. 1873. [E. Iwanowski], *Gabinet numizmatyczny Wołyńskiego liceum*. W:/In *Rozprawy o polskiej Koronie*, II, Kraków.
- Hendin, D. 2011. *Cultural change. Jewish, Christian, and Islamic Coins of the Holy Land*, New York, American Numismatic Society.
- Horski, Cz. 1974. *Stanisław Grzepski (1523-1570)*, *Biuletyn Numizmatyczny*, 3, 43-45.
- Hutten-Czapski, E. 1871. *Catalogue de la collection des medailles et monnaies polonaises*, vol. I-V St.-Petersbourg, Paris – Cracovie 1916-1871.
- Ihnatowicz, I. 1971. *Obyczaj wielkiej burżuazji warszawskiej w XIX wieku*, Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Ilgiewicz, H. 2005. *Wileńskie towarzystwa i instytucje naukowe w XIX wieku*, Toruń, Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Izbash-Gotskan, T.A. 2016. *K voprosu o sud'be kolleksii I.A. Terletskogo*, *Starodavne Prichornomore*, 11, Odesa, Odes'kiy Natsional'niy U'niversitet, 216-219.
- Janiszewski, E. 1987. *Wspomnienia odessity 1894-1916*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, Ossolineum.
- Jaworski, P. 2014. *Organizacja warszawskiego rynku antykwarycznego w zakresie numizmatyki na przykładzie licytacji kolekcji monet i medali Michała Hieronima Radziwiłła*. W:/In Kłudkiewicz K., Mencfel M. (eds.), *Miłośnicy rzeczy. Studia z historii kolekcjonerstwa na ziemiach polskich w XIX wieku*, Warszawa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 169-186.
- Jaworski, P. 2019. *Rekonstrukcja procesu dezintegracji i zapomnienia wielkiej kolekcji monet i medali Michała Hieronima Radziwiłła, ostatniego wojewody wileńskiego*. W:/In J. Piniński, K. Jarzęcki (eds.), *Utracone kolekcje numizmatyczne*, Warszawa, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 277-304.
- Jażdżewski, K. 1995. *Pamiętniki. Wspomnienia polskiego archeologa z XX wieku*, Łódź, Wydawnictwo Fundacji Badań Archeologicznych Imienia Profesora Konrada Jażdżewskiego.

- Jedlicki, J. 2008. *Błędne koło 1832-1864*, Warszawa, Instytut Historii PAN – Wydawnictwo Neriton.
- Kacprzak, D. 2015. *Kolekcje Ziemi Obiecanej. Zbiory artystyczne łódzkiej burżuazji wielkoprzemysłowej w latach 1880-1939*, Warszawa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów.
- Kaczyński, M. 1973. *W siedemdziesiątą rocznicę otwarcia wystawy zbiorów Józefa Choynowskiego w warszawskiej „Zachęcie”*, *Wiadomości Archeologiczne*, 38.2, 139-159.
- Kakareko, V. 1997. Numizmaticheskie kolleksii Grodno i Grodinshchiny. W:/In K. Filipow (ed.), *Rozwój muzealnictwa i kolekcjonerstwa numizmatycznego – dawniej i dziś – na Białorusi, Litwie, w Polsce i Ukrainie*, Warszawa, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 31-50.
- Kamińska, J. 2012. *Universitas Vilnensis 1793-1803. Od Szkoły Głównej Wielkiego Księstwa Litewskiego do Imperatorskiego Uniwersytetu Wileńskiego*, Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego.
- Karczewska, M., Karczewski, M., Karwowska, H., Rusin, K., Stankiewicz, U., Wawrusiewicz, A. 2015. *Archeologia Białegostoku*, Białystok, Ośrodek Badań Europy Środkowo-Wschodniej.
- Kiersnowski, R. 1997. *Rozwój muzealnictwa i kolekcjonerstwa numizmatycznego dawniej i dziś (referat wprowadzający)*. W:/In K. Filipow (ed.), *Rozwój muzealnictwa i kolekcjonerstwa numizmatycznego – dawniej i dziś – na Białorusi, Litwie, w Polsce i Ukrainie*, Warszawa. Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 5-10.
- Kiersnowski, R. 1988. *Moneta w kulturze wieków średnich*, Warszawa, Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Kisza, W. 1986. *Zarys historii kolekcji numizmatycznej w Uniwersytecie Jagiellońskim*, *Opuscula Musealia*, 1, 49-59.
- Klugman, A. 1994. *Polonika w Ziemi Świętej*, Kraków, Wydawnictwo Literackie.
- Kłudkiewicz, K. 2014. *Rodzinną tradycją, romantyczne zobowiązania i indywidualne koncepcje. Uwagi o kolekcjonerstwie arystokracji w Wielkopolsce w drugiej połowie XIX wieku*. W: Kłudkiewicz K., Mencfel M. (eds.), *Miłośnicy rzeczy. Studia z historii kolekcjonerstwa na ziemiach polskich w XIX wieku*, Warszawa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 187-225.

- Kocójowa, M. 1987. *The numismatic passion of Count Emeryk Hutten-Czapski*, *Notae Numismaticae/Zapiski Numizmatyczne*, 1, 9-22.
- Kolendo, J. 1969. *Studia z dziejów numizmatyki. Zbiory w Krzemieńcu*, *Archeologia*, 20, 92-106.
- Kolendo, J. 1981. *Największy skandal w dziejach badań nad gliktyką antyczną. Kolekcja gemm ks. Stanisława Poniatowskiego*, *Studia archeologiczne*, 1, 81-99.
- Kolendo, J. 1993a. *Kolekcja numizmatyczna Królewskiego Uniwersytetu Warszawskiego (1816-1831) i jej „konserwator”, profesor Feliks Bentkowski*, *Łódzki Numizmatyk*, 22, 9-23.
- Kolendo, J. 1993b. *Zbiory zabytków archeologicznych oraz kolekcje numizmatyczne na Uniwersytecie Warszawskim w latach 1816-1915*. W: /In *Dzieje archeologii na Uniwersytecie Warszawskim*, Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 27-40.
- Kolendo, J. 1997. *Georg Wende i jego prace z zakresu antiquitates*. W: /In *Antiquitates. Od Jana Zamojskiego do Stefana Cybulskiego* Warszawa, 126-138.
- Kolendo, J. 1999. *Praca Georga Wende z roku 1699 o monetach rzymskich bitych z okazji zwycięstw nad Sarmatami*, *Notae Numismaticae/Zapiski Numizmatyczne*, 3/4, 251-262.
- Kolendo, J. 2003. *Trzy kolekcje numizmatyczne na Uniwersytecie Warszawskim*. W: In J. Miziołek (ed.), *Art. et educatio. Kultura artystyczna Uniwersytetu Warszawskiego*, Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 431-438.
- Kosiński, J.A., Turalska, M. 1968. *Ofiarodawcy Biblioteki Ossolineum 1817-1848*, Wrocław, Ossolineum.
- Kraśniewska, K. 1981. *Dokumentacja działalności archeologicznej Stanisława Kostki Potockiego*, *Studia archeologiczne*, 1, 100-149.
- Kubiak, S. 1998, przy współudziale B. Paszkiewicza, *Znaleziska monet z lat 1146-1500 z terenu Polski: inwentarz*, Poznań, Wydawnictwo Z. Bartkowiak.
- Kurc-Maj, P. 2015. *Rola inicjatyw i kolekcji prywatnych w muzealnictwie polskim na przykładzie polityki budowania zbiorów Muzeum Sztuki w Łodzi w latach międzywojennych i bezpośrednio powojennych XX wieku*.

- W:/In T.F. de Rossset, A. Kluczevska-Wójcik, A. Tołysz (eds.), *Kolekcjonerstwo polskie XX i XXI wieku. Szkice*, Warszawa, Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zbiorów, 81-93.
- Kurzenina, B. 1974. *Wkład Macieja Kazimierza Sarbiewskiego w polską wiedzę numizmatyczną XVII-go wieku*, *Wiadomości Numizmatyczne*, 18. 3-4, 131-148, Aneks opracowała A. Krzyżanowska, 149-152.
- Lanckorońska, K. 1993/1994. *Dzieła sztuki po Rzewuskich i Lanckorońskich*, *Rocznik Polskiej Akademii Umiejętności*, 176-181.
- Lanckorońska, K. 1994. *W hołdzie Rzeczypospolitej. Dzieła sztuki po Rzewuskich i Lanckorońskich w Polsce*, *Tygodnik Powszechny*, 44, 8.
- Lichtenberger, A. 2003, *Kulte and Kultur der Dekapolis. Untersuchungen zu numismatischen, archäologischen und epigraphischen Zeugnissen*, Wiesbaden, Harrassowitz Verlag.
- Łęczycki 1958. *Łęczycki kolekcjoner i mecenas sztuki*. *Ziemia łęczycka*, 26.2-3 (362-363) luty-marzec, 8-9.
- Łojek, J. 1975. *Dzieje pięknej Bitynki. Opowieść o życiu Zofii Wittowej-Potockiej (1760-1822)*, Warszawa, PAX.
- Łojek, J. 1980. *Potomkowie Szczęsnego. Dzieje fortuny Potockich z Tulczyna 1799-1921*, Lublin, Wydawnictwo Lubelskie.
- Madurowicz-Urbańska, H. 1976. *Prace Feliksa Łoyki nad historią gospodarczą i ekonomiczną Polski, I. Pieniądz*, Wrocław.
- Majewska-Maszkowska, B. 1976. *Mecenat artystyczny Izabelli z Czartoryskich Lubomirskiej (1736-1816)*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, Ossolineum.
- Mańkowski, T. 1976a. *O poglądach na sztukę w czasach Stanisława Augusta*. W:/In T. Mańkowski, *Mecenat artystyczny Stanisława Augusta*, opr. Z. Prószyńska, Wstęp W. Tatarkiewicz, Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 75-150.
- Mańkowski, T. 1976b. *Kolekcjonerstwo Stanisława Augusta w świetle korespondencji z Augustem Moszyńskim*. W:/In T. Mańkowski, *Mecenat artystyczny Stanisława Augusta*, opr. Z. Prószyńska, Wstęp W. Tatarkiewicz, Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 21-63.

- Mądzik, M. 1979. *Powstanie i pierwsze lata działalności Kompanii Czarnomorskiej (1782-1785)*, Rocznik Lubelski, 21, 77-91.
- Męclewska, M. 2001. *O zapracowanych kustoszach i leniwych kancelistach (przyczynek do dziejów kolekcji numizmatycznej Stanisława Augusta)*. W:/In Chrościcki J.A. et alia (eds.) *Arx Felicitatis. Księga ku czci Profesora Andrzeja Rottermunda w sześćdziesiątą rocznicę urodzin od Przyjaciół, Kolegów i Współpracowników*, Warszawa, 381-385.
- Męclewska, 2009. *Zamiłowanie czy zapłata – powstanie katalogów kolekcji numizmatycznej króla Stanisława Augusta*. W:/In K. Filipow (ed.), *Pieniądz – kapitał – praca – wspólne dziedzictwo Europy. Białoruś-Litwa-Łotwa-Polska-Rosja-Słowacja-Ukraina. Materiały z VIII Międzynarodowej Konferencji Numizmatycznej*, Warszawa, 157-173.
- Męclewska, M. 2014. *Zbiór rzeczy narodowych. Dawne i nowe kolekcje numizmatyczne Biblioteki Polskiej w Paryżu*. W:/In W. Kordaczuk, E. Kosieradzka, E. Rutkowska (eds.), *Towarzystwo Historyczno-Literackie. Biblioteka Polska w Paryżu: zarys historii i prezentacja zbiorów*, Paryż-Warszawa, Société historique et littéraire polonaise, Muzeum Literatury im. Adama Mickiewicza, 301-321.
- Męclewska, M. 2019a. *Utracona na zawsze (?) kolekcja numizmatyczna Biblioteki Polskiej w Paryżu*. W:/In J. Piniński, K. Jarzęcki (eds.), *Utracone kolekcje numizmatyczne*, Warszawa, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 127-142.
- Męclewska, M. 2019b. *Niespełniony testament króla Stanisława Augusta. Rozproszona i zapomniana kolekcja numizmatyczna*. W:/In J. Piniński, K. Jarzęcki (eds.), *Utracone kolekcje numizmatyczne*, Warszawa, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 305-319.
- Męclewska, M. 2019c. *Wśród przyjaciół w Krzemieńcu*. W:/In K. Jakubiak (ed.), *Donum cordis. Studia poświęcone pamięci profesora Jerzego Kolendo*, Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 247-258.
- Michałowski, K. 1951. *Zbiór antyków grecko-rzymskich w Nieborowie, jako wyraz kolekcjonerstwa polskiego w dobie Oświecenia*, Biuletyn Historii Sztuki, 13, 124-137.
- Michałowski, K. 1956. *Stanisław Kostka Potocki jako archeolog*, Rocznik Historii Sztuki, 1, 502-509.

- Mielczarek, M. 1983. *Monety państwa bosforskiego w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, seria numizmatyczna i konserwatorska, 3, 5-29.
- Mielczarek, M. 1985. *Cesarskie monety Aleksandryjskie I-III wieku w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, seria numizmatyczna i konserwatorska, 5, 5-20.
- Mielczarek, M. 1986. *Hełm typu „kubańskiego” ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie*, Kwartalnik Historii Kultury Materialnej, 34.2, 271-280.
- Mielczarek, M. 1989. *Wczesnoscytyjski hełm brązowy z kolekcji Józefa Chojnowskiego. Przyczynek do datowania ochron głowy tzw. typu kubańskiego*, Zeszyty Naukowe Muzeum Wojska w Białymstoku, 5-17.
- Mielczarek, M. 1990. *Grecki kirys „wydobyty z Wołgi”*, Archeologia, 42, 1990, 67-71.
- Mielczarek, M. 1991. *Sarmacki miecz z Fanagorii*, Zeszyty Naukowe Muzeum Wojska w Białymstoku, 5, 139-144.
- Mielczarek, M. 1995a. *Armes grecques, scythes et sarmates du littoral septentrional de la Mer Noire dans la collection du Musée de l'Armée Polonaise à Varsovie*, Toruń, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.
- Mielczarek, M. 1995b. *Z dziejów zainteresowań Polaków antycznymi zabytkami północnego wybrzeża Morza Czarnego*. W:/In Nunc de Svebis dicendum est ..., Warszawa, 183-186.
- Mielczarek, M. 1995c. *A Warrior's Grave from the environs of Edessa, Greece, discovered in 1891*, Archeologia, 46, 93-95.
- Mielczarek, M. 1997a. *Polish Interest in the Ancient Northern Black Sea Coast. An Outline*. W:/In M. Mielczarek, S.B. Okhotnikov, N.V. Sekunda (eds.), Nikonion. An Ancient City on the Lower Dniester, Toruń 1997, 36-41.
- Mielczarek, 1997b. *Drevnosti Kryma v soobščenijakh pol'skikh avtorov XIII-pervoj poloviny XVIII veka. Knigi, opublikovannye v XVI stoletij*, W:/In Kherstones v antičnom mire. Istoriko-archeologičeskij aspekt. Tezisy dokladov meždunarodnoj naučnoj konferencii, Sevastopol', 88-90.

- Mielczarek, M. 1997c. *Król Stanisław August Poniatowski, Szambelan Gutakowski i skarb monet z Wilkowa*. W:/In M. Głosek (ed.), *Archeologia i starożytnicy. Studia dedykowane Profesorowi Andrzejowi Abramowiczowi w 70 rocznicę urodzin*, Łódź, 201-209.
- Mielczarek, M. 1997d. *Z dziejów polskiego kolekcjonerstwa monet antycznych. Od początków po pierwsze lata II Rzeczypospolitej*. W:/In K. Filipow (ed.), *Rozwój muzealnictwa i kolekcjonerstwa numizmatycznego – dawniej i dziś – na Białorusi, Litwie, w Polsce i Ukrainie*, Warszawa, Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, 95-109.
- Mielczarek, M. 1998a. *Generał Jan de Witte (1709-1785) i jego zbiór monet antycznych*. W:/In J. Śliwa (ed.), *Archeologia śródziemnomorska w Uniwersytecie Jagiellońskim 1897-1997*, Kraków, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 221-229.
- Mielczarek, M. 1998b. *Sylloge Nummorum Graecorum. Poland*, vol. I, The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź, Part 4, Galatia-Zeugitana, Kraków, Polska Akademia Umiejętności.
- Mielczarek, M. 1999. *Macieja z Miechowa wiedza o pieniądzu antycznym*, *Notae Numismaticae/Zapiski Numizmatyczne*, 3/4, 243-250.
- Mielczarek, M. 2002. *Dux Vandalarum, Misico nomine and the beginnings of interests in Roman coins found in Poland*. W:/In B. Paszkiewicz (ed.), *Moneta mediaevalis. Studia numizmatyczne i historyczne ofiarowane Profesorowi Stanisławowi Suchodolskiemu w 65. rocznicę urodzin*, Warszawa, DiG, 467-472.
- Mielczarek, M. 2007. *A Fragment of the History of Polish Interests in the Ancient Greek Coinage. The First Collection of the Greek Coins from the North Pontic Region*, W:/In M. Andersen, H.W. Horsnaes, J.Ch. Moesgaard (eds.), *Magister Monetae. Studies in Honour of Jørgen Steen Jensen*, Copenhagen, 15-19.
- Mielczarek, M. 2011a. *O początkach studiów nad monetami antycznymi znalezionymi na ziemiach Polski*, *Studia numismatica Albaruthenica*, 1, 22-33.
- Mielczarek, M. 2011b. *Polnische Forschungen zur Archäologie und antiken Numismatik der nördlichen Schwarzmeerküste: Ein historischer Überblick*. W:/In A. Kokowski, M. Wemhoff (eds.), *Das Silberne Pferd. Archäologische Schätze zwischen Schwarzem Meer und Kaukasus*, Berlin, 51-74;

- Z dziejów zainteresowań Polaków archeologią i numizmatyką antycznego północnego wybrzeża Morza Czarnego.* W:/In Na srebrnym koniu. Archeologiczne skarby znad Morza Czarnego i Kaukazu, Lublin, 97-147.
- Mielczarek, M. 2011c. *Monety Marka Aureliusza z wyobrażeniem broni Sarmatów.* W:/In T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, T. Nowak (eds.), *In tempore belli et pacis. Ludzie – Miejsca – Przedmioty. Księga pamiątkowa dedykowana prof. dr. hab. Janowi Szymczakowi w 65-lecie urodzin i 40-lecia pracy naukowo-dydaktycznej,* , Warszawa, Wydawnictwo DiG.
- Mielczarek, M. 2015. *Stanislaus Augustus Rex Poloniae Magnus Dux Lithuaniae (1764-1795) and the interest in coin finds in the eighteenth century Polish-Lithuanian Commonwealth.* W:/In *Numizmatikos rinkiniai: istorines Lietuvos ir sunja susijusių šalin paveldas Mokslo straipsniu riuknys,* Vilnius, 11-21.
- Mielczarek, M. 2016. *Skarby żołnierzy 2 Korpusu Polskich Sił Zbrojnych / Treasures of the Soldiers from the II Corps of the Polish Armed Forces,* Łódź, Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne w Łodzi.
- Mielczarek, M. 2017. *Pol'skie kolekcii antičnych monet konca XVIII – načala XX vv. Prošloe dlja buduščego,* Bankaŭski Vesnik 12 [653], 2017. 9-11.
- Mielczarek, M. 2018. *From the history of archaeology in Odessa. Józef Czap-ski (1857-1936), a forgotten collector of antiquities.* W:/In *Starodavne Pričornomor'â,* 12, 349-352.
- Mielczarek, M. 2019. *„Inwentarze” Pana Antoniego.* W:/In K. Jakubiak (ed.), *Donum cordis. Studia poświęcone pamięci profesora Jerzego Kolendo,* Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 28-39.
- Mielczarek, M., Piniński, J. 1983. *Monety greckie, rzymskie i bizantyńskie znalezione na Bliskim Wschodzie w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi,* *Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, seria numizmatyczna i konserwatorska,* 3, 31-79.
- Mielczarek, M., Stefanakis, M. 2019. *Rhodes. The Ancient and Mediaeval monuments in 882-1884 and Count Karol Lanckoroński,* Warsaw, Institute of Archaeology and Ethnology, Polish Academy of Sciences.

- Mikocki, T. 1982. *Kolekcja rzeźb i waz antycznych Stanisława Kostki Potockiego w Wilanowie na tle współczesnych jej zbiorów starożytności w Polsce*, Studia Wilanowskie, 8, 55-83.
- Mikocki, T. 1986. *Les anciennes collections d'antiquités en Pologne*, Archeologia, 26, 41-85.
- Mikocki, T. 1987. *Antyk w mecenacie Heleny i Michała Radziwiłłów: Arkadia, Nieborów, Królikarnia*, Studia i Materiały Archeologiczne, 5, 25-50.
- Mikocki, T. 1988. *A la recherche de l'art. antique. Les voyageurs polonaise en Italie dans les années 1750-1830*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, Ossolineum.
- Mikocki, T. 1990. *Najstarsze kolekcje starożytności w Polsce (lata 1750-1830)*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, Ossolineum.
- Mikocki, T. 1995. *Collection de la princesse Radziwiłł. Les mnuments antique at antiquisants d'Arcadie et du château de Nieborów*, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź, Ossolineum.
- Mikocki, T. 1998. *Arcadia in Poland. The 18th century Radziwiłł collection of Antique sculpture. Its history and present*. W:/In T. Mikocki (ed.), Arcadiana. Arcadia in Poland. An 18th century Antique garden and its famous sculptures, Warsaw, Institute of Archaeology, Warsaw University, Światowit Supplement series A: Antiquity, vol. I.
- Mikołajczyk, A. 1981a. *Zbiory numizmatyczne Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, seria numizmatyczna i konserwatorska, 1, 5-67.
- Mikołajczyk, A. 1981b. *Z piasków pustyni do łódzkiego muzeum*, Z otchłani wieków, 47. 1-2, 85-89.
- Mikołajczyk, A., Lowick, N.M. 1976. *The Persian King's earring? An early 7th century hoard of coins and ornaments from Kisarabad, Iraq*, Coin Hoards, 2, 86-88 nr 349.
- Moczulska, K. 1985. *Kontakty kolekcjonerskie Władysława Czartoryskiego we Włoszech (C. Borrani, R. Mancini, Ch. Casati)*, Meander, 40.5-6, 211-215.
- Moczulska, K. 1998. *Krakowskie zbiory sztuki starożytnej*. W:/In J. Śliwa (ed.), Archeologia śródziemnomorska w Uniwersytecie Jagiellońskim 1897-1997.

- Materiały sympozjum naukowego, 21-23 października 197, Kraków, Uniwersytet Jagielloński, 95-122.
- Mokrzecki, L. 1972. *Zainteresowania historyczne Jerzego Wendego, rektora Gimnazjum Akademickiego w Toruniu (1695-1705)*. W:/In Księga pamiątkowa 400-lecia Toruńskiego Gimnazjum Akademickiego, I, Toruń, 315-347.
- Musiłowski, A. 2004. *Walery C. Amrogowicz (1863-1931). Pasja życia. Kolekcja numizmatyczna*, Toruń, Muzeum Okręgowe w Toruniu.
- Nadolska-Styczyńska, A. 2004. O „egzotycznych” źródłach azjatyckiej kolekcji etnograficznej Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. W:/In Z. Jasiewicz (ed.), *Wschód w polskich badaniach etnologicznych i antropologicznych: problematyka, badacze, znaczenie*, Poznań, „Biblioteka Telgte”, 259-279.
- Natkański, K. 1986. *Kolekcja monet Republiki Rzymskiej w Muzeum Archeologicznym i Etnograficznym w Łodzi*, *Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, seria numizmatyczna i konserwatorska, 6, 5-51.
- Natkański, K. 1988. *Kolekcja monet dynastii julijsko-klaudyjskiej w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, *Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, seria numizmatyczna i konserwatorska, 8, 5-26.
- Natkański, K. 1989. *Kolekcja monet „roku czterech cesarzy” i władców dynastii flawijskiej w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, *Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi*, seria numizmatyczna i konserwatorska, 9, 33-59.
- Nicieja, S.S. 2013. *Kresowa Atlantyda. Historia i mitologia miast kresowych, II, Uzdrowiska i letniska kresowe. Truskawiec, Jaremcze, Worochta, Skole, Morszyn*, Opole, Wydawnictwo MS.
- Nicieja, S.S. 2017. *Kresowa Atlantyda. Historia i mitologia miast kresowych, IX, Krzemieniec, Kisielin, Śniatyń, Załucze, Pików, Marynki, Aleksandrówka*, Opole, Wydawnictwo MS.
- Niewierow, O. 1981. *Kolekcje dzieł sztuki dwóch Poniatowskich*, *Archeologia*, 32, 47-78.

- Notz, K. 1906. *Muzeum w Kamieńcu Podolskim*. W: Notatki, Tydzień. Dodatek Literacko-Naukowy Kurjera Lwowskiego 14.23, 184.
- Numizmatyka 1912. *Numizmatyka na wystawie kaszubskiej w Kościerzynie*, Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne, 4, 63.
- Olejniczak, J. 1982. *Gabinet numizmatyczny*. W:/In Zbiory Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Muzeum Narodowym w Poznaniu. Katalog wystawy, Poznań, Muzeum Narodowe w Poznaniu, 105-109.
- Ostrowski, J.A. 1991. *Gipsowe odlewy rzeźb antycznych w kolekcjach krakowskich*, Ossolineum, Wrocław-Warszawa-Kraków.
- Ostrowski, J.A., Śliwa, J. 1992. *Stanisław Kostka Potocki i jego dzieło*. W:/In *Stanisław Kostka Potocki O sztuce u dawnych czyli Winkelman Polski*, Warszawa-Kraków 1992, Wydawnictwo Naukowe PWN, XV-XXXIII.
- Otwieram 2015. *Otwieram Świątynię Pamięci. Zbiory Czartoryskich a narodziny idei muzeów w Polsce*, Łódź, Muzeum Pałac Herbsta.
- Patek, A. 2009. *Polski cmentarz w Jerozolimie. Polacy pochowani na cmentarzu katolickim na górze Syjon*, Kraków, Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”.
- Patek, A. 2013. *Polacy w Ziemi Świętej pod koniec 1949 roku*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Historyczne 140.4, 379-386.
- Patek, A. 2016a. *Polski cmentarz w Jafie. Z dziejów Polonii w Izraelu*, Kraków, Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”.
- Patek, A. 2016b. *Polska emigracja niepodległościowa w Tel Awiwie po drugiej wojnie światowej (1945-1948)*, Studia Środkowoeuropejskie i Bałkańskie, 24, 99-120.
- Pezda, J. 2013. *Historia Biblioteki Polskiej w Paryżu*, Kraków, Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”.
- Pianko, G. 1954. *Powstanie bibliotek i archiwów w Polsce w epoce Humanizmu i Reformacji*, Meander, 9.1, 3-32.
- Pietrzak, J. 2012. *Polscy uchodźcy na Bliskim Wschodzie w latach drugiej wojny światowej. Ośrodki. Instytucje. Organizacje*, Łódź, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

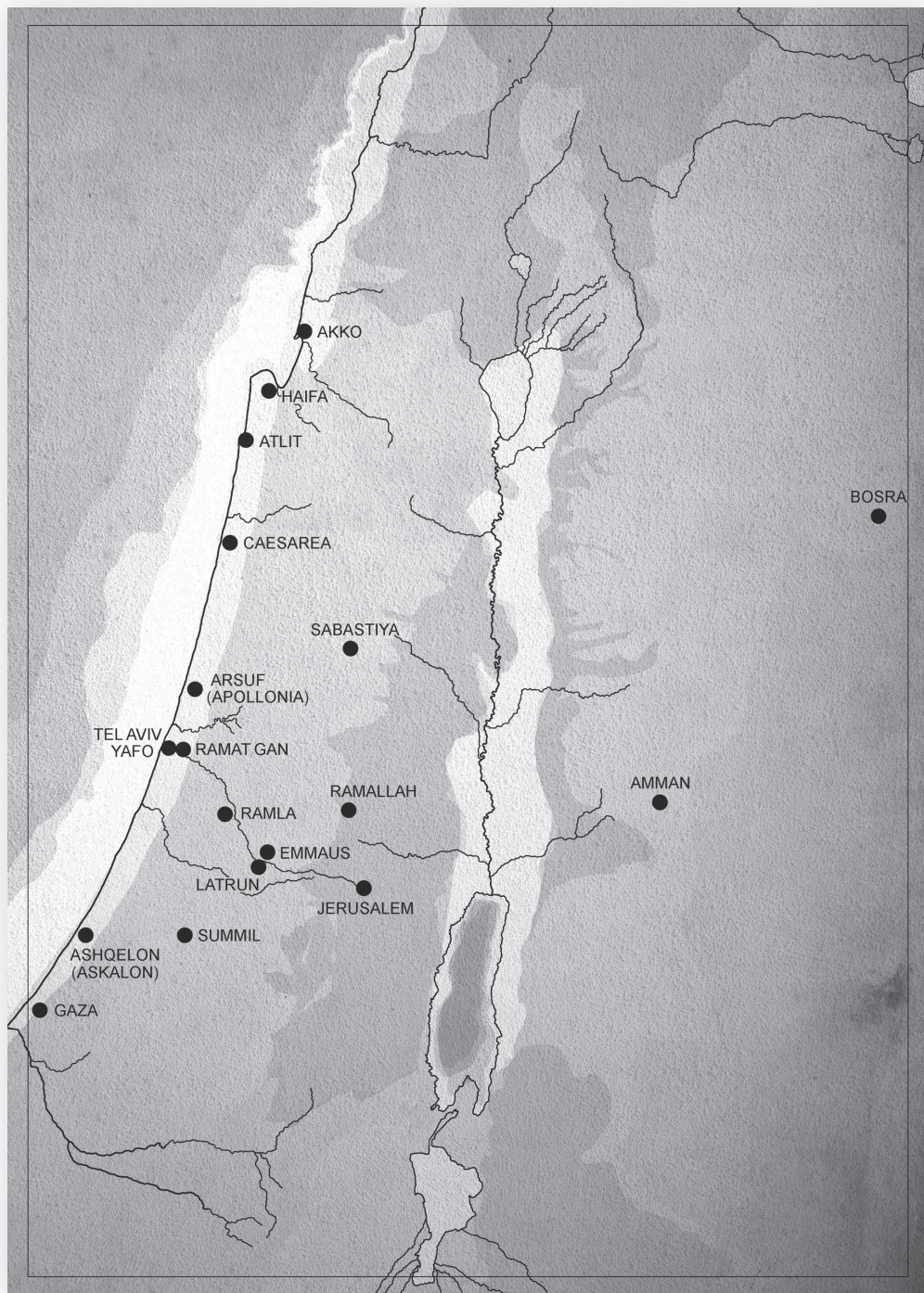
- Poklewski-Kozieł, T. 2004. *Drewniana figurka łączycanki z XV wieku ze zbiorów śp. inż. Antoniego Kleina*. W:/In R. Czaja (ed.) *Archeologia et Historia Urbana*, Elbląg, 489-495.
- Poklewski-Kozieł, T. 2006. *L'environnement humain de l'archéologique sur le chantier de fouilles. Les amis*, Fasciculi Archaeologiae Historicae, 18, 75-78.
- Poklewski-Kozieł, T. 2013. *Rekonstrukcja w 1949 roku przez Andrzeja Nadolskiego drewniano-ziemnego wału wczesnośredniowiecznego grodu łączyckiego*, Acta Archaeologica Lodziensia, 59, 67-73.
- Polak-Pańkiewicz, E. 2015. *Rycerze wielkiej sprawy. Szkice ziemiańskie*, Łomianki, Wydawnictwo LTW.
- Pomian, K. 1996. *Zbieracze i osobliwości. Paryż, Wenecja XVI-XVIII wiek*, Warszawa [polska wersja wydania francuskiego, Paris 1987], Państwowy Instytut Wydawniczy.
- Pomian, K. 2012. *Kupcy, przedsiębiorcy, muzea / Merchants, entrepreneurs, museums*. W:/In *Sztuka nie-dawna. Kolekcje w Muzeum, Łódź, Muzeum Pałac Herbsta*, 30-53.
- Przewodnik po Białymstoku i okolicy*, Białystok 1938.
- Puchowski, K. 2012. *Antyk w edukacji elit Rzeczypospolitej epoki Oświecenia*. W:/In T. Chachulski (ed.), *Antyk oświeconych. Studia i rozprawy o miejscu starożytności w kulturze polskiej XVIII wieku*, Warszawa, Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich, 97-144.
- Reyman, J. 1987. *Kolekcje Emeryka Hutten-Czapskiego i Zygmunta Zakrzewskiego w Gabinecie Numizmatycznym Muzeum Narodowego w Krakowie*, Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, seria numizmatyczna i konserwatorska, 7, 59-66.
- Roćko, A. 2012. *Podróże oświeconych śladami antyku*. W:/In T. Chachulski (ed.), *Antyk oświeconych. Studia i rozprawy o miejscu starożytności w kulturze polskiej XVIII wieku*, Warszawa, Wydawnictwo Instytutu Badań Literackich, 213-251.
- Rolle, M. 1913. *Tadeusz Czacki i Krzemieniec. W setną rocznicę zgonu odnowiciela i reformatora polskiego szkolnictwa*, Lwów.
- Rolle, M. 1923. *Ateny Wołyńskie. Szkic z dziejów oświaty w Polsce*, Lwów-Warszawa-Kraków.

- Rolle, M. 1966. *Początki handlu polskiego na Czarnym Morzu i żegluga po Dniestrze*. W:/In *Gawędy historyczne*, II, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 5-55.
- Roman, W.K. 2016. *Archiwa Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie*, *Archiwa-Kancelarie-Zbiory*, 7 (9), 49-75.
- Rosset de, T.F. 2005. *Polskie kolekcje i zbiory artystyczne we Francji w latach 1795-1919. Między „skarbnicą narodową” a galerią sztuki*, Toruń.
- Rosset de, T.F. 2012. *Szkic o kolekcji prywatnej na obszarze publicznym Paryża dawniej i dziś / Private collections in the Parisian public sphere past and present*. W:/In *Sztuka nie dawna. Kolekcja w Muzeum, Łódź, Muzeum Pałac Herbst*, 54-88.
- Ryszard, A. 1881-1891. *Album numizmatyków polskich oraz krótki przegląd ich prac i zbiorów numizmatycznych przez ... w Krakowie r. 1881-1891*, rękopis w Lwowskiej Bibliotece Naukowej im. W. Stefanyka, Oddział rękopisów, zespół 5.
- Seidmann, G. 1999. *A genuine fake Poniatowski Gem?*, *BABESCH Bulletin Antieke Beschaving*, 74, 263-270.
- Skowronek, S. 1981. *W poszukiwaniu kolekcji monet starożytnych Stanisława Grzępskiego (1524-1570)*, *Studia archeologiczne*, 1, 205-211.
- Solarewicz, B. 2015. *Pieniądz na pograniczu trzech kultur. Monety z kościoła w Hippos, w Dekapolis (Izrael)*, *Acta Archaeologica Lodziensia* 61, 39-48.
- Solarski, B. 1993. *Działalność łączyckich Zakładów Górniczych w latach 1955-1992*, *Notatki Płockie*, 38.1, 25-29.
- Strojceki, I. 2017. *Utracony świat. Podróże Leona Barszczewskiego po XIX-wiecznej Azji środkowej*, Gliwice, Wydawnictwo Helion.
- Strzałkowski, J. 1991. *Zbiory polskich monet i medali*, Łódź.
- Suchodolski, S. 1988. *Feliks Łoyko – pionier badań nad historią pieniądza w Polsce – rówieśnik M.A Voigta*. W:/In *Mikulaš Adaukt Voigt zakladatel česke vědecké numismatiky. Sbornik prac za sympozja k 250. Vyroči narozeni M.A. Voigta*, Brno, 137-143.

- Syon, D. 2015. *Small change in Hellenistic-Roman Galilee. The evidence from numismatic site finds as a tool for historical reconstruction*, Jerusalem, Numismatic Studies and Researches, XI.
- Szemiothowa, A. 1955. *Historia powstania Działu Numizmatyki Starożytnej Muzeum Narodowego w Warszawie*, Biuletyn Numizmatyczny, 4, 1-16.
- Sznapiak, A. 2016. *Krakowskie Towarzystwo Opieki na Polskimi Zabytkami Kultury i Sztuki przed I wojną światową – próba działalności ponad zaborowej*, Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej, 51.2, 5-29.
- Sznapiak, A. 2020. *Rola towarzystw kulturalno-społecznych w kultywowaniu przeszłości na przykładzie Krakowa i Warszawy – próba porównania*, Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych, 81, 49-72.
- Szwagrzyk, J.A. 1987. *Numizmatyczne zbiory Ossolineum dawniej i dziś*, Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, seria numizmatyczna i konserwatorska, 7, 67-68.
- Śliwa, J. 2005. *General Karol Stahel (1816-1890) Sammler und Pionier de Archäologie des Schwarzmeerraumes*, Études et Travaux, 20, 270-274.
- Śliwa, J. 2007. *Generał Karol Stahel (1816-1980). Pionier archeologii nadczarnomorskiej*. W:/In J. Śliwa (ed.), *Egipt, Grecja, Italia ... Zabytki starożytne z dawnej kolekcji Gabinetu Archeologicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków, Księgarnia Akademicka.
- Śliwa, J. 2012. *Archeologiczna pasja Jarosława Sagana (1903-1979)*. W:/In J. Śliwa, *Badacze, kolekcjonerzy, podróżnicy. Studia z dziejów zainteresowań starożytnych*, Kraków, Księgarnia Akademicka [przedruk z uzupełnieniami z Meander 51, 1996, 309-315].
- Śliwa, J. 2019. *Starożytny Egipt oczami Polaków. Słownik biograficzny egiptologów, archeologów i badaczy pokrewnych dziedzin, podróżników i kolekcjonerów oraz literatów i malarzy zafascynowanych przeszłością i teraźniejszością Egiptu*, Kraków, Polska Akademia Umiejętności.
- Śmiałowski, J. 2000. *Ksiądz kanonik Michał Sołtyk (1742-1815) i jego testament. Zbiory sztuki, archeologiczne, numizmaty, minerały i osobliwości*, Łódź, Łódzkie Towarzystwo Naukowe.

- Teterycz-Puzio, A. 2017. *Polscy Krzyżowcy. Fascynująca historia wypraw Polaków do Ziemi Świętej*, Poznań, Wydawnictwo Poznańskie.
- Ukazatel' 1915. *Kratkii ukazatel' imperatorskogo odesskogo Obshchestva Istorii i Drevnostei*, Odessa.
- Walczak, E. 2016. *The North Black Sea collection of Dr. Ignacy Terlecki. The coinage of Bosporan cities and Chersonesus, Notae Numismatacae/ Zapiski Numizmatyczne*, 11, 63-84.
- Walczak, E. 2021 (in press), *Numizmaty z Muzeum Rapperswilskiego w zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie*.
- Warkoczewska, M. 1982. *Dzieje zbiorów poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk*. W:/In *Zbiory Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Muzeum Narodowym w Poznaniu*. Katalog wystawy, Poznań, Muzeum Narodowe w Poznaniu, 9-24.
- Ważbiński, Z. 1988. *Muzeum i zbiory artystyczne epoki nowożytnej. Część II. Wiek XVII i XVIII*, Toruń, Wydawnictwo UMK.
- Wdowiszewski, Z. 1961. *Franciszek hr. Potocki (1788-1853) i jego zbiór monet i medali w Warszawie*, *Wiadomości Numizmatyczne*, 5, 211-263.
- Wiercińska, J. 2014. *Numismatic collection of Dr. Władysław Semerau-Siemianowski in the National Museum in Warsaw*, *Journal of the National Museum in Warsaw*, 3 (39), 127-136.
- Winiewicz-Wolska, J. 2009. *Początki wiedeńskiej kolekcji Karola Lanckorońskiego 1815-1874*, *Studia Waweliana*, 14, 159-181.
- Winiewicz-Wolska, J. 2010. *Karol Lanckoroński i jego wiedeńskie zbiory*, I-II, Kraków, Zamek Królewski na Wawelu.
- Wojtowicz, P. 1938/1939. *Z zainteresowań numizmatycznych Jana III Sobieskiego*, *Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne*, 20, 268-272.
- Zaitz, M. 1981. *Zestawienie ważniejszych wydarzeń z historii Muzeum Archeologicznego w Krakowie*, *Materiały Archeologiczne*, 21, 16-23.
- Zakrzewski, Z. 1972. *Michał Sołtyk. Zapomniany numizmatyk*, *Biuletyn Numizmatyczny*, 3, 51-53.

- Zasadzka, P. 2012. *Antoni Klein. Kolekcjoner z pasją [informator o wystawie]*, Łęczyca, Muzeum w Łęczycy.
- Zasadzka, P. (w druku), *Antoni Klein. Górnik z pasją*. W:/In *Łęczyckie Zakłady Górnicze w latach 1955-1992*, Łęczyca (w druku).
- Zasztowt, L. 2007. *Europa Środkowo-Wschodnia a Rosja XIX-XX wieku. W kręgu edukacji i polityki*, Warszawa, Bibliotheca Europae Orientalis XXVII.
- Zathey, J., Lewicka-Kamińska, A., Hajdukiewicz, L. 1966. *Historia Biblioteki Jagiellońskiej, I: 1364-1775*, Kraków, Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Zawadzki, M. 2020. *Collecting of Ancient coins in Poland and the neighbouring countries in the pre-partition period*. W:/In M. Bogucki, A. Dymowski, G. Śnieżko (eds.), *Silver of Antiquity. The use of Ancient Coins in Central, Eastern and Northern Europe in the Medieval and Modern Periods*, Warszawa, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 283-300.
- Zybert, E.B., Maruszak, E. 2018. *... Do Polski idziemy przez cały świat ... Karpaczczyki na obrazach Jana Gilowskiego*, Warszawa, Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR.

Rysowała Emilia Wtorkiewicz-Marosik i Beata Wawrzecka

Drawing by Emilia Wtorkiewicz-Marosik and Beata Wawrzecka

Katalog
monet

Coin
catalogue

Wyd. Dydak Krypt. Wielicka Prace
PKZG 02 r. 2. 12. V. 52. — 200

A Prace druk wabronslowy
V. 52. — 200

Wyd. Dydak Krypt. Wielicka Prace
PKZG 02 r. 2. 12. V. 52. — 200

OPIS MONET

region

państwo

władca

mennica

datowanie

opis awers

opis rewersu

metal, nominał, masa, układ osi (jeśli nieokreślony?), wielkość,

numer inwentarzowy

miejsce znalezienia

DESCRIPTION OF COINS

region

state

ruler

mint

chronology

description of the obverse

description of the reverse

metal, value, weight, axle arrangement (if unidentified?), size,

inventory number

place of finding

Świat
antyczny

Ancient
world

MARIUSZ MIELCZAREK

GREECE

ATHENS

AD 2nd and 3rd century

1. Obv.: Helmeted bust of Athena right; dotted border
Rev.: ΑΘΕ[Ν]ΑΙΩΝ. Athena Parthenos standing facing, head left, Nike in right hand, spear and round shield in left hand
AE, 7.05 g, v, ø 21.6 mm. SNG Cop. Attica 381-384. MAEŁ-N-A 603.
Found in Ramla, Israel

MACEDONIA

Alexander the Great (336-323)

Mint: *uncertain*

ca. 328 BC or later

2. Obv.: Head of Heracles in lion's scalp right
Rev.: [ΑΛΕ]ΞΑΝ[ΔΡΟΥ] between club and bow.
AE, 2.26 g, vii, ø 13.3 mm. PRICE 1991, Macedonia; SNG Cop. 1042.
MAEŁ-N-A 452. Found in Gaza, Palestinian Authority

Mint: *uncertain*

3. Obv.: Heracles head in lion's scalp right
Rev.: ΑΛΕΞΑΝΔΡ[ΟΥ] between club and bow
AE, 1.51 g, iii, ø 12.0 mm. SNG Cop. 1063. MAEŁ-N-A 451.
Found near Tel Aviv, Israel

SYRIA – SELEUCID KINGS

Antiochus III (223-187)

Mint: *Antioch*

4. Obv.: Laureate head of Apollo right
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Apollo standing left, arrow in right hand, bow in left hand; control marks illegible
AE, 2.15 g, xii, ø 11.7 mm. HOUGHTON 70-71; HOUGHTON, LORBER 1055.
MAEŁ-N-A 468. Found near Yafo, Israel

Mint: *Tyre*

5. Obv.: Diademed bust of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. Prow of galley left; control mark and date illegible
AE, 3.24 g, xii, 17.2 x 16.6 mm. WSM 1256-1257; HOUGHTON 728; HOUGHTON, LORBER 1080. MAEŁ-N-A 487. Found in Atlit, Israel

1

2

3

4

5

Antiochus IV (175-164)

Mint: *Ptolemais-Ace*

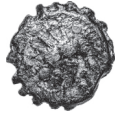
6. Obv.: Diademed, radiated head of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY. Apollo seated left on *omphalos*, right extended hand holding arrow, left hand resting on bow; dotted border
AE, 1.78 g, xii, 13.4 x 12.5 mm. HOUGHTON 790; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1486. MAEŁ-N-A 469. Found in Yafo, Israel
7. Obv.: Diademed, radiated head of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY. Female veiled figure standing facing, holding long sceptre; dotted border
AE, 2.85 g, xii, ø 14.3 mm. HOUGHTON 791-793; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1479. MAEŁ-N-A 471. Found in Atlit, Israel
8. Obv.: Diademed, radiated head of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY. Female veiled figure standing facing, holding long sceptre; dotted border
AE, 2.37 g, xi, ø 14.4 mm. HOUGHTON 791-793; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1479. MAEŁ-N-A 470. Found in Atlit, Israel
9. Obv.: Diademed, radiated head of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY. Female veiled figure standing facing, holding long sceptre; dotted border
AE, 2.20 g, xii, ø 13.2 mm. HOUGHTON 791-793; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1479. MAEŁ-N-A 473. Found in Atlit, Israel
10. Obv.: Diademed, radiated head of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY. Female veiled figure standing facing, holding long sceptre; dotted border
AE, 1.98 g, xii, ø 13.2 mm. HOUGHTON 791-793; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1479. MAEŁ-N-A 472. Found in Atlit, Israel
11. Obv.: Diademed, radiated head of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ANTIOXOY. Female veiled figure standing facing, holding long sceptre; dotted border
AE, 2.72 g, xii, ø 15.3 mm. HOUGHTON 791-793; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1479. MAEŁ-N-A 1163. "Found in Palestine"

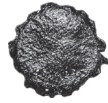
6

7

8

9

10

11

Alexander I Balas (150-146/145)

Mint: *Antioch*

12. Obv.: Head of Alexander in Boeotian helmet and diadem right; dotted border
 Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Nike standing left; dotted border
 AE, 2.62 g, xii, ø 15.50 mm. HOUGHTON 200; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1790. MAEŁ-N-A 479. "Found in Palestine".

Demetrius II (first reign 146/5-144)

Mint: *Antioch*

13. Obv.: Laureate head of Apollo right
 Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ [ΘΕΟΥ] ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΝΙΚΑΤΟΡΟΣ.
 Tripod; control marks illegible
 AE, 5.25 g, xii, ø 18.7 mm. HOUGHTON 216; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1913. MAEŁ-N-A 481. Found near Haifa, Israel

Mint: *Sidon or Tyre*

14. Obv.: Diademed head of Demetrius right; dotted border
 Rev.: [BA]ΣΙΛΕΩΣ / Δ[ΗΜΗΤΡΙΟΥ]Υ / []. Stern of galley left
 AE, 8.20 g, xii, ø 20.0 mm. HOUGHTON 753? HOUGHTON, LORBER, HOOVER 1957 or 1968. MAEŁ-N-A 482. Found near Summil, Israel

145/144 BC

15. Obv.: Diademed head of Demetrius right; dotted border
 Rev.: [BAΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤ]ΡΙΟΥ. Palm tree, in field left H, in field right [ΞΡ]; dotted border
 AE, 2.18 g, xii, ø 13.6 mm. HOUGHTON, LORBER, HOOVER 170 (1). MAEŁ-N-A 477. Found in Arsuf, Israel

Mint: ?

16. Obv.: Diademed head of Demetrius right
 Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ. Female veiled figure standing facing, holding long sceptre
 AE, 1.99 g, xii, 12.7 x 13.1 mm. SNG Cop. Seleucid 292? MAEŁ-N-A 467. Found near Yafo, Israel

12

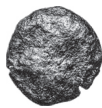
13

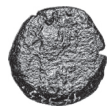
14

15

16

Antiochus VII (138-129)

Mint: *Antioch*

17. Obv.: Winged bust of Eros right; dotted border
Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ. Head dress of Isis, year illegible
AE, 1.46 g, xi, ø 14.0 mm. BMC Seleucid 49-62; HOUGHTON 275-278;
HOUGHTON, LORBER, HOOVER 2066. MAEŁ-N-A 600. Found in Summil,
Israel

Mint: *Tyre*

18. Obv.: Diademed head of Antiochus right; dotted border
Rev.: ΒΑ[ΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ]. Stern of galley left, above [ΙΕΡΑΣ],
below ΤΥ[ΡΙΩΝ]
AE, 7.73 g, xii, ø 21.1 mm. HOUGHTON 760; HOUGHTON, LORBER,
HOOVER 2112. MAEŁ-N-A 486. Found in Atlit, Israel

Mint: *uncertain*

19. Obv.: Bust of king right
Rev.: Legend illegible. Nike? walking left holding wreath and palm
AE, 2.21 g, xi, 10.0 x 15.5 mm. MAEŁ-N-A 484. Found near Gaza,
Palestinian Authority

Alexander II Zabinas (128-123/122)

Mint: *Antioch*

128/127 BC

20. Obv.: Diademed head of Alexander right; dotted border
Rev.: [ΒΑ]ΣΙΛΕ[ΩΣ] right, [ΑΛΕΧΑΝΔΡΟΥ] left. Dionysus standing left,
kantharos in right hand, *thyrsus* in right hand, in filed left ΕΠ[Ρ]
128/127 BC
AE, 6.44 g, xii, ø 18.92 mm. SNG Cop. Syria, Seleucid kings 364;
HOUGHTON 299; HOUGHTON, LORBER, HOOVER 2229 (3).
MAEŁ-N-A 480. Found in Yafo, Israel

Antiochus VIII (first reign 121/0 – 114/113)

Mint: *Antioch*

21. Obv.: Diademed, radiate head of Antiochus right; dotted border
Rev.: [ΒΑΣΙΛΕΩΣ] [Α]ΝΤΙΟ[ΧΟΥ ΕΠΙΦΑΝΟΥΣ]. Eagle standing left,
sceptre behind shoulder
AE, 5.04 g, xi, 20.2 x 19.1 mm. HOUGHTON 324; HOUGHTON, LORBER,
HOOVER 2307. MAEŁ-N-A 478. "Found in Palestine"

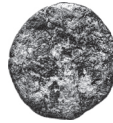
17

18

19

20

21

PARTHIA

Mithradates II (123-88)

22. Obv.: illegible [Bust of king in tiara]

Rev.: [ΒΑΣΙ]ΛΕΩΣ [ΒΑΣΙ]ΛΕΩ[Ν] ΜΕΓΑΛΟΥ [ΑΡΣ]ΑΚΟΥ [ΕΠΙ]ΦΑΝΟ[ΥΣ].

Pegasus right

AE, 2.88 g, ?, ø 16.2 mm. SELLWOOD 28/8. MAEŁ-N-A 1158.

"Found in Palestine"

Orodes II (57-38)

23. Obv.: Diademed, cuirassed bust of king left, star in field left, crescent and star below in field right

Rev.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ / ΒΑΣΙΛΕΩΝ – [] – ΑΡΣΑΚ[] – ΕΥΡΓ []/ΔΙΚΑ [] – ΦΑΚ [].

Arsaces seating on throne right, bow in right hand,

monogram 1 in field left, monogram 2 in field right

AR, drachm, 3.81 g, i, 17.5 x 17.0 mm. SELLWOOD 48/9. MAEŁ-N-A 969.

"Found in Palestine"

PHOENICIA

PTOLEMAIS – ACE

132/131 BC?

24. Obv.: Laureate heads of Dioscuri right

Rev.: [ΑΝ]ΤΙΟΧΕΩΝ [ΤΩΝ] / [ΕΝ] ΠΤΟΛΕΜΑΙΔΙ / [ΙΕΡΑΣ] ΑΣΥΛΟΥ.

Cornucopia, right ΑΠΡ? (132/131 BC)

AE, 1.91 g, xii, 12.0 x 13.3 mm. KADMAN 28; MESHORER et al. 75-82.

MAEŁ-N-A 489. Found near Haifa, Israel

SIDON

AD 77/78

25. Obv.: Veiled head of Tyche in *corona muralis* right, star in field right, inside crescent

Rev.: [ΗΠΡ] [ΣΙΔΩ]Ν[ΟΣ] ΘΕΑΣ Β[.]. Galley, bow and stern of galley in form of volutes

AE, 2.18 g, xii, ø 13.6 mm. BMC Phoenicia 179-182. MAEŁ-N-A 477.

Found in Arsuf, Israel

22

23

24

25

PALESTINE

JUDEA

ASCALON

Imperial period

Hadrian (117-131)

26. Obv. Legend illegible. Laureate head of Hadrian right
Rev.: Legend illegible. Phanabel standing left, dagger (?) in right hand, shield in left hand
AE, 5.86 g, xii, 17.7 x 17.2 mm. BMC Palestine 188; SNG ANS 714?
MESHORER et al. 135-136. MAEŁ-N-A 592. Found in Ashqelon, Israel

GAZA

2nd century BC

27. Obv.: Laureate head of Zeus right
Rev.: ΓΑΖΑΙΩΝ ΔΗΜΟΥ. Two *cornucopiae*
AE, 4.89 g, xi, ø 18.2 mm. BMC Palestine 1-3; MESHORER et al. 30.
MAEŁ-N-A 455. Found in Gaza, Palestinian Authority
28. Obv.: Laureate head of Zeus right
Rev.: ΓΑΖΑΙΩΝ ΔΗΜΟΥ. Two *cornucopiae*
AE, 4.66 g, xii, ø 18.7 mm. BMC Palestine 1-3; MESHORER et al. 31.
MAEŁ-N-A 454. Found in Gaza, Palestinian Authority
29. Obv.: Laureate head of Zeus right
Rev.: ΓΑΖΑΙΩΝ ΔΗΜΟΥ. Two *cornucopiae*, in field left Z (?)
AE, 3.45 g, xii, ø 16.5 mm. BMC Palestine 1-3. MAEŁ-N-A 456.
Found in Gaza, Palestinian Authority

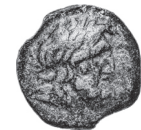
26

27

28

29

**ROMAN EMPIRE
PROVINCIAL COINAGE**

SYRIA

ANTIOCH

Nero (54-68)

30. Obv.: ΝΕΡΩΝΟΣ ΚΑΙΣΑΡΟΣ ΣΕΒΑΣΤΟΥ. Laureate bust of Nero, wearing aegis, right
Rev.: Eagle standing left on thunderbolt, palm-branch left, Ζ/ΘΡ (AD 60/61) right; dotted border
AR, tetradrachm, 24.24 g, xi, 26.0 x 23.8 mm. BMC Syria 190-191; RPC I 4181. MAEŁ-N-A 590. Found in Alexandria, Egypt
Lit.: Mielczarek, Piniński 1983, II 1

Trajan (98-117)

31. Obv.: Legend illegible. Laureate head of Trajan right
Rev.: S·C, below Δ, in laurel wreath
AE, 13.06 g, xii, 27.8 x 27.6 mm. BMC Syria 272, RPC III 3615?.
MAEŁ-N-A 597. Found near Jerusalem, Israel

Caracalla (211-217)

32. Obv.: ΑΥΤΚΜΑΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. Laureate bust of Caracalla right
Rev.: ΔΗΜΑΡΧΕΞΥΠΑΤΟΔ. Eagle standing facing, head right, wreath in beak
BI, tetradrachm, 11.94 g, vi, 26.9 x 25.6 mm. BMC Syria 375?
MAEŁ-N-A 656. Found in Atlit, Israel

Elagabal (218-222)

AD 218/219

33. Obv.: ΑΥΤΚΜΑΑΝΤΩΝΕΙΝΟCCEB. Laureate head of Elagabal right
Rev.: ΔΗΜΑΡΧΕΞΥΠΑΤΟΤΟΒ. Eagle standing facing, head right, wreath in beak, between legs star, in field left Δ, in field right Ε
BI, tetradrachm, 12.25 g, vi, 23.6 x 23.0 mm. BMC Syria p. 202, 422.
MAEŁ-N-A 659. Found in Tel Aviv, Israel

30

31

32

33

34. Obv.: ΑΥΤΚΜΑΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. Laureate head of Elagabal right
 Rev.: ΔΗΜΑΡΧΕΞΥΠΑΤΟΤΟΒ. Eagle standing facing, head right, wreath in beak, between legs star, in field left Δ, in field right Ε
 Bl, tetradrachm, 13.59 g, vi, 22.5 x 25.0 mm. MAEŁ-N-A 661.
 Found in Tel Aviv, Israel.
35. Obv. ΑΥΤΚΜΑ ΑΝΤΩΝΕΙΝΟC. Laureate head of Elagabal right
 Rev.: Rev.: ΔΗΜΑΡΧΕΞΥΠΑΤΟΤΟΒ. Eagle standing facing, head right, wreath in beak, star between legs
 Bl, teradrachm, 13.57 g, vi, 22.5 x 25.0 mm. BMC Syria 423.
 MAEŁ-N-A 660. Found in Tel Aviv, Israel
36. Obv.: [ΑΥΤΚΜΑ]ΑΝΤΩΝΕΙΝΟ[CCEB]. Laureate bust of Elagabal right
 Rev.: ΔΗΜΑΡΧ ΕΞΥΠΑΤΟΤΟΒ. Eagle standing facing, head right, wreath in beak, star between legs, Δ in field left, Ε in field right, between legs star
 Bl, tetradrachm, 12.58 g, vi, 25.4 x 23.3 mm. SNG Cop. Syria 239.
 MAEŁ-N-A 1157. "Found in Palestine"

Otacilla Severa (244-249)

37. Obv.: ΜΑΡΩΤΑΚΙΛΑCΕΟΝ[HPANCEB]. Bust of Otacilla with snake right
 Rev.: ΑΝΤΙΟΧΕΩΝ [ΜΗΤΡΟ]ΚΟΛΩΝ. Bust of Tyche of Antioch in *corona muralis* right, over crown ram running right, Δ in field left, Ε in field right, below S – C
 AE, 12.60 g, xii, ø 29.5 mm. BMC Syria 543. MAEŁ-N-A 670.
 Found in Haifa, Israel

Philipp I Arab (244-249)

38. Obv.: ΑΥΤΟΚΚΜΑΙΟΝΛ[Φ]ΙΛΙΠΠΟCCEB. Cuirassed bust of Philip right
 Rev.: ΑΝ[ΤΙΟΧΕΩΝ] – ΜΗΤΡΟΚΟΛΩ. Bust of Tyche in *corona muralis* right, above ram, Δ in field left, Ε in field right, below S – C
 AE, 16.73 g, vi, 29.0 x 28.2 mm. BMC Syria 527. MAEŁ-N-A 671.
 Found in Summil, Israel

34

35

36

37

38

PHOENICIA

SIDON

Imperial period

AD 77/78

39. Obv.: Head of Tyche right, star and crescent in field below
Rev.: ΣΙΔΩΝΟΣ / ΘΕΑΣ. Galley left, above ΗΠΡ, below Β[Σ]
ΑΕ, 3.30 g, xii, 15.3 x 14.5 mm. SNG Cop. Phoenicia 242-243.
MAEŁ-N-A 493. Found in Arsuf, Israel

Elagabal (218-222)

40. Obv.: [I]MP CA[ES] M AV[R ANTONINVS AVG].
Laureate bust of Elagabal right
Rev.: [COL IVL AVG FEL BER]. Gateway, inside Marsyas
ΑΕ, 10.00 g, vi, ø 26.3 mm. MAEŁ-N-A 677. Found in Summil, Israel

TYRE

Imperial period

AD 152/153

41. Obv.: Legend illegible. Veiled head of Tyche right,
at shoulder palm branch
Rev. Monogram. ΙΕΡΑΣ / ΜΗΤΡΟΠΟ / ΛΕΩΣ.
Galley left, above ΗΟΣ, below Phoenician L TS R
ΑΕ, 6.61 g, i, ø 20.0 mm. SNG Cop. Phoenicia 344-346.
MAEŁ-N-A 587. Found in Atlit, Israel
42. Obv.: Veiled head of Tyche right at shoulder palm branch
Rev.: Galley left, other elements illegible
ΑΕ, 4.01 g, ii, 19.0 x 20.0 mm. MAEŁ-N-A. 588. Found in Ramat Gan, Israel

Gordianus (238-244)

43. Obv.: Legend illegible. Laureate bust of Gordianus right
Rev.: COLTYR. Baetyl, shell in field left, palm? in field right;
in exergue AM [?]
ΑΕ, 7.73 g, xii, 24.8 x 23.1 mm. MAEŁ-N-A 663. Found in Haifa, Israel

39

40

41

42

43

CAPPADOCIA

CAESAREA

Antoninus Pius or Septimius Severus

44. Obv.: Legend illegible. Laureate head of emperor right
Rev.: ΥΠΑ[ΤΟC]. Mount Argaeus
AR, 10.46 g, xii, ø 21.1 mm. MAEŁ-N-A 492. Fund in Caesarea, Israel

PALESTINE

HASMONEAN DYNASTY

Alexander Janneus (103-76 BC)

45. Obv.: YH /HNNHKH / NHGDWL /HB [] within laurel wreath
Rev.: Two *cornucopiae* with ribbons crossed, pomegranate between them
AE, prutah, 1.86 g, xii, ø 13.6 mm. KINDLER 12; REIFENBERG 19;
HENDIN 473; SNG ANS 176. MAEŁ-N-A 905. Found in Jerusalem, Israel
46. Obv.: ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Anchor
Rev.: Star of eight rays, letters between rays?
AE, prutah, 0.80 g, xi, 10.6 x 10.6 mm. KINDLER 9-10; REIFENBERG 15;
HENDIN 469. MAEŁ-N-A 904. Found in Jerusalem, Israel

HERODIAN DYNASTY

Herod (37-4)

47. Obv. ΒΑCΙ ΗΡΩ. Anchor
Rev.: Two *cornucopiae* crossed, caduceus between them; dots around
AE, prutah, 1.83 g, vii, ø 13.7 mm. KINDLER 35; REIFENBERG 33;
HENDIN 500. MAEŁ-N-A 906. Found in Yafo, Israel
48. Obv.: [ΒΑCΙ] ΗΡΩ. Anchor
Rev.: Two *cornucopiae* crossed, caduceus between them; dots around
AE, prutah, 1.34 g, vi, 13.7 x 13.2 mm. KINDLER 35; REIFENBERG 33;
HENDIN 500. MAEŁ-N-A 1159. "Found in Palestine"

Herod Archelaus (4 BC- AD 6)

49. Obv.: ΗΡΩΔΟΥ. Anchor
Rev.: Two *cornucopiae* crossed
AE, 0,85 g, xi, ø 13.1 mm. KINDLER 40? MAEŁ-N-A 907. Found in Yafo, Israel

44

45

46

47

48

49

50. Obv.: HPW. Prow of galley left
Rev.: EON in wreath
AE, prutah, 1.11 g, xi, ø 13.1 mm. KINDLER 43; REIFENBERG 56;
HENDIN 508. MAEŁ-N-A 908. Found in Yafo, Israel

Agrippa (37-44)

51. Obv.: BACIAEWC AΓPIΠA. Umbrella
Rev.: Three ears of barley between two leaves, L – ζ in field
AE, prutah, 2.58 g, xii, ø 17.1 mm. KINDLER 51; REIFENBERG 59;
HENDIN 553. MAEŁ-N-A 916. Found in Yafo, Israel
52. Obv.: BACIAEWC AΓPIΠA. Umbrella
Rev.: Three ears of barley between two leaves, L – ζ in field
AE, prutah, 2.55 g, xii, ø 17.0 mm. KINDLER 51; REIFENBERG 59;
HENDIN 553. MAEŁ-N-A 917. Found in Yafo, Israel
53. Obv.: BACIAEWC AΓPIΠA. Umbrella
Rev.: Three ears of barley between two leaves, L – ζ in field
AE, prutah, 2.28 g, v, 16.5 x 15.8 mm. KINDLER 51; REIFENBERG 59;
HENDIN 553. MAEŁ-N-A 1162. Found in Yafo, Israel
54. Obv.: BACIAEWC AΓPIΠA. Umbrella
Rev.: Three ears of barley between two leaves, L – ζ in field
AE, prutah, 2.15 g, xii, 15.9 x 16.7 mm. KINDLER 51; REIFENBERG 59;
HENDIN 553. MAEŁ-N-A 918. Found in Yafo, Israel

PROCURATORS

under Augustus (27 BC-AD 14)

Marcus Ambibulus (9-12)

55. Obv.: KAICA-[ΠOC]. Ear of barley
Rev.: Palm-tree, in field L – ΛΘ [year 39, AD 8/9]
AE, prutah, 1.84 g, xii, ø 16.2 mm. KINDLER 144; REIFENBERG 119;
HENDIN 636. MAEŁ-N-A 1161. "Found in Palestine"

AD 8/9

56. Obv.: KAICA-ΠOC. Ear of barley
Rev.: Palm-tree, in field L – ΛΘ
AE, prutah, 1.13 g, xii, ø 15.3 mm. KINDLER 144; REIFENBERG 119;
HENDIN 636. MAEŁ-N-A 909. Found in Yafo, Israel

50

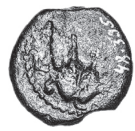
51

52

53

54

55

56

under Tiberius (14-37)

Valerius Gratus (15-26)

AD 18

57. Obv.: [TIB] / [K]AI / [C]AP in wreath; dotted border
Rev.: IOY – ΛI[A] / L – Ε. Palm branch, upper part curved to right
AE, prutah, 2.11 g, xi, ø 15.5 mm. HENDIN 646. MAEŁ-N-A 913.
Found in Emmaus, Israel
58. Obv.: TIB / KAI / CAP in wreath; dotted border
Rev.: IOY – ΛI[A] / L – Ε. Palm branch, upper part curved to right
AE, prutah, 2.06 g, vi, 17.3 x 18.5 mm. HENDIN 646. MAEŁ-N-A 912.
Found in Emmaus, Israel
59. Obv.: TIB / KAI / CAP in wreath; dotted border
Rev.: IOY – ΛI[A] / L – Ε. Palm branch, upper part curved to right
AE, prutah, 1.77 g, xii, ø 14.8 mm. HENDIN 646. MAEŁ-N-A 910.
Found in Emmaus, Israel

Pontius Pilatus (26-36)

AD 29

60. Obv.: IOVA[IA KAICAPOC]. Three ears of barley
Rev.: [TIBERIOY] KAICA[POC L IS]. *Simpulum*
AE, prutah, 1.46 g, xii, ø 14.5 mm. KINDLER 156; REIFENBERG 131;
HENDIN 648. MAEŁ-N-A 914. Found in Jerusalem, Israel

AD 30-32

61. Obv.: [TIBERI]OYKAI[CAPOC]. Lituus; dotted border
Rev.: Wreath tied in the bottom, date – illegible; dotted border
AE, prutah, 1.44 g, v, 15.4 x 14.0 mm. KINDLER 158-159; REIFENBERG
132-133; HENDIN 649-650. MAEŁ-N-A 915. Found in Tel Aviv, Israel

under Nero (54-68)

Antonius Felix (52-60)

62. Obv.: NEP/WNO/C in wreath
Rev.: KAIC – APOC. Palm branch upright, LE in field
AE, prutah, 2.37 g, vi, ø 15.4 mm. KINDLER 163; REIFENBERG 136;
HENDIN 653. MAEŁ-N-A 919. Found in Caesarea, Israel

57

58

59

60

61

62

63. Obv.: NEP/W[N]O/[C] in wreath
Rev.: [L] € KAIC – APOC. Palm branch upright, LE in field
AE, prutah, 2.17 g, xii, 15.6 x 15.7 mm. KINDLER 163; REIFENBERG 136;
HENDIN 653. MAEŁ-N-A 920. Found in Summil, Israel

AD 58/59

64. Obv.: NEP / ωNO / C in wreath
Rev.: LE KA[IC]APO[C]. Palm branch
AE, prutah, 2.36 g, xii, ø 15.7 mm. KINDLER 163; REIFENBERG 136;
HENDIN 653. MAEŁ-N-A 922. Found in Tel Aviv, Israel
65. Obv.: [NEP] / ωNO /C in wreath
Rev.: [LE] KAI[CAROC]. Palm branch
AE, prutah, 2.36 g, xii, ø 15,9 mm. KINDLER 163; REINFENBERG 136;
HENDIN 653. MAEŁ-N-A 1166. "Found in Palestine"
66. Obv.: NEP/WNO/C in wreath
Rev.: LE KAIC – APOC. Palm-branch upright, LE [year 5] in field
AE, prutah, 1.51 g, xi, ø 15.7 mm. KINDLER 163; REIFENBERG 136;
HENDIN 653. MAEŁ-N-A 921. Found in Tel Aviv, Israel

FIRST REVOLT

AD 66-70

Year 2

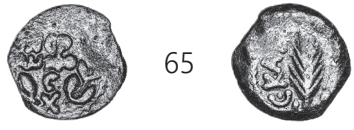
67. Obv.: ŠNT ŠTYM. Amphora
Rev.: HRT SYWN. Vine leaf
AE, prutah, 2.95 g, vi, ø 17.0 mm. KINDLER 73; REIFENBERG 147;
HENDIN 661. MAEŁ-N-A 923. Found in Emmaus, Israel
68. Obv.: ŠNT ŠTYM Amphora
Rev.: HRT SYWN. Vine leaf
AE, prutah, 2.90 g, vi, 16.1 x 18.0 mm. KINDLER 73; REIFENBERG 147;
HENDIN 661. MAEŁ-N-A 1160. "Found in Palestine"
69. Obv.: ŠNT ŠTYM. Amphora
Rev.: HRT SYWN. Vine leaf
AE prutah, 1.79 g, vi, ø 15.0 mm. KINDLER 73; REIFENBERG 147;
HENDIN 661. MAEŁ-N-A 924. Found in Emmaus, Israel

63

64

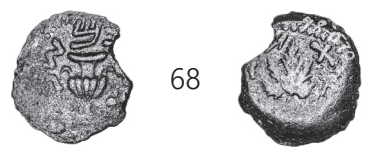
65

66

67

68

69

JUDEA CAPTA

Domitian (81-96)

70. Obv.: IMP DOMITIANVS CAES AVG GEMANICVS.
Laureate head of Domitian left
Rev.: Minerva standing left, trophy in right hand,
shield and spear in left hand
AE, 7.50 g, xii, 21.9 x 20.7 mm. KINDLER 171; REIFENBERG 161;
HENDIN 749. MAEŁ-N-A 596. Found in Ramla, Israel

ARABIA

KINGS OF NABATEA

Aretas II (c. 110-96)?

before 108/7 BC

71. Obv.: Head of Athena right
Rev.: Nike standing left
AE, 3.40 g, ?, 14.2 x 15.4 mm. BARKAY type 3; MESHORER et al. 1.
MAEŁ-N-A 458. Found in Gaza, Palestinian Authority

Aretas IV (9/8 BC-AD 40)

72. Obv.: Bust of Aretas right; in field right H
Rev.: HRTT in wreath
AE, 1.85 g, xii, ø 14.5 mm. MAEŁ-N-A 900. Found in Amman, Jordan

Aretas IV (9/8 BC-AD 40)?

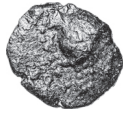
73. Obv.: Bust of Aretas? right
Rev.: Two *cornucopiae* and palm, left SH
AE 2.21 g, x, ø 12.7 mm. BMC Arabia p. XVIII γ. MAEŁ-N-A 457.
Found in Gaza, Palestinian Authority

Aretas IV and Shaqilath, 18-40

74. Obv.: Bust of Aretas right
Rev.: Two *cornucopiae* crossed, inside two letters
AE, 1.34 g, i, ø 20.6 mm. BMC Arabia 35. MAEŁ-N-A 453.
Found in Caesarea, Israel.

70

71

72

73

74

75. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT *between two crossed cornucopiae*
AE, 5.11 g, xi, 17.7 x 18.5 mm. MAEŁ-N-A 899. Found in Amman, Jordan
76. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT *between two crossed cornucopiae*
AE, 4.23 g, xi, 16.0 x 19.5 mm. MAEŁ-N-A 1121. Hoard found in Amman,
Jordan
77. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT *between two crossed cornucopiae*
AE, 4.15 g, xii, 17.7 x 16.9 mm. MAEŁ-N-A 1123. Hoard found in Amman,
Jordan
78. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT *between two crossed cornucopiae*
AE, 4.04 g, xii, 17.8 x 18.3 mm. MAEŁ-N-A 1117. Hoard found in Amman,
Jordan
79. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT *between two crossed cornucopiae*
AE, 4.02 g, xi, 18.2 x 17.2 mm. MAEŁ-N-A 1118. Hoard found in Amman,
Jordan
80. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT *between two crossed cornucopiae*
AE, 3.88 g, xi, ø 17.2 mm. MAEŁ-N-A 1126. Hoard found in Amman, Jordan
81. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT *between two crossed cornucopiae*
AE, 3.8 g, x, 17.7 x 19.3 mm. MAEŁ-N-A 1124. Hoard found in Amman,
Jordan

75

76

77

78

79

80

81

82. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right., king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 3.81 g, xii, ø 18.0 mm. MAEŁ-N-A 1120. Hoard found in Amman, Jordan
83. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 3.29 g, xi, 17.8 x 16.1 mm. MAEŁ-N-A 1122. Hoard found in Amman,
Jordan
84. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 3.24 g, xi, ø 17.8 mm. MAEŁ-N-A 1116. Hoard found in Amman, Jordan
85. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 2.88 g, xii, ø 16.0 mm. MAEŁ-N-A 1119. Hoard found in Amman, Jordan
86. Obv.: Bust of Aretas and Shaqilat right, king wearing laurel wreath,
in field letter H left and letter Š right
Rev.: HRTT / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 2.87 g, xii, 14.9 x 16.6 mm. MAEŁ-N-A 1115. Hoard found in Amman,
Jordan

Malichus II (40-70)

Malichus II and Shaqilqt II

87. Obv.: Bust of Malichus and Shaqilat right, king wearing laurel wreath, right
Rev.: MLKW / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 2.94 g, xii, 13.4 x 16.3 mm. MAEŁ-N-A 1125. Hoard found in Amman,
Jordan
88. Obv.: Bust of Malichus and Shaqilat right, king wearing laurel wreath, right
Rev.: MLKW / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 2.50 g, xii, 16.0 x 14.8. MAEŁ-N-A 1114. Hoard found in Amman, Jordan

82

83

84

85

86

87

88

89. Obv.: Bust of Malichus and Shaqilat right, king wearing laurel wreath, right
Rev.: MLKW / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 2.11 g, xii, 15.2 x 14.0 mm. MAEŁ-N-A 1127. Hoard found Amman,
Jordan
90. Obv.: Bust of Malichus and Shaqilat right, king wearing laurel wreath, right
Rev.: MLKW / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 1.68 g, xii, 13.0 x 15.9 mm. MAEŁ-N-A 1128. Hoard found at Amman,
Jordan
91. Obv.: Bust of Malichus and Shaqilat right, king wearing laurel wreath, right
Rev.: MLKW / ŠQY / LT between two crossed *cornucopiae*
AE, 2.20 g, xii, 16.0 x 14.0 mm. MAEŁ-N-A 902. Found in Amman, Jordan

Rabel II (70-106)

Rabel II with Gamilat

92. Obv.: Busts of Rabel and Gamilat right, king wearing laurel wreath
Rev.: RB'L / GMLT between two crossed *cornucopiae*
AE, 2.38 g, xi, 14.5 x 14.5 mm. MAEŁ-N-A 901. Found in Amman, Jordan
93. Obv.: Busts of Rabel and Gamilat right, king wearing laurel wreath
Rev.: RB'L / GMLT between two crossed *cornucopiae*
AE, 1.85 g, i, 13.4 x 14.5 mm. MAEŁ-N-A 911. Found in Emmaus, Jordan

ARABIA FELIX

HYMIARITES

AD 1st-3rd century

94. Obv.: Male head right, infield left monogram
Rev.: MDN BYN RYDN Male head right, inscription.
In field right monogram
AR, 1.26 g, xi, ø 14.1 mm. SNG ANS 1595-1601. MAEŁ-N-A 903.
"Found in Palestine"

89

90

91

92

93

94

BOSTRA

Imperial period

Severus Alexander (222-235)

95. Obv.: Legend illegible. Laureate bust of Severus Alexander right
 Rev.: COLONIABO – [S]TRA. Bust of Tyche left, *cornucopia* at shoulder
 AE, 4.98 g, vi, ø 20.6 mm. BMC Arabia 24 (obv. 32); SPIJKERMAN 1978, 50,
 pl. 15 no. 50; SNG ANS 1219; MAEŁ-N-A 662. Found in Bosra, Syria

SAMARIA

CESAREA

Imperial period

Severus Alexander (222-235)

96. Obv.: []CS[]AN[]. Laureate bust of Severus Alexander right
 Rev.: []OL[]. Eagle standing facing, head left, [SPQR] in wreath
 AE, 8.54 g, xii, 19.7 x 20.7 mm. BMC Palestine, 28-29, 123-137; SNG ANS
 810; MESHORER et al. 84. MAEŁ-N-A 494. Found near Haifa, Israel

EGYPT

PTOLEMIES

Ptolemy I (323-2830)

Mint: *Alexandria*

c. 306 BC

97. Obv.: Diademed bust of Alexander the Great with horn of Zeus
 Ammon right
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ. Eagle standing left on thunderbolt, wings open;
aplustre and helmet in field
 AE, 3.15 g, xii, 17.7 x 16.0 mm. SNG Cop. Ptol. 36; LORBER 2018 p. 9
 no. B 23. MAEŁ-N-A 474. Found in Gaza, Palestinian Authority

c. 305-283 BC

98. Obv.: Diademed head of Alexander the Great with horn of Zeus Ammon
 right, in elephant's scalp
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt,
 in field monogram ?
 AE, 7.73 g, i, ø 19.0 mm. MAEŁ-N-A 476. Found in Gaza,
 Palestinian Authority

95

96

97

98

Ptolemy II (285-246)

99. Obv.: Laureate head of Zeus right
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle, wings open, between legs Θ, standing left on thunderbolt, shield in field left, above Σ, beneath [2]; dotted border; countermark trident
 AE, 13.76 g, i, ø 25.2 mm. LORBER 2018 p. 47, no. B 188 series 2 H. MAEŁ-N-A 462. Found in Arsuf, Israel.

After 260 BC

100. Obv.: Laureate head of Zeus Ammon right
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt; between legs monogram
 AE, 22.55 g, xii, ø 31.5 mm. SNG Cop. Ptol. 155-157; LORBER 2018, p. 57 B 242, Alexandria series 3. MAEŁ-N-A 464. "Found in Palestine"

Ptolemy VI (180-145)

170-164/3 BC, together with Ptolemy VIII

101. Obv.: Diademed head of Zeus Ammon right
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Two eagles standing left on thunderbolt, *cornucopia* in field left
 AE, 10.19 g, xii, 21.2 x 20.9 mm. SNG Cop. Ptol. 311-320. MAEŁ-N-A 459. Found in Akko, Israel

PALESTINE

IOPPE

Ptolemy III (246-221)

102. Obv.: Diademed head of Zeus Ammon right
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt; *harpa* in field left
 AE, 8.47 g, xii, ø 42.0 mm. SNG Cop. Ptol. 465; LORBER 2018 p. 117 no. B 473. MAEŁ-N-A 460. Found in Gaza, Palestinian Authority
103. Obv.: Diademed head of Zeus Ammon right
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt; *harpa* in field left
 AE, 21.60 g, xii, ø 29.8 mm. LORBER 2018 p. 117 no. B 472. MAEŁ-N-A 463. Found near Arsuf, Israel

99

100

101

102

103

PHOENICIA

TYRE

Ptolemy III (246-221)

104. Obv.: Diademed head of Zeus Ammon right; dotted border
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt,
 between legs ΔΙ, club in field left; dotted border
 AE, 64.19 g, xii, ø 42.0 mm. LORBER 2018 p. 115 no. B 465. MAEŁ-N-A 465.
 Found in Summil, Israel

105. Obv.: Diademed head of Zeus Ammon right; dotted border
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt,
 between legs ΔΙ, club in field left; dotted border
Note: coin with hole, used as pendant?
 AE, 10.92 g, xi, ø 16.4 mm. SNG Cop. Ptol. 495. MAEŁ-N-A 1165.
 "Found in Palestine"

106. Obv.: Diademed head of Zeus Ammon right; dotted border
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt,
 between legs ΔΙ, club in field left; dotted border
 AE, 10.08 g, xii, ø 23.7 mm. LORBER p. 116 B 468. MAEŁ-N-A 461.
 Found in Arsuf, Israel

Ptolemy III (246-221)

107. Obv.: Diademed head of Zeus Ammon right; dotted border
 Rev.: ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ. Eagle standing left on thunderbolt;
 club in field left
 AE 2.49 g, xii, ø 14.9 mm. SNG Cop. Ptol. 502; LORBER B 471.
 MAEŁ-N-A 475. Found in Gaza, Palestinian Authority

ALEXANDRIA

Imperial period

Claudius (41-54)

Year 19 (AD 49/50)

108. Obv.: [Τ]ΙΚΛ[ΑΥΚΑΙ]ΣΕΒΑ[ΣΤΕΡΜΑ]. Laureate head of Claudius right,
 ΛΙ in field right
 Rev.: ΑΥΤΟΚΡΑ. Bust of Nile right, on right arm *cornucopia*, on left child
 AE, 8.14 g, xii, ø 25.6 mm. MILNE 113; KÖLN 98/99. MAEŁ-N-A 657.
 Found in Caesarea, Israel

104

105

106

107

108

Nero (54-68)

Year 12 (AD 65/66)

109. Obv.: ΝΕΡΩΚΛ[ΑΥΚΑΙΣΣΕΒΓΕΡΑΥ]. Radiate bust of Nero left, wearing aegis, L ΙΓ.in field left
Rev.: ΔΙΟΣ ΟΛΥΜΠΙΟΥ. Bust of Zeus Olympios right
Bl, tetradrachm, 22.85 g, x, 24.0 x 21.7 mm; BMC Alexandria 126; MILNE 262-264; ΚΑΡΟΨΣΥ 32; ΚÖLN 191. MAEŁ-N-A 591.
Found near Alexandria, Egypt

Hadrian (117-138)

Year 15 (AD 130/131)

110. Obv.: [ΑΥΤ]ΚΑ[Ι] ΤΡΑΙΑΔΡΙΑCΕΒ. Laureate bust of Hadrian right, wearing cloak and cuirass
Rev.: Hadrian standing left, extends right hand to Alexandria who kiss it, Alexandria holds two ears of corn, Ι in field left, ΙΕ in field right
ΑΕ, 24.21 g, xi, 24.0 x 21.7 mm; BMC Alexandria 869; MILNE 1316/1317; GEISSEN 1034 (obv.) and 1035 (rev.). MAEŁ-N- 658.
Found in Ramla, Israel

Tacitus (275-276)

Year 1 (AD 275-276)

111. Obv.: ΑΚΚΛΤΑΚΙΤΟCCEB. Laureate bust of Tacitus right, wearing cloak and cuirass.
Rev.: Eagle standing left, wreath in beak, ΕΤΟVC Α around
Bl, tetradrachm, 5.04 g, xi, 20.0 x 19.2 mm. BMC Alexandria 2406-2407; MILNE 4504-4507. MAEŁ-N-A 678.
Found in Gaza, Palestinian Authority

Probus (276-282)

Year 1 (AD 277/278)

112. Obv.: ΑΚΜΑΥΠΡΟ ΒΟCCEB. Laureate and cuirassed bust of Probus right
Rev.: Eagle standing right, wreath in beak, palm-branch, in field L Γ
Bl, tetradrachm, 5.86 g, xii, 19.4 x 17.8 mm. BMC Alexandria 2439; MILNE 4562. MAEŁ-N-A 679. Found in Gaza, Palestinian Authority

109

110

111

112

Diocletian (284-305)

Year 5 (AD 288/289)

113. Obv.: AKΓOBAIOKΛHTIA[N]OCCEB. Laureate and cuirassed bust of Diocletian right
Rev.: Veiled Eusebia in long chiton and peplos standing left, right hand above altar, € in field right
Bl, 7.81 g, xi, 18.5 x 17.4 mm. BMC Alexandria 2511; MILNE 4898; Bern 384/385. MAEŁ-N-A 684. Found in Caesarea, Israel

Year 7 (AD 290/291)

114. Obv.: ΔIOKΛH[TIA]NOCCEB. Laureate and cuirassed bust of Diocletian right
Rev.: Zeus standing facing head left *patera* in right hand, left resting on long sceptre, below eagle, L in field left, Z in field right
Bi, 6.84 g, xii, 18.1 x 17.7 mm. BMC Alexandria 2475; KAPOSSY 386. MAEŁ-N-A 685. Found in Caesarea, Israel

Maximianus (286-305)

Year 3 (AD 287/288)

115. Obv.: AKMOBAMA[XIMIANOCCEB]. Laureate and cuirassed bust of Maximianus right
Rev.: Nike in long chiton advancing right, wreath in right hand, palm in left hand resting on shoulder
Bi, tetradrachm, 6.37 g, xi, 21.3 x 19.9 mm. MILNE 4818/4819. MAEŁ-N-A 686. Found in Caesarea, Israel

ROME

REPUBLIC

Lucius Scribonius Libo

62 BC

116. Obv.: BONEVENT – [LIBO]. Bonus Eventus head right
Rev.: PVTEAL above, SCRIBO[N] below. *Puteal Scribonianum* decorated with garland two lyres, at base, hammer
Note: coin with hole, probably used as pendant
AR, denarius, 3.14 g, vii, 18.6 x 17.9 mm. RRC 416/1a. MAEŁ-N-A 488. Found near Jerusalem, Israel

113

114

115

116

EMPIRE

Octavianus Augustus (27 BC-AD 14)

Asia

c. 25 BC

117. Obv.: [CAE]SAR. Head of Octavianus Augustus right

Rev.: AVGVSTVS in laurel wreath

AE, as, 9.07 g, I, ø 25.7 mm. RIC I 486. MAEŁ-N-A 589.

Found near Ramat Gan, Israel

118. Obv.: [AVGVST]VS. Head of Octavianus Avugustus right

Rev.; SC within laurel wreath

AE, 6.55g, xii, ø 22.4 mm. RIC I 528. MAEŁ-N-A 593.

Found near Haifa, Israel

Vespasian (69-79)

AD 71

119. Obv.: [IMP CAES VES]PASIAN AVG COS III.

Laureate head of Vespasian right

Rev.: [AEQVITAS] AVGVSTI. Aequitas standing left,

holding scale and ?, S in field left, C in field right

AE, as, 8.17 g, vi, 25.7 x 27.1 mm. MAEŁ-N-A 970. "Found in Palestine"

AD 73

120. Obv.: IMP CAES VESP AVG CEN. Laureate head of Vespasian right

Rev.: SALVS AVG. Salus seating left, holding patera in right hand

AR, denarius, 2.98 g, xii, ø 18.9 mm. RIC II 67. MAEŁ-N-A 594.

Found in Arsuf, Israel

Trajan (98-117)

AD 103-111

121. Obv.: Legend illegible. Laureate bust of Trajan right

Rev.: Legend illegible. Arabia standing facing, head left, below camel

AE, as, 8.92 g, vi, 26.7 x 25.5 mm. RIC II 466. MAEŁ-N-A 599.

Found in Summil, Israel

117

118

119

120

121

AD 112-117

122. Obv.: IMP TRAIANO AVG GER DAC PM TRP COS VI P P. Laureate bust of Trajan right, draped on left shoulder
Rev.: SRQR OPTIMO PRINCIPI. Three legionary standards surmounted by wreath, eagle and hand
AR, denarius, 3.00 g, xii, 17.8 x 19.3 mm. RIC II 295. MAEŁ-N-A 601.
Found in Arsuf, Israel

Marcus Aurelius (161-180)

AD 153-154

123. Obv.: [AVRELIVS] CAE[SAR AVG PII FIL]. Bust of Marcus right
Rev.: [TRP POT] VIII C[OS II]. Minerva standing left, owl in right extended hand, spear in left hand, below shield, S in field left, C in field right
AE, as, 10.47 g, ii, 23.5 x 25.2 mm. RIC III 1312. MAEŁ-N-A 975.
"Found in Palestine"

Faustina II (died 175)

124. Obv.: FAVSTINA AVGVSTA. Bust of Faustina right
Rev.: Cybele seating right on throne, between two lions
AE, sestertius, 24.44 g, vi, ø 29.6 mm. RIC III 1663. MAEŁ-N-A 925.
"Found in Palestine"

Julia Domna (193-211)

125. Obv.: IVLIA – AVGVSTA. Draped bust of Julia Domna right
Rev.: PIETAS – [P]VBLICA. Pietas standing left, hands raised, altar left
AR, denarius, 2.99 g, vi, 19.1 x 17.5 mm. RIC IV/1 1. MAEŁ-N-A 595.
Found near Tel Aviv, Israel

Maximinus Thrax (235-238)

AD 235-236

126. Obv.: IMP MAXIMINVS PIVS AVG. Laureate bust of Maximinus right
Rev.: PROVIDENTIA AVG. Providentia standing left, *cornucopia* in left hand, S in field left, C in field right
AE, sestertius, 17.77 g, xii, 27.6 x 27.5 mm. RIC IV/2 61. MAEŁ-N-A 665.
Found near Tel Aviv, Israel

122

123

124

125

126

Gordianus III (238-244)

127. Obv.: IMP GORDIANVS PIVS FEL AVG. Laureate, draped and cuirassed bust of Gordianus right
Rev.: [VICTOR]IA AETER. Victoria standing left, S in field left, C in field right
AE, sestertius, 21.28 g, xii, 38.0 x 40.0 mm. RIC IV/3 337a.
MAEŁ-N-A 666. Found in Tel Aviv, Israel

Philippus II (244-249)

AD 245

128. Obv.: IMP M IVL PHILIPPVS AVG. Radiate, draped and cuirassed bust of Philippus right
Rev.: LIBERALITAS AVGG II. Liberalitas standing left, *abacus* in right hand, *cornucopiae* in left hand
AR, antoninianus, 3.46 g, xii, 22.8 x 21.7 mm. RIC IV/3 38b.
MAEŁ-N-A 668. Found in Haifa, Israel

Florianus (276)

129. Obv.: IMP FLORIANVS PIVS AVG. Radiate, draped bust of Florianus right
Rev.: CONC ORDIA MILITVM. Victoria standing right, holding palm branch and sceptre, presenting wreath to Florianus standing left, holding sceptre; in exergue Q ?
AR, antoninianus, 3.78 g, vi, ø 20.6 mm. RIC V/! 116?
MAEŁ-N-A 667. Found in Tel Aviv, Israel

Otacilla Severa (244-249)

130. Obv.: MARCIA OTACIL SEVERA AVG. Draped, diademed bust of Otacilla right
Rev.: CONCO[RDIA] AVGG. Concordia seating left, holding *patera* and double *cornucopia*; in exergue SC
AE, sestertius, 17.96 g, i, 26.5 x 23.6 mm. RIC IV/3 203a.
MAEŁ-N-A 669. Found in Gaza, Palestinian Authority

127

128

129

130

Volusianus (251-253)

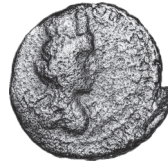
131. Obv.: [IMP CAE C VIB VOL]VSSIAN[O AVG].
Laureate head of Volusianus right
Rev.: Legend illegible. Bust of Tyche right
AE, 8.16 g, xii, ø 21.4 mm. MAEŁ-N-A 672. Found in Gaza,
Palestinian Authority
132. Obv.: [IMP] CAE C VIB VOL[VS]IANO AV[G].
Laureate bust of Volusianus right
Rev.: [IVNONI M]ARTIA[LI]. Junona seating facing in round temple,
S in field left, C in field right
AE, 10,00 g, xii, 26.5 x 24.9 mm. RIC IV/3 253 a. MAEŁ-N-A 673.
Found in Jerusalem, Israel

Gallienus (253-268)

133. Obv.: IMP [CP] LIC GALLIENVS AVG. Radiate and draped
bust of Gallienus right
Rev.: ROMA[E] AETE – RNAE. Roma seated on shield left,
Victoria in right hand, spear in left hand
AR, antoninianus, 3.77 g, i, ø 21.9 mm. RIC V/1 654. MAEŁ-N-A 675.
Found in Jerusalem, Israel
134. Obv.: IMP C LIC GALLIENVS PF AVG. Radiate and draped
bust of Gallienus right
Rev.: VIRT – VS AV – GG. Valerianus, holding globe and spear,
and Gallienus holding Victoria and spear, standing opposite
AR, antoninianus, 3.60 g, xii, 19.8 x 20.9 mm. RIC V/1 456. MAEŁ-N-A 705.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
135. Obv.: GALLIENVS PF AVG. Radiate and draped bust of Galienus right
Rev.: VICTORIA AVG. Victoria advancing left,
holding wreath and palm branch
AR, antoninianus, 3.49 g, vi, 20.0 x 21.9 mm. RIC V/1 662. MAEŁ-N-A 706.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
136. Obv.: GALLIENVS AVG. Radiate and cuirassed bust of Gallienus right
Rev.: VIRTVS AVG. Gallienus laureate standing right, globe in right hand,
spear in left hand; in exergue palm branch
AR, antoninianus, 4.12 g, xii, 22.6 x 21.0 mm. RIC V/1 670. MAEŁ-N-A 702.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel

131

132

133

134

135

136

137. Obv.: GALLIENVS AVG. Radiate and cuirassed bust of Gallienus right
Rev.: MARS VICTOR. Mars advancing right, holding shield and spear;
in exergue palm branch
AR, antoninianus, 3.66 g, xi, 22.3 x 22.0 mm. RIC V/! 649. MAEŁ-N-A 703.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
138. Obv.: GALLIENVS AVG. Radiate and cuirassed bust of Gallienus right
Rev.: LAETITIA AVG. Laetitia standing left, holding wreath and anchor;
in exergue VII C
AR, antoninianus, 3.78 g, vi, 21.9 x 20.7 mm. RIC V/1 616. MAEŁ-N-A 704.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
139. Obv.: GALLIENVS AVG. Radiate and cuirassed bust of Gallienus right
Rev.: VIRTVS AVG. Naked Hercules standing facing, head left, right hand
resting on club, apple in left hand, lion's skin and club; in exergue VII C
AR, antoninianus 3.73 g, xii, ø 22.7 mm. RIC V/1 623. MAEŁ-N-A 701.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
140. Obv.: GALLIENVS AVG. Radiate and draped bust of Gallienus right
Rev.: IOVI CON – SERVAT. Jupiter standing left, holding globe
and sceptre; in exergue PXV
AR, antoninianus, 3.80 g, xii, 20.3 x 20 mm. RIC V/1 608. MAEŁ-N-A 707.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel

Salonina (253-268)

141. Obv.: CORN SALONINA AVG. Diademed and draped bust of Salonina,
placed on crescent, right
Rev.: CONCORDIA AVGG. Gallienus and Salonina standing opposite,
clasping hands
AR, antoninianus, 2.78 g, xii, ø 20 mm. RIC V/1 63. MAEŁ-N-A 713.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel

Valerianus I (253-260)

142. Obv.: [IMP] C P LIC VALERIANVS PF AVG. Radiate and draped bust of
Valerianus right
Rev.: [FEL]ICITAS AVGG. Felicitas standing left, caduceus in right hand,
cornucopia in left hand
AR, antoninianus, 3.84 g, xii, 20.3 x 18.7 mm. RIC V/1 87. MAEŁ-N-A 700.
Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel

137

138

139

140

141

142

Claudius II Gothicus (268-270)

143. Obv.: IMP C CLAVDIVS AVG. Radiate and draped bust of Claudius right
 Rev.: NEPTV – N AVG. Neptune standing facing,
 holding trident and dolphin; in exergue A
 AR, antoninianus, 3.92 g, vi, 20.6 x 20.0 mm. RIC V/1 214. MAEŁ-N-A 710.
 Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
144. Obv.: IMP C CLAVDIVS AVG. Radiate and draped bust of Claudius left
 Rev.: NEPTV N AVG. Neptune standing facing,
 holding trident and dolphin; in exergue A
 AR, antoninianus, 3.52 g, xii, ø 20.4 mm. RIC V/1 214 var. MAEŁ-N-A 709.
 Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
145. Obv.: IMP C CLAVDIVS AVG. Radiate and draped bust of Claudius right
 Rev.: DIANA VICTR. Diana standing right, holding bow in left hand
 and drawing arrow from quiver, stag standing right
 AR, antoninianus, 3.68 g, vi, ø 21.5 mm. RIC V/1 203. MAEŁ-N-A 712.
 Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
146. Obv.: IMP C CLAVDIVS AVG. Radiate,
 draped and cuirassed bust of Claudius right
 Rev.: CONSE – R AVG. Serapis standing right, head left,
 raising right hand, sceptre in left hand; in exergue Γ
 AR, antoninianus, 3.38 g, vi, 21.8 x 20.6 mm. RIC V/1 201. MAEŁ-N-A 708.
 Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel
147. Obv.: IMP C CLAVDIVS AVG. Radiate, draped
 and cuirassed bust of Claudius right
 Rev.: VIRT VS AVG. Minerva standing left, left hand
 resting on shield, spear in right hand; in exergue S
 AR, antoninianus, 3.14 g, xii, 19.3 x 18.5 mm. RIC V/1 225. MAEŁ-N-A 711.
 Found in "ruins on the right bank" of Yarkon river, Israel

Aurelianus (270-275)

148. Obv.: IMP AVRELIANVS AVG. Radiate and cuirassed
 bust of Aurelianus right
 Rev.: FORTVNA REDVX. Fortuna seated left on wheel,
 in right hand rudder, *cornucopia* in left hand; in exergue * P
 AR, antoninianus, 3.69 g, v, 22.5 x 20.6 mm. RIC V/1 220. MAEŁ-N-A 676.
 Found in Jerusalem, Israel

143

144

145

146

147

148

Probus (276-282)

149. Obv.: IMP C M AVR PROBVS PF AVG.
Radiate, draped and cuirassed bust of Probus right
Rev.: CLEMENTIA T EMP. Probus standing right, holding sceptre, receiving Victoria on globe from naked Jupiter standing left, holding sceptre in left hand, A between them; in exergue XXI
AR, antoninianus, 4.37 g, xii, 23.5 x 21.7 mm. RIC V/2 922. MAEŁ-N-A 680.
Found in Jerusalem, Israel
150. Obv.: IMP C M AVR PROBVS PF AVG.
Radiate and draped bust of Probus right
Rev.: CLEMENTIA TEMP. Probus standing right, holding sceptre, receiving Victoria on globe from naked Jupiter standing left, holding sceptre in left hand, B between them; in exergue XXI
AR, antoninianus, 3.65 g, xii, 22.5 x 20.5 mm. RIC V/2 922. MAEŁ-N-A 681.
Found in Tel Aviv, Israel
151. Obv.: IMP C M AVR PROBVS PF AVG.
Radiate and draped bust of Probus right
Rev.: CLEMENTIA TEMP. Probus standing right, holding sceptre, receiving Victoria on globe from naked Jupiter standing left, holding sceptre in left hand, Z between them; in exergue XXI
AR, antoninianus, 3.38 g, vi, 19.9 x 21.8 mm. RIC V/2 922. MAEŁ-N-A 682.
Found in Tel Aviv, Israel

Numerianus (283-284)

Mint: *Antioch*

152. Obv.: IMP C NVMERIANVS PF AVG. Radiate, draped and cuirassed bust of Numerianus right
Rev.: CLEMENTIA [T]EMP. Numerianus in cuirass standing right, holding sceptre, receiving Victoria on globe from Jupiter standing left, holding sceptre in left hand, S between them; in exergue XXI
AE, 4,56 g, xii, ø 17.6 mm. RIC V/2 463. MAEŁ-N-A 683.
Found in Jerusalem, Israel

149

150

151

152

Diocletian (283-305)

Mint: *Antioch*

AD 284-295

153. Obv.: IMP CC VAL DIOCLETIANVS PF AVG.

Radiate and draped bust of Diocletian right

Rev.: IOV ET HERC CONSER AVVGG. Naked Jupiter, holding globe and sceptre, standing right facing naked Hercules standing left, holding Victoria, club and lion's skin, Z between; in exergue XXI

AR, antoninianus, 3.15 g, vi. 21.8 x 20.9 mm. RIC V/2 323. MAEŁ-N-A 690.

Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Carthage*

c. AD 296-297

154. Obv.: IMP DIOCLETIANVS PF AVG. Laureate bust of Diocletian right

Rev.: FELIX ADV – ENT AVGGNN. Africa standing facing, head left, standard in right hand, elephant skin head dress, left tusk, at feet lion with captured bull, PFP

AE, follis, 8.65 g, xii, 26.0 x 28.3 mm. RIC V/2 19a. MAEŁ-N-A 687.

Found in Gaza, Palestinian Authority

155. Obv.: IMP CC VAL DIOCLETIANVS AVG.

Radiate and draped bust of Diocletian right

Rev.: CONCORDIA MILITVM. Diocletian, cuirassed standing right receiving Victoria on globe from naked Jupiter standing left, holding sceptre in left hand, Δ between them; in exergue XXI

AR, antoninianus, 3.31 g, xii, ø 21.2 mm. RIC V/2 284. MAEŁ-N-A 688.

Found in Tel Aviv, Israel

156. Obv.: IMP CC VAL DIOCLETIANVS AVG.

Radiate and draped bust of Diocletian right

Rev.: IOVI CONSERVATORI AVG. Diocletian cuirassed standing right receiving Victoria on globe from naked Jupiter standing left, holding sceptre in left hand, TR between them; in exergue XXI

AR, antoninianus, 3.25 g, vi, ø 21.1 mm. RIC V/2 328. MAEŁ-N-A 689.

Found in Tel Aviv, Israel

153

154

155

156

Maximianus (286-305)

Mint: *Antioch*

AD 295-305

157. Obv.: IMP C MA MAXIMIA[NVS] P F AV[G].

Laureate head of Maximianus right

Rev.: GENIO POPV LI ROMANI. Genius standing facing, head left, wearing modius and chlamys draped over shoulder, in right hand holding *patera*, *cornucopia* in left hand, in field right Δ; in exergue ANT AE, follis, 9.34 g, vi, ø 26.3 mm. RIC V/2 52 b. MAEŁ-N-A 739.

Found in Jerusalem, Israel

Mint: *Alexandria*

AD 286-295

158. Obv.: IMP C MAXIMIANVS PF A[VG].

Radiate and draped bust of Maximianus right

Rev.: CONCORDIA MIL ITVM. Jupiter presents to Maximianus Victory standing on globe, below Δ; in exergue ALE AR, antoninianus, 3.06 g, xi, 20.0 x 19.5 mm. RIC V/2 48b. MAEŁ-N-A 692.

Found near Ramat Gan, Israel

159. Obv.: IMP C MAXIMIANVS PF A[VG].

Radiate and draped bust of Maximianus right

Rev.: CONCORDIA MIL ITVM. Jupiter presents to Maximianus Victory standing on globe, below Δ; in exergue ALE AR, antoninianus, 2.84 g, xii, ø 20.3 mm. RIC V/2 48b. MAEŁ-N-A 693.

Found near Ramat Gan, Israel

AD 295-305

160. Obv.: IMP C MAVR VAL MAXIMIANVS PF AVG.

Radiate and cuirassed bust of Maximianus right

Rev.: IOVI ET HERCV CONSER AVGG. Naked Jupiter standing right, holding sceptre and globe and naked Hercules standing left holding Victory in right hand, club and lion's skin in left, € between them, under crescent; in exergue XXI

AE, 3.84 g, xii, ø 21.2 mm. RIC V/2 622. MAEŁ-N-A 691.

Found in Atlit, Israel

157

158

159

160

AD 286-305

161. Obv.: IMP C M A MAXIMIANVS AVG. Radiate and draped bust of Maximianus right
 Rev.: CONCORDIA MILITVM. Maximianus standing right opposite Jupiter with long sceptre, holding Victoria on globe, Δ between them; in exergue XXI•
 AR, antoninianus, 4.08 g, vi, ø 21.8 mm. RIC V/2 595. MAEŁ-N-A 695.
 Found in Tel Aviv, Israel

Constantius I Chlorus (305-306)

as Caesar, AD 293-305

Mint: *Antioch*

AD 295-305

162. Obv.: FL VAL CONSTANTIVS NOB CAES. Laureate bus of Constantius right
 Rev.: GENIO POPV LI ROMANI. Genius standing facing, head left, *patera* in right hand, *cornucopia* in left hand, in field right S; in exergue ANT
 AE, 9.58 g, vi, 25.7 x 24.8 mm. RIC VI/2 57. MAEŁ-N-A 698.
 Found near Haifa, Israel

Severus II (305-307)

163. Obv.: SEVERVS [N]O[B] C[AES]. Laureate head of Severus right
 Rev.: [S]AC MON VRB AVGG ET [CAESS] NN. Moneta standing left, scales in right hand, *cornucopia* in left hand; letters in exergue illegible
 AE, follis, 7.58 g, xii, ø 28.1 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 664.
 Found near Tel Aviv, Israel

Maximinus II Daza (305-311)

Mint: *Heraclea*

AD 305-307

164. Obv.: GAL VAL MAXIMINVS NOB CAES. Laureate head of Maximinus right
 Rev.: GENIO C – ESARIS. Genius standing left, *patera* in right hand, *cornucopia* in left hand; in exergue •HTB•
 AE, follis, 7.41 g, vi, ø 25.4 mm. RIC ? cf. RIC VI 46 (CAESARIS).
 MAEŁ-N-A 718. Found in Jerusalem, Israel

161

162

163

164

Mint: *Antioch*

AD 305-307

165. Obv.: GA[L] VAL MAXIMINVS NOB CAES.

Laureate head of Maximinus right

Rev.: GENIO CA – ESARIS. Genius standing left, *patera* in right hand, *cornucopia* in left hand, in field left crescent, in field right Γ; in exergue ANT

AE, follis, 7.16 g, vi, 23.5 x 22.7 mm. RIC VI 94a. MAEŁ-N-A 719.

Found in Jerusalem, Israel

AD 308-313

166. Obv.: IMP C GAL VAL MXIMINVS PF AVG.

Laureate head of Maximinus right

Rev.: GENIO AVGVSTI. Genius standing left, head of Sol in right hand, *cornucopia* in left hand, in field left *, in field right Δ, in exergue ANT

AE, 4.93 g, xii, ø 20.9 mm. RIC VI 164b. MAEŁ-N-A 720.

Found in Jerusalem, Israel

Galerius (305-311)

Mint: *Alexandria ?*

167. Obv.: IMP C GAL VAL MAXIMIANVS PF AVG.

Laureate head of Galerius right

Rev.: GENIO IMP E RATORIS. Genius standing facing, head left, *patera* in right hand, *cornucopia* in left hand; in exergue ALE?

AE, follis, 5.30 g, xi, 24.7 x 24.0 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 694.

Found in Tel Aviv, Israel

Galeria Valeria (died 315)

Mint: *Antioch*

ca. AD 308

168. Obv.: GAL VAL [LERIA AVG]. Diademed and draped bust of Galeria right

Rev.: [VENER]IV [ICTR]ICI. Venus standing left, in right hand holding up apple, raising drapery over shoulder, letter in field illegible; in exergue ANT

AE, folles, 5.07 g, xii, 24.2 x 23.2 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 717.

Found in Tel Aviv, Israel

165

166

167

168

Constantine I the Great (306-337)

Mint: *Rome*

AD 306-324

169. Obv.: IMP CONSTAN[TIN]VS PF AVG. Laureate bust of Constantine right
Rev.: SOLI IN VI CTO COMITI. Half-naked Sol standing facing, right hand raised up, globe in left hand, S in field left, F in field right; in exergue RQ
AE, 2.74 g, xii, ø 18.7 mm. RIC VII 33. MAEŁ-N-A 723.

Found in Summil, Israel

170. Obv.: IMP CONS[T]ANTINVS PF AVG. Laureate bust of Constantine right
Rev.: SOLI IN VI CTO COMITI. Half-naked Sol standing facing, head left, right hand raised up, globe in left hand, R in field left, F in field right; in exergue S

AE, 2.54 g, xii, 19.8 x 19.2 mm. RIC VII 19. MAEŁ-N-A 729.

Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Ostia*

AD 306-324

171. Obv.: IMP CONS[T]ANTINVS PF AVG. Laureate and cuirassed bust of Constantine right
Rev.: SOLI IN VI CTO COMITI. Half-naked Sol standing facing, head left, right hand raised up, globe in left hand; in exergue MOSTS

AE, 3.60 g, xii, 19.6 x 19.2 mm. RIC VII 83. MAEŁ-N-A 728.

Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Londinum*

AD 306-324

172. Obv.: IMP CONSTAN[TIN]VS PF AVG. Laureate and cuirassed bust of Constantine right

Rev.: SOLI IN VI CTO COMITI. Half-naked Sol standing facing, head left, right hand raised up, globe in left hand, T in field left, F in field right; in exergue PLN

AE, follis, 4.66 g, vi, 23.7 x 22.2 mm. RIC VII 121 a. MAEŁ-N-A 727.

Found in Tel Aviv, Israel

169

170

171

172

Mint: *Londinum?*

173. Obv.: IMP CONSTANTINVS PF AVG. Laureate and draped bust of Constantine right
Rev.: [SO]LI IN VI CTO COMITI. Half-naked Sol standing facing, right hand raised up, globe in left hand, S in field left, F in field right; in exergue PLN? AE, 2.68 g, vi, 20.4 x 19.3 mm. RIC VII 10? MAEŁ-N-A 725.
Found in Summil, Israel

Mint: *Lugdunum*

AD 306-324

174. Obv.: CONSTAN-TINVS AVG. Laureate head of Constantine right
Rev.: VIRTVS EXERCIT. Two captives seated by standard inscribed VOT/XX, C in field left, R in field right; in exergue PLG
AE, 2.68 g, xi, 20.3 x 17.9 mm. RIC VII 113. MAEŁ-N-A 753.
Found near Ramat Gan, Israel

175. Obv.: CONSTAN[TIN]VS PF AVG. Laureate bust of Constantine right
Rev.: SOLI IN VI CTO COMITI. Half-naked Sol standing facing, head left, right hand raised up, globe in left hand, S in field left, F in field right; in exergue PLG
AE, 3.69 g, xii, 21.3 x 20.3 mm. RIC VII 19. MAEŁ-N-A 726.
Found in Summil, Israel

Mint: *Siscia*

AD 306-324

176. Obv.: IMP CONSTANTINVS PF AVG. Laureate bust of Constantine right
Rev.: IOVI CONS ERVATORI. Naked Jupiter standing left, Victoria on globe in right hand, sceptre in left hand, at feet eagle with wreath in beak, Γ in field right; in exergue SIS
AE, 2.80 g, vi, 20.9 x 20.1 mm. RIC VII 15. MAEŁ-N-A 741.
Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Thessalonica*

177. Obv.: CONSTAN TINVS AVG. Helmeted and cuirassed bust of Constantine right
Rev.: VIRTVS EXERCIT. Two captives seated by standard inscribed VOT/XX, S in field left, F in field right; in exergue TS·Γ·
AE, 3.00 g, i, ø 18.8 mm. RIC VII 75. MAEŁ-N-A 722.
Found in Summil, Israel

173

174

175

176

177

Mint: *Nicomedia*

AD 330-335

178. Obv.: CONSTANTI NVS MAX AVG. Laureate and draped bust of Constantine right
Rev.: GLOR IA EXERC ITVS. Two soldiers standing facing holding spears, left hands on shields, two standards between them; in exergue SMNB
AE, 2.40 g, xii, 17.3 x 16.5 mm. RIC VII 188. MAEŁ-N-A 737.
Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Antioch*

AD 335-337

179. Obv.: [CONS]TANTI – NVS MAX AVG. Diademed bust of Constantine right
Rev.: GLOR – IA EXERC[CITVS]. Two soldiers standing facing holding spears, left hands on shields, between standard;
in exergue SMANΓ or SMANH
AE, 0.89 g, iii, ø 14.5 mm. RICVII 86. MAEŁ-N-A 714.
Found in Ramallah, Jordan

AD 337-341, posthumous emission

180. Obv.: DV CO[NSTA]NT[II] – NVS PT AVGG. Veiled head of Constantine right
Rev.: Constantine in quadriga right, above *manus dei* and *;
in exergue SMANZ
AE 1.39 g, ix, 18,7 x 15.4 mm. RIC VIII 37. MAEŁ-N-A 724.
Found in Summil, Israel

AD 341-346, posthumous emission

181. Obv.: [DV] CONST[A]NTINVS PT AVGG. Veiled head of Constantine right
Rev.: Constantine veiled and togate standing right,
VN in field left, MR in field right; in exergue SMANH
AE, 1.53 g, vi, 15.4 x 14.1 mm. RIC VIII 112. MAEŁ-N-A 715.
Found in Ramallah, Jordan

Mint: *Alexandria*

AD 341-346

182. Obv.: D N CONSTATINVS PT AVGG. Veiled head of Constantine right
Rev.: Constantine veiled and togate standing right,
VN in field left, MR in field right; in exergue SMAL[E?]
AE, 1.71 g, vi, 15.3 x 14.4 mm. RIC VII 32. MAEŁ-N-A 716.
Found in Ramallah, Jordan

178

179

180

181

182

AD 337-341 posthumous emission

183. Obv.: DV CONSTANTI NVS PF AVGG. Veiled head of Constantine right
 Rev.: Constantine in quadriga right, above *manus dei*; in exergue SMALA
 AE, 1.62 g, vi, 17.5 x 15.6 mm. RIC 12. MAEŁ-N-A 721.
 Found in Summil, Israel

Licinius (308-324)

Mint: *Ticinum*

184. Obv.: IMP LI CINIVS AVG. Helmeted and cuirassed bust of Licinius right
 Rev.: VIRTVS EXERCIT. Two captives seated at base
 of standard inscribed VOT/XX; in exergue PT
 AE, 3.33 g, xii, 19.0 x 18.4 mm. RIC VII 116. MAEŁ-N-A 733.
 Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Thessalonica*

185. Obv.: IMP LIC LICINIVS D AVG. Laureate and draped bust of Licinius right
 Rev.: IOVI CONSERVATORI AVGG NN. Naked Jupiter standing left,
 Victoria on globe in right hand, sceptre in left hand,
 below eagle with wreath in beak; in exergue T·S·A
 AE 3.08 g, xii, 24.1 x 23.4 mm. RIC VII 59. MAEŁ-N-A 732.
 Found in Summil, Israel

Mint: *Heraclea*

186. Obv.: IMP LICI NIVS AVG. Laureate bust of Licinius right,
 globe in right hand, *mappa* in left hand
 Rev.: PROVIDEN TIAE AVGG. Gate with three towers,
 Δ in field right; in exergue SMHA
 AE, 2.81 g, xii, 18.8 x 18.0 mm. RIC VII 48. MAEŁ-N-A 734.
 Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Nicomedia*

AD 317-324

187. Obv.: DN VAL LICIN LICINIVS NOB C. Helmeted and cuirassed
 bust of Licinius left, spear in right hand, shield in left hand
 Rev.; IOVI CONS ERVATORI. Naked Jupiter standing left, Victoria
 on globe in right hand, eagle, eagle sceptre in left hand, below
 left eagle standing left with wreath in beak, right captive seating
 right, in field right X/ III; in exergue SMN[G?]
 AE, 2.60 g, xii, 18.2 x 17.8 mm. RIC VII 49. MAEŁ-N-A 730.
 Found in Jerusalem, Israel

183

184

185

186

187

Mint: *Alexandria*

188. Obv.: IMP C VAL LICIN LICINIVS PF AVG. Laureate bust of Licinius right
Rev.: IOVI CENSER VATORI AVG. Naked Jupiter standing left, Victoria on
globe in right hand, sceptre in left hand, at feet eagle with wreath
in beak, K in field left, wreath in field right, A; in exergue ALE
AE, 2.81 g, xii, ø 19.4 mm. RIC 18b. MAEŁ-N-A 731.
Found in Summil, Israel

Constantine II (337-340)

Mint: *Antioch*

AD 324-330

189. Obv.: CONSTANTINVS IVN NOB C. Laureate and cuirassed
bust of Constantine left
Rev.: PROVIDEN TIAE CAESS. Gate with two towers,
between them *; in exergue SMANTS
AE, 3.68 g, vi, 19.7 x 18.8 mm. RIC VII 73. MAEŁ-N-A 742.
Found in Tel Aviv, Israel

Licinius son (317-326)

Mint: *Heraclea*

317-323

190. Obv.: DN VAL LICIN LICINIVS NOB C. Laureate bust of Licinius left,
wearing imperial mantle, *mappa* in right hand,
globe and sceptre in left hand
Rev.: PROVIDEN [TIAE C]AESS. Gate with three towers; in exergue SMHA
AE, 2.37 g, xii, ø 18.8 mm. RIC VII 45. MAEŁ-N-A 740.
Found in Summil, Israel

Crispus (317-323)

Mint: *Thessalonika*

AD 317-324

191. Obv.: [C]RI[S]PVS NOBILISS CAES. Laureate, draped and cuirassed
bust of Crispus left, in right hand spear
Rev.: VOT / MVLT X / CA[E]SS / TSD in wreath
AE, 3.30 g, xii, ø 18.8 mm. RIC VII 39. MAEŁ-N-A 736.
Found in Jerusalem, Israel

188

189

190

191

Mint: *Antioch*

AD 324-326

192. Obv.: FL IVL CEISPVS NOB CAES. Laureate and cuirassed bust of Crispus left
Rev.: PROVIDEN TIA[E CA]ESS. Gate with two towers, between towers *; in exergue SMANTZ
AE, 1.73 g, x, 18.7 x 17.6 mm. RIC VII 64. MAEŁ-N-A 735.
Found in Jerusalem, Israel

Constans (337-350)

Mint: *Rome*

AD 337-341

193. Obv.: DN FL C[ONST]ANS [A]VG. Laureate bust of Constans right
Rev.: GLOR IA [EXERC] ITVS. Standard (?) between soldiers holding spears and shields; in exergue R, unidentified mark P
AE, 1.54 g, xii, 17.0 x 13.9 mm. RIC ? MAE-N-A 738.
Found in Summil, Israel

Mint: *Constantinople*

AD 341-346

194. Obv.: DN CONS[TAN]S PF AVG. Diademed head of Constans right
Rev.: VOT / XX / MVLT / XXX in wreath; in exergue CONSA
AE, 1.56 g, xii, ø 13.1 mm. RIC VIII 70. MAEŁ-N-A 760.
Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Heraclea*

AD 330-335

195. Obv.: [DN] CONSTA[NS NO]B CAES. Laureate bust of Constans left
Rev.: GL[ORIA EX]E[RC] ITVS. Two standards between soldiers holding spears and shields; in exergue SMNA *
AE, 2.11 g, xii, ø 15.6 mm. RIC VIII 202. MAEŁ-N-A 752.
Found near Ramat Gan, Israel

Mint: *Nicomedia*

AD 341-346

196. Obv.: DN[CONSTA] NS PF AVG. Diademed head of Constans right
Rev.: VOT / XX / MVLT / XXX in wreath, below • SMNΔ•
AE, 1.49 g, xii, ø 14.3 mm. RIC VIII 59. MAEŁ-N-A 875.
Found in Arsuf, Israel

192

193

194

195

196

Mint: Treveri?

AD 341-346

197. Obv.: CONSTAN S PF AVG. Diademed and draped bust of Constans right
Rev.: Legend illegible. Two Victories, standing, palm branch between them
AE, 1.49 g, xii, 14.3 x 14.0 mm. RIC VIII 209? MAEŁ-N-A 874.
Found in Arsuf, Israel

Constantius II (337-361)

Mint: *Thessalonica*

AD 346-350

198. Obv.: DN CONSTANTIVS PF AVG. Diademed,
draped and cuirassed bust of Constantius right
Rev.: FEL TEMP REPARATIO. Cuirassed Constantius standing left
on galley left, Phoenix in right hand, labarum in left hand,
right Victoria seating, holding rudder; in exergue TESE
AE, 4.65 g, ø 22.5 x 21.8 mm. RIC VIII 108. MAEŁ-N-A 756.
Found in Tel Aviv, Israel

AD 346-354

199. Obv.: DN CONSTANTIVS PF AVG. Diademed bust of Constantius right
Rev.: [FEL] TEM RE – PARATIO. Virtus standing left,
spearing fallen horseman, in field left Γ; in exergue ?
AE, 6.14 g, iv, 22.1 x 20.0 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 882.
Found in Tel Aviv, Israel

AD 355-361

200. Obv.: [DN CONSTANTIVS P]F AVG. Diademed,
draped and cuirassed bust of Constantius right
Rev.: Inscription illegible. Soldier standing left, with shield,
spearing fallen horseman; in exergue SMTS[?]
AE, 3.04 g, xii, ø 15.2 mm. RIC VIII 189. MAEŁ-N-A 762.
Found in Summil, Israel

201. Obv.: [DN CONSTAN] TIVS SPF [AVG]. Diademed
and cuirassed bust of Constantius right
Rev.: S[PES R]EI PVBLICE. Virtus standing left
holding globe and spear; in exergue TES
AE, 1.23 g, xii, 14.7 x 13.8 mm. RIC VIII 207. MAEŁ-N-A 748.
Found near Ramat Gan, Israel

197

198

199

200

201

Mint: *Constantinople*

AD 346-350

202. Obv.: DNCONSTAN [TIVS PF AVG]. Diademed, draped and cuirassed bust of Constantius right
Rev.: FEL TEMP REPARATIO. Virtus standing left, spearing fallen horseman; in exergue CONSA[?]
AE, 2.35 g, vi, ø 16.2 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 935.
"Found in Palestine"

AD 351-354

203. Obv.: DN CONSTANTIVS PF AVG. Diademed, draped and cuirassed bust of Constantius right
Rev.: [FEL] TEM RE PARATIO. Virtus standing left, spearing fallen horseman, B in field left; in exergue CONST Γ
AE 3.57 g, i, 21.3 x 19.1 mm. RIC VIII 81 var. MAEŁ-N-A 880.
Found in Tel Aviv, Israel

AD 355-361

204. Obv.: DN CONSTAN TIVS PF AVG. Diademed draped and cuirassed bust of Constantius right
Rev.: FEL TEMP REPARATIO. Virtus standing left, spearing fallen horseman, M in field left; in exergue ?
AE, 2.49 g, 17.0 x 16.3 mm. RIC VIII 86? MAEŁ-N-A 764.
Found in Summil, Israel

Mint: *Nicomedia*

AD 324-330

205. Obv.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C. Laureate, draped and cuirassed bust of Constantius left
Rev.: PROVIDEN TIA CAESS. Camp gate with two towers, between them *; in exergue MNΔ
AE, 3.36 g, xii, ø 17.7 mm. RIC VIII 124. MAEŁ-N-A 761.
Found in Summil Israel

AD 335-337

206. Obv.: FL IVL CONSTANTIVS NOB C. Diademed and draped bust of Constantius right
Rev.: [GLOR]IA EXERC – ITVS. Two soldiers with spear and shield standing opposite, standard between them; in exergue SMNΔ
AE, 1.59 g, v, ø 16.4 mm. RIC VIII 191. MAEŁ-N-A 751.
Found near Ramat Gan, Israel

202

203

204

205

206

Mint: *Cyzicus* ?

AD 355-361

207. Obv.: Diademed and cuirassed bust of Constantius right
Rev.: FEL TEMP REPARATIO. Soldier standing left,
with shield, spearing fallen horseman, A in field; in exergue [?]
AE, 2.25 g, xii, 17.2 x 16.0 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 754.
Found in Haifa, Israel

Mint: *Antioch*

AD 337-341

208. Obv.: CONSTAN TIVS AVG. Diademed and cuirassed
bust of Constantius right
Rev.: GLOR IA EXE RC ITVS. Two soldiers with spear and shield
standing opposite, standard between them; in exergue [S]MANAΔ
AE, 1.47 g, xii, 15.3 x 13.8 mm. RIC VIII 52. MAEŁ-N-A 747.
Found near Ramat Gan, Israel

AD 347-348

209. Obv.: DN CONSTAN – TIVS PF AVG Diademed head of Constantius right
Rev.: VOT / XX / MVLT / XXX in wreath; in exergue SMANA
AE, 2.67 g, xii, ø 16.4 mm. RIC VIII 113. MAEŁ-N-A 763.
Found in Summil, Israel

Mint: *Alexandria*

AD 340-341

210. Obv.: CONSTAN TIVS AVG. Laureate bust of Constantius right
Rev.: GLOR IA EXE RC ITVS. Two soldiers with spear and shield
standing opposite, standard between them; in exergue SMALA
AE, 1.71 g, vi, ø 15.10 mm. RIC VII 18. MAEŁ-N-A 749.
Found near Ramat Gan, Israel

Mint: *uncertain*

AD 351-354

211. Obv.: DN CONSTANTIVS PF AVG. Diademed
and draped bust of Constantius right
Rev.: FEL TEM RE – PARATIO. Virtus standing left,
spearing fallen horseman, Δ in field left; in exergue ?
AE, 4.35 g, vi, 21.8 x 20.4 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 759.
Found in Tel Aviv, Israel

207

208

209

210

211

Mint: *uncertain*

AD 355-361

212. Obv.: DN CONSTAN T [IVS PF AVG]. Diademed bust of Constantius right
Rev.: FEL TEMP R[EPARATIO]. Virtus standing left, spearing fallen horseman, M in field
AE, 1.20 g, vi, ø 14.2 mm. RIC ? MAEŁ-N-A 783.
Found in Jerusalem, Israel

URBS ROMA

Mint: *Heraclea*

AD 335-337

213. Obv.: VRBS ROMA. Helmeted and mantled bust of Roma left
Rec.: GLOR IA EXERC ITVS. Two soldiers with spear and shield standing opposite, standard between them; in exergue SMHЄ
AE, 1.33 g, xii, 16.7 x 15.4 mm. RIC VIII 156. MAEŁ-N-A 697.
Found in Summil, Israel

Mint: *Alexandria*

AD 335-337

214. Obv.: VRBS ROMA. Helmeted bust of Roma left
Rev.: Wolf left suckling twins, above * *; in exergue SMALA
AE, reduced follis, 2.86 g, vi, ø 17.7 mm. RIC VIII 6. MAEŁ-N-A 696.
Found in Summil, Israel

Magnentius (351-353)

Mint: *Amiens?*

215. Obv.: DN MAGNEN – TIVS PF A[VG]. Bare-headed bust of Magnentius right
Rev.: SALVS DDNN AVG E[T CAES]. Christogram, A in field left, ω in field right; in exergue AMB[?]
Note: coin with hole, used as pendant
AE 4.65 g, vi, 23.0 x 21.5 mm. RIC VIII 34? MAEŁ-N-A 781.
Found in Tel Aviv, Israel

212

213

214

215

Constantius Gallus (351-354)

Mint: *Constantinople*

216. Obv.: DN[F]L CL CONSTANTIVS NOB C[AES].

Bare-headed and draped bust of Constantius right

Rev.: FEL TEMP RE PARATIO. Soldier standing left, spearing fallen horseman; in exergue CONSF.

AE, 5.15 g, vi, ø 22.4 mm. RIC VIII 107. MAEŁ-N-A 757.

Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Nicomedia*

AD 351-354

217. Obv.: [DN FL CL]CONSTANTIVS NOB [CAES].

Bare-headed bust of Constantius right

Rev.: [FEL TEMP REPARA]TIO. Soldier standing left, spearing fallen horseman, S in field left; in exergue SMNS

AE, 3.82 g, vi, ø 16.6 mm. RIC VIII 93. MAEŁ-N-A 750.

Found near Ramat Gan, Israel

Mint: *Alexandria*

218. Obv.: DN CONSTANTI VS NOB CAES.

Bare-headed and draped bust of Constantius right

Rev.: FEL TEMP RE PARATIO. Soldier standing left, spearing fallen horseman, Γ in field left; in exergue ALEA

AE, 6.03 g, vi, 24.0 x 2.1 mm. RIC VIII 74. MAEŁ-N-A 881.

Found in Tel Aviv, Israel

Julian II Apostate (361-363)

Mint: *Constantinople*

AD 355-361

219. Obv.: D N C L IULIANVS [N]OB C[A]ES.

Bare-headed, draped and cuirassed bust of Julian right

Rev.: SPES REI PVBLICE. Julian standing left, globe in right hand, spear in left hand, C in field left; in exergue CONSA

AE, 1.93 g, vi, 16.0 x 14.7 mm. RIC VIII 160. MAEŁ-N-A 769.

Found in Latrun, Jordan

216

217

218

219

Mint: *Thessaloniki*

AD 361-363

220. Obv.: D N FL CL IVLI ANVS PF AVG. Diademed, draped and cuirassed bust of Julian right
Rev.: SECVRITAS REIPVBL. Bull standing right, above two stars; in exergue palm TES A palm
AE, 7.85 g, xii, 29.8 x 28.1 mm. RIC VIII 225. MAEŁ-N-A 768.
Found in Latrun, Jordan

Mint: *Cyzicus*

AD 361-363

221. Obv.: DN FL CL IVLI-ANVS PF AVG. Diademed draped and cuirassed bust of Julian right
Rev.: SECVRITAS REIPVB. Bull standing right, above two stars; in exergue CYZA
AE, double maiorina, 8.46 g, xii, 29.1 x 28.0. RIC VIII 127.
MAEŁ-N-A 767. Found in Emmaus, Israel

Mint: *Antioch [?]*

AD 355-361

222. Obv.: D N IVLIANV[S NOB CAES]. Bare-headed, draped and cuirassed bust of Julian right
Rev.: [FEL] TEMP REPAR[ATIO]. Soldier standing left with shield, spearing horseman
AE, 2.86 g, iii,, ø 15.5 mm. RIC? MAEŁ-N-A 770.
Found in Latrun, Jordan

Valentinian (364-375)

Mint: *Constantinople*

AD 367-375

223. Obv.: Legend illegible. Diademed bust of Valentinian right
Rev.: SECVRITAS – REIPVBLICAE. Victoria advancing left, holding wreath, in field branch; in exergue CONSA
AE, 1.52 g, vi, ø 16.4 mm. RIC IX 21. MAEŁ-N-A 746.
Found near Ramat Gan, Israel

220

221

222

223

Valens (364-378)

Mint: *Aquileia?*

224. Obv.: DN VALEN – S PF AVG. Diademed bust of Valens right
Rev.: SECURITAS – REIPUBLIC[AE]. Victoria advancing left, holding wreath
and palm branch, * in field left, • in field right; in exergue SMAQS
AE, 2.85 g, xii, ø 17.6 mm. RIC IX 18a. MAEŁ-N-A 766.
Found in Tel Aviv, Israel

225. Obv.: DN VALEN S PF AVG. Diademed and draped bust of Valens right
Rev.: SECURITAS REIPUBLIC[AE]. Victoria advancing left,
holding wreath and palm branch; in exergue SMAQS
AE, 1.59 g, xii, 17.4 x 15.6 mm, RIC IX 9. MAEŁ-N-A 765.
Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *uncertain*

226. Obv.: [D N VA]LEN [S PF AVG]. Diademed bust of Valens right
Rev.: GLORIA RO [MANORVM]. Valens advancing right,
right hand kept captive, in left hand labarum
AE, 1.72 g, vi, 15.9 x 14.3 mm, RIC ? MAEŁ-N-A 777.
Found in Tel Aviv, Israel

Gratianus (367-383)

Mint: *Constantinople*

AD 378-383

227. Obv.: D N GRATIA – NVS PF AVG. Diademed, draped
and cuirassed bust of Gratian right
Rev.: CONCOR – DIA AVGGG. Roma [or Constantinople] seating facing,
head left, globe in right hand, spear in left hand; in exergue CONST
AR, 2.04 g, xii, ø 18.8 mm. RIC IX 56a. MAEŁ-N-A 772.
Found in Ramla, Israel

Mint: *Cyzicus*

AD 378-383

228. Obv.: D N GRATIA – NVS PF AVG. Diademed draped
and cuirassed bust of Gratian right
Rev.: CONCOR – DIA AVGGG. Roma seating facing, head left,
globe in right hand, spear in left hand; in exergue CONS,
in field right cross; in exergue SMKA
AE, 2.32 g, I, ø 19.9 x 18.8 mm. RIC IX 18a. MAEŁ-N-A 773.
Found in Ramla, Israel

224

225

226

227

228

Mint: Alexandria

AD 378-383

229. Obv.: D N GRATIA – NVS PF AVG. Diademed, draped and cuirassed bust of Gratian right
Rev.: REPARATIO – REI PVB. Gratian standing facing, raising kneeling female, Victoria on globe in left hand; in exergue ALEA
AE, 5.56 g, v, ø 22.4 mm. RIC IX 8a. MAEŁ-N-A 771.
Found in Ramla, Israel

Theodosius I (379-395)

Mint: *Siscia*

AD 384-387

230. Obv.: DN THEODO SIVS PF AVG. Diademed bust of Theodosius right
Rev.: VICTOR IAAVGGG. Victoria standing left, holding wreath and palm; in exergue ASIS
AE, 1.23 g, vi, 13.5 mm. RIC IX 39b. MAEŁ-N-A 774.
Found in Jerusalem, Israel.

Arcadius (383-408)

Mint: *Nicomedia*

AD 393

231. Obv.: DN ARCADI VS [PF] AVG. Diademed bust of Arcadius right
Rev.: SALVS R[E]I PVBLICAE. Victoria advancing left, palm on right arm, left hand dragging captive; in exergue SMNA
AE, 1.29 g, xii, ø 14.1 mm. RIC IX p. 262 no. 45. MAEŁ-N-A 779.
Found in Atlit, Israel

Mint: *undetermined*

232. Obv.: DN ARCADIVS PF AVG. Diademed bust of Arcadius right
Rev.: VOT / V within wreath; in exergue SM
AE, 1.09 g, xii, ø 14.5 mm. MAEŁ-N-A 780. "Found in Palestine"

Honorius (393-423)

Mint: *undetermined*

233. Obv.: [DN] HON[ORIVS PF AVG]. Diademed bust of Honorius right
Rev.: [VICTORI]A AV[G?]. Victoria left
AE 1.20 g, ?, ø 11.5 mm. MAEŁ-N-A 778. Found in Summil, Israel

229

230

231

232

233

Mint: *undetermined*

234. Obv.: [DN HONORI]VS [PF] AVG Diademed bust of Honorius right
Rev.: GLORIA – ROMANORVM. Honorius in cuirass standing facing,
standard in right hand, glob in left hand
AE, 4.06 g, xii, 19.4 x 22.4 mm. MAEŁ-N-A 758.
Found in Tel Aviv, Israel

Zeno (476-491)

235. Ob.: ZEN[]. Bust of Zeno right
Rev.: Figure?
AE, 1.13 g, ?, 9.98 x 9.36 mm. MAEŁ-N-A 1164.
"Found in Palestine"

Mint: *Thessalonica?*

236. Obv.: Legend illegible. Bust of Zeno right
Rev.: Monogram
AE, 1.08 g, vi, 8.7 x 10.0 mm. SABATIER I, p. 149. 19; RIC X 958?
MAEŁ-N-A 782. Found in Jerusalem, Israel

Mint: *Contantinople?*

237. Obv.: Illegible
Rev.: Monogram
AE, 1.07 g, vi, 9.0 x 10.0 mm. RIC X 962? MAEŁ-N-A 784.
Found in Jerusalem, Israel

Mint: *Antioch?*

238. Obv.: DNZ[ENO] PE[RP]. Diademed bust of Zeno right
Rev.: Monogram within wreath
AE, 0.55 g, xi, 8.7 mm. SABATIER I, p. 141. 1; RIC X 974?
MAEŁ-N-A 785. Found in Jerusalem, Israel

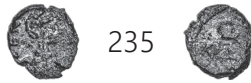
LATE ROMAN COINS

Ruler? Mint ? Date?

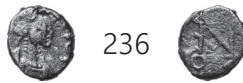
239. Obv. Legend illegible. Head of emperor?
Rev. [.JO[.] / MVLT/ XX in wreath; countermark K ?
AE, 0.80 g, xii, ø 13.7 mm. MAEŁ-N-A 775.
Found in Jerusalem, Israel

234

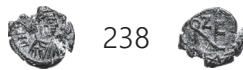
235

236

237

238

239

Ruler? Mint: Antioch, Date?

240. Obv.: [] PF AVG. Diademed bust of emperor right
Rev.: GLORIA [EXERCITVS]. Two soldiers standing with
spear and shield, standard between them; in exergue ANT
AE, 1.88 g, xii, ø 13.5 mm. MAEŁ-N-A 743. Found in Summil, Israel

Ruler? Mint ? Date?

241. Obv.: Legend illegible. Diademed head of emperor right
Rev.: Legend illegible. Emperor advancing right,
right hand kept captive, in left hand labarum
AE, 1.69 g, vi, ø 17.0 mm. MAEŁ-N-A 776. Found in Yafo, Israel

Ruler? Mint ? Date?

242. Obv.: Legend illegible. Diademed, double pearl
diadem, bust of emperor right
Rev.: GLORIA EXERCIT [VS]. Two soldiers standing with
spear and shield, standard between them; in exergue []A
AE, 1.42 g, vi, 14.6 x 13.5 mm. MAEŁ-N-A 745.
Found in Ramat Gan, Israel

Ruler? Mint ? Date?

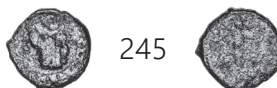
243. Obv.: Legend illegible, Bust of emperor right
Rev.: Legend illegible. Soldier standing left, spearing fallen horseman?
AE, 3.70 g, xii, 19.2 x 18.5 mm. MAEŁ-N-A 755.
Found in Tel Aviv, Israel

Ruler? Mint ? Date?

244. Obv.: Legend illegible. Diademed bust of emperor right
Rev.: Legend illegible. Figure standing left
AE, 2.04 g, xii, 12.31 x 11.50 mm. MAEŁ-N-A 927.
"Found in Palestine"

Ruler? Mint ? Date?

245. Obv.: Legend Illegible. Bust right?
Rev.: Legend illegible
AE, 1.22 g, ?, ø 11.37 mm. MAEŁ-N-A 937.
"Found in Palestine"

Ruler? Mint ? Date?

246. Obv.: Illegible

Rev.: Legend illegible. Standing person?

AE, 1.32 g, ?, ø 11.87 mm. MAEŁ-N-A 938.

"Found in Palestine"

Ruler? Mint ? Date?

247. Obv.: Head left

Rev.: illegible

AE, 4.79 g, ?, 19.8 x. 19.0 mm. MAEŁ-N-A 604.

Found in Amman, Jordan

Ruler? Mint ? Date?

248. Obv.: Diademed head right

Rev.: illegible

AE, 0.86 g, ?, 11.5 x 10.0 mm. MAEŁ-N-A 491.

Found in Gaza, Palestinian Authority

Ruler? Mint ? Date?

249. Obv.: Head of Tyche right?

Rev. Illegible

AE, 3.12 g, ?, ø 15.9 mm. MAEŁ-N.A 483.

Found near Gaza, Palestinian Authority

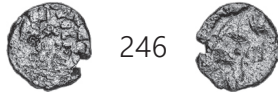
Ruler? Mint ? Date?

250. Obv.: Head left

Rev. Women bust right

AE, 5.73 g, l, ø 16.8 mm. MAEŁ-N-A 598.

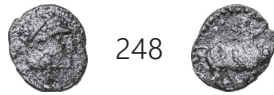
"Found in Palestine"

246

247

248

249

250

FORGERY

251. Syria, Antiochus VII
Obv.: Head of Antiochus VII right
Rev.: Athena standing left, all in laurel wreath
AE. MAEŁ-N-A 485.

VANDALS

Gelamirus (530-534)

252. Obv.: G[EI]L[A MIR]. Laureate and draped bust of Gelamirus right
Rev.: Monogram in laurel wreath
AE, 0.84 g, xii, 0.37 x 0.41 mm. SABATIER I p. 220 no. 3, Pl. XX 20;
MIB I, 25. MAEŁ-N-A 941. "Found in Palestine"

251

252

Cesarstwo
Bizantyńskie
i pieniądz
Krzyżowców

Byzantine
Empire and
currency of
the Crusaders

MARIUSZ MIELCZAREK

BYZANTINE EMPIRE

Anastasius I (491-518)

Mint: *Constantinople*

AD 498-507

1. Obv.: [DN ANASTA] – SIVS PP AVG. Diademed and cuirassed bust of Anastasius right
Rev.: M, cross above; in exergue C[O]N
Note: *coin with countermarks*
AE. Follis, 7.27 g, vi, ø 24.0 mm. MORRISSON 1/Cp/AE 11; BELLINGER 16b; MIB I, 22²; KOVALENKO, p. 21 no. 6. MAEŁ-N-A 829. Found in Haifa, Israel

AD 512-517

2. Obv.: DN ANASTA – SIVS PP AVG. Diademed and cuirassed bust of Anastasius right
Rev.: M, cross above, star in field left and star in field right, Γ below; in exergue CON
AE, follis, 16.34 g, vi, 35.4 x 33.0 mm. MORRISSON 1/Cp/AE/70-75; BELLINGER 23d; MIB I, 27¹; KOVALENKO, p. 26 no. 31. MAEŁ-N-A 787. Found in Jerusalem, Israel
3. Obv.: [D] ANASTA – SIVS PP AVG. Diademed and cuirassed bust of Anastasius right
Rev.: M, cross above, star in field left and star in field right, € below; in exergue CON
AE, follis, 14.98 g, vi, ø 32.8 mm. MORRISSON 1/Cp/AE/76; BELLINGER 23j; MIB I, 27; KOVALENKO, p. 26 no. 32. MAEŁ-N-A 828. Found in Haifa, Israel

AD 517-518

4. Obv.: [D] ANASTA – SIVS PP AVG. Diademed and cuirassed bust of Anastasius right
Rev.: M, cross above, star in field left and star in field right, € below; in exergue [C]O[N]
AE, follis, 14.94 g, vii, ø 32.9 mm. MORRISSON 1/Cp/AE/76; BELLINGER 23k; MIB I, 27; KOVALENKO, p. 26 no. 32. MAEŁ-N-A 826. Found in Haifa, Israel
5. Obv.: DN ANAST – ASIVS PP A. Diademed and cuirassed bust of Anastasius right
Rev.: K, cross in field left; Γ in field right
AE, half follis, 9.12 g, i, 28.5 x 27.6 mm. MORRISSON 1/Cp/AE/86-88; BELLINGER 24 g; MIB I, 33. MAEŁ-N-A 788. Found in Jerusalem, Israel

1

2

3

4

5

AD 517-518

6. Obv.: DN ANA[STA] – SIVS PP AVG. Diademed and cuirassed bust of Anastasius right
Rev.: M, cross above, star and two points in field left, star and two points in field right, € below; in exergue CO[N] AE, follis, 20.19 g, vii, 33.0 mm. MORRISSON 1/Cp/AE/76; BELLINGER 23j; MIB I, 28^b; KOVALENKO, p. 26 no. 334. MAEŁ-N-A 827.
Found in Haifa, Israel

Justin I (518-527)

Mint: *Constantinople*

AD 518-522

7. Obv.: DNIVSTI – [NVS]PAVC. Diademed and cuirassed bust of Justin right
Rev.: M, cross above, star in field left and star in field right, below A; in exergue CON AE, follis, 11.96 g, xii, 29.8 x 29.0 mm. MORRISSON 2/Cp/AE/01 other *officina*; BELLINGER 8e; MIB I, 11; KOVALENKO 2018 p. 34 no. 75. MAEŁ-N-A 838. Found in Tel Aviv, Israel
8. Obv.: DNIVSTI – NVSPAV. Diademed and cuirassed bust of Justin right
Rev.: M, cross above, star in field left and star in field right, € below; in exergue CON AE, follis 17.80 g, v, 31.2 x 32.4 mm. MORRISSON 2/Cp/AE/04; BELLINGER 8e; MIB I, 11⁴. MAEŁ-N-A 841. Found in Tel Aviv, Israel

AD 522-527

9. Obv.: DN IVS[TINVSP] PAVC. Diademed and cuirassed bust of Justin right
Rev.: M, cross above, star (?) in field left, cross in field right AE, follis, 16.55 g, vi, ø 29,0 mm. MORRISSON 2/Cp/AE/ 11-16; BELLINGER 9b; MIB I, 12. MAE-N-A 839. Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *Nicomedia*

AD 522-527

10. Obv.: DNIVSTI – NVSPPAVC. Diademed (diadem with cross) bust of Justin right
Rev.: M, cross above, star in field left, cross in field right, A below; in exergue NIKM AE, follis, 12.41 g, vii, 29.8 x 29.0 mm. BELLINGER 31; MIB I, 35; KOVALENKO p. 37 no. 91. MAŁ-N-A 840. Found in Tel Aviv, Israel

6

7

8

9

10

Mint: *Constantinople* or *Nicomedia*

11. Obv.: Legend illegible. Bust of Justin right
Rev.: Monogram, N in field left, € in field right
AE, 5 nummii, 2.17 g, iii, 12.1 x 12.98 mm. MAEŁ-N-A 961.
"Found in Palestine"

Mint: ?

12. Obv.: Legend illegible. Diademed, draped
and cuirassed bust of Justin right ?
Rev.: Monogram.
AE, 5 nummi, 1.18 g, I, 13.6 x 12.3 mm. MORRISSON type 2/Cp/AE/24-34;
MIB I, 32; MAEŁ-N-A 1092. "Found in Palestine"

Justinian I (527-565)

Mint: *Constantinople*

AD 527-537

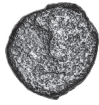
13. Obv.: DN IVSTINIANVS PP A[VG]. Diademed
and cuirassed bust of Justinian right
Rev.: I, cross above, star in field left, star in field right; in exergue CON
AE, 10 nummi, 3.61 g, xii, 20,0 x 15.3 mm. MORRISSON 4/Cp/AE/18; MIB I,
92. MAEŁ-N-A 835. Found in Jerusalem, Israel

AD 532-537

14. Obv.: DN IVSTINI – ANVS PP AV. Diademed
and cuirassed bust of Justinian right
Rev.: M, cross above, star in field left, cross
in field right, Δ below; in exergue CON
AE, follis, 15.58 g, vii, ø 31.2 mm. MORRISSON 4/Cp/ AE/04/07;
BELLINGER 28d; MIB I, 84; KOVALENKO p.43 no.114. MAEŁ-N-A 831.
Found in Tel Aviv, Israel

AD 537-538

15. Obv.: [DN IVST]INI – ANVS PP AVG. Diademed
and cuirassed bust of Justinian right
Rev.: M, cross above, star in field left, cross
and o in field right, Γ below; in exergue CO[N]
AE, follis, 12.44 g, v, 28.3 x 29.1 mm. MORRISSON 4/Cp/AE/09;
BELLINGER 31b; MIB I, 85¹; KAVALENKO p. 43 no. 112. MAEŁ-N-A 833.
Found in Jerusalem, Israel

11

12

13

14

15

AD 552/553

16. Obv.: DN IVSTINI – ANVS PP AVG. Helmeted and cuirassed bust of Justinianus, *globus cruciger* in right hand, cross in field right
Rev.: K, below cross, A/N/N/O in field left, XX/.S in field right, B below AE, half of follis, 8.06 g, vii, 26.0 x 23.5 mm. MORRISSON type 4/Cp/AE/82-91; MIB I, 97. MAEŁ-N-A 837. Found in Jerusalem, Israel

Mint: *Theoupolis (Antioch)*

AD 528/529 - 532

17. Obv.: DN IVSTINI – A[NVS PP AVI]. Diademed and cuirassed bust of Justinian right
Rev.: M, star in field left, right ?; in exergue +THEY [...] AE, follis, 12.48 g, v, 32.3 x 29.9 mm. MORRISSON 4/An/AE/13-18; BELLINGER 210b; MIB I, 126; KAVALENKO p. 66 no. 196. MAEŁ-N-A 832. Found in Jerusalem, Israel

AD 559/560

18. Obv.: DN IVSTINI ANV[S PP AVG]. Helmeted and cuirassed bust of Justinian, *globus cruciger* in right hand, cross in field right
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, X/X/XIII in field right, Γ below; in exergue THYΠ AE, follis, 15.54 g, v, 31.8 x 33.6 mm. MORRISSON 4/An/AE/55; BELLINGER 229b; MIB I, 150. MAEŁ-N-A 834. Found in Jerusalem, Israel

Mint: *Carthago*

AD 533/534 – 537

19. Obv.: Diademed and cuirassed bust of Justinian right, cross in field left and cross in field right, line border
Rev.: B in line border
AE, 2 nummi, 1.36 g, xi, 11.5 x 10.1 mm. MORRISSON 4/Ct/AE/16-17; MIB I, 190. MAEŁ-N-A 836. Found in Jerusalem, Israel
20. Obv.: Diademed and cuirassed bust of Justinian right, cross in field left, cross in field right
Rev.: B
AE, 2 nummi, 1.04 g, v, 10.5 x 10.0 mm. MORRISSON 4/Ct/AE/16-17; MIB I, 190. MAEŁ-N-A 940. "Found in Palestine"

16

17

18

19

20

AD 539-540

21. Obv.: DN IVSTINI – ANVS PP AC. Helmeted and cuirassed bust of Justinian facing, *globus cruciger* in right hand, cross in field right
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left,
XIII in field right, SO; in exergue KAR
AE, follis, 18.50 g, ix, ø 39,5 mm. MORRISSON 4/Ct/AE 20; BELLINGER 291;
MIB I 194. MAEŁ-N-A 830. Found in Jerusalem, Israel

Justin II (565-578)

Mint: *Constantinople*

AD 570/571

22. Obv.: DN IVSTI – NVS PP A[VG]. Justin, holding *globus cruciger* in right hand, and Sophia, holding cruciform sceptre, seating facing on double throne, both in nimbus
Rev.: M, A/N/N/O in field left, Ч in field right, € below; in exergue CON
AE, follis, 13.25 g, vii, 29,5 x 30 mm. MORRISSON 4/Cp/AE/20;
BELLINGER 31; MIB II, 43^e; KOVALENKO p. 87 no. 296. MAEŁ-N-A 853.
Found in Haifa, Israel

AD 574/575

23. Obv.: Legend illegible. Justin, holding *globus cruciger* in right hand, and Sophia, holding cruciform sceptre, seating facing on double throne, both in nimbus
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, Чi/ II in field right,
A below; in exergue [C]ON
AE, follis, 11.12 g, vii, ø 27,9 mm. MORRISSON 5/Cp/AE/28/ E;
BELLINGER 36e; MIB II, 43^f? MAEŁ-N-A 850. Found in Haifa, Israel

AD 576/577

24. Obv.: DN IVS[TI – NVS] PP AVG. Justin, holding *globus cruciger* in right hand, and Sophia, holding cruciform sceptre, seating facing on double throne, both in nimbus
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, X/ II in field right,
B below; in exergue CON
AE, follis, 10.99 g, xii, 28,9 x 27.8 mm. MORRISSON 5/Cp/AE/28/ B;
BELLINGER 42b; MIB II, 43; KOVALENKO p. 89-90 no. 305. MAEŁ-N-A 851.
Found in Haifa, Israel

21

22

23

24

AD 565-577

25. Obv.: . DN IVSTI – NYS PPA[VG]. Justin, holding *globus cruciger* in right hand, and Sophia, holding cruciform sceptre, seating facing on double throne, both in nimbus
Rev.: M, cross above, left A/N/N/O, right ?, Δ below; in exergue CON AE, follis, 11.74 g, xii, ø 30.8 mm. MORRISSON 5/Cp/AE/01-40; MIB II, 43^f. MAEŁ-N-A 849. Found in Haifa, Israel

Mint: *Theoupolis (Antioch)*

AD 569-578

26. Obv.: [DN IVS]TI – [NVS PP AVG]. Justin, holding *globus cruciger* in right hand, and Sophia, holding cruciform sceptre, seating facing on double throne, both in nimbus
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, Ч/III in field right, Γ below; in exergue THEЧP
AE, follis, 13.23 g, vi, 29,5 x 30.2 mm. MORRISSON 5/An/AE/9-14; MIB II 56 a; KOVALENKO p. 95 no. MAEŁ-N-A 848.
Found in Haifa, Israel

Mint: *Nicomedia*

AD 570/571

27. Obv.: DNIVSTI – NVSPPAVC. Justin, holding *globus cruciger* in right hand, and Sophia, holding cruciform sceptre, seating facing on double throne, both in nimbus
Rev.: M, above cross, left A/N/N/O, right Ч, above cross, B below; in exergue NIKO
AE, follis, 11.4.2 g, xii, 28.0 x 27.5 mm. MORRISSON 5/Ni/AE 15-16; BELLINGER 96b; KOVALENKO p. 94 no. 324. MAEŁ-N-A 842.
Found in Tel Aviv, Israel

AD 571/572

28. Obv.: DN IVS[TI] – NVS PP AVG Justin, holding *globus cruciger* in right hand, and Sophia, holding cruciform sceptre, seating facing on double throne, both in nimbus
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, ЧI in field right, B below; in exergue NIKO
AE, follis, 11.77 g, vii, ø 27.00 mm. MORRISSON 5/Ni/AE 19-20; BELLINGER 97c; MIB II, 46; KOVALENKO p. 95 no. 328b.
MAEŁ-N-A 852. Found in Haifa, Israel

25

26

27

28

Mint: *Thessalonica*

AD 574/575-576/577

29. Obv.: [DN IVSTI]NVS PP AVG Justin, with *globus cruciger* in right hand and Sophia, holding sceptre, seat on double throne.
Rev.: Θ⁺ C / K, A/N/N/O in field left, right X, TeS below
AE, half follis, 6.39 g, xii, 19.3 x 19.2 mm. MORRISSON 5/Th/AE/ 13;
BELLINGER 78; MIB II, 70 e; KOVALENKO p. 92 no. 318. MAEŁ-N-A 844.
Found in Arsuf, Israel

Mint: *Alexandria*

565/566-577/578

30. Obv.: DNIVHI – NVSPAV. Diademed bust of Justin right
Rev.: I+B; in exergue ΑΛΕΞ
AE, 12 nummi, 2.83 g, vi, 16.0 mm. MORRISSON 5/AL/Ae/01-07;
BELLINGER 188; MIB II, 6; KOVALENKO p. 103-104 nos 358-359.
MAEŁ-N-A 845. Found in Gaza, Palestinian Authority

Maurice Tiberius (582-602)

Mint: *Constantinople*

AD 582-583 ?

31. Obv.: [DN]m]A[VRI TibER PP [AVG]. Helmeted and cuirassed Maurice standing facing, *globus cruciger* in right hand
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, I in field right,
€ below; in exergue CON
AE, follis, 11.13 g, i, 28,9 x 27.1 mm. BELLINGER 20 d; MIB II, 65.
MAEŁ-N-A 865. Found in Tel Aviv, Israel

AD 587/588 – 591/592

32. Obv.: [DNm]AVRIC – Tib€PPAVC. Helmeted and cuirassed bust of Maurice Tiberius facing, *globus cruciger* in right hand
Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, Ч (ЧI or ЧII) in field right,
€ below; in exergue CON
AE, follis, 11.21 g, ii, 27.8 x 29.0 mm. MIB II, 67d. MAEŁ-N-A 855.
Found in Tel Aviv, Israel

29

30

31

32

AD 589/590

33. Obv.: [DN]mA[VRI] TlβER PP [AVG]. Helmeted and cuirassed bust of Maurice Tiberius facing, *globus cruciger* in right hand
 Rev.: M, above cross, in field left A/N/N/O,
 in field right 4/II, Δ below; in exergue CO[N]
 AE, follis, 10.94 g, xi, 30.7 x 31.8 mm. MORRISSON 7/Cp/AE/16-17;
 BELLINGER 31d; MIB II, 67d. MAEŁ-N-A 858. Found in Jerusalem, Israel
34. Obv.: ?. Cuirassed bust of Maurice facing
 Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field, A below; in exergue CON
 AE, follis, 9.25 g, i, ø 26.3 mm. MAEŁ-N-A 862. Found in Arsuf, Israel

Mint: *Theoupolis (Antioch)*

AD 599/600

35. Obv.: θ̄NmA4ΓI CNP̄AV. Crowned bust of Maurice Tiberius facing; crown surmounted by trefoil, *mappa* in right hand, eagle-sceptre in left hand
 Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, X / IIII in field right,
 € below; in exergue 4HEUT'
 AE, follis, 10.88 g, vi, 27.8 x 25.2 mm. MORRISSON 7/An/AE/40;
 BELLINGER 169c; MIB II, 96c. MAEŁ-N-A 859. Found in Arsuf, Israel
36. Obv.: θ̄NmAVΓI CNP̄AV. Diademed, crowned bust of Maurice facing, *mappa* in right hand and sceptre in left hand
 Rev.: M, cross above, A/N/N/O in field left, X/IIII in field right,
 € below; in exergue 4HEUT'
 AE, follis, 10.05 g, vi, 26.9 x 28.7 mm. BELLINGER 169 c; MIB II, 96c.
 MAEŁ-N-A 861. Found in Arsuf, Israel

Mint: *Cyzicus*

AD 589/590

37. Obv.: [DN]mAVRIT – lbERPPAV. Helemeted and cuirassed bust facing, *globus cruciger* in right hand
 Rev.: K, cross above, A/N/N/O in field left, 4 II in field right, B below
 AE, half follis, 4.02 g, vi, 21.3 x 20.0 mm. MORRISSON 7/Cy/AE/ 20;
 BELLINGER 140 b; MIB II, 90 d. MAEŁ-N-A 857. Found in Tel Aviv, Israel

33

34

35

36

37

AD 601/602

38. Obv.: DNmAVRIC – TI[BERPAV]. Helmeted and cuirassed bust of Maurice Tiberius facing
Rev.: K, above X, [A/N/N/]O in field left, XX in field right above christogram, XX, A below
AE, half follis, 5.43 g, xi, 24.5 x 21.4 mm. MIB II, 91 d; KOVALENKO p. 122 no. 430. MAEŁ-N-A 856. Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *undetermined*

AD 586-588

39. Obv.: Legend illegible. Helmeted and cuirassed bust of Maurice Tiberius, *globus cruciger* in right hand
Rev.: K, cross above, A/N/N/O in field left, Ч or ЧI in field right
AE, half follis, 3.90 g, vi, ø 20.8 mm. MAEŁ-N-A 863.
Found in Tel Aviv, Israel

AD 601-602

40. Obv.: [DNmAVRITib]EP. Helmeted and cuirassed bust of Maurice Tiberius right, *globus cruciger* in right hand
Rev.: K, A/N/N [O] in field left, X/X in field right, B below
AE, half follis, 564 g, xii, 23.8 x 21.7 mm. MAEŁ-N-A 866.
Found in Jerusalem, Israel

Phocas (602-610)

Mint: *Constantinople*

AD 603-610

41. Obv.: ðNFOCAS PERPAVC. Bust of Phocas facing, on head *stemma*, cross in left hand, *mappa* in right hand
Rev.: XX, above star ?; in exergue CONB
AE, half of follis, 5.23 g, vi, ø 23.7 mm. MORRISSON 8/Cp/ AE/ 14; GRIERSON I, 37b; MIB II, 95. MAEŁ-N-A 864.
Found in Tel Aviv, Israel

38

39

40

41

Mint: *Theupolis (Antioch)*

AD 603/604 - 604/605

42. Obv.: δ N FOCA NE PE AV. Phocas left, Leontia right standing facing, cross between them, Phocas in *stemma*, holding *globus cruciger*, Leontia holding cruciform sceptre
Rev.: m, above cross, A/N/N/O in field left, III (or II) in field right; in exergue ζ HEUP'
AE, follis, 9.03 g, vi, 32.7 x 33.4 mm. MORRISSON 8/An/AE/06; GRIERSON I 90; MIB II, 83a. MAEŁ-N-A 869. Found in Jerusalem, Israel

Mint: *Cyzicus*

AD 607/608

43. Obv.: δ [N FOCA – NE PE AV?]. Bust of Phocas in *stemma* facing, in field left cross
Rev.: XXXX ζ , above ANNO, below KYZ B
AE, follis, 10.19 g, xii, 25.5 x 27.0 mm. MORRISSON 8/Cy/AE/07-08; GRIERSON I 73b. MAEŁ-N-A 868. Found in Jerusalem, Israel

Heraclius (610-641)

Mint: *Constantinople*

AD 629-640

44. Obv.: Heraclius in cuirass and *paludamentum*, Heraclius Constantine wearing *chlamys* standing facing, *globus cruciger* in right hand; cross between heads
Rev.: M, above cross, A/N/N/O in field left, star in field right, Δ below; in exergue CON
AE, follis, 11.28 g, vii, 28.7x 29.7 mm. MORRISSON 10/CP/AE/56-77; GRIERSON I 105; MIB III 164a. MAEŁ-N-A 847. Found in Atlit, Israel
45. Obv.: Heraclius in cuirass and *paludamentum*, Heraclius Constantine wearing *chlamys* standing facing, *globus cruciger* in right hand; cross between heads, monogram in field left.
Rev.: M, above cross, monogram and A/N/N/O in field left, star and Δ in field right; in exergue CO[N]
AE, follis, 9.73 g, i, 29.4 mm. MORRISSON 10/CP/AE/56-77; GRIERSON I 105; MIB III 164 var. MAEŁ-N-A 846. Found in Atlit, Israel

42

43

44

45

Mint: *Nicomedia*

AD 612-613

46. Obv.: [DN]Nh[ΕΡΑCLIVS ET hΕRA CONST PP]. Heraclius in cuirass and *paludamentum*, Heraclius Constantine wearing *chlamys* standing facing; cross between heads
Rev.: M, above cross, A/N/N/O in field left, II/I in field right, below A; in exergue NIKO
AE, follis, 10.33 g, vii, 33.0 x 30.0 mm. MORRISSON 10/Ni/AE/05; GRIERSON I 158a; MIB III 175. MAEŁ-N-A 854. Found in Haifa, Israel

AD 616-629 (imitation?)

47. Obv.: Martina, Heraclius and Heraclius Constantine standing facing
Rev.: M, below B, above AN[NO], below B in field left; in exergue NIKO
AE, follis, 6.16 g, vii, 24.7 x 18.3 mm. MORRISSON 10/Ni/AE 10? MAEŁ-N-A 870. Found in Jerusalem, Israel

Mint: *Thessalonica*

48. Obv.: Heraclius, Heraclius Constantine and Martina standing facing, each crowned and holding glob
Rev.: M, in upper part †, A/N/N/O in field left, [X]X in field right, below B; in exergue ΘЄC
AE, follis, 4.83 g, iii, 20.4 x 22.7 mm. MORRISSON 10/Th/AE/0; GRIERSON I 158 a; MIB III 221². MAEŁ-N-A 860. Found in Arsuf, Israel

Mint: *Alexandria*

AD 632-641

49. Obv.: Heraclius, Heraclius Constantine, Heracleonas standing facing
Rev.: Cross, IB in field left, M in field right; in exergue [A]ΛЄZ
AE, 12 nummi, 8.10 g, vi, 19.5 x 18.8 mm. MORRISSON 10/AI/AE62-68; GRIERSON I 197; MIB III 209; KOVALENKO p. 166 no. 606. MAEŁ-N-A 872. Found in Arsuf, Israel

AD 621-641

50. Obv.: [m]hЄ[Ra]cLE VC. Cross on base, two steps
Rev.: S in line border
AE, 6 nummi, 2.79 g, i, ø 16.4 mm. MORRISSON 10/AI/AE/ 69 ff.; GRIERSON I 198; MIB III 210. MAEŁ-N-A 876. Found in Tel Aviv, Israel

Mint: *undetermined*

51. Obv.: Cross
Rev.: Illegible
AE, 1.65 g, o, ø 13.2 mm. MAEŁ-N-A 1091. "Found in Palestine"

46

47

48

49

50

51

Constans II (641-668)

Mint: *Constantinople?*

52. Obv.: Constans II, in cuirass and *paludamentum*, and Constantine IV holding *stemma*, standing facing
Rev.: M, in field left ? / N, below five points
AE, follis, 3.48 g, vi, 17,6 x 17.9 mm. MORRISSON 13/Cp/AE/26?
MAEŁ-N-A 895. "Found in Palestine"

651/652-657/658

53. Obv.: [EN TŲT]O NIKA. Constans II wearing crown with cross, standing facing, in right hand long cross, *globus cruciger* in left hand
Rev.: Undefined – several dies
AE, follis, 7.19 g, ?, 24.6 x 23.8 mm. MAEŁ-N-A 867.
Found in Jerusalem, Israel

Eastern imitation

54. Obv.: Legend illegible. Constans standing facing, long cross in right hand, *globus cruciger* in left hand
Rev.: m, above cross, o and other mark
AE, follis, 1.89 g, vi, 19.2 x 18.5 mm. MIB III x 27; KOVALENKO, p. 181 no. 674; . MAEŁ-N-A 896. Found in Yafo, Israel

Basil II (976-1025)

Mint: *Constantinople*

AD 976?-ca. 1030?

55. Obv.: Legend illegible. Bust of Christ facing, wearing nimbus, book of Gospels in left hand
Rev.: +iHS[ϸS]/XPIST[ϸS]/bASILE[ϸ]/bASILE
AE, 13.12 g, vi, ø 31.0 mm. MORRISSON 41/Cp/AE/ 31 f; GRIERSON II class A 1; KOVALENKO p. 274 n. MAEŁ-N-A 877. Found in Tel Aviv, Israel

Michael IV (1034-1041)

Mint: *Constantinople*

56. Obv.: Christ facing, head in nimbus, book of Gospels in left hand, $\bar{\Gamma}\bar{C}$ in field left, $\bar{X}\bar{C}$, +Є [MMA] N[O]Y[H]Δ in field right
Rev.: Cross IC-XC / NI-KA
AE 8.09 g, v, 27.3 x 29.5. MORRISSON C 41/Cp/AE/86-106; Grierson II, anonymous folles class C. MAEŁ-N-A 878. Found in Tel Aviv, Israel

52

53

54

55

56

Anonymous folles

Class D (Grierson), 1042?-1050

57. Obv.: Christ facing on throne, head in nimbus, book of Gospels in left hand, in field left $\overline{\text{TC}}$, in field right $[\overline{\text{XC}}]$
Rev.: ISXS/bASIL./bASIL, above - + -, below - ∩ -
AE, 9.66 g, vi, 26.0 x 27.4 mm. MORRISSON D 41/Cp/AE/ 107-119;
GRIERSON II anonymous folles Class D; KOVALENKO, p. 308-317.
MAEŁ-N-A 879. Found in Tel Aviv, Israel

Undefined coins

Ruler? Mint: *Constantinople*, Date?

58. Obv.: Illegible
Rev.: M, left [A]/N/N/O, right ? and B; in exergue CON
AE, follis, 9.98 g, x, 30.9 mm. MAEŁ-N-A 871. Found in Arsurf, Israel

Ruler? Mint ? Date?

59. Obv.: []SP[]. Bust of emperor right
Rev.: M, I field left *, in field right *
AE, follis, 12.71 g, vi, 32.3 x 30.0 mm. MAEŁ-N-A 843.
Found in Jerusalem, Israel

Ruler? Mint ? Date?

60. Obv.: Illegible
Rev.: Illegible, only two countermarks visible –
bust in round dip, and letter B in round dip
AE 7.66 g, x, 24,0 mm. MAEŁ-N-A 602.
Found in Amman, Jordan

Ruler? Mint ? Date?

61. Obv.: Legend illegible. Laureate head of emperor right
Rev.: Legend illegible. Animal left
AE, 10.46 g, xi, 21.8 x 22.8 mm. MAEŁ-N-A 490.
Found in Caesarea, Israel

Eastern imitation of Byzantine coin

62. Obv.: Illegible
Rev.: m, cross above, € / X in field left, ∩ / A /N in field right, line border
AE, 3.08 g, ?, 23.5 x 19.5 mm. MAEŁ-N-A 894.
"Found in Palestine"

57

58

59

60

61

62

CURRENCY OF THE CRUSADERS

PRICIPALITY OF ANTIOCH

Bohemond III (1163-1201)

1. Obv.: + BOAMVNDVS. Helmeted bust in chain mail left, on helmet cross, in field right star
Rev.: + ANTIOCHIA. Cross, in field right above crescent
AR, denarius, 1.86 g, xii, ø 18.2 mm. SCHLUMBERGER Pl. III.6 [as Bohemond IV]; MALLOY et alia 60. MAEŁ-N-A 885. Found in Emmaus, Israel

PRINCIPALITY OF ACHAIA

Robert of Taranto (1346-1364)

Coin of Venetian type

2. Obv.: ·SMVENETI· BAGRANDONICO [DVX]. Two figurines facing, right person, head in nimbus, handing banner to person standing left, long the banner D/V/X
Rev.: Christ seating on throne, above IC̄ - XC̄
AR, gros, 1.98 g, vi, ø 20.9 mm. SCHLUMBERGER p. 320-321 and XII.35. MAEŁ-N-A 890. "Found in Palestine"

KINGDOM OF CYPRUS

Henry II (1285-1324)

Mint: *Nicosia*

3. Obv.: hENRI REI DEI. King seating on throne facing, sceptre in right hand, *globus cruciger* in left hand
Rev.: + IERUSALEM E D'ChIPR. Jerusalem cross
AR, gros, 4.11 g, xi, ø 25.4 mm. SCHLUMBERGER p. 92 and Pl. VI,21; MALLOY et alia 50. MAEŁ-N-A 887. Found in Yafo, Israel
4. Obv.: hENRI REI DEI. King seating on throne facing, sceptre in right hand, *globus cruciger* in left hand
Rev.: + IERUSALEM E D'ChIPR. Jerusalem cross
AR, gros, 12.13 g, ix, 21.3 mm. SCHLUMBERGER p. 92 and Pl. VI,21; MALLOY et alia 56. MAEŁ-N-A 889. Found in Yafo, Israel

1

2

3

4

5. Obv.: hENRI REI DEI. King seating on throne facing, sceptre in right hand, *globus cruciger* in left hand
Rev.: + IERUSALEM E D'ChIPR. Jerusalem cross
AR, gros, 2.14 g, x, ø 19.6 mm. SCHLUMBERGER p. 92 and Pl. VI,21; MALLOY et alia 58. MAEŁ-N-A 888 . Found in Yafo, Israel
6. Obv.: hENRI REI DEI. King seating on throne facing, sceptre in right hand, *globus cruciger* in left hand
Rev.: + IERUSALEM E D'ChIPR. Jerusalem cross
AR, gros, 2.09 g, x, 21,0 x 22.0 mm. SCHLUMBERGER p. 92 and Pl. VI,21; MALLOY et alia 58. MAEŁ-N-A 1167. "Found in Palestine"

FRANCE

COUNTRY OF CHARTRES?

Feudal emission
10th-13th century

7. Obv.: []SITCI[]. Cross
Rev.: Stylized drawing of head, based on inverted L letter, three? points in field
AR, denarius, 1.40 g, xii, 21.7 x 21.4 mm. POEY D'AVANT, I, 1731?
MAEŁ-N-A 883. Found in Emmaus, Israel

BISHOPRIC OF VERDUN

Bishop Thierry called the Great (1047-1089)

8. Obv.: TEO / DERIC / [EPS], dotted border
Rev.: M
A
V I R G O
I
[A]
dotted border
AR, denarius, 1.12 g, xii, ø 13.3 mm. MAEŁ-N- A 786.
"Found in Palestine"

5

6

7

8

DUCHY OF BURGUNDY

Hughes III (1162-1192) and Hughes IV (1218-1272)

Mint: *Dijon*

9. Obv.: + VGO BVRGVNDE. Double anile (joined curves).
Point, in left point, in right star
Rev.: + DIVONENSSIS. Cross, two point between arms of cross.
AR, dennarius, 0.32 g, l, ø 17.0 mm. MAEŁ-N- A 884.
Found in Emmaus, Israel

Philip III the Bold (1270-1285)

10. Obv.: PHILIPVS REX in inner legend,
BEDIC TV:SIT:HOME:DHI:NRI:DEI:ILVXPI. Cross
Rev.: TVRONVS CIVIS around castle, outer circle formed by 12 lilies
AR, gros tournois, 3.98 g, vi, ø 25,9 mm. MAEŁ-N-A 886.
Found in Yafo, Israel

9

10

Świat
islam

World
of Islam

DOROTA MALARCZYK

ARAB-BYZANTINE COINS

A. Emperor Standing; Byzantine prototype (Greek)

Arab imitation

Mint.: *Dimašq* (*Damascus*)

c. AD 650

1. Obv.: Emperor standing, facing, with his right hand he is leaning on a long cruciform sceptre, his left hand holds a glob surmounted by cross; legend on right above obliterated

Rev.: in field M; in exergue mint name in Kufic script: / دمشق

Dimašq (*Damascus*); legends on the sides obliterated

Note: non-standard combination of obverse and reverse

AE, 4.94 g, ix, ø 17.4 mm. WALKER, p. 7, no. 20, pl. III 20; GOODWIN, GYSELEN, p. 39, fig. 17 b (obverse), 17a (reverse); p. 51, 20.

MAEŁ-N-A 898. "Found in Palestine"

B. Standing Figure of Caliph; Byzantine prototype (Greek)

'Abd al-Malik ibn Marwān

Mint: *Hims*

c. AH 50-80 (AD 670-700)

2. Obv.: standing figure of Caliph, with left hand grasping sheathed sword; marginal legend partly obliterated: ... [المؤمنين] |

[al-mu']minīna (... of the Faithful)

Rev.: in field 'Cross on Steps', right downwards mint name حمص (Hims),

left eight-pointed star, marginal legend (kalimah / creed formula)

partly obliterated: لا اله الا الله [وحده محمد] رسول الله | Lā ilāha illā Allāhu

[waḥdahu Muḥammad] rasūl Allāh (there is no god but God alone. Muḥammad is the messenger of God)

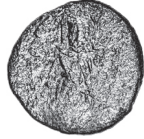
AE, fals, 2.97 g, i, 18.2 x 17.7 mm. WALKER, p. 29, 96; pl. VII: 96

('Ammān mint); GOODWIN, GYSELEN, p. 26, fig. 12 c.

MAEŁ-N-A 897. "Found in Palestine"

1

2

UMAYYADS

A. Coins with religious formulae only (with or without symbols)

1st half of the 8th century

3. Obv.: in field kalimah: ... / وحده | ... الا الله /
illā Allāhu / waḥdahu (... / but God / alone)
Rev.: in field kalimah: محمد / رسول / الله | Muḥammad / rasūl /
Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God)
AE, fals, 2.43 g, xii, 13.3 x 13.0 mm. WALKER, p. 209, no. 633, p. 210,
nos. 638-643 (var.); pl. XXIII 633, 638, 640, 643; NICOL, 1321-1324,
1328-1336. MAEŁ-N-A 944. "Found in Palestine"

1st half of the 8th century

4. Obv.: in field kalimah: / ... | يك له / حد[ه] لا شر / لا ا*الله [و]
[i]llā A*llāhu [wa] / ḥdahu, lā šar / īka lahu (... /
but God alone / He has no associate)
Rev.: in field is a quotation from šūrah 112:1-2:
الله الصمد / الله احد
lam yalid wa lam / yulad || Allāh aḥad / Allāh aṣ-ṣamd /
lam yalid wa lam / yulad (God is one / God is the eternal /
He begets not, nor / is he begotten)
Note: obverse and reverse marginal legends partly off flan
AE, fals, 5.15 g, iii, 17.1 x 16.2 mm. WALKER, p. 223, 725, pl. XXIV 725.
MAEŁ-N-A 953. "Found in Palestine"

1st half of the 8th century

5. Obv.: in field an image like an elephant (?) left; around,
kalimah partly obliterated: الله ... لا اله الا |
Lā ilāha illā Allāhu ... (There is no god but God ...)
Rev.: in field kalimah: محمد / رسول / الله | Muḥammad / rasūl /
Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God);
legend around illegible, cut off
AE, fals, 2.34 g, ix, ø 17.2 mm. MAEŁ-N-A 1015. "Found in Palestine"

1st half of the 8th century

6. Obv.: in field kalimah: ... / الا الله / ... | ... illā Allāhu / ... (... / ... but God / ...)
Rev.: in field pomegranate or poppy seed capsule; around, marginal
legend: الله [ر]سول الله | ... rasūl Allāh (...is the messenger of God)
Note: the marginal legend of the reverse, partially off flan, notched edge
AE, fals, 2.65 g, ø 16.2 mm. WALKER, p. 203, 595; pl. XXIII, 595; BERMAN,
p. 31, no. 70; ILISCH 1993, 547-552; NICOL, 1301. MAEŁ-N-A 1020.
"Found in Palestine"

3

4

5

6

1st half of the 8th century

7. Obv.: in field kalimah: [بسم الله] / لا اله الا [الله وحده] |
 Bi-smi Allāh / Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahu (In the name of God /
 There is no god / but God alone)
 Rev.: in field in centre of circle six-pointed star around, marginal legend:
 محمد رسول الله | Muḥammad rasūl Allāh (Muḥammad is
 the messenger of God)
 AE, fals, 3.99 g, ø 15.6 mm. WALKER, p. 221, 712; pl. XXIV 712.
 MAEġ-N-A 1095. "Found in Palestine"

1st half of the 8th century

8. Obv.: in field bird flying, left, below a sprig?; around, legend right,
 above and left: محمد – رسول – الله | Muḥammad – rasūl –
 Allāh (Muḥammad – is the messenger – of God)
 Rev.: in field within a double circle an inscription: وحده / الا الله / لا اله |
 Lā ilāha / illā Allāhu / waḥdahu (There is no god / but God / alone)
 AE, fals, 2.29 g, xii, 16.3 x 15.7 mm. WALKER, p. 202, 590-592, pl. XXIII 590,
 592; ILISCH 1993, 531-534. MAEġ-N-A 985. "Found in Palestine"

B. Coins with Mint-name

Mint: *Dimašq* (Damascus)

undated (c. mid-80s AH / around mid-700s)

9. Obv.: in field within a triple dotted circle kalimah: وحده / الا الله / لا اله |
 Lā ilāha / illā Allāhu / waḥdahu (There is no god / but God / alone)
 Rev.: in field kalimah: الله / رسول / محمد | Muḥammad / rasūl / Allāh
 (Muḥammad / is the messenger / of God); around, marginal legend:
 هذا [الله ضرب] بسم الله ضرب [ب] ... [د]مشق | Bi-smi Allāh ḍuri[ba] ḥadā [al]-fa[ls] ...
 [D]imašq (In the name of God. This fals was struck
 at Damascus); outer circle
 AE, fals, 3.22 g, ii, 22.0 x 21.0 mm. NICOL, 1182; ILISCH 2015, 121-139.
 MAEġ-N-A 945. "Found in Palestine"

7

8

9

undated (c. mid-80s AH / around mid-700s)

11. Obv.: in field within a triple dotted circle kalimah: | وحده / الا الله / لا اله |
 Lā ilāha / illā Allāhu / waḥdahu (There is no god / but God / alone)
 Rev.: in field kalimah: محمد / الله / رسول | Muḥammad / rasūl /
 Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God); around, marginal legend
 partly obliterated: [... الله ضرب] هذا ... بد [مشق] | ... Allāh ḍuri[ba]
 haḍā ... bi-Di[mašq] (...of God. This fals ... at Damascus)
 AE, fals, 4.05 g, iii, ø 19.5 mm. NICOL, 1182; ILISCH 2015, 121-139.
 MAEġ-N-A 957. "Found in Palestine"

Mint: *Ar-Ramla*

undated (early 90s AH / after 708)

12. Obv.: in field within a double circle with striations kalimah:
 وحده / الا الله / لا اله | Lā ilāha / illā Allāhu / waḥdahu
 (There is no god / but God / alone)
 Rev.: in field within a circle kalimah: محمد / الله / رسول | Muḥammad /
 rasūl / Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God),
 on right palm-branch; outside, marginal legend partly obliterated:
 [بسم الله ضرب هذا الفللس بالرملة] | Bi-smi Allāh ḍuriba haḍā al-fa[ls bi-r-Ramla]
 (In the name of God. This fals was struck at ar-Ramla)
Note: irregular coin's shape, deep incision on the edge
 AE, fals, 3.08 g, vi, 29.1 x 20.4 mm. WALKER, p. 255, no. 846, pl. XXVII, 846;
 ILISCH 1993, 47-54; NICOL, 1201-1203. MAEġ-N-A 948.
 "Found in Palestine"

undated (early 90s AH / after 708)

13. Obv.: in field within a double circle with striations kalimah:
 وحده / الا الله / لا اله | Lā ilāha / illā Allāhu / waḥdahu
 (There is no god / but God / alone)
 Rev.: in field within a circle kalimah: محمد / الله / رسول | Muḥammad / rasūl /
 Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God), on right palm-branch;
 outside, marginal legend partly obliterated: [بسم الله ضرب] هذا الفللس [بالرملة]
 Bi-smi Allāh [ḍuriba] haḍā al-fals [bi-r-Ramla] (In the name of God.
 This fals was struck [at ar-Ramla]); outer circle
Note: double-struck, the shift of the stamp,
 a notch on the edge, a pierced coin
 AE, fals, 2.63 g, iii, 29.7 x 29.6 mm. WALKER, p. 255, no. 846, pl. XXVII, 846;
 ILISCH 1993, 45,46, 48-54; NICOL, 1201-1203. MAEġ-N-A 949.
 "Found in Palestine"

11

12

13

undated (early 90s AH / after 708)

14. Obv.: in field within a double circle with striations kalimah:

لا اله الا الله / وحده | Lā ilāha / illā Allāhu / waḥdahū

(There is no god / but God / alone)

Rev.: in field within a circle kalimah: الله / رسول / محمد | Muḥammad / rasūl / Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God), on right palm-branch;

outside, marginal legend partly obliterated: ... هذا الف[لس] ... |

... hadā al-fa[ls] ... (... This fals ...); outer circle

Note: reverse struck slightly off centre, inscriptions illegible, obliterated; irregular flan, incision on edge

AE, fals, 3.41 g, ii, 22.7 x 20.6 mm. WALKER, p. 255, no. 846, pl. XXVII, 846; ILISCH 1993, 45,46, 48-54; NICOL, 1201-1203. MAEŁ-N-A 951.

"Found in Palestine"

undated (c. 120s AH / c. 730s)

15. Obv.: in field within a dotted circle palm-branch; outside, marginal legend, partly obliterated: ... الا الله ... / ... illā Allāhu ... (... but God ...)

Rev.: in field within dotted circle a crescent moon

with a point in it; outside, most of marginal legend obliterated:

... الفليس ... / ... al-fals (?) ...

Note: inscriptions illegible, obliterated

AE, fals, 1.83 g, ?, ø 13.5 mm. WALKER, p. 257, no. 855, pl. XXVIII, 855; ILISCH 1993, 64-77; NICOL, 1208-1217. MAEŁ-N-A 943.

"Found in Palestine"

C. Coins with date but without mint-name

year ? (1st half of the 8th century)

16. Obv.: in field kalimah: لا اله الا الله / وحده | لا شريك له [لا شريك له] /

Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahū / lā ša[rīka lahu]

(There is no god but / God alone /

He has no associate); marginal legend is off flan, clipped?

Rev.: in field is a quotation from šūrah 112:1-2:

الله الصمد / الله احد | Allāh aḥad / Allāh aṣ-ṣamd /

lam yalid wa lam (God is one / God is the eternal /

He begets not, nor is); marginal legend is off flan, clipped?

Note: coin struck slightly off centre, badly preserved

AE, fals, 3.79 g, v, 18.1 x 17.3 mm. WALKER, p. 289, no. Ties. 20; NICOL, 1283. MAEŁ-N-A 932. "Found in Palestine"

14

15

16

year ? (1st half of the 8th century)

17. Obv.: in field kalimah: لا إله إلا الله وحده / لا إله إلا | Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahū / lā ša[rīka] ... (There is no god but / God alone / He has no associate); marginal legend illegible? clipped?
Rev.: in field is a quotation from ṣūrah 112:1-2:
لم يلد و / الله الصمد / الله احد | Allāh aḥad / Allāh aṣ-ṣamd / lam yalid wa (God is one / God is the eternal / He begets not and);
marginal legend: ... هذا الفلاس سنة ... | ... haḍā al-fals sanat ...
(... This fals ...in the year...)
Note: marginal legends clipped, partly obliterated; incisions on the edge
AE, fals, 4.10 g, 23.2 x 20.2 mm. WALKER, p. 289, no. Ties. 20;
NICOL, 1283. MAEŁ-N-A 950. "Found in Palestine"

D. Coins with Mint-name and date

Mint: *Dimašq (Damascus)*

AH 126 (743/4)

18. Obv.: in field within a square inside a circle inscription:
سنة / بدمشق / ضرب | ḍariba / bi-Dimašq / sanat ([This fals]
was struck at Damascus in the year)
Rev.: in field within a square inside a circle the year:
وسمائة / عشرين / ست و | sitta wa / 'ašrīna / wa mi'at (one hundred twenty six)
AE, fals, 3.94 g, x, 18.3 x 17.3 mm. WALKER, p. 254, no. 841,
pl. XXVII 841; NICOL, 1195-1199; ILISCH 2015, 234, 235. MAEŁ-N-A 959.
"Found in Palestine"

UMAYYADS / FULŪS UNDETERMINED

1st half of the 8th century

19. Obv.: in field in a circle kalimah: لا إله إلا الله / وحده | Lā ilāha / illā Allāhu / waḥdahū (There is no god / but God / alone)
Rev.: in field in a circle kalimah: الله / رسول / محمد | Muḥammad / rasūl / Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God)
Note: a flan irregular, clipped with marginal legends?
AE, fals, 3.58 g, iii, 21.1 x 19.9 mm. MAEŁ-N-A 952.
"Found in Palestine"

17

18

19

1st half of the 8th century

20. Obv.: in field kalimah, retrograde: ... / الا الله / ... |
 ... / illā Allāhu / ... (... / but God / ...)
 Rev.: in field kalimah, partly preserved: ... / الله رسول [ل] |
 ... / rasū[l] / Allāh (... / is the messenger / of God)
 Note: legends of obverse and reverse partly cut off
 AE, fals, 1.85 g, xii, ø 12.7 mm. See WALKER, p. 257, no. 861.
 MAEŁ-N-A 958. "Found in Palestine"

'ABBĀSIDS

Ġa'far, as a prefect

Mint: *ar-Ramla?*

c. AH 232 (846/7)

21. Obv.: in field in a linear circle kalimah: ... / لا اله الا [الله و] حده / |
 Lā ilāha illā / Al[lāhu wa]ḥdah / ... (There is no god but / God alone / ...);
 marginal legend: cut off
 Rev.: in field in a linear circle kalimah: الله رسول [ل] / محمد / الله |
 Lillāh / Muḥammad / ras[ūl] / Al[lāh] (To God! / Muḥammad / is the
 messenger / of God); marginal legend: بسم الله ضرب [ب] ... [ما]ئتين |
 Bi-smi Allāh ḍariba ... [mi]'atayn (In the name of God ...
 was struck ... two hundred)
 Note: marginal legends obliterated, partly cut off; a stick in center of field
 AE, 2.19 g, ø 17.5 mm. NICOL, 1477-1478. MAEŁ-N-A 1010.
 "Found in Palestine"

Maḥfūz ibn Sulaymān (186–187 = 802-802/3) / Ṣāliḥ

Mint: *[al-Fuṣṭāṭ]*

AH [186–87] (802–803)

22. Obv.: in field in a dotted circle: صلح / على يدي / • بخ • |
 • baḥ • / 'alā yadī / Ṣāliḥ (• baḥ • / On the hands of / Ṣāliḥ);
 marginal legend: illegible, obliterated
 Rev.: in field in a dotted circle: * / محفوظ / الامير / * |
 al-amīr / Maḥfūz (The prince / Maḥfūz); marginal legend: بسم الله مما ا... |
 Bi-smi Allāh. Mimmā a... (In the name of God! Than [ordered] ...)
 Note: the legends partly obliterated, an incision on edge
 AE, fals, 2.69 g, vi, 18.1 x 16.8 mm. YOUNIS, pp. 22-23, nos. 199-201.
 MAEŁ-N-A 934. "Found in Palestine"

20

21

22

Ruler?

Mint: *Ḥalab (Aleppo)*

2nd half of the 8th century?

23. Obv.: in field kalimah: لا اله الا / الله وحده / لا شريك له |

Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahu / lā šarīka lahu

(There is no god but / God alone / He has no associate); crescent (?) above; marginal legend: fully illegible, obliterated, partly cut off

Rev.: in field kalimah: الله / رسول / محمد | Muḥammad / rasūl /

Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God); centre • ;

marginal legend:؟... ضرب هذا الفلّس بخزنة حلب /

ḡuriba haḡdā-l-fals bi-Ḥizānat Ḥalab ... ?

(This fals was struck at Ḥizna Ḥalab ...)

Note: marginal legends in large part obliterated, for most part cut off

AE, fals, 2.57 g, ii, 21.6 x 19.2 mm. NICOL, 1429. MAEŁ-N-A 931.

"Found in Palestine"

Ruler?

Mint *missing*

after AH 132 (after 750)

24. Obv.: in field kalimah: لا اله الا / الله وحده / لا شريك له |

Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahu / lā šarīka lahu

(There is no god but / God alone / He has no associate);

crescent (?) above; marginal legend: cut off

Rev.: in field kalimah: الله / رسول / محمد | Muḥammad / rasūl /

Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God); centre O;

marginal legend: cut off

Note: a flan irregular, clipped with marginal legends

AE, fals, 1.22 g, xi, 17.7 x 16.6 mm. MAEŁ-N-A 954.

"Found in Palestine"

23

24

Ruler ?

Mint *missing*

after AH 132 (after 750)

25. Obv.: in field in cable border within linear circle kalimah:
لا اله الا / الله وحده / لا شريك له | Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahū /
lā šarīka lahu (There is no god but / God alone / He has no associate)
Rev.: in field in a linear circle kalimah: الله / رسول / محمد |
Muḥammad / rasūl / Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God);
بخ | baḡ below; marginal legend: illegible, partly cut off
Note: coins with such obverse and reverse were minted
in Ghazna in AH 200 (832/3)
AE, fals, 3.15 g, vi, ø 18.3 mm. NICOL, 1523-1525.
MAEġ-N-A 955. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint *missing*

after AH 132 (after 750)

26. Obv.: in field kalimah: لا اله الا / الله وحده / لا [ش]ريك له |
Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahū / lā [š]rīka lahu (There is no god but /
God alone / He has no associate); an ornament crescent-shaped below;
marginal legend: cut off
Rev.: in field in a linear circle kalimah: الله / رسول / محمد |
Muḥammad / rasūl / Allāh (Muḥammad / is the messenger / of God);
marginal legend: illegible, partly cut off
AE, fals, 0.91 g, ?, ø 14.8 mm. MAEġ-N-A 956. "Found in Palestine"

25

26

SĀMĀNIDS

Nūḥ ibn Naṣr (331–343 = 942/3-954)

Mint and date *missing*

27. Obv.: in field in a dotted circle kalimah: لا اله الا / الله وحده / لا شريك له |
 Lā ilāha illā / Allāhu waḥdahu / lā šarīka lahu
 (There is no god but / God alone / He has no associate);
 احمد | Aḥmad above, ? below; marginal legend: illegible, obliterated
 Rev.: in field in a dotted circle kalimah: الله / محمد / رسول / الله |
 Li-llāh / Muḥammad / rasūl / Allāh (To God! / Muḥammad /
 is the messenger / of God); نوح | Nūḥ below;
 marginal legend: مما امر به الأمير ... اعزه الله |
 Mimma amara bihi al-amir ... a`zzahu Allāh (Which was ordered
 by the Prince ... May God bless him); a circle outside
Note: inscriptions partly illegible
 AE, fals, 1.52 g, vii, ø 20.8 mm. TIESENHAUSEN, p. 182
 (fals struck at Buḥārā); FEDOROV et al. 2008, 57.
 MAEŁ-N-A 1104. "Found in Palestine"

SELJUQS OF RŪM

Kay Khusraw I, 2nd reign (601-608 = 1204-1211)

no Mint and date

28. Obv.: in field within a dotted circle horseman with a sword over his right
 shoulder, galloping to right; eight-pointed star on either side of rider
 Rev.: in field an inscription, partly preserved: ... / ... / ... رويد / ... قلج ارسد |
 ... / ... / ... [Kay Ḥus]raw [i]b... / Qiliğ Ars[lan]
 AE, fals, 2.97 g, v, 20.1 x 18.2 mm. BROOME (ed. NOVÁK 2011), pp. 74-76,
 no. 97, pl. 6, 97 Dv(ii). MAEŁ-N-A 984. "Found in Palestine"

27

28

AYYŪBIDS

Şalāḥ ad-Dīn Yūsuf ibn Ayyūb (570-589 = 1174-1193)

Mint: *Ḥalab (Aleppo)*

AH 588 (1192/3)

29. Obv.: in centre of field: الملك الناصر | al-Malik an-Nāṣir, above and below arabesque ornaments; first line of central legend illegible, on both sides of lower ornament third line of central legend: right a mint-name: حلب | Ḥalab, left سنة | sanat (year); circle of dots between two linear circles partly preserved
Rev.: in centre of field: الامام الناصر | al-Imām an-Nāṣir, above and below arabesque ornaments, on both sides of ornaments year: [و] ثمانين | و خمسمائة | مائة / 588; circle of dots between two linear circles
Note: no marginal legends
AE, fals, 4.54 g, vi, 24.4 x 22.6 mm. BALOG 1980, p. 97, no. 160, pl. VIII 160. MAEŁ-N-A 1100. "Found in Palestine"

Az-Zāhir Ġiyaṭ al-Dīn Ġāzī ibn Şalāḥ ad-Dīn (582-613 = 1186-1216)

Mint: *Ḥalab (Aleppo)*

AH 610 (1213/4)

30. Obv.: within six-pointed star composed of a dotted line between two linear lines the central legend: الملك / الظاهر غازي / ابن يوسف بن / ايوب | al-Malik / az-Zāhir Ġāzī / ibn Yūsuf bn / Ayyūb; border segments: ضرب بحلب سنة عشرة وستمائة | ḍuriba bi-Ḥalab sanat 'ašara wa sittumī'at (Was struck at Ḥalab in the year 610)
Rev.: within six-pointed star composed of a dotted line between two linear lines the central legend: أبو بكر / الملك العادل / الناصر احمد / الامام | al-Imām / an-Nāṣir Aḥmad / al-malik al-'ādil / Abū Bakr; border segments: لا اله الا الله | لا اله الا الله | رسول محمد | الله / Lā ilāha | illā A | llāh | Muḥammad | rasūl | Allāh (There is no god / but / God / Muḥammad / is the messenger / of God)
AR, dirham, 2.79 g, iii, 21.9 x 20.7 mm. BALOG 1980, p. 205, no. 620. MAEŁ-N-A 891. "Found in Palestine"

29

30

Mint *missing*

AH 6[03-13] (1206-1216)

31. Obv.: within eight-pointed dotted star in a similar linear star central legend: الملك / الظاهر | al-Malik / aḏ-Zāhir; border segments:

... ست[مائة] ... sittu[mi'at] (... six hundred)

Rev.: within eight-pointed dotted star in a similar linear star central legend: الامام / الناصر | al-Imām / an-Nāṣir;

border segments: ... محمد | الله ... / ... Allāh | Muḥammad ... (... God | Muḥammad ...)

Note: inscriptions in border segments illegible, obliterated

AE, fals, 4.27 g, ii, 21.9 x 21.4 mm. BALOG 1980, pp. 215-216, nos. 670-679.

MAEġ-N-A 942. "Found in Palestine"

Mint: *Halab (Aleppo)*

AH [603-613] (1206-1216)

32. Obv.: within eight-pointed dotted star in a similar linear star central legend: الملك / الظاهر | al-Malik / aḏ-Zāhir; border segments:

... [سنة] ... / ضرب | بحلب | sa[nat] ... (Was struck | at Halab | in the year ...)

Rev.: within eight-pointed dotted star in

a similar linear star central legend: الامام / الناصر |

al-Imām / an-Nāṣir; border segments: لا | لا | الله ... /

Lā | ... | I A | llāh (There is no | ... | God)

Note: inscriptions in border segments partly obliterated, partly cut off

AE, fals, 4.00 g, ix, 22.3 x 20.6 mm. BALOG 1980, p. 215-216, no. 670-679.

MAEġ-N-A 946. "Found in Palestine"

Al-Kāmil Nāṣir ad-Dīn Abū al-Ma'ālī Muḥammad I ibn al-'Ādil I (615-635 = 1218-1237)

Mint (*Dimašq?*) and date *missing*

c. AH 631-633 (1233/4-1235/6)

33. Obv.: in field within a square composed of dotted and linear lines two-lines legend: الملك الكا / مل ناصر الدين | al-Malik al-Kā /

mil Nāṣir ad-Dīn; border segments: illegible, cut off

Rev.: in field within a square composed of dotted and linear lines

two-lines legend: [ب]كر بن ايوب / ابي [م]د بن

[Muḥa]mmad [i]bn Abī / [Ba]kr [i]bn Ayyūb border segments: cut off

AE, fals, 4.07 g, vii, 20.4 x 20.1 mm. BALOG 1980, p. 169, nos. 464, 465,

pl. XXII 465-Bal, 465-Mün. MAEġ-N-A 988. "Found in Palestine"

31

32

33

***Al-'Azīz Ġiyaṭ ad-Dīn Abū al-Muẓaffar Muḥammad ibn al-Ġāzī
(613-634 = 1216-1236)***

Mint *missing*

AH [623-34] (1226-1236)

34. Obv.: within an ornamental six-foil consisting of a dotted line between two linear lines central legend: الملك / العزيز | al-Malik / al-'Azīz

Rev.: within an ornamental six-foil consisting of a dotted line between two linear lines central legend: المستنصر / الامام |

al-Imām / al-Mustanṣir

Note: coins with name of Caliph al-Mustanṣir, without mint-name and date

AE, fals, 2.87 g, iii, 20.9 x 19.3 mm. BALOG 1980, p. 224, no. 722.

MAEġ-N-A 963. "Found in Palestine"

ZANGIDS OF MOSUL

'Izz ad-Dīn Mas'ūd II (607-615 = 1211-1218)

Mint: *al-Mawṣil*

AH 620 (1223/4)

35. Obv.: in field Roman style bust left; around, mint and date:

... ضرب بالموصل سنة عشرين وستمائة | ... ḍuriba bi-l-Mawṣil

sanat 'ašrīna wa sittumi'a (... was struck at Mosul in the six hundred and twentieth year); outer dotted circle

Rev.: in field:

محمد الدين أبو نصر / منين عدة الدنيا [و] / لدين الله امير المو / رسول الله الناصر / لا اله الا الله محمد [د]

Lā ilaha illā Allāh Muḥamma[d] / rasūl Allāh al-Nāṣir / li-dīn Allāh amīr

al-mu' / minīn 'udda al-dunyā [wa] / al-dīn Abū Naṣr Muḥammad

(There is no god but God. Muḥammad / is the messenger of God.

An-Nāṣir / li-dīn Allāh, the Commander of the / Faithful,

Disposition of the World and / of the Religion Abū Naṣr Muḥammad)

marginal legend (counter-clockwise): top: اتابك ... | Atābek ...; left: [...];

bottom: الملك الاشرف | al-Malik al-Ašraf; right: ناصر الدين | Nāṣir ad-dīn

AE, dirham, 13.57 g, ii, ø 28.8 mm. MITCHINER, 1126; GALIB 1311 (1893),

p. 99, no. 136, pl. V 136. MAEġ-N-A 995. "Found in Palestine"

34

35

ZANGIDS OF ALEPPO

Nūr ad-Dīn Maḥmūd ibn Zangī (541-569 = 1146-1174)

Mint and date *missing*

36. Obv.: in field within a dotted circle: الملك العادل | al-Malik al-ʿĀdil,
above and below ornaments; marginal legend: cut off
Rev.: in field within a dotted circle: محمود ابن زنگی | Maḥmūd ibn Zangī,
above and below ornaments; marginal legend: cut off
AE, fals, 4.62 g, ii, 24.0 x 23.1 mm. MITCHINER, 1133. MAEŁ-N-A 1017.
"Found in Palestine"

Mint and date *missing*

37. Obv.: in field within a dotted circle: الملك العادل | al-Malik al-ʿĀdil,
above and below arabesque ornaments; marginal legend: cut off
Rev.: in field within a dotted circle: محمود ابن زنگی | Maḥmūd ibn Zangī,
above and below arabesque ornaments; marginal legend: cut off
AE, fals, 5.11 g, o, 25.9 x 24.4 mm. MITCHINER, 1134. MAEŁ-N-A 1022.
"Found in Palestine"

Mint and date *missing*

38. Obv.: in field within a dotted circle: [الملك العادل] | al-Malik al-ʿĀdi[[]],
above and below arabesque ornaments; marginal legend: cut off
Rev.: in field within a dotted circle: [محمود ابن زنگی] |
[Ma]ḥmūd ibn [Zangī], above and below arabesque ornaments;
marginal legend: cut off
AE, fals, 5.20 g, o, 22.2 x 21.3 mm. MITCHINER, 1134. MAEŁ-N-A 1025.
"Found in Palestine"

Mint and date *missing*

39. Obv.: in field within a dotted circle: [الملك العادل] | al-Malik al-ʿĀdi[[]],
above and below ornaments; marginal legend: ... سنة ؟ | ... sanat (?) ...
Rev.: in field within a dotted circle: محمود ابن زنگی | Maḥmūd ibn Zangī,
above and below arabesque ornaments; marginal legend:
... العز الدائم ... | ... al-ʿizz al-dāʿim ... (... eternal glory ...)
Note: marginal legends obliterated
AE, fals, 5.15 g, o, 24 x 22 mm. GALIB 1311 (1893), 155, pl. VI 155.
MAEŁ-N-A 996. "Found in Palestine"

36

37

38

39

Ruler ?

Mint and date *missing*

[521-577] (1127-1181)

40. Obv.: in the within a dotted circle: الملك العادل / * الدين * |

al-Malik al-ʿĀdil / * al-dīn *; marginal legend: cut off

Rev.: in field within a dotted circle an illegible legend,
above and below ornaments; marginal legend:

... ضرب | ḍuriba ... (Was struck ...)

Note: inscriptions obliterated, illegible; marginal legends cut off

AE, fals, 5.81 g, x, 21.7 x 20.5 mm. MAEġ-N-A 1023.

“Found in Palestine”

MAMLŪKS

Baybars I (658-676 = 1260-1277)

Mint: [Dimašq? (Damascus)]

date *missing*

41. Obv.: in field within a concave-sided linear square a lion
passant to left; segments: inscriptions illegible, obliterated

Rev.: in field within linear square an inscription completely illegible,
obliterated; segments: inscriptions illegible, obliterated

Note: segment legends obliterated, coin slightly off flan

AE, fals, 1.75 g, ?, 16.0 x 15.5 mm. BALOG 1964, pp. 105-106, no. 100,

pl. IV 100. MAEġ-N-A 1014. “Found in Palestine”

no Mint and date

42. Obv.: in field a lion passant to left, above [الملك الظاهر] |

[al-Malik aẓ-Ẓāhir], below السلطان | as-Sultān;

border: within dotted circle a linear circle

Rev.: in field within a double linear and dotted circles three-line

inscription: ... / محمد رسو / ل الله | ... / Muḥammad rasū / l Allāh

(... / Muḥammad is the messenger / of God)

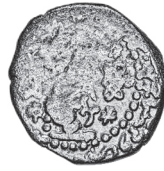
Note: edge of the coin cut off

AE, fals, 1.67 g, xii, ø 16.6 mm. BALOG 1964, p. 106, no. 102 (var. B),

pl. IV 101 (var. A). MAEġ-N-A 1011. „Found in Palestine”

40

41

42

Kitbuġā (691-696 = 1294-1296)

no Mint and date

43. Obv.: in field within a double linear and dotted circles three-line inscription: [السـ]لطا / [ا]لملك [ا] / ... | [as-Su]lṭā / [n a]-Malik [a] / ...
 Rev.: in field within linear circle a chalice
Note: the edge of coin cut off, irregular shape
 AE, fals, 1.31 g, ?, 14.6 x 11.5 mm. BALOG 1964, p. 128, no. 161, pl. VI 161a, 161b. MAEŁ-N-A 1107. "Found in Palestine"

Al-Nāšir Nāšir al-Dīn Muḥammad, 3rd reign (709-741 = 1310-1341)

Mint missing [*Halab*] (*Aleppo?*)

date missing (*AH 717 / 1317/8?*)

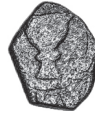
44. Obv.: in the field three-line inscription: الملك الناصر / السلطان / عز نصره
 as-Sulṭān / al-Malik an-Nā[šir] / 'Azza / našruhu
 (May his victory be glorious) border: within a double linear circle (?) a dotted circle
 Rev.: in field within linear hexalobe six-petaled rosette, with pellet in centre; marginal legend: cut off
Note: edge of coin cut off, irregular shape
 AE, fals, 1.39 g, ?, 15.8 x 15.1 mm. BALOG 1964, p. 162, no. 260, pl. X 260a, 260b. MAEŁ-N-A 983. "Found in Palestine"

no Mint (*Hamāh?*) and date (*c. AH 740 / 1340*)

45. Obv.: in field two-line inscription: الملك / الناصر al-Malik / [an-N]āšir;
 border: within two linear circles a dotted circle
 Rev.: the fesse type: field divided by horizontal band into three segments; central band is divided into eleven parts to right; above and below a floral arabesque
Note: coin clipped around edge
 AE, fals, 2.29 g, ix, 19.2 x 18.4 mm. BALOG 1964, p. 157, no. 245, pl. X 245a, 245b; KORN, 394-396. MAEŁ-N-A 1103.
 "Found in Palestine"

43

44

45

Al-Nāṣir Nāṣir al-Dīn Ḥasan, 1st reign (748-752 = 1347-1351)

Mint: *Dimašq (Damascus)*

date *missing*

46. Obv.: field divided into three segments by two horizontal lines:
 upper: محمد | [i]bn Muḥammad; central: الملك الناصر حسن |
 al-Malik an-Nāṣir Ḥasan; lower: سنة دمشق ضرب [ض-] | [ḍu]riba Dimašq sanat
 (Was struck at Damascus in the year);
 border: within dotted circle a linear circle
 Rev.: in field within two interwoven tetra lobes with dotted arches a date,
 illegible, obliterated; border: within dotted circle a linear circle
 AE, fals, 2.81 g, xii, ø 19.7 mm. BALOG 1964, p. 187, no. 327, pl. XIII 327.
 MAEŁ-N-A 1099. "Found in Palestine"

Mint: *Dimašq (Damascus)*

no date

47. Obv.: field divided into three segments by two horizontal lines:
 upper: محمد | [i]bn Muḥammad; central: ... الملك الناصر |
 al-Malik an-Nāṣir ...; lower: ... ضرب دمشق [مشق] | ḍuriba D[i]mašq ...
 (Was struck at Damascus ...); border: within dotted circle a linear circle
 Rev.: in field within two interwoven tetralobes with dotted arches a date,
 illegible, obliterated; border: within dotted circle a linear circle
 AE, fals, 2.89 g, xii, 19.4 x 18.3 mm. BALOG 1964, p. 187, no. 327,
 pl. XIII 327. MAEŁ-N-A 960. "Found in Palestine"

Al-Nāṣir Nāṣir al-Dīn Ḥasan, 2nd reign (755-762 = 1354-1361)

Mint: *Dimašq (Damascus)*

date AH 7[55-62] / 1354-1361)

48. Obv.: in field around pear-shaped shield an inscription,
 partly preserved: [الننا]صر ناصر [ر-] ... | ... [an-Nā]ṣir Nāṣ[ir],
 in centre of the shield: الدين | ad-dīn
 Rev.: in field around pear-shaped shield an inscription completely
 obliterated, in centre part of date (hundreds): وسبعمائة |
 wa sab`ami'at (seven hundred)
Note: coin clipped partly around edge
 AE, fals, 1.36 g, ?, 15.9 x 14.5 mm. BALOG 1964, p. 200, no. 373, pl. XIV 373.
 MAEŁ-N-A 1007. "Found in Palestine"

46

47

48

Al-Manšūr Šalāḥ al-Dīn Muḥammad (762-764 = 1361-1363)

no Mint and date

49. Obv.: in center of field wheel with five spokes,
around traces of legend (clockwise)
Rev.: within a linear circle an eagle with an ornament on chest,
standing, facing left; above crescent
Note: obverse slightly off flan; edge of coin clipped
AE, fals, 2.04 g, ?, 16.5 x 15.9 mm. BALOG 1964, p. 207, no. 395,
pl. XV 395a. MAEŁ-N-A 1101. "Found in Palestine"

Ša`bān II (764-778 = 1363-1377)

Mint: *Dimašq*

no date

50. Obv.: in the centre of field within spindle-shaped cartouche with
fleur-de-lis edges an inscription: حسن / بن | Ḥasan / [i]bn; above:
[الم-]لك ... | ... [al-Ma]lik (clockwise) and below: الاشرف شعبان |
al-Ašraf Ša`bān (clockwise)
Rev.: in field within a concave-sided octolobe with floweret on edges
and pellets between them a mint name: بد / مشق / ضرب |
Ḍuriba / [bi-Di] / mašq ([It] was struck at Damascus)
Note: reverse slightly off flan; edge of coin partly clipped
AE, fals, 3.03 g, ?, 17.3 x 16.4 mm. BALOG 1964, p. 221, nos. 458a, 458b,
pl. XVII 458a, 458b. MAEŁ-N-A 930. "Found in Palestine"

Mint: *Dimašq*

no date

51. Obv.: in centre of field within spindle-shaped cartouche
with fleur-de-lis edges an inscription: حسن / بن | Ḥasan / [i]bn;
above: السلطان الملك | as-Sultān al-Malik (clockwise)
and below: / الاشرف شعبان | al-Ašraf Ša`bā[n] (clockwise)
Rev.: in field within a concave-sided octolobe with floweret on edges
and pellets between them a mint name: بد / مشق / ضرب |
ḍuriba / bi-Di / mašq ([It] was struck at Damascus); a linear circle
Note: reverse slightly off flan; edge of coin partly clipped
AE, fals, 2.49 g, ?, 18.9 x 17.7 mm. BALOG 1964, p. 221, nos. 458a, 458b,
pl. XVII 458a, 458b. MAEŁ-N-A 1003. "Found in Palestine"

49

50

51

Mint: *Dimašq*

no date

52. Obv.: in centre of field spindle-shaped cartouche with fleur-de-lis edges; inscriptions in centre and above obliterated, below cartouche:

... الاشرف | al-Ašraf ... (clockwise)

Rev.: in field within a concave-sided octolobe with three-petal flower on edges and pellets between them a mint name: بد / مشق / ضرب |

ḍuriba / bi-Di / mašq ([It] was struck at Damascus); a linear circle

Note: inscriptions largely obliterated; edge of coin is partly clipped

AE, fals, 2.83 g, ?, 19.8 x 17.7 mm. BALOG 1964, p. 221, no. 458b,

pl. XVII 458b. MAEŁ-N-A 1005. "Found in Palestine"

Mint: *Ḥalab (Aleppo)*

no date

53. Obv.: in field within a four-petaled cartouche three-line inscription:

in middle: الملك الاشرف | al-Malik al-Aš[raf], above and below:

عزة / نصره | 'Azza / našruhu (May his victory be glorious)

Rev.: in field within an octolobe with pellets between them a mint name:

ب حلب / ضرب | Ḍuriba / bi-Ḥalab ([It] was struck at Ḥalab (Aleppo),

above an arabesque ornament; linear border

Note: coin partly clipped, irregular shape

AE, fals, 2.19 g, ii, 16.6 x 13.4 mm. BALOG 1964, p. 225, no. 469,

pl. XVII 469. MAEŁ-N-A 1106. "Found in Palestine"

Ḥāğğī II, 1st reign (783-784 = 1381-1382),

Mint: *Dimašq? (Damascus)*

date *missing*

54. Obv.: in centre of field within linear circle an inscription:

ح[ا]ج[ي] | Ḥāğğī; marginal legend: illegible, obliterated

Rev.: in centre of field within linear circle fleur-de-lis; marginal legend:

ضرب ... | Ḍuriba ... ([It] was struck ...)

Note: marginal legends illegible, obliterated;

coin slightly off flan, cut off (?)

AE, fals, 2.33 g, ?, 17.8 x 16.7 mm. BALOG 1964, p. 243, no. 524;

pl. XXI 524a. MAEŁ-N-A 1021. "Found in Palestine"

52

53

54

Barqūq, 1st reign (784-791 = 1382-1389)

Mint: *Dimašq (Damascus)*

date *missing*

55. Obv.: field divided into three segments by two horizontal lines:

| [ضرب] بدمشق / [المل]ك الظاهر / برقوق

Barqūq / [al-Mali]k al-Zāhir / [Ḍuriba] bi- Dimašq

([It was struck] at Damascus); outer linear circle

Rev.: in field within linear heksagram with a dot

in triangle an illegible, obliterated inscription

Note: coin's edge cut off

AE, fals, 2.66 g, ?, 19.8 x 18.6 mm. BALOG 1964, p. 258, no. 559;

pl. XXIII 559. MAEŁ-N-A 933. "Found in Palestine"

Ḥāġġī II, 2nd reign (791-792 = 1389-1390)

Mint: *Dimašq (Damascus)*

date *missing*

56. Obv.: field divided into three segments by two horizontal lines:

... / السلطان الملك / المنصور

Rev.: in field within linear heksagram with a dot in each triangle an

inscription: | بدمشق / ضرب | Ḍuriba / bi-Dimašq ([It] was struck at Damascus);

from legend in outer segments only one letter: | ا | a is legible

AE, fals, 2.75 g, ?, ø 18.1 mm. BALOG 1964, p. 246, no. 532;

pl. XXI 532 a-c. MAEŁ-N-A 1170. "Found in Palestine"

Barqūq, 1st reign (784-791 = 1382-1389)

Mint: *Dimašq (Damascus)*

date *missing*

57. Obv.: in field four-line inscription:... / سيف / [ال]سلطان / [ال]ملك الظاهر[ر] / ...

as-Sultān / [al-Ma]lik aḏ-Zāhi[r] / ... Sayf / ...

Rev.: in centre of field within a dotted circle an inscription:

| برقوق | Barqūq; marginal legend: obliterated

Note: inscriptions partly obliterated; coin clipped, irregular shape

AE, fals, 2.79 g, ?, 21.4 x 18.1 mm. BALOG 1964, p. 259, no. 562;

pl. XXIII 562. MAE-N-A 1001. "Found in Palestine"

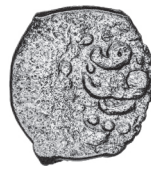
55

56

57

Barqūq, 2nd reign (792-801 = 1390-1399)

Mint and date *missing*

58. Obv.: in field: ... [ب-]رقو[ق] / [ال-]ظاهر[ر] ... / السلطان |
as-Sultān / ... [al-]Zāhir / [Ba]rqū[q] ...

Rev.: illegible

AE, fals, 3.46 g, ?, 21.2 x 18.4 mm. BALOG 1964, p. 267, no. 592;
pl. XXIV 592. MAEŁ-N-A 1004. "Found in Palestine"

Az-Zāhir Abū Sa'īd Ğaqmaq (842-857 = 1438-1453)

Mint: *Dimašq (Damascus)*

date *missing*

59. Obv.: in field within linear circle: جقمق | Ğaqmaq; marginal legend:
... الملك الظاهر ... | ... al-Malik az-Zāhir ...

Rev.: field divided into three segments by two horizontal lines:

[ض-]رب بدمشق / لا اله الا الله / ... | [Du]riba bi-Dimašq /

Lā ilaha illā Al[lāh] / ... (It was struck at Damascus /

There is no god but God / ...)

Note: coin partly clipped around

AE, fals, 1.64 g, ?, 14.4 x 13.8 mm. BALOG 1964, p. 322, nos. 741, 742,
p. 323, no. 745; pl. XXXII 741, 742, 745. MAEŁ-N-A 892.

"Found in Palestine"

Az-Zāhir Abū Sa'īd Temirbuġā (872-873 = 1467-1468)

Mint and date *missing*

60. Obv.: in field within linear circle wide chalice, on top, left
and right pellet; marginal legend: illegible

Rev.: in field within plain circle linear hexagram with dots in triangles
and v-shaped ornament in external segments,

in centre six-petaled rosette; three pellets out of circle

AE, fals, 5.54 g, ø 20.8 mm. BALOG 1964, p. 347, no. 805;

pl. XXXVI 805a, 805b. MAEŁ-N-A 997. "Found in Palestine"

58

59

60

MAMLŪKS – UNDETERMINED

Ruler?

Mint and date *missing*

61. Obv.: in field: ؟[السلطان] / ... | as-Sulṭā[n]? / ...

Rev.: illegible, traces of inscriptions

AE, fals, 2.45 g, ?, 16.9 x 11.6 mm. MAEŁ-N-A 1013. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint and date *missing*

62. Obv.: obliterated

Rev.: in field an eagle?

AE, fals, 2.55 g, ?, ø 14.5 mm. MAEŁ-N-A 1024. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint and date *missing*

63. Obv.: in field: ... الملك ... | al-Malik al-...;

above an ornament?, below a dot (pellet)

Rev.: in field a rosette?; marginal legend illegible

AE, fals, 2.72 g, ?, ø 17.4 mm. MAEŁ-N-A 1006. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint and date *missing*

64. Obv.: in field within linear square two-line inscription divided by horizontal line: • احمد(؟) • / الملك(؟); border: obliterated

Rev.: in field within linear circle hexagram with dots

in external segments; border: dotted(?) circle

AE, fals, 2.78 g, ?, 19.7 x 19.4 mm. MAEŁ-N-A 999. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint and date *missing*

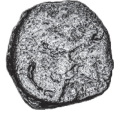
65. Obv.: in field within linear circle an inscription, illegible; border: dotted circle

Rev.: in field within linear circle hexagram; border: dotted circle.

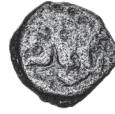
AE, fals, 1.83 g, ?, ø 15.8 mm. MAEŁ-N-A 1102. "Found in Palestine"

61

62

63

64

65

İLĤĀNIDS

Ulğaitū Sultān Muḥammad (703-716 = 1304-1317)

Mint: *Tiflis*

date AH [709-713] (1309/10-1313/4)

66. Obv.: in field within circle five-line inscription:

الله | Allāh / Lā ilaha illā Allāh / لا اله الا الله / محمد / رسول الله / علي ولي الله /
 Muḥammad / rasūl Allāh / 'Alī walī Allāh (God / There is no god but God /
 Muḥammad / is the messenger of God / 'Alī is the chosen one of God);
 to right: بسم | Bi-smi (In the name); to left: الكريم؟ | al-Karīm; at the bottom
 an ornament; marginal legend the names of the Prophet and the twelve
 Imams: اللهم صل على محمد ... وعلي ومحمد وجعفر وموسى وعلي
 Allāhuma ṣalla 'alā Muḥammad ...

wa 'Alī wa Muḥammad wa Ġa'far wa Mūsā wa 'Alī wa Muḥammad wa 'Alī
 wa al-Ḥasan wa Muḥammad (Oh God, bless Muhammad ... and 'Alī,
 and Muḥammad, and Ġa'far, and Mūsā, and 'Alī, and Muḥammad,
 and 'Alī, and al-Ḥasan, and Muḥammad; outer linear circle

Rev.: in field within a quatrefoil seven-line inscription:

ضرب في / أيام دولة المولى / السلطان الأعظم
 | مالك ر[قاب] / الأمم اولجايتو سلطان غياث / الدنيا والدين خدابنده محمد / خلد الله / ملكه
 Ḍuriba fī / ayyām dawla al-Mawlā / as-Sultān al-A'ẓam Mālik R[aqāb] /
 al-Imām Ulğaitū Sultān Ġiyāt / ad-dunyā wa ad-dīn Ḥudābandah
 Muḥammad / Ḥallada Allāhu mulkahu ([It] was struck in /
 the prosperity of our Lord / as-Sultān al-A'ẓam Mālik R[aqāb] /
 al-Imām Ulğaitū Sultān Ġiyāt / ad-dunyā wa ad-dīn Ḥudābandah
 Muḥammad / May God perpetuate his kingdom);

marginal legend in four segments between quatrefoil:

... / ضرب بتفليس / ... / ... | ... / ḍuriba bi-Tiflis (was struck at Tiflis) / ... / ...;
 within dotted circle a linear circle

Note: reverse slightly off flan; edge clipped, incisions

AR, double dirham, 4.27 g, vi, ø 24.3 mm. RAMADAN, p. 8, type B,
 cf. nos. 28-33 (Isfarā'in), 148 (Sabzawār). MAEŁ-N-A 1018.

"Found in Palestine"

66

AFŠARIDS

Nādir Šāh (1148-1160 = 1736-1747)

Mint: Qandahār

date AH [1148-1160]

67. Obv.: in field within a dotted circle two-line inscription : نادر \ السلطان |
al-Sultān \ Nādir; between them ornaments: three rosettes and pellets
Rev.: in field three-line inscription: ... / ملكه قندهار / خلد الله |
Ḥallada Allāhu / mulkahu Qandahār / [Ḍuri]ba (May God perpetuate /
his kingdom Qandahār / [It was struck ...]); between them ornaments:
rosettes and pellets
AR, six šāhi, 22.95 g, v, ø 25.8 mm. FARAHBAKHSĤ, p. 64, no. 230:4.
MAEŁ-N-A 1069. "Found in Palestine"

OTTOMAN EMPIRE

**Salīm II (974-982 = 1566-1574) | Muḥammad III (1003-1012 = 1594-1603) |
Aḥmad I (1012-1026 = 1603-1617)**

Mint: Mišr al-Maḥrūsa (al-Qāhira / Cairo)

date missing

68. Obv.: in field: ... [ضرب مصـ] [ر] [ا] [لمحر] [وسة] ... |
Ḍuriba Miš[r] [a]-Maḥr[ūsa] ... (It was struck at Mišr al-Maḥrūsa)
Rev.: in field a central part of an arabesque ornament
Note: coin around clipped
AE, fals, 6.25 g, ?, 16.5 x 15.8 mm. NEUMANN (ed. 1966), p. 95,
nos. 20978-20979, p. 96, nos. 20981-20983, pl. 54: 20978, pl. 55: 20979,
20981-20983; YOUNIS, 1107-1110, 1123, 1131-1134, 1137, 1142-1143.
MAEŁ-N-A 981. "Found in Palestine"

Mint: Mišr al-Maḥrūsa (al-Qāhira / Cairo)

date missing

69. Obv.: in field: ... [مـ] [صر] [المـ] [حروسة] ... |
... M[išr] al-Ma[ḥrūsa] ... (It was struck at Mišr al-Maḥrūsa)
Rev.: in field a central part of an arabesque ornament
AE, fals, 4.70 g, ?, 18.7 x 17.7 mm. NEUMANN (ed. 1966), p. 95,
nos. 20978-20979, p. 96, nos. 20981-20983, pl. 54: 20978, pl. 55: 20979,
20981-20983; YOUNIS, 1107-1110, 1123, 1131-1134, 1137, 1142-1143.
MAEŁ-N-A 982. "Found in Palestine"

67

68

69

Muṣṭafā III (1171-1187 = 1757-1774)

Mint: *Tūnis*

AH 1175 (1761/2)

70. Obv.: in field within a linear circle three-line inscription in Arabic script:

السلطان / مصطفى / خان | As-Sulṭān / Muṣṭafā / Ḥān;

a word Ḥān divided by a rosette border; dotted circle

Rev.: mint and date in four lines: تونس / في / ضرب / ١١٧٥ |

Ḍuriba fī Tūnis 1175 (Was struck at Tunis 1175)

Note: inscriptions partly obliterated, incision on edge

AE, 1 fals (burbe), 3.36 g, vii, 18.5 x 18.2 mm. KRAUSE, MISHLER 1991,

vol. 2, p. 2666, no. 52.2. MAEŁ-N-A 987. "Found in Palestine"

Maḥmūd II (1223-1255 = 1808-1839)

Mint: *Qusṭantīniya*,

AH 1250 (1834/1835), year 28

71. Obv.: in centre of field within a plant wreath *tughra* (monogram)

of Maḥmūd II, to right word: علي | 'Adlī (the Just),

above and below *tughra* two flowers

Rev.: in centre of field within a plant wreath, mint and dates: below mint
the year of Maḥmūd II's accession to throne, above regnal year:

١٢٢٣ / قسطنطينية / ضرب في / ٢٨ | 28 / Ḍuriba fī / Qusṭantīniya /

1223 (28 / Was struck in / Constantinople / 1223);

around an inscription five flowers

AV, ḡedīd maḥmūdiye, 0.43 g, vi, ø 15.02 mm. GALIB 1307 (1889/1890),

p. 375, no. 980; SCHAENDLINGER, p. 77, type V. MAEŁ-N-A 589.

"Found in Palestine"

'Abdu'l-Meḡīd (1255-1277 = 1839-1861)

Mint: *Qusṭantīniya*

AH 1265 (1848/1849), year 11

72. Obv.: within a reeded circle in centre of field *tughra* (monogram)

of 'Abdu'l-Meḡīd, below regnal year: ١١ سنة | 11 / sanat (11 / the year of)

Rev.: within a reeded circle, numeral ٥ | 5 centrally, a pious invocation,

mint and year of 'Abdu'l-Meḡīd's accession to throne around:

١٢٥٥* / عز نصره ضرب في قسطنطينية سنة * | 'Azza naṣruhu.

Ḍuriba fī Qusṭantīniya sanat * 1255 (May his victory be glorious.

Was struck in Constantinople 1255)

AE, 5 Pāra, 5.27 g, ?, ø 22.30 mm. SCHAENDLINGER, p. 168, no 150,

Tf. 15:150. MAEŁ-N-A 968. "Found in Palestine"

70

71

72

'Abdu'l-'Azīz (1277-1293 = 1861-876)

Mint: *Qusṭantīniya*

AH 1277 (1861), year 1

73. Obv.: within a reeded circle in centre of field *tughra* (monogram) of 'Abdu'l-'Azīz, below regnal year: ١ | سنة 1 / sanat (1 / the year of), below Turkish inscription in Arabic script: در سعادته مخصوص سكه نحاسيه در / Dersādete maḥşūş sikke-i nuḥāsiyedir (This copper coin belongs to blessed place [Istanbul])
Rev.: within a reeded circle, numeral ٥ | 5 centrally, a pious invocation, mint and year of 'Abdu'l-'Azīz's accession to throne around: ١٢٧٧ | سنة ١٢٧٧ / 'Azza naşruhu. Ḍuriba fī Qusṭantīniya sanat 1277 (May his victory be glorious. Was struck in Constantinople 1277)
AE, 5 Pāra, 2.57 g, ٥, ø 22.29 mm. <https://www.zeno.ru/showphoto.php?photo=198365>. MAEŁ-N-A 969. "Found in Palestine"

Ruler?

17th century?

74. Obv.: in field *tughra* (monogram)
Rev.: in field three-line inscription: في | ضرب |
... / Ḍuriba | fī | ... ([It] was struck / at / ...)
Note: legends illegible, obliterated, partly off flan;
heavily worn, incisions on edge
AE, manghir, 2.19 g, ?, 15.21 x 14.67 mm. MAEŁ-N-A 929.
"Found in Palestine"

THE OTTOMAN EMPIRE

transit token 20 Pāra

1913

75. Obv.: in a reeded circle, at top in linear circle five-pointed star, flowers on both sides, below Turkish inscription in Arabic script: شہر امانتی | Şehremaneti (Local government)
Rev.: in a reeded circle, at top in linear circle a denomination: ٢٠ | بارة / 20 Pāra, below Turkish inscription in Arabic script: كوبرى مروريه سي / Köprü müruriyesi ('Backpacker animals')
Note: a token to pay for passage with 'backpacker animals' across the Galata Bridge, also circulated as a 20 Pāra coin. Fee for passage was collected until May 31, 1930.
AE, 1.60 g, xii, ø 18.61 mm. <https://en.numista.com/catalogue/pieces11075.html>. MAEŁ-N-A 970. "Found in Palestine"

73

74

75

KHANS OF THE GOLDEN HORDE

Anonymous

Mint?

[1250-1350]

76. Obv.: inscriptions illegible

Rev.: traces of cartouche

AE, pul, 1.35 g, ?, ø 17.09 mm. MAEŁ-N-A 1130. "Found in Palestine"

Anonymous

Mint ?

2nd half of the 13th-14th century

77. Obv.: inscriptions illegible

Rev.: within dotted circle a linear circle, in field linear heksagram with a dot in each triangle

AE, pul, 2.56 g, ?, 17.53 x 17.25 mm. MAEŁ-N-A 1105. "Found in Palestine"

Anonymous

Mint?

2nd half of the 13th-14th century

78. Obv.: obliterated

Rev: a rosette, partly preserved

AE, pul, 7.38 g, ?, 19.57 x 18.46 mm. MAEŁ-N-A 1094. "Found in Palestine"

Anonymous

Mint?

2nd half of the 13th-14th century

79. Obv.: uncertain, tamgha?

Rev.: uncertain, tamgha?

AE, pul, 2.91 g, ?, 19.26 x 18.23 mm. MAEŁ-N-A 1098. "Found in Palestine"

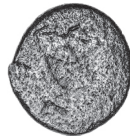
76

77

78

79

CRIMEAN KHANATE – THE GIRAY DYNASTY

Šāhīn Giray (1191-1197 = 1777-1783)

Mint: Bağçe Saray

AH 1191/ the regnal year: ?

80. Obv.: in field three-line inscription (from bottom to top):

شا / هنکرا / ی خان | Šā / hīn Gira / y Ḥān

Rev.: in field four-line inscriptions: سنة / باغچه سراى / فى / ضرب | ۱۱۹۱

Ḍabiru / fī / Bağçe Saray / sanat / 1191 (Struck / at / Bağçe Saray / the year of / 1191)

Note: inscriptions partly preserved, illegible

AE, bešlik, 1.62 g, ?, 16.41 x 16.22. RETOWSKI, p. 246ff, Tf. XVIII-XIX 10, 11, 18-23; MAYER, nos. 86-876. MAEŁ-N-A 1012. "Found in Palestine" (?)

81. Obv.: within a linear circle three-line inscription (from bottom):

شا / هينکرا / ی خان | Šā / hīn Gira / y Ḥān; outside: ornamental border

Rev.: in field four-line inscriptions: [ضرب] / فى / سراى باغچه / فى | ۱۱۹۱

Ḍabiru / fī / Bağçe Saray / 1191 (Struck / at / Bağçe Saray / 1191)

AE, bešlik, 1.55 g, v, 16.07 x 14.82 mm. RETOWSKI, p. 246ff, Tf. XVIII-XIX: 10, 11, 18-23; MAYER, nos. 864-876. MAEŁ-N-A 965. "Found in Palestine" (?)

82. Obv.: within a linear circle three-line inscription (from the bottom):

شا / هينکرا / ی [خ]ان | Šā / hīn Gira / y [Ḥ]ān

Rev.: in field four-line inscriptions: ... / سراى باغچه / فى / ضرب | ...

Ḍabiru / fī / Bağçe Saray / ... (Struck / at / Bağçe Saray / ...)

Note: legends partly obliterated; irregular flan, clipped, badly worn, corrosion

AE, bešlik, 1.61 g, ?, 18.10 x 15.08 mm. RETOWSKI, p. 246ff, Tf. XVIII-XIX: 10, 11, 18-23; MAYER, nos. 864-876. MAEŁ-N-A 967. "Found in Palestine" (?)

Ruler?

Mint and date *missing*

83. Obv.: illegible

Rev.: in field legible only: ... ضرب فى ... |

... ḍuriba fī ... (... struck at ...)

AE, bešlik, 0,96 g, ?, 14.17 x 13.41 mm. MAEŁ-N-A 964.

"Found in Palestine" (?)

80

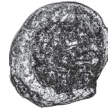
81

82

83

UNCERTAIN

Ruler?

Mint? Date? Denomination?

84. Obv.: illegible

Rev.: in field: سنة ٧٦ / ... / في / ... ? | ... / fī / ... / sanat 76 (?)

AE, 6.81 g, ix, 17.33 x 16.80 mm. MAEŁ-N-A 1093. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint? Date? Denomination?

85. Obv.: illegible

Rev.: illegible

AE, 0.62 g, ?, 14,17 x 13.41 mm. MAEŁ-N-A 966. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint? Date? Denomination?

86. Obv.: illegible

Rev.: field: ... ضرب في ... | ... ḍuriba fī ... (... struck at ...)

AE, 1.76 g, ?, 21.07 x 16.78 mm. MAEŁ-N-A 968. "Found in Palestine"

Ruler?

Mint? Date? Denomination?

87. Obv.: illegible

Rev.: in field: ... ضرب ... | ... ḍuriba (?) ... (... was struck...)

AE, 0.59 g, ?, ø 12.40 mm. MAEŁ-N-A 962. "Found in Palestine"

ALAWĪ ŠARĪF (MOROCCO)

Mawlā Sulaymān (1206-1238 = 1792-1822)

Mint: Ḥaḍrat Fās

AH 1211 (1796/1797)

88. Obv.: in field within hexagram three-line inscription: فاس / بحضرة / ضرب |

Ḍuriba / bi- Ḥaḍrat / Fās ([It] was struck at Ḥaḍrat Fās)

Rev.: in field date between three horizontal lines: عام / 1211 |

'Ām 1211 (Year 1211)

Note: legends obliterated; badly worn

AE, 1/2 fals, 2.31 g, xii, 21.0 x 19.9 mm. ALBUM, p. 91, no. 632.

MAEŁ-N-A 872N. "Found in Palestine"

84

85

86

87

88

Ruler?

Mint? Date? Denomination?

89. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 2.32 g, iii, 19.22 x 19.22 mm.
MAEŁ-N-A 1097. "Found in Palestine"
90. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 1.24 g, ?, 13.41 x 10.28 mm.
MAEŁ-N-A 1016. "Found in Palestine"
91. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 3.85 g, ?, 20.57 x 19.57 mm.
MAEŁ-N-A 1002. "Found in Palestine"
92. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 4.28 g, ?, 19.3 x 19.14 mm.
MAEŁ-N-A 1000. "Found in Palestine"
93. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 2.36 g, ?, 23.38 x 21.70 mm.
MAEŁ-N-A 947. "Found in Palestine"
94. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 3.17 g, ?, 20.64 x 19.76 mm.
MAEŁ-N-A 1008. "Found in Palestine"

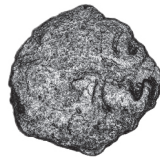
89

90

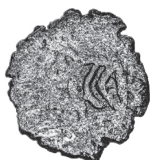
91

92

93

94

95. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 2.34 g, ?, 17.41 x 17.53 mm.
MAEŁ-N-A 1009. "Found in Palestine"
96. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, 4.32 g, ?, 22.05 x 20.35 mm.
MAEŁ-N-A 998. "Found in Palestine"
97. Obv.: illegible
Rev.: illegible
AE, fals, 2.09 g, ?, 17.08 x 15.79.
MAEŁ-N-A 1019. Found in Apollonia, Israel.

INDIAN PRINCELY STATES

THE GAEKWADS OF BARODA

Malhar Rao (1870-1875)

Mint: *Baroda*

98. Obv.: legend illegible
Rev.: legend illegible [*Ma Ga?*], sphere, scimitar below
AE, paisa, 7.76 g, 18.0 x 17.4 mm. Cf. KRAUSE,
MISHLER 1984, p. 576 no. 15. MAEŁ-N-A 1129.
"Found in Northern India?"

95

96

97

98

Królestwo Bosporańskie

Bosporan
Kingdom

MARIUSZ MIELCZAREK

BOSPORAN KINGDOM

AD 1st century

1. Obv.: Head of Perseus left, in field left harpoon
Rev.: Herma, in field left monogram BAE
AE, 4.98 g, ii, 21.5 x 17.9 m., ANOKHIN 286;
SNG Poland Warsaw 2, 43-46. MAEŁ-N-A 971

Mithradates III (39-45)

2. Obv.: Bust of Mithradates right
Rev.: Bow in bow case, skin on club, trident
AE, 5.24 g, ø 21,6 mm. MAEŁ-N-A 972

Sauromates I (93-123)

3. Obv.: Legend illegible. Diademed bust of Sauromates right
Rev.: Nike advancing left, wreath in hand,
palm branch, M in field left, H in field right
AE, sestertius, 8.14 g, xii, ø 26.0 mm. BURACHKOV, XXVIII 158;
FROLOVA I.4; ANOKHIN 421; SNG Poland Warsaw 2, 212-213.
MAEŁ-N-A 974

Thothorses (278-308)

AD 293/294

4. Obv.: BACIA[EωC] ΘO[ΘOPCOY]. Diademed bust of Thothorses right
Rev.: Laureate bust of Roman emperor right, monogram,
date ϘϘ – 590 of Bosporan era
AE, stater, 7.34 g, xii, ø 18,8 mm. ANOKHIN 738. MAEŁ-N-A 973

1

2

3

4

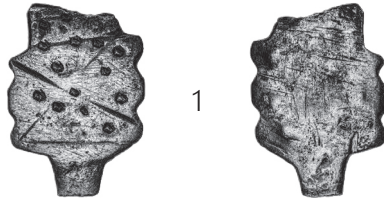

Obiekt
nieokreślony

Undefined
item

UNDEFINED ITEM

1. AE, 4.16 g, height 25.8 mm, width 18.6 mm, thickness 1 mm.
MAEŁ-N-A 1096. "Found in Palestine"

Literatura

References

- ALBUM Album, S., *Checklist of Islamic Coins*, 3rd ed., November 2011, Santa Rosa CA
- BALOG 1964 Balog, P., *The Coinage of the Mamluk Sultans of Egypt and Syria*, Numismatic Studies 12, The American Numismatic Society, New York
- BALOG 1980 Balog, P., *The Coinage of the Ayyūbids*, Royal Numismatic Society Special Publication Number 12, London
- BARKAY Barkay, R., *Coinage of the Nabateans*, QEDEM 58, Jerusalem 2019
- BELLINGER Bellinger, A.R., *Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks collection and in the Whittemore collection*, vol. I, Anastasius I to Maurice 491-602, Washington, D.C. 1992
- BERMAN Berman, A., *Islamic Coins. Exhibition Winter 1976*, L.A. Mayer Memorial Institute for Islamic Art, Jerusalem 1976
- BMC Alexandria Poole, R.S., *Catalogue of the Greek coins in the British Museum. Alexandria and the nomes*, London 1982
- BMC Arabia Hill, G.F., *Catalogue of the Greek coins in the British Museum. Arabia, Mesopotamia, Persia*, London 1922
- BMC Palestine Hill, G.F., *Catalogue of the Greek coins in the British Museum. Palestine*, London 1914
- BMC Seleucid Gardner, P., *Catalogue of the Greek coins in the British Museum. The Seleucid kings of Syria*, London 1878
- BMC Syria Wroth, W., *Catalogue of the Greek coins in the British Museum. Galatia, Cappadocia and Syria*, London 1899

- BURACHKOV Бурачков, П., *Общий каталог монет принадлежавших эллинским колониям, I*, Odessa 1884
- FARAHBAKHSH Farahbakhsh, H., *Iranian Hammered Coinage 1500-1879 AD/900-1296 AH, Savavis – Afghans – Afshars – Zands – Ghajars*, West Berlin, Germany 1975
- FEDOROV, KOČNEV, KURBANOV, VOEGELI Fedorov, M., Kočnev, B., Kurbanov, G., Voegeli, M., *Sylloge Numorum Arabicorum Tübingen. Buḥārā / Samarqand XVa Mittelasien / Central Asia I*, Ernst Wasmuth Verlag Tübingen – Berlin 2008
- FROLOVA Фролова, Н.А., *Начальные эмисии меди Савромайя I (92-123)*, Краткие Сообщения Института Археологии / Kratkie Soobshcheniya Instituta Arkheologii (Moskva), 156, 1978, 22-26
- GALIB 1307 (1889/1890) Galib, I., *Taqwīm-i meskūkāt-i-'osmaniye*, Qusṭantīniyya, 1307 (1889/1890)
- GALIB 1311 (1893) Galib, I., *Meskūkāt turkmāniyya qatalūgī*, Qusṭantīniyya 1311 (1893)
- GOODWIN and GYSELEN Goodwin, T. Gyselen, R., *Arab Byzantine Coins from the Irbid Hoard Including a New Introduction to the Series and a Study of the Pseudo-Damascus Mint*, Royal Numismatic Society, Special Publications No. 53, London 2015
- GRIERSON I *Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks collection and in the Whittemore collection*, vol. II, Phocas to Theodosius 602-717, part I, Phocas and Heraclius (602-641), Washington, D.C. 1993
- GRIERSON II *Catalogue of the Byzantine coins in the Dumbarton Oaks collection and in the Whittemore collection*, vol. III, Leo III to Nicephorus III 717-1081, part 2 Basil I to Nicephorus III (867-1081), Washington, D.C. 1993

- HENDIN Hendin, D., *Guide to Biblical coins*, New York 1996
- HOUGHTON Houghton, A., *Coins of the Seleucid empire from the collection of Arthur Houghton*, New York 1983, American Numismatic Society
- HOUGHTON, LORBER Houghton, A., Lorber, C., with Metrological Tables by B. Kritt, *Seleucid Coins. A compressive catalogue*, Part I, *Seleucus I through Antiochus III*, vols. I-II, New York and Lancaster/London 2002, American Numismatic Society, Classical Numismatic Group, INC.
- HOUGHTON, LORBER, HOOVER Houghton, A., Lorber, C., Hoover, O., *Seleucid Coins. A compressive catalogue*, Part II. *Seleucus IV through Antiochus XIII*, vols. I-II, New York and Lancaster/London 2008, American Numismatic Society, Classical Numismatic Group, INC.
- ILISCH 1993 Ilisch, L., *Sylloge Numorum Arabicorum Tübingen. Palästina IV a Bilād aš-Šām I*, Ernst Wasmuth Verlag Tübingen – Berlin 1993
- ILISCH 2015 Ilisch, L., *Sylloge Numorum Arabicorum Tübingen. Die Münzstätte Damaskus von den Umayyaden bis zu den Mongolen ca. 660-1260 AD, IVb1 Bilād aš-Šām II*, Ernst Wasmuth Verlag Tübingen – Berlin
- KADMAN Kadman, L., *The coins of Akko Ptolemais*, Jerualem 1961
- KAPOSSY Kapossy, B., *Alexandrinische Münzen im Bernischen Historischen Museum*, Schweizerische Numismatische Rundschau, XLV, 1966, 55-115
- KINDLER Kindler, A., *Coins of the Land of Israel*, Jerusalem 1974
- KORN Korn, L., *Sylloge Numorum Arabicorum Tübingen. Hamāh IV c Bilād aš-Šām III*, Ernst Wasmuth Verlag Tübingen – Berlin 1998

- KOVALENKO Коваленко, С.А./Kovalenko, S.A., *Византийские монеты в собрании ГМИИ им. А.С. Пушкина / Byzantine coins in the Pushkin State Muzeum of Fine Arts*, Москва 2015
- KRAUSE, MISHLER Krause, C.L., Mishler, C., *Standard catalog of World coins 1801-1900*, Iola [1984], Krause Publications
- LORBER Lorber, C.C., *Coins of the Ptolemaic Empire*, part I, vols. 1 and 2. New York, American Numismatic Society
- MALLOY et al. Malloy, A.G., Fraley Preston I., Seltman A/J., *Coins of the Crusader states 1098-1291*, New York 1994, Attic Books Ltd.
- MAYER Mayer, T., *Sylloge der Münzen des Kaukasus und Osteuropas im Orientalischen Münzkabinett Jena mit Beiträgen von S. Heidemann und G. Rispling*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden 2005
- MESHORER et al. Meshorer, Y. with Bijovsky, G., Fischer-Bossert, W., *Coins of the Holy Land. The Abraham and Marian Sofaer collection at the American Numismatic Society and the Israel Museum*, I-II, New York 2013, American Numismatic Society
- MILNE Milne, J.G., *Catalogue of Alexandrian coins. University of Oxford, Ashmolean Museum*, Oxford 1933, reed. London 1971, supplement by C.M. Kraay
- MITCHINER Mitchiner, M., *The World of Islam. Oriental Coins and Their Values*, London 1977
- MORRISSON 1970 Morriison, C., *Catalogue des monnaies byzantines de la Bibliothèque Nationale*, I-II, Paris 1970
- NICOL Nicol, N.D., *Sylloge of Islamic Coins in the Ashmolean*, vol. 2: *Early Post-Reform Coinage*, Oxford 2009

- REIFENBERG Reifenberg, A., *Ancient Jewish Coins*, Jerusalem 1947
- RIC *Roman Imperial Coinage*, I-X, Bruun, P.M., Carson, A.G., Kent, J.P.C, Mattingly, H., Sutherland, H.V, Sydenham, E.A., London 1923-1994
- RPC *Roman Provincial Coinage*, I. From the death of Caesar to the death of Vitellius (44 BC-AD 69), Burnett, A., Amandry, M., Ripollès, P.P., London – Paris 1992; II. From Vespasian to Domitian (AD 69-96), Burnett, A., Amandry, M., Carradice, I., London – Paris 1999; III. Nerva, Trajan, and Hadrian (AD 96-138), [London – Paris] 2015
- POEY D'AVANT Poey d'Avant, F., *Monnaies féodales de France*, I, Paris 1858-1862
- RAMADAN Ramadan, A.M.M., *Sylloge Numorum Arabicorum Tübingen. Naysābūr, Sabzawār und die Münzstätten in Ġuwayn, XIV a Ḥurāsān I*, Ernst Wasmuth Verlag Tübingen – Berlin 2012
- RETOWSKI Retowski, O., *Die Münzen der Girei*, Moskau 1905
- RRC Crawford, M.H., *Roman Republican Coinage*, I-II, Cambridge 1974, Cambridge University Press
- SABATIER Sabatier, J., *Description générale des monnaies byzantines*, reed. Graz 1955
- SCHLUMBERGER Schlumberger, G., *Numismatique de l'Orient Latin*, Paris 1878, reed. Graz 1954
- SCHAENDLINGER Schaendlinger, A.C., *Osmanische Numismatik*, Braunschweig 1973
- SELLWOOD Sellwood, D.G., *An Introduction to the Coinage of Parthia*, London 1971
- SNG ANS [Meshorer, Y.], *Sylloge Nummorum Graecorum, The collection of the American Numismatic Society, Part 6, Palestine-South-Arabia*, New York 1971

- SNG Cop. Attica *Sylloge Nummorum Graecorum, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Attica-Aegina*, reed. Sunrise Publicatins, INC, West Milford 1982
- SNG Cop. Syria Seleucid *Sylloge Nummorum Graecorum, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Syria, Seleucid kings*, reed. Sunrise Publications, INC, West Milford 1982
- SNG Cop. Phoenicia *Sylloge Nummorum Graecorum, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Phoenicia*, reed. Sunrise Publicatins, INC, West Milford 1982
- SNG Cop. Ptolemies Kromann, A., Mørkholm, O., *Sylloge Nummorum Graecorum, The Royal Collection of Coins and Medals, Danish National Museum, Egypt: the Ptolemies*, Munksgaard-Copenhagen 1977
- SNG Poland Łódź 4 Mielczarek, M., *Sylloge Nummorum Graecorum, Poland, vol. I, The Archaeological and Ethnographical Museum in Łódź, Part 4*, Kraków 1998
- SNG Poland Warsaw 2 Walczak, E., *Sylloge Nummorum Graecorum, Poland, vol. II. The National Museum in Warsaw, part 2, The Northern Black Sea Coast. Bosporan Rulers*, Kraków-Warszawa 2017
- SPIJKERMAN Spijkerman, A, *The coins of the Decapolis and Provincia Arabia*, Jerusalem 1978
- TIESENHAUSEN Tiesenhausen, V.G., *O samanidskikh monetakh. Zapiski Imperatorskago Arkheologičeskago Obščestva*, t. 6, Sanktpeterburg 1853
- YOUNIS Yunis, M., *Sylloge Numorum Arabicorum Tübingen III Egypt*, Ernst Wasmuth Verlag Tübingen – Berlin 2017

- WALKER Walker, J., *Catalogue of the Arab-Byzantine and Post-Reform Umayyad Coins*, London 1956
- WSM Newell, E.T., *The Coinage of the Western Seleucid Mints from Seleucus I to Antiochus III*, reed. with a summary of recent scholarship by O. Mørkholm, New York 1977
- ZENO RU. Oriental coins; <https://www.zeno.ru/>

Streszczenia

Abstracts

Dla polskich muzeów ...

Unikatowa kolekcja monet przez Antoniego Kleina zebrana na Bliskim Wschodzie w czasie II wojny światowej w zbiorach Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi

W efekcie III rozbioru Rzeczypospolitej Polska utraciła niepodległość na ponad 100 lat. Klęska polityczna, rozdzielenie Polski pomiędzy zaborców, nie oznaczała jednak upadku świadomości narodowej. Znalazło to swoje odbicie w dbałości o polską kulturę, polską tradycję. W wieku XIX powszechne stało się przekazywanie do instytucji gromadzących dobra narodowe, przede wszystkim tych działających na obszarze Rzeczypospolitej (ale nie tylko, w pierwszym przypadku w sposób szczególny świadczy Biblioteka Ossolińskich we Lwowie, w drugim Muzeum Narodowe Polskie w 1870 r. założone w Raperswilu w Szwajcarii). To wówczas do placówek w Warszawie dotarły zabytki, które podarował Józef Czaki (1857-1936), lekarz mieszkający w Odessie. Do warszawskiego Muzeum Przemysłu i Rolnictwa przekazał on zabytki z kolekcji stworzonej przez niego w Odessie. Karol Stahel (1816-1890) przekazał do zbiorów Uniwersytetu Jagiellońskiego kolekcję waz antycznych i monet. Tam trafiły również figurki terakotowe zebrane w Kerczu przez Edwarda Rulikowskiego (1825-1900). Lista podobnych wymienionych wyżej ofiarodawców jest długa.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w muzeach polskich znalazły się numizmatyczne zbiory Stanisława Mineyko (1890-1924) – zabytki antyczne z terenu Grecji, Ignacego Terleckiego (1860-1916) – północne wybrzeża Morza Czarnego, Władysława Semerau-Siemianowskiego (1849-1938) – monety z ośrodków antycznych Grecji i Turcji.

Zbieranie i przekazywanie rozmaitych „starożytności”, w dużej części kolekcji numizmatycznych, w drugiej połowie XIX stulecia stało się swoistego rodzaju „patriotycznym obowiązkiem”. Działania takie kontynuowano – wystarczy wskazać wybrane kolekcje wyliczone wyżej – w niepodległej Rzeczypospolitej.

W sposób szczególny „dbałość” o zasoby polskich muzeów dała o sobie znać w czasie II wojny światowej. Żołnierze polscy rozrzućeni po niemal całym świecie nie zapomnieli o niej. Tam, gdzie było to możliwe zbierano zabytki (przynajmniej takie było przekonanie), które gromadzono po to, aby przekazać je do muzeów w Polsce. Potwierdzają to rozmaite świadectwa, jak chociażby powołanie w strukturach Samodzielnej Brygady Strzelców Karpackich Muzeum Polowego nr 2, gromadzącego rozmaite świadectwa przeszłości – stało się tak dzięki aktywności Jarosława Sagana, żołnierza Brygady (1903-1979). Obecność żołnierzy polskich w Syrii, Egipcie i Palestynie stworzyła możliwość takich działań.

Szczególnym przykładem postawy polskich żołnierzy jest kilka monet, będących częścią skarbu monet bizantyńskich i sasanidzkich znalezionego podczas budowy obozu wojskowego w Kisarabadzie (Irak). Nie wiadomo, co stało

z większością zabytków – kilka monet zatrzymanych przez polskiego żołnierza trafiło po wojnie do Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

Przybycie do Palestyny żołnierzy polskich dowodzonych przez gen. Władysława Andersa to kolejny przykład „patriotycznej powinności”.

Bardzo poważne zbiory zabytków zebrane i zakupione przez żołnierzy II Korpusu Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie zgromadzone zostały w pomieszczeniach III Stacji Drogi Krzyżowej w Jerozolimie, które w dobie II wojny światowej stało się polskim sanktuarium. Nad zbiorami, przede wszystkim monet, opiekę sprawował ksiądz Stefan Jabłonowski-Pietruszka. Obejmowały one monety – ich stan zachowania dowodzi, że w zdecydowanej większości są to egzemplarze znalezione na powierzchni – oraz lampki oliwne, niewielkie naczynia, groty strzał, ozdoby.

Z żołnierzami II Korpusu dotarł do Palestyny Antoni Klein (1901-1968), archeolog-amator o ogromnej wiedzy i doświadczeniu. Ze względu na kłopoty z poruszaniem się (złamana noga) nie został przyjęty do wojska. Korzystając z możliwości przemieszczania się dotarł do wielu miejsc. Gromadząc zabytki – między innymi lampki oliwne, zapisywał on miejsce i okoliczności znalezienia. Podnosi to wartość naukową kolekcji. W zbiorze numizmatycznym są zarówno zabytki pojedyncze, jak i zespoły monet. Dane o znaleziskach, razem z monetami, w końcu lat 1940-tych przekazane zostały do obecnego Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi. Jest to jedna z najciekawszych wojennych kolekcji monet.

W zbiorze Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi jest ponad 400 monet z kolekcji A. Kleina. Są to monety antyczne – greckie, rzymskie, hebrajskie i nabatejskie. Są monety bizantyńskie i monety Krzyżowców. Bardzo bogaty jest zestaw monet świata arabskiego. W zdecydowanej większości monety ze zbioru A. Kleina nie zostały opublikowane. Prezentowana książka jest pierwszym pełnym opracowaniem zbioru .

Towarzysząca książce wystawa jest pierwszą pełną ekspozycją zbioru A. Kleina, wzbogaconą zdjęciami przekazanymi w Jerozolimie do dyspozycji między innymi Autora książki. Po raz pierwszy udostępniono również materiały archiwalne z Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

Słowa kluczowe: znaleziska monet, monety antyczne, monety średniowieczne, Bliski Wschód, II wojna światowa.

Pour les musées polonais ...

Une collection unique de monnaies collectée par Antoni Klein au Moyen-Orient pendant la Seconde Guerre mondiale dans la collection du Musée archéologique et ethnographique de Łódź

Suite au troisième partage, la Pologne a perdu son indépendance pour bien 100 ans. La défaite politique, la division de la Pologne entre les envahisseurs [l'empire de Russie, le royaume de Prusse et l'empire d'Autriche] ne signifiaient point le déclin de l'identité nationale. Cela se reflétait en souci pour la culture et tradition polonaise. En XIX-ème siècle il était très courant de faire des dons aux institutions collectant des biens nationaux, surtout celles qui opéraient sur le territoire de la République de Pologne (mais pas seulement, ce qui est particulièrement démontré à la fois par la bibliothèque de Ossoliński de Lviv et le Musée National Polonais en 1870, fondé à Rapperswil en Suisse). C'est à cette époque-là, que les monuments offerts par Józef Czaki (1857-1936), médecin habitant à Odessa, sont venus aux institutions de Varsovie. Il a transmis sa collection, créée à Odessa, au musée de l'industrie et agriculture de Varsovie. Karol Stahel (1816-1890) a transmis sa collection de vases antiques et de pièces de monnaie aux collections de l'Université Jagellonne. Cette collection a été enrichie aussi en figurines en terre cuite recueillies à Kertch par Edward Rulikowski (1825-1900). La liste de bienfaiteurs est longue. Dans la collection du Musée archéologique et ethnographique de Łódź il y a beaucoup de pièces de monnaie.

Après avoir reconquis l'indépendance, les musées polonais ont gagné des collections numismatiques de Stanisław Mineyko (1890-1924) – des monuments antiques de Grèce de Ignacy Terlecki (1860-1916) – des monuments de rives nord de la mer Noire de Władysław Semerał-Siemianowski (1849-1938) – des pièces de monnaie provenant de la Grèce antique et de la Turquie.

Collecter et transmettre de diverses «antiquités», en grande partie il s'agissait des collections numismatiques de la seconde moitié du XIXe siècle, est devenu une sorte de «devoir patriotique». L'action fut continuée – il suffit d'indiquer les collections susmentionnées – en Pologne indépendante.

«Le souci» pour les collections des musées polonais était bien remarquable pendant la Seconde Guerre mondiale. Les soldats polonais, dispersés presque dans le monde entier ne l'ont pas oublié. Là, où cela était possible ils ramassaient les monuments (ils le croyaient au moins) et ils les transmettaient aux musées en Pologne. Cette activité est confirmée par divers témoignages, comme la création du Musée provisoire n° 2 au sein des structures de la Brigade indépendante de chasseurs des Carpates – grâce à l'activité de Jarosław Sagan (1903-1970), un soldat de la Brigade. La présence des soldats polonais en Syrie, Égypte et Palestine leur donnait une telle possibilité.

La collection de quelques pièces de monnaies qui font partie du trésor de pièces de monnaies byzantines et sassanides trouvées lors de la construction du

camp militaire de Kisarabad (Irak) constitue un exemple particulier de l'attitude des soldats polonais. On ne sait pas ce qui se passait avec la plupart des monuments transmis au commandement britannique – quelques pièces de monnaie conservées par un soldat polonais ont été offertes, après la guerre, au Musée archéologique et ethnographique de Łódź.

L'arrivée des soldats polonais dirigés par général Władysław Anders en Palestine constitue un autre exemple du « devoir patriotique ».

Des collections remarquables de monuments, rassemblées par les soldats du 2e Corps des forces armées polonaises de l'Ouest ont été recueillies dans les locaux de la 3e Station du chemin de croix à Jérusalem, qui est devenue un sanctuaire polonais pendant la Seconde Guerre mondiale. Les collections, surtout celle de pièces de monnaies, étaient gardées par le prêtre Stef Jabłonowski-Pietruszka. Parmi les collections se trouvaient les pièces de monnaies – leur état prouve qu'elles avaient été trouvées sur la surface – les lampes à huile, petits plats, pointe de flèche, bijoux.

L'ingénieur Antoni Klein est venu en Palestine avec les soldats du IIe Corps polonais. L'archéologue-amateur ayant une compétence et une expérience impressionnantes. A cause des problèmes avec la mobilité (une jambe cassée) il n'a pas été mis sous les drapeaux. Pouvant se déplacer il est parvenu à plusieurs lieux. Il collectionnait les souvenirs – en outre les lampes à huile, il notait le lieu et les circonstances des trouvailles. Cela augmente la valeur scientifique de la collection. Dans la collection de pièces de monnaies il y a des monnaies singulières et des ensembles de monnaies. Les données sur les trouvailles et les monnaies, à la fin de l'années 1940 ont été transmises au Musée archéologique et ethnographique de Łódź. C'est l'une des plus intéressantes collections militaires de pièces de monnaies.

La collection du Musée archéologique et ethnographique de Łódź compte 407 pièces de monnaie provenant de la collection d'Antoni Klein. Ce sont des monnaies antiques – grecques, romanes, hébraïques et nabatéennes. Il y a aussi des monnaies byzantines et des monnaies des Croisés. La collection de pièces de monnaies du monde arabe est aussi très impressionnante. La majeure partie des monnaies appartenant à la collection de Antoni Klein n'a pas été publiée. Le présent livre constitue la première élaboration complète de la collection. Le livre est accompagné d'une exposition qui constitue la première exposition complète de la collection d'Antoni Klein, enrichie de photos transmises à la disposition du musée en outre par l'auteur du livre Père Tadeusz de la Maison Polonaise de Jérusalem. Pour la première fois aussi, les documents d'archives des Archives du Musée archéologique et ethnographique de Łódź ont également été mis à la portée du public.

Mots-clés : trouvailles de monnaies, monnaies anciennes, monnaies médiévales, Moyen-Orient, Seconde Guerre mondiale.

Für polnische Museen ...

Eine einzigartige Sammlung von Münzen, die Antoni Klein im Nahen Osten während des Zweiten Weltkriegs gesammelt hat, in der Sammlung des Archäologischen und Ethnographischen Museums in Łódź

Infolge der Dritten Teilung Polens verlor Polen für über 100 Jahre seine Unabhängigkeit. Die politische Katastrophe, die Teilung Polens unter Eindringlingen, bedeutete jedoch nicht den Zusammenbruch des Nationalbewusstseins. Das spiegelte sich in der Pflege der polnischen Kultur, der polnischen Tradition wider. Im 19. Jahrhundert wurde es üblich, nationale Kulturgüter an Institutionen zu übertragen, vor allem an solche, die auf dem Gebiet der Republik Polen tätig waren (aber nicht nur, wie insbesondere die Ossoliński-Bibliothek in Lemberg und das 1870 gegründete Polnische Nationalmuseum in Rapperswil in der Schweiz zeigen). In dieser Zeit erhielten die Institutionen in Warschau die Denkmäler, die Józef Czaki (1857-1936), ein Arzt, der in Odessa wohnte, schenkte. Die Denkmäler aus der Sammlung, die er in Odessa angelegt hatte, schenkte er dem Museum für Industrie und Landwirtschaft in Warschau. Karol Stahel (1816-1890) schenkte der Jagiellonen-Universität eine Sammlung antiker Vasen und Münzen. Auch die von Edward Rulikowski (1825-1900) in Kertsch gesammelten Terrakotta-Figuren wurden dorthin gebracht. Die Liste der oben genannten ähnlichen Spender ist lang. Die Sammlungen des Archäologischen und Ethnographischen Museums in Łódź umfassen Münzen.

Nach der Wiedererlangung der Unabhängigkeit Polens kamen in die polnischen Museen die numismatischen Sammlungen von Stanisław Mineyko (1890-1924) – antike Denkmäler aus Griechenland, Ignacy Terlecki (1860-1916) – die nördlichen Küste des Schwarzen Meeres, Władysław Semerał-Siemianowski (1849-1938) – Münzen aus den antiken Zentren Griechenlands und der Türkei.

Das Sammeln und Übertragen von verschiedenen „Altertümern“, zum großen Teil numismatischen Sammlungen, waren in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts eine gewisse „patriotische Pflicht“. Solche Aktivitäten wurden in der unabhängigen Republik fortgesetzt – es genügt, die oben genannten ausgewählten Sammlungen anzugeben.

In besonderer Weise zeigte sich die „Pflege“ der Ressourcen polnischer Museen während des Zweiten Weltkriegs. Die in der ganzen Welt verstreuten polnischen Soldaten haben sie nicht vergessen. Wo immer es möglich war, wurden die Denkmäler gesammelt (so war zumindest die Überzeugung), um sie den Museen in Polen zu übergeben. Dies wird durch verschiedene Zeugnisse bestätigt, wie z. B. die Gründung des Feldmuseums Nr. 2 im Rahmen der Unabhängigen Karpatengewehrbrigade, dazu kam dank der Tätigkeit von Jarosław Sagan, einem Soldaten der Brigade (1903-1970). Die Anwesenheit polnischer Soldaten in Syrien, Ägypten und Palästina schuf eine Gelegenheit für solche Handlungen.

Ein besonderes Beispiel für die Haltung polnischer Soldaten sind einige Münzen, die Teil des Schatzes an byzantinischen und sassanidischen Münzen sind, der beim Bau eines Militärlagers in Kisarabad (Irak) gefunden wurde. Es ist nicht bekannt, was mit den meisten der dem britischen Kommando übergebenen Denkmälern geschah – ein paar von dem polnischen Soldaten behaltene Münzen kamen nach dem Krieg in das Archäologische und Ethnographische Museum in Łódź.

Die Ankunft der polnischen Soldaten unter dem Kommando von General Władysław Anders in Palästina ist ein weiteres Beispiel für „patriotische Pflicht“.

Eine sehr ernste Sammlung von Denkmälern, die von Soldaten des 2. Korps der polnischen Streitkräfte im Westen gesammelt wurden, wurde in den Räumen der 3. Station des Kreuzwegs in Jerusalem zusammengetragen, die während des 2. Weltkrieges zu einem polnischen Sanktuarium wurden. Um die Sammlungen, insbesondere um die Münzen, kümmerte sich Pater Stefan Jabłonowski-Pietruszka. Darunter befanden sich Münzen – ihr Erhaltungszustand beweist, dass die überwiegende Mehrheit von ihnen an der Oberfläche gefunden wurde – sowie Öllampen, kleine Geschirre, Pfeilspitzen, Verzierungen.

Mit den Soldaten des 2. Korps kam Ing. Antoni Klein in Palästina an. Ein Amateurarchäologe mit großem Wissen und Erfahrung. Aufgrund von Bewegungsproblemen (gebrochenes Bein) wurde er nicht in die Armee aufgenommen. Durch seine Mobilität erreichte er viele Orte. Beim Sammeln von Denkmälern - unter anderem von Öllampen – notierte er den Ort und die Umstände des Fundes. Dies erhöht den wissenschaftlichen Wert der Sammlung. Die numismatische Sammlung umfasst sowohl einzelne Denkmäler als auch Gruppen von Münzen. Die Daten zu den Funden wurden zusammen mit den Münzen in den späten 40er Jahren des 19. Jahrhunderts an das Archäologische und Ethnographische Museum in Łódź übergeben. Dies ist eine der interessantesten Kriegsmünzensammlungen.

In der Sammlung des Archäologischen und Ethnographischen Museums in Łódź befinden sich 407 Münzen aus der Sammlung von A. Klein. Dies sind antike griechische, römische, hebräische und nabatäische Münzen. Es gibt byzantinische Münzen und Münzen der Kreuzfahrer. Der Satz an Münzen der arabischen Welt ist sehr reichhaltig. Die überwiegende Mehrheit der Münzen aus Sammlung von A. Klein ist nicht veröffentlicht worden. Das vorliegende Buch ist die erste vollständige Monographie zum Thema dieser Sammlung. Die Ausstellung, die das Buch begleitet, ist die erste vollständige Ausstellung der Sammlung von A. Klein, angereichert mit Fotos, die u. a. dem Autor des Buches von Pater Tadeusz aus dem Polnischen Haus in Jerusalem zur Verfügung gestellt wurden. Zum ersten Mal wurden auch Archivalien aus dem Archiv des Archäologischen und Ethnographischen Museums in Łódź zugänglich gemacht.

Schlüsselwörter: Münzfunde, antike Münzen, mittelalterliche Münzen, Mittlerer Osten, Zweiter Weltkrieg.

Per i musei polacchi ...

Una collezione unica di monete raccolte da Antoni Klein in Medio Oriente durante la seconda guerra mondiale nella collezione del Museo Archeologico ed Etnografico di Łódź

Come risultato della terza spartizione della Repubblica delle Due Nazioni, la Polonia perse la sua indipendenza per oltre 100 anni. Ma la sconfitta politica e la spartizione della Polonia tra le grandi potenze confinanti, non significarono il crollo della coscienza nazionale. Ciò è stato dimostrato dalla continua preoccupazione dei polacchi per la loro cultura e la loro tradizione. Nel XIX secolo la donazione di oggetti alle istituzioni che raccolgono i beni nazionali è diventata comune in tutta Europa ed anche in Polonia. Prima di tutto si tratta delle istituzioni che operavano sul territorio della precedente Repubblica delle Due Nazioni (come ad esempio la Biblioteca Ossoliński di Leopoli), ma non solo (un esempio è il Museo nazionale polacco a Rapperswil nella Svizzera, fondato nel 1870). Fu allora che le Istituzioni museali di Varsavia ricevettero i beni donati da Józef Czaki (1857-1936), un medico abitante ad Odessa. Al Museo dell'Industria e dell'Agricoltura Czaki donò degli oggetti della sua collezione che aveva raccolto proprio ad Odessa. Karol Stahel (1816-1890) invece donò una raccolta di vasi antichi e monete alle collezioni dell'Università Jagellonica a Cracovia. Alle collezioni di questo ateneo sono state donate anche le statuette in terracotta, raccolte a Kerch da Edward Rulikowski (1825-1900). L'elenco di tali donatori è lungo. Anche nella collezione del Museo Archeologico ed Etnografico di Łódź si conservano delle monete donate.

Dopo che la Polonia riconquistò l'indipendenza, per i musei polacchi sono state donate le raccolte monetali: di Stanisław Mineyko (1890-1924) provenienti dalla Grecia, di Ignacy Terlecki (1860-1916), dalle coste settentrionali del Mar Nero, di Władysław Semerał-Siemianowski (1849-1938) provenienti da centri antichi greci e turchi.

La preoccupazione per arricchire i fondi dei musei polacchi divenne evidente, in modo particolare, durante la seconda guerra mondiale. I soldati polacchi sparsi quasi in tutto il mondo non si dimenticarono di questa idea. Ove possibile, raccolsero manufatti (perlomeno tale era la loro convinzione) per trasmetterli in futuro ai musei in Polonia. Lo confermano diverse testimonianze, per esempio la creazione all'interno delle strutture della Brigata Indipendente Fucilieri dei Carpazi, del Museo da Campo no 2, che ha raccolto tali reperti. Questo è diventato possibile grazie all'attività di Jarosław Sagan (1903-1970), un soldato della Brigata. La presenza di soldati polacchi in Siria, Palestina ed Egitto ha creato le premesse di tale attività di raccolta.

Un esempio particolare dell'atteggiamento dei soldati polacchi è fornito da alcune monete, che fanno parte del tesoro di monete bizantine e sassanidi, trovato durante la costruzione di un campo militare a Kirsabad (Iraq). Non è noto cosa sia successo alla maggior parte dei reperti consegnati al comando

britannico, ma alcune monete, conservate dal soldato polacco, dopo la guerra furono donate al Museo Archeologico ed Etnografico di Łódź.

Grandi collezioni di monumenti, raccolti dai soldati del II Corpo polacco erano collocati nei locali della Terza Stazione della Via Crucis a Gerusalemme, che durante la seconda guerra mondiale era un santuario polacco. Il responsabile delle raccolte era don Stefan Jabłonowski-Pietruszka ed esse includevano monete (il loro stato di conservazione indica che la maggior parte è stata trovata in superficie), lampade ad olio, piccoli vasi, punte di freccia, ornamenti vari.

Insieme ai soldati del II Corpo in Palestina giunse l'ingegnere Antoni Klein – un archeologo dilettante, ma con una vasta conoscenza ed esperienza. A causa dei suoi problemi di mobilità (aveva una gamba rotta) fu riformato dal servizio militare. Però approfittando della sua possibilità di viaggiare, Klein ha visitato molti luoghi ed ha raccolto diversi manufatti. Inoltre registrava il luogo e le circostanze del ritrovamento e ciò aumenta il valore scientifico della sua raccolta. La collezione numismatica comprende sia esemplari singoli, che gruppi di monete. Alla fine degli anni Quaranta, le monete, insieme ai dati sui ritrovamenti, furono trasferite al Museo Archeologico ed Etnografico di Łódź e questa è una delle più interessanti collezioni di monete del periodo della seconda guerra mondiale.

Le raccolte numismatiche del Museo Archeologico ed Etnografico di Łódź comprendono 407 monete della collezione di A. Klein. Si tratta di monete greche, romane, ebraiche e nabatee e ci sono anche monete bizantine e dei Crociati. Molto ricca è la collezione di monete del mondo arabo. La stragrande maggioranza delle monete della collezione di A. Klein non è stata edita. Il libro presentato è il primo studio completo della raccolta. La mostra che accompagna il volume, è la prima esposizione completa della collezione di A. Klein che è anche arricchita dalle fotografie fornite da padre Tadeusz della Casa Polacca a Gerusalemme. Per la prima volta sono stati messi in mostra anche i materiali provenienti dagli archivi del Museo Archeologico ed Etnografico di Łódź.

Parole chiave: reperti monetari, monete antiche, monete medievali, Medio Oriente, seconda guerra mondiale.

Для польских музеев ...

Уникальная коллекция монет созданная на Ближнем Востоке во время Второй мировой войны в собрании Археологического и Этнографического музея в Лодзи

В результате Третьего раздела Польша потеряла независимость более чем на 100 лет. Политическое поражение и раздел Польши между захватчиками, не означали упадка национального сознания. Это нашло отражение в заботе о польской культуре и традициях. В XIX веке обычным явлением стала передача предметов учреждениям, в основном существующих на территории бывшей Речи Посполитой (о чем особым образом свидетельствует среди других Библиотека Оссолинских во Львове), как и зарубежом – Национальный польский музей, основанный в 1870 г. в городе Рапперсвилль (Швейцария), собирающих предметы национальной материальной культуры). Именно тогда в учреждения Варшавы поступили артефакты, которые подарил Юзеф Чаки (1857-1936), врач живший в Одессе. В варшавский Музей промышленности и сельского хозяйства он подарил экспонаты своей коллекции, которую собирал в Одессе. Кароль Штахель (1816-1890) передал в фонды Ягеллонского университета коллекцию древних ваз и монет. Туда поступили также терракотовые фигурки приобретенные в Керчи Эдвардом Руликовским (1825-1900). Список подобных дарителей весьма обширен.

После восстановления независимости Польши, в польские музеи были переданы нумизматические коллекции: Станислава Минейко (1890-1924) – монеты древней Греции; Игнация Терлецкого (1860-1916) – северное побережье Черного моря; Владислава Семерал-Семяновского (1849-1938) – чеканка древних центров Греции и Турции.

Коллекционирование и передача разнообразных „древностей“, часто нумизматических коллекций целиком, во второй половине XIX века было своего рода „патриотическим долгом“. Такая деятельность продолжалась – достаточно вспомнить упомянутые выше коллекции – и в независимой Польше.

Особым образом „забота“ о фондах польских музеев проявилась во время Второй мировой войны. Польские солдаты, расбросанные во всему миру, об этом не забывали. Везде, где это было возможно, они собирали предметы старины, с целью передать их польским музеям. Об этом свидетельствуют различные свидетельства, например создание в структурах Отдельной Бригады Карпатских Стрелков Полевого музея № 2 – это произошло благодаря активности Ярослава Сагана (1903-1970), служившего в Бригаде. Присутствие польских солдат в Сирии, Египте и Палестине способствовало такого рода деятельности.

Особым примером деятельности польских солдат являются несколько монет, которые были частью клада византийских и сасанидских монет,

найденного при строительстве военного городка в Кисарабаде (Ирак). Не известно, что случилось с большинством экземпляров, но, несколько штук, сохраненных польским солдатом, после войны поступили в Археологический и этнографический музей в Лодзи.

Прибытие в Палестину польских солдат под командированием ген. Владислава Андерса – следующий пример „патриотического долга”.

Очень серьезные коллекции памятников, собранных солдатами 2-го польского армейского корпуса были выставлены в помещениях III Стояния крестного пути в Иерусалиме, которое во время Второй мировой войны стало польским святилищем. О коллекции, и прежде всего нумизматической её части, заботился ксёндз Стефан Яблоновски-Петрушка (1898-1973). Сама коллекция включала в себя монеты (их степень сохранности свидетельствует о том, что большинство из них было найдено на поверхности) а также светильники, небольшие сосуды, наконечники стрел, украшения.

С солдатами 2-го корпуса прибыл в Палестину инж. Антони Клайн (1901-1968) – археолог-любитель с большими знаниями и опытом. Из-за проблем с передвижением (у него была сломана нога) А. Клайна не приняли в армию. Воспользовавшись возможностью путешествовать, он побывал во многих местах. При сборе артефактов, в частности – светильников, он записывал место и обстоятельства обнаружения. Это увеличивает научную ценность собрания. В нумизматической части коллекции есть как единичные экземпляры, так и группы монет. Данные о находках, вместе с монетами, в конце 1940-х гг. были переданы в Археологический и этнографический музей в Лодзи. Это одна из самых интересных военных коллекций.

В фондах Археологического и этнографического музея в Лодзи находится больше чем 400 монет из коллекции А. Клайна. Это древнегреческие, римские, ивритские и набатейские монеты. Есть монеты византийские и монеты крестоносцев. Очень богат набор монет арабского мира. Подавляющее большинство экземпляров из коллекции А. Клайна не было опубликовано. Представляемая книга является её первой полной публикацией.

На выставке впервые целиком демонстрируется нумизматическое собрание А. Клайна. Экспозиция дополняется фотографиями, переданными автору книги отцом Тадеушом из Польского дома в Иерусалиме.

Также впервые стали доступны архивные материалы из Архива Археологического и этнографического музея в Лодзи.

Ключевые слова: монетные находки, древние монеты, средневековые монеты, Ближний Восток, Вторая мировая война.

Для польських музеїв...

Унікальна колекція монет, зібраних Антонієм Клейном на Близькому Сході під час Другої світової війни у колекції Археологічного та Етнографічного музею в Лодзі

Внаслідок III розбору Польща більш як на 100 років втратила свою незалежність. Політична поразка, розподіл польських земель між трьома державами, не означало, проте, краху національної свідомості. Це знайшло відображення у суспільній опіці над польською культурою та польськими традиціями. У дев'ятнадцятому столітті стало звичним жертвувати до установ національні цінності, насамперед до тих, котрі знаходяться на території Республіки Польща (але не тільки, про що, зокрема, свідчать як Львівська бібліотека Оссолінських, так і Польський національний музей, заснований у 1870 р. в Рапперсвілі у Швейцарії). Саме тоді варшавські музеї поповнили пам'ятки, подаровані Йозефом Чакі (1857-1936), лікарем, що проживав в Одесі. Експонати створеної ним колекції він подарував Музею промисловості та сільського господарства у Варшаві. Кароль Стагель (1816-1890) подарував колекції старовинних ваз і монет до збірки Ягеллонського університету. Туди ж надійшли і теракотові статуетки, зібрані в Керчі Едвардом Руліковським (1825-1900). Перелік меценатів, подібних до вищезгаданих – довгий. У колекції Археологічного та Етнографічного музею в Лодзі є монети.

Після відновлення незалежності Польщі польські музеї поповнили нумізматичні колекції Станіслава Мінейка (1890-1924) – античні грецькі монети, Ігнація Терлецького (1860-1916) – монети з північних берегів Чорного моря, Владислава Семерал-Семяновського (1849-1938) – монети з античних центрів Греції та Туреччини.

Збирання і передавання різних «старожитностей», здебільшого нумізматичних колекцій, вважалось у другій половині XIX століття своєрідним «патріотичним обов'язком». Така діяльність продовжувалась й у незалежній Республіці Польща – про це свідчать вищезазначені колекції.

«Піклування» про фонди польських музеїв було особливо помітним під час Другої світової війни. Польські солдати, розкидані по всьому світу, не забували про це. Де тільки було можливо, вони збирали артефакти (принаймні такими їх вважали), щоби потім передати музеям у Польщі. Це підтверджують різні документи, такі, наприклад, як створення Польового музею № 2 в структурі Незалежної Бригади Карпатських Стрільців. Поповнення його експонатами сталося, передовсім, завдяки діяльності Ярослава Сагана, солдата Бригади (1903-1970). Додамо, що присутність польських солдатів у Сирії, Єгипті та Палестині сприяла цьому.

Особливим прикладом активності польських солдат є декілька монет зі скарбу візантійських та сасанідських монет, знайденого під час будівництва

військового містечка в Кісарабаді (Ірак). Що сталося з переважною більшістю монет з цього скарбу, переданих британському командуванню, – невідомо. Декілька монет, збережених польським солдатом, після війни були передані до Археологічного та Етнографічного музею у Лодзі.

Приїзд польських солдатів на чолі з генералом Владиславом Андерсом до Палестини – ще один приклад «патріотичного обов'язку». Дуже серйозні колекції експонатів, знайдені солдатами 2-го корпусу польських збройних сил на Заході, були зібрані в приміщенні 3-ї станції Хресної дороги в Єрусалимі, котра в часах Другої світової війни стала польською святинею. Отець Стефан Яблоновський-Петрушка опікувався цими колекціями, переважно монетами. Стан збереженості монет вказує, що переважна більшість із них знайдені на поверхні землі. Це саме стосується й масляних ламп, невеликих посудин, наконечників стріл, прикрас.

З солдатами II корпусу дістався до Палестини інж. Антоні Клейн, археолог-аматор з величезними знаннями та досвідом. Через проблеми з пересуванням (перелом ноги) його не взяли до діючої армії. Користаючи з різних нагод він добирався до багатьох старовинних місць. Збираючи експонати – серед них масляні лампи, він записував місце та обставини знахідки. Це підносить наукову вартість збірки. Монети зі збірки включають як поодинокі знахідки, так і скарби монет. Записки про знахідки, разом з монетами, наприкінці 1940-х років були передані в Археологічний та Етнографічний музей у Лодзі. Це одна з найцікавіших воєнних колекцій монет.

Колекція Археологічного та Етнографічного музею в Лодзі нараховує 407 монет з колекції А. Клейна. Серед них давні монети – грецькі, римські, іудейські та набатейські. Широко представлені візантійські монети та монети хрестоносців. Набір монет арабського світу теж дуже багатий. Переважна більшість монет із колекції А. Клейна не опубліковані дотепер. Запропонована книга є першим повним дослідженням збірки. Виставка, що супроводжує книгу, є першою повноцінною виставкою колекції А. Клейна, доповненою фотографіями, зокрема, наданими автору книги отцем Тадеушем з Польського дому в Єрусалимі. Вперше подано теж матеріали з архіву Археологічного та Етнографічного музею в Лодзі.

Ключові слова: знахідки монет, античні монети, середньовічні монети, Близький Схід, Друга світова війна.

Aneks I

Appendix I

Spis monet z kolekcji Antoniego Kleina.
Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

List of coins from the collection of Antoni Klein.
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz.

Tytuł DANU 1960	Tytuł pamiętnego	Data pamięt.	Napisy na monetach oraz charakter lewoty i inne cechy		Miejsce i rok pochodzenia monety	Grabi num. w miejscu	Wzrost
			strona prawa	strona lewa			
Król	AMDAN BAYYIN	5 p. ch. 150 AD.	głowa, herb - ☩ ☩E	głowa - herb ☩. napis C6H414P714430	srebro 15	1	Arabia południowa, moneta bity w su. RAIDAN. Moneta jekt wlepta = =
- "	ARETAS IV	9 p. ch. 40 AD.	Sztyt głowy	Sztyt rąk obfity, napis SHTN/SP/Λ	brąz 16	2.	Nabatea - Petra Transjordanija. -
- "	"	"	"	Sztyt rąk obfity, napis PFIKI (revers)	"	"	"
- "	GOTFRID	1100 AD.	Krzyż, napis DZITCJ... ...AIV..	☩☩☩☩☩☩☩☩☩☩	srebro 21	1/2	Moneta krzyżowa Jerusalem. -
- "	Jan	1219- 1221	Głowa u helmie i kolczuch. - napis: + IOAHVH DVX	Krzyż i mały półkrzyż. napis: + ANTIQCHIA	"	19 1/2	Moneta krzyżowa bity w Antiochii.
- "	HUGO		Monogram Ch. ☩☩ napis: VGO DVX BVRG'DIE	Krzyż i mały półkrzyż, napis: DIVIONENII..	"	17 1/2	Moneta krzyżowa
- "	Filip	1189-1192 AD	Korona - napis: TV RSI . IVS . CIVIS . rachota, nianuch z białych.	Krzyż, napis: + PHILIPVS REX u otoku: EADICTV SIT . HOME . DAI . NRI . DEI . RV . XPI .	"	24 1	"
- "	Heinrych	1253-1267 AD	Siedząca postać króla na tronie napis: REI DE HENRI	Krzyż Jeruzolimski napis: + IERUSALM ED' CH'PR.	"	25 1	Moneta bity w Cyprze, po wyjeździe krzyżowa z Palestyną
- "	"	"	"	"	"	21 1	"
- "	"	"	"	"	"	"	"
- "	"	"	"	"	"	"	"
- "	TEODERIK	493 AD	Napis: TEODERIC	Napis: A VIREOI	"	12 1	Król Gotów, moneta bity w Rzymie po zdobyciu tego miasta
- "	RUDOLF II	1587 AD.	Herb - lew napis: RUDOL. II . DG . R . I . S . A . G . H . B . R .	Korona - R. napis: MALEY GROSS 1587	"	16 1	Moneta cesarza.

TYTUŁ PANU.	IMIĘ PANU/ICEGO	DATA PANOW. WZG. MONEY	NAPISY NA MONECIE ORAZ JEJ CHAREKTERYSTYCZNE CECHY		MATER. IŁA MON. zrob.	Śred. nica mno- ży- wość.	Uwagi.	
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
RÓL	ZYGMUND III WARA	1617	POPIERIE KRÓLA W KORONIE; NAPIS: SIGIS: III. D. G. REX. POL. M. D. L. R. PRVS.	HERB MIASTA GDANIEKA, NAPIS: MONETA. CIVIT. GEDANENSIS. 1617. - HERB pod- skarbny - KOCUT W TARCY, 2 NAK MIN- CERNA	srebro	30	1,5	Moneta biała w Gdańsku - war to- "ort"
-	JAN KAZIMIERZ	1661	POPIERIE KRÓLA W WIAŃKU; NAPIS: IOAN. CAS. REX.	ORZEŁ, NAPIERŚ HERB WARSZAWY (sędz.) NAPIS: SOLID. REGNI. POLONI. 1661.	brąz	17	1	Moneta srebrna ślady porobienia wartości według "2. Caratygi"
-	FRYDERYK AUGUST	1812	POPIERIE KRÓLA NAPIS: FRID. AVG. REX. SAX. DVX. VARSOV.	HERB POLSKO- SASKI, NAPIS: 1812, 1/3 TALARA I. B.	srebro	29	1,5	MONETA KUPON W WARSZAWIE - SKI'50, Litwy I. B. - LITWA NINCEKIE.
✓	MIASTO POZNAŃ.	1917	CYFRA 10 NAPIS: GELDER SATZ MARKE. 1917.	HERB MIASTA POZNAŃA, NAPIS: RESIDENZSTADT POSEN.	STOP	23	1	Miejska moneta z czołowym napisem Światowej - 1914-18.
✓	KRÓLESTWO POLSKIE	1917	CYFRA 10, NAPIS: KRÓLEST- WO POLSKIE, FENIGÓW, 1917.	ORZEŁ POLSKI OTOCZONY GWIA- ZDAMI, NAD ORZEŁ DWA KOROŃA, LI- TERY FF	-	21	1,5	Moneta miedziana początek 1917 roku
CEJA- RZONA	KATARZYNA II	1731	WİNETA, NAPIS: ДЕНГА - 1731 LIT. R. I. A.	DWUGŁOWY ORZEŁ, NA NIM NAPIS ORZEŁ POL- SKI.	brąz	25	1,5	MONETA BIAŁA DLA T. ZW. PRO- WINCII POLSKIEJ.
✓	MEDALIK	?	POSTAĆ ŚW. JANA I POSTAĆ KUPIECA RYBA, NAPIS: SMVNT IOAN + COREL. LVX	POSTAĆ CHRYS- TA OTOCZONA GWIA- ZDAMI; NAPIS: SIT. TA. XPE. DAT. RECIS. ISTE. DVC.	brąz	23	1	Medalik brazowy, srebrny, srebrny ślady złoczenia.
Włt.	TURCJA	1111V = 1227 = = 1808	NAPISY TURC- KIE; LICZBA 1111V CONSTANTINOPOLIS.	NAPISY TURCCKIE	złoto	14	1/2	Moneta emblematowa z jaskrawym złoczeniem nał. Jankowem 27.10.1946.
CEJAR	MAXIMINVS II DAZA.	308-313 AD.	POPIERIE W PROFILU NAPIS: CAL. VAL. MAXIMINVS NOB. CAES.	NAPIS POSTAĆ W HELMIE Z RÓŻNIC OBIĘTĄC. NAPIS: GENIO CESARIS HTB.	brąz	25	1/2	

Typu PANU 1925	Tytuł	DATA PANOW.	Napisy na monetach oraz ich charakterystyczne cechy		Miejsce i rok wydania	Ilość monet w mfu.	Uwagi
			strona prawa	strona lewa			
Basil.	SELEVKOS I	312-280 przed Ch.	GŁOWA	ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΣΕΛΕΥΚΟΥ	rebro 19	2,5	
"	ANTIOCHUS I.	280-261 p.Ch.	GŁOWA w obramowaniu	ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΕΥΕΓΕΤΟΥ	bronź 30	2.	
Kralj.	JAN HYRKANUS	67-40 p.Ch.	NAPIS w 15 cyku ARAMEJSKIM.	Podwójny, 909 obrotów.	--- 14	2	Przy monetach skłone,
HEROD	HEROD I.	37-4 p.Ch.	Kotłica, napis: HRWD	Podwójny, 909 obrotów.	--- 13	1/2	W - grecki = O - łaciński
"	"	"	Kotłica, napis: HPW	Podwójny, 909 obrotów.	--- 14	1.	
"	"	"	Kotłica, napis: HPW	Podwójny, 909 obrotów.	--- 14	1	
CEAR	AUGUSTUS, PROK. CORONIVS.	8-9 AD.	KŁOS, NAPIS: KAICA...	PALMA, liść L 10	--- 16	1	
"	"	"	KŁOS, napis: KAICAPOC	PALMA, liść L 10	--- 16	1	
"	TIBERIUS, PROK. VALERIVS GRATVS	18-19 AD.	KŁOS, NAPIS IOY MIA - LE	WIĄZEK w nim napis: TIB KAICAP	--- 15	1	LE=5=18-19 AD. monety również z wyjątkami Kłosa, wiązki i napisami..
"	"	"	"	"	---	---	
"	"	"	"	"	---	---	
"	TIBERIUS, PROK. PONCIUS PILATVS	Rok 16: 27-30 AD.	Tęty Kłony w napisie NAPIS: IOY MIA...	Liść 1L NAPIS: TI... YO CA...	--- 15	1	
"	"	"	Łuska - P napis... KAIC...	Wiązki, napis... AP	--- 15	1	
"	NERO	54-68	GŁOWA	Stojąca postać z tarcz i długi napis: ...ANO N.	--- 16	2,5	Moneta rzymska Askaloni.
"	JUSTINIANUS	527-565	GŁOWA PO bocznej krawędzi	(B)	--- 10	1.	
"	CONSTANTIVS II	335-361	GŁOWA z DIADEM. NAPIS: CONSTANTIVS DEVS	WIĄZEK, NAPIS: VOT XX P P L T XXX S P A R N A	--- 16	1	

TYTUŁ PAMIĄT- CEGO	IMIĘ PANUJĄCEGO	DATA PRA- WIA- WANIA	NAPISY NA MONETACH I JICH CHAR- KTERYSTYCZNE CECHY		MATERIAŁ Z JAKIE- GO MON- ETA ZROBIONA	ŚRED- NICA MON- ETY W MM	GRU- BOK MON- ETY W MM	UWAGI
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
IMP.	AURELIANUS	270-275	POPIERSIE - GŁOWA W PROMIENISTEJ KORO- NIE; NAPIS: IMP AURELIANVS AVG.	POSTAĆ BOGINI FORUNY SIEDZĄCEJ NA KOŁE, NAPIS: FORTVNE REDVVS * F.	BRONZ	21	7	MONETA WYSTAWIŁA DŁUGI ZACHOWAŁA.
"	PROBUS	276-282	GŁOWA W PROM. KORONIE; NAPIS: IMP CM AVR PROBVS PP AVG.	POSTACIE IMPERATORA WIZJA; NAPIS: CLE MENSIA TEMP. A - XXI	"	21	1	
"	"	"	"	"	"	20	1	
"	"	"	NAPIS: IMP CM AVR PROBVS PP AVG.	NAPIS: CLEMENTIA TEMP Z RF	"	21	1	
"	"	"	NAPIS: IMP CM AVR PROBVS PP AVG.	NAPIS: CLEMENTIA TEMP. B XXI	"	21	1	
"	"	"	POPIERSIE; GŁOWA W WIAŃKU; NAPIS: IM AVP PROBVC CES.	STOJĄCY ORZEŁ, POD SKRYDŁEM GIEŁ- KA PALMY; LITERY: Λ P	"	17	2,5	MONETA BITA DLA GRECJI - "KOLONIALNA"
"	DIOGLETIANUS	284-305	POPIERSIE W PROM. KORONIE; NAPIS IMP CCVAL DIOGLETIANVS AVG.	POSTACIE IMPERATORA WIZJA; NAPIS: CONCORDIA MILI- TVM Δ XXI	"	21	1	
"	"	"	"	"	"	21	1	MONETA W S. DOB. SPRAWIE.
"	"	"	GŁOWA W WIAŃKU NAPIS: ΒΑΚΡΟΥΑ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΥ ΚΕ.	POSTACIE BOGINI TRZYMAJĄCEJ KOSZYK NICE; NAPIS - Λ Ε	"	17	3	MONETA BITA DLA GRECJI (KOLONIALNA) W NAPISIE "ΒΑΚΡΟΥΑ" LITERY "S" STOI PRZED GŁOWĄ Z PRAWEJ STRONY
"	"	"	"	POSTAĆ BOGINI, LITERY Λ R	"	18	4	MONETA BITA DLA GRECJI (KOLONIALNA). ΑΡΧΑΟΥΑ = ΚΡΩΝ. ΚΑΡΟΥΑ. ΤΕΤΡΑΡΧΙΑ = ΤΡΑΠΕΖΑ ΟΥΡΑΝΟΥ. ΤΕΙ ΟΥΡΑΝΟΥ ΠΟΛΙΤΗΝ ΚΡΑΥ.
"	MAXIMIANUS	286-305	GŁOWA W PROM. KORONIE; NAPIS: IMP CAR MAXI- MIANVS AVG.	POSTACIE IMPERATORA WIZJA; NAPIS: CONCORDIA MILITVM Δ XXI	"	21	1	
"	"	"	"	"	"	20	1	MONETA BITA W ALEXANDRII.
"	"	"	NAPIS: IMP CAR MAXIMIA- NVS PP AVG.	"	"	20	1	"
"	"	"	NAPIS: IMP CVA MAXIMIA- NVS PP AVG.	NAPIS: CONCORDIA MILITVM D ALE	"	20	1	"
"	"	"	GŁOWA W WIAŃKU NAPIS: IMP CC- ILVAL MAXIMIA- NVS PP AVG.	STOJĄCA POSTAĆ WIZJA; NAPIS: GENIO IMPERATO- RIS A	"	25	1,5	"

TYTUŁ PANIĄCEGO	IMIĘ PANIĄCEGO	DATA PANOWANIA	NAPISY NA MONETACH ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATERIAŁ I CIĘŻAR MONETY	ŚREDNICA MONETY W MM	GRUBOŚĆ MONETY W MM	UWAGI
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
IMP.	MAXIMIANVS	286-305 AD	GŁOWA W PROMIEN. KORONIE, NAPIS: IMP CM AVR VAL MAXIMIANVS PP AVG.	POSTACIE IMPA IOWISZA, NAPIS: IOVE THERCV CONSER AVGG. S XXI	BRONZ	21	1	
/	URBS ROMA	330-390 AD. Czas król Wandalów.	GŁOWA RYCERZA W HELMIE - NAPIS: URBS ROMA.	DWIE GWIAZDKI LWA KARNIACA ROMULUSA I REMUSA, NAPIS: S M A I A	"	17	1	2 obrazy z rzeźbienia Konstantyna
"	"	"	"	DWIE RYCERZKI POSTACIE PRZY STAN. DARE, NAPIS: GLORIA EXERCITVS " AE.	"	17	1	MONETA INAL. W M. SUMMIELU. KOLE JARKOWU
"	GALERIA VALEPIA I	305-311 AD	PODIEŚCIE NIEWIESTY - NAPIS: GAL VAL...	POSTAC BOCINY WENERY, NAPIS: VENERIV... IC; ANT.	"	24	1,5	MONETA BITA W ANTYOCHII. - Jan. 1948/56
"	CONSTANTIVS I CHLORVS	305-306 AD	GŁOWA W WIANKU. NAPIS: ... IVS AVG.	POSTAC BOCINY VICTORI, NAPIS: SECVRITAS RES PBLICE ALEB	"	15	1	MONETA BITA W ALEBIA.
"	"	"	NAPIS NIERZYTELNY	"	"	13	1	MONETA INAL. NA SUNCILU. -
"	"	"	GŁOWA W WIANKU. NAPIS: DN CONSTANTIVS PP AVG.	POSTAC RYCERZA W HELMIE Z OZIDIA W REK. NAPIS: ... REPUBLICE. ONSA G.	"	15	1	
"	"	"	NAPIS: DN CONSTANTIVS P.P. AVG.	POSTAC BOCINY VICTORI, NAPIS: MOCHO ZATARTY: ... ONSA	"	15	1	
"	CRISPVS	315-326 AD	GŁOWA W WIANKU. NAPIS: DN VC CRISPVS NOB CAES	ERAMA - WIOGA, NAPIS: PROVIDEN TIAE AVG S M A N T A	"	18	1	
"	LICINIVS	326 AD.	GŁOWA W WIANKU. NAPIS: IMP LICICINIVS PP AVG.	POSTAC IOWISZA U JEGO STOP ORZEŁ NAPIS: IOVI CONSERVATORI AVGG NN I T S A .	"	23	1	MONETA BITA W TESALONICE. - Imię IMP. rozpocz. Lic DWARZY: Lic - Lic
"	"	"	GŁOWA W WIANKU. NAPIS: IMP LICINIVS AVG.	BRAMA OBRONNA Z 3 WIRZYCIKAMI, NAPIS: PROVIDEN TIAE AVGG. S M A N A	"	17	1	MONETA BITA W SMYRNIE.
"	"	"	GŁOWA W WIANKU. NAPIS: DN VML LIVIN LICINI VS NOB C	BRAMA OBRONNA Z 3 WIRZYCIKAMI, NAPIS: PROVIDEN TIAE AVGG. S M A N A ; 2 STAN. STRONY OZANY PRZET.	"	17	1	"

TYTUŁ MUNA- CEGO	IMIĘ PANUJĄCEGO	DATA PANO- WANIA	NAPISY NA MONECIE I JEJ CHARA- KTERYSTYCZNE CECHY		MATERIAŁ z JAKIE- GO MONE- TA ZROBIONA	ŚRED- NICA MONE- TY W MM.	GRU- DOŚĆ MONE- TY W MGA	UWAGI
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
IMP.	AURELIANUS	270-275	POPIERSIE - GŁOWA W PROMIENISTEJ KORONIE; NAPIS: IMP AURELIANVS AVG.	POSTACIĘ BOGINI FORTUNY SIEDZĄCEJ NA KOLE, NAPIS; FORTUNE REDVX * F.	BRONZ	21	1	MONETA WYTKOWA PIŚMIENI ZACHOWANA.
"	PROBUS	276-282	GŁOWA W PROM. KORONIE, NAPIS; IMP CM AVR PROBVS PP AVG.	POSTACIĘ IMPERATORA WIZORA, NAPIS: CLE- MENTIA TEMP. A - XXI	"	21	1	
"	"	"	"	"	"	20	1	
"	"	"	NAPIS: IMP CM AVR PROBVS PP AVG.	NAPIS: CLEMENTIA TEMP Z RF	"	21	1	
"	"	"	NAPIS: IMP CM AVR PROBVS PP AVG.	NAPIS: CLEMENTIA TEMP. B XXI	"	21	1	
"	"	"	POPIERSIE; GŁOWA W WIAŃKU, NAPIS; IM AVR PROBVS CES.	STOJĄCY ORZEŁ, POD SKRYDŁEM CHWY- KĄ PALMY, LITERY: Λ Π	"	17	2,5	MONETA BITA DLA GRECJI. - (KOLONIADA)
"	DIOGLETIANUS	284-305	POPIERSIE W PROM. KORONIE, NAPIS IMP CCVAL DIOGLETIANVS AVG.	POSTACIĘ IMPERATORA WIZORA, NAPIS: CONCORDIA MILI- TVM Δ XXI	"	21	1	
"	"	"	"	"	"	21	1	MONETA W 2. DOB. STANIE.
"	"	"	NAPIS: IMP CC VAL DIOGLETIA- NVS PP AVG.	NAPIS: IOUVE THERCV CONSER- AVG. Z XXI	"	21	1	
"	"	"	GŁOWA W WIAŃKU NAPIS: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΣ ΚΕ.	POSTACIĘ BOGINI TRZYMAJĄCEJ KADZIEŁ- NICE, NAPIS - "Λ Ε"	"	17	3.	MONETA BITA DLA GRECJI (KOLONIADA) W NAPISIE ΒΑΣΙΛΕΥΣ LITERY Β" STOI PRZED GŁOWĄ z PANEJ STRONY
"	"	"	"	POSTACIĘ BOGINI, LITERY LR	"	18	4	MONETA BITA DLA GRECJI (KOLONIADA). ΒΑΣΙΛΕΥΣ = KRÓL. ΒΑΣΙΛΕΥΣ TETPA ΠΑΥ = REZERWA OZWAR- TEJ CIĘŻKI PODBIT KRÓLWI.
"	MAXIMIANUS	286-305	GŁOWA W PROM. KORONIE; NAPIS: IMP CAR MAXI- MIANVS AVG.	POSTACIĘ IMPERATORA WIZORA, NAPIS: CONCORDIA MILITVM Δ XXI	"	21	1	
"	"	"	"	"	"	20	1	MONETA BITA W ALEXANDRII.
"	"	"	NAPIS: IMP CAR MAXIMIA- NVS PP AVG.	NAPIS: CONCORDIA MILITVM Δ ALE	"	20	1	"
"	"	"	NAPIS: IMP CVA MAXIMIA- NVS PP AVG.	NAPIS: CONCORDIA MILITVM D ALE	"	20	1	"
"	"	"	GŁOWA W WIAŃKU NAPIS: IMP CC ILVAL MAXIMIA- NVS PP AVG.	STOJĄCA POSTACIĘ IMPERATORA, NAPIS: GENIO IMPERATO- RIS A	"	25	1,5	" B

TYTUŁ PANIĄCEGO	IMIĘ PANIĄCEGO	DATA PANOWANIA	NAPISY NA MONETACH ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATERIAŁ I CIĘŻAR MONETY	ŚREDNICA MONETY W MM.	GRUBOŚĆ MONETY W MM.	UWAGI
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
IMP.	MAXIMIANVS	286-305 AD	GŁOWA W PROMIENI KORONIE, NAPIS: IMP CM AVR VAL MAXIMIANVS PP AVG.	POSTACIE IMPA TOWIŻA, NAPIS: IOVE THERCV CONSER AVGG. U XXI	BRONZ	21	1	
/	URBS ROMA	330-399 AD. Czas król. Rombyta I.	GŁOWA RYCERZA W HELMIE - NAPIS: URBS ROMA.	DWIE GWIAZDKI LWICIA KARNIACA ROMULUSA I REMUSA, NAPIS: S M A I A	"	17	1	z okazji zatwierdzenia Konstantynopolu
"	"	"	"	DWIE RYCERZKIE POSTACIE PRZY STAN DARCIE, NAPIS: GLORIA EXERCITVS .. AE.	"	17	1	MONETA INAL. WŁ. SUMM. CILIV. KOSO JARKOWU
"	GALERIA VALEPIA I	305-311 AD	PODIERGIE NIEWIELKIE - NAPIS: GAL VAL...	POSTACIE BOCINI WENERY, NAPIS: VENERIV... ..IC; ANT.	"	24	1,5	MONETA BITA W ANTIOCHII. - JUD. 1948/56
"	CONSTANTIVS I CHLORVS	305-306 AD	GŁOWA W WIANKU. NAPIS: ... INS AVG.	POSTACIE BOGINI VICTORII - NAPIS: SECVRITAS RES PVBLCIE ALEB	"	15	1	MONETA BITA W ALEBIA.
"	"	"	" NAPIS NIECZYTELNY	"	"	13	1	MONETA INAL. NA SUNCILU. -
"	"	"	GŁOWA W WIANKU, NAPIS: DN CONSTANTIVS PP AVG.	POSTACIE RYCERZA W HELMIE Z OZIDIA W RĘKAV, NAPIS: ... REPUBLICE. ONSA G.	"	15	1	
"	"	"	" NAPIS: DN CONSTANTIVS P.P. AVG.	POSTACIE BOGINI VICTORII, NAPIS: MOENO SATARTY: ... ONSA	"	15	1	
"	CRISPVS	315-326 AD	GŁOWA W WIANKU, NAPIS: DN. VC CRISPVS NOB CAES	ERAMA - WITORA, NAPIS: PROVIDEN. TIAE AVGG. S M A N T A	"	18	1	
"	LICINIVS	326 AD.	GŁOWA W WIANKU, NAPIS: IMP LICINIVS PP AVG.	POSTACIE JOWIŻA U JEGO STOP ORZEŁ, NAPIS: IOVI CONSERVATORI AVGG NN I. T S A .	"	23	1	MONETA BITA W TESALONICE. - JAKIS INR. ROZPOBI. LIC DWARZY: LIC - LIC
"	"	"	GŁOWA W WIANKU, NAPIS: IMP LICINIVS AVGG.	BRAMA OBRONNA Z 3 WIRTYCERZAMI, NAPIS: PROVIDEN TIAE AVGG. S M A N A	"	17	1	MONETA BITA W SMYRNIE.
"	"	"	GŁOWA W WIANKU, NAPIS: DN VML LIVIN LICINIVS NOB C	BRAMA OBRONNA Z 3 WIRTYCERZAMI, NAPIS: PROVIDEN TIAE AVGG. S M A N A ; 2 PRANJ STRONY BRAMY PUNKT	"	17	1	"

Typu pani.	Imię panującego	DATA PANIOWA- NIA	NAPISY NA MONETACH ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATER IAŁ I WIEKOW POW. ZROB.	JĘZ. MONET TY W M/M	GRV. 1000 TY MME TY M/M	UWAGI
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
374p.	CONSTANTINUS MAGNUS	306-337 AD.	GŁOWA W PROFILU W WIANKU, NAPIS: IMP CONSTANTINVS PP AVGV.	STOJĄCA POSTAĆ JOWISZA, NAPIS: IOVI IMP VICTO COMITI, - A X F, AS.	BRONZ	19	1	MONETA BITA DLA ASVRII = AS.
"	CONSTANTINUS II	337-340 AD	GŁOWA W PROFILU W WIANKU , NAKRYTA CHUSTKĄ, - NAPIS: DN CONSTANTINVS PT AVGG.	KWADRYGA ZA- PRZĘCIONA W 4 KONIE, NA KWADR. POSTAĆ CEJARZA, Z NIEBA WYCIĄGNIĘTA DEON BOJA. NAPIS: SMALA	BRONZ	20	1	MONETA POŚMIERTNA ZAMIAST LITER PP - JEST PT Pam. 1948/55
"	"	"	GŁOWA NAKRYTA CHUSTKĄ, NAPIS: DN CONSTANTINVS PT AVGG.	KWADRYGA ZAPRZE- CIONA W 4 KONIE, NA KWADR. POSTAĆ CEJARZA, Z NIEBA WYCIĄC. DŁOŃ BOJA, DWIE GWIAZDY, NAPIS: SMANT	"	20	1	" " " " " Pam. 1948/55
"	CONSTANS	641.664 AD	GŁOWA W WIANKU, NAPIS: DN NS PP AVGV.	WIANEK, NAPIS: VOT XX MULT XXX, PŁAZ WIANKIEN - SMNA	"	13	1	MONETA BITA W SMAWNIENIE.
"	"	"	" " " NAPIS ZATARTY	WIANEK, NAPIS: VOT XX, MULT XXX,	"	13	1	" " "
"	THEODOSIUS I	379-395 AD	GŁOWA, NAPIS: DN THEODOSIUS PP AVGV. -	WIANEK, NAPIS: VOT X MULT XX, PŁAZ WIAN- KIEN - NK	"	13	1	MONETA BITA W NIKOMEDIA.
"	CONSTANTINUS II MAGNVS	337-340 AD	GŁOWA NAKRYTA CHUSTKĄ, NAPIS: IMP CONSTANTI- NVS PT AVGG	JEDNA POSTAĆ CEJARZA W STRO- JĘ KOBIECYM, NAPIS: - N MR, SMAL...	"	14	1	MONETA POŚMIERT- NA. ZAMIAST LIT. PP JEST PT Pam. 1948/55
"	CONSTANTINUS X	1019-67 AD	Popiersie, NAPIS: DN AELI CONSTATI- NVS NOD AVGV.	DWIE WALCZĄCE PAS- TACIE, NAPIS: FEL... ..., T, CONST	"	20	1,5	Moneta bity w Constantinopolu.
"	VALENS	364-378 AD	GŁOWA, NAPIS: DN VALENS	Postać cesarza z nóg jego miodulito NAPIS: zatarty.	"	14	1	"
"	GRATIANVS	367-383 AD.	Popiersie, NAPIS: DN GRATIANVS PP AVGV.	Siedząca postać ty- ceana, NAPIS: CONCOR- DIA AVGV SC, CONST.	"	19	1	Moneta bity w Constantinopolu.
"	ANTONIUS PIVS	138-161 AD.	GŁOWA W PROMIE- NIEJ KORONIE, NAPIS: ... V AN PIVS N....	Popiersie/kobieta	"	15	3.	"
"	MAXIMIANVS	286-305 AD.	GŁOWA, NAPIS: IMP MAXIMIANVS VG.	Stojąca postać z popie- ciem ofiżetel. NAPIS: GENIO POPVLI ROMANI ANT, A.	"	25	2.	Moneta bity w Spartakelii.

TYTUŁ RANKING CEGO	IMIE PANUJĄCEGO.	DATA PANOWA NIA	NAPISY NA MONETACH, ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATERIAŁ I WIEK MIECZA ZŁOTYCH	IRED- NICA MON. W MM.	GRU- BOLE MON. W MM.	UWAGI.
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
IMP.	CONSTANTIVS I CHLORVS	305-306 AD	GŁOWA W OPASCE; NAPIS: ... CON- STANT... PP. AV.	DWA SZTANDARY I DWÓCH RYCERZY, NAPIS: ... GL... ... ITVS, SH. A.	BRONZ	15	1.	
-	JULIANVS	355-363 AD.	POPIERSIE; NAPIS DN BLI. IVLIA NVS PP AVG	POSTAC BYKA, DWE GWIAZDKI, NAPIS: SECVRI- TAS REI PVB. - TESSA -	-	28	1,5	Moneta bita w Tesalonice.
-	"	"	GŁOWA, NAPIS; DN GL IVLIANVS NOB IMP	POSTAC RYCERZA; NAPIS: RES REI PVBICE, C, TESSA.	-	15	1	"
-	"	"	GŁOWA, NAPIS; DN IVLIANVS...	DWIE WALCZĄCE POSTACIE RYCERZY, KŁĘBACZY KONI, NA- PIS: ... MP... A....	-	14	1	
-	VALENS	364-378 AD.	POPIERSIE, NAPIS; DN VALENS PP AVG.	POSTAC USKRZYDŁO- NA, W RĘKACH TRZY- MA WIJĄCE SIĘ WIEJE GWIAZDKA I PUNKT, NAPIS: SECVRITAS REIPVBICEAS SHAO	-	18	1	
-	"	"	GŁOWA; NAPIS; DN VALENS PP AVG.	WZRYTKO JAK WYŻEJ, TYLKO DZIE GWIAZDZKI I PUNKTY	-	15	1	
-	VALENTINIANVS	375-392 AD	GŁOWA, NAPIS; DN VALENTIN- IANVS PP AVG.	POSTAC CESARZA ZE SZTANDAREM W RĘCY U STÓP JEGO NIEWI- NIK, NAPIS: S L... ... I APO....	-	16	1	
-	"	"	"	"	-	16	1	+ 2 baroko mincowe
-	HONORIUS	392-423 AD	GŁOWA; NAPIS; ... HONORI...	STOJĄCA POSTAC, NAPIS; ... M. AV ...	-	11	1	
-	ARCADIUS	395-408 AD	GŁOWA, NAPIS; DN ARCADIVS PP AVG.	USKRZYDŁONA POS- TAC, KRZYŻEK, NAPIS: SHIVINIT ... ANT	-	11	1	Bitą w Antiochii.
-	THEODOSIVS I.	379-395 AD	GŁOWA, NAPIS; DN THEODOSIVS PP AV.	USKRZYDŁONA POSTAC, NAPIS: VICTORIA AVGVG - ASIS	-	12	1	
-	MARIANVS	450-457 AD.	POPIERSIE; NAPIS; DN MI. MARIA.	MONOGRAM CHARY- TOS, X W NAPIS: SALVS DDN MA...	-	21	1.	
-	ZENO	474- 491 AD.	GŁOWA; NAPIS; DN Z... PA 2... ZEN... PA 3.4) - ORAZ.	MONOGRAMY W WIANCU 1) RE 2) RE 3) RE 4) RE	-	8	1	4 MONETY, - JEDNA TYTU, ALE INNYCH 3

KRAJ WYPR. SCO	IMIĘ PANUJĄCEGO	DATA PANOWA- NIA	NAPISY NA MONETACH ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATER- IAŁ Z KRIEŁO MON. ZROB.	ŚRED- NICA MONET W mm.	GRU- DOŚĆ MONET W 1/2.	UWAGI.
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
BYZCZ	ANASTASIVS	499-518 AD	POPIERSIE; NAPIS; DN ANA...IVS PP AVG.	$\frac{M}{CON}$	brąz	22	15	
"	JUSTINIANVS	527-565 AD	POPIERSIE; NAPIS; DN JUSTINIANVS PP AV.	$\frac{I}{CON}$	"	14x19	15	MONETA OKRĄGŁA (przeprawy- korytarz)
"	"	"	POPIERSIE EN FACE, NAPIS; DN IUSTINI- ANVS PP AVS.	$\frac{ANNO}{B} \frac{I}{X} \frac{XX}{B}$	"	22	2.	
"	MAVRITIVS TIBERIVS	582-602 AD	POPIERSIE EN FACE, W JEDNYM KĄCIE COŁOS W DRUGIM TĄBEKO- NAPIS; DN MAVRI- TIVS - NPAVΓ	$\frac{ANNO}{B} \frac{M}{E} \frac{X}{III}$ THCLP	"	25	2.	Biła w Antiochii.
"	FOCAS	602-610 AD	POPIERSIE EN FACE, NAPIS: (FOCANO ZATARTY)...OO	$\frac{ANNO}{B} \frac{I}{E} \frac{I}{CON}$	"	25	2	
"	MAVRITIVS TIBERIVS	582-602 AD	POPIERSIE EN FACE NAPIS: ... MAVRIT TIBER PP AV.	$\frac{ANNO}{B} \frac{I}{K} \frac{III}{B}$	"	19	15	
"	FOCAS	602-610 AD	POPIERSIE EN FACE, NAPIS; DN FOCAS PER PAV.	$\frac{X}{CONS}$	"	23	15	
"	"	"	POPIERSIE EN FACE, W PR. KĄCIE COŁOS, NAPIS: DN FOCA.	$\frac{ANNO}{B} \frac{X}{X} \frac{X}{X} \frac{X}{X} \frac{X}{X}$ KYZO	"	25	2.	
"	"	"	POPIERSIE EN FACE, NAPIS; ... CAS PP AVS.	$\frac{ANNO}{B} \frac{I}{K} \frac{U}{B}$	"	20	15	
"	"	"	POPIERSIE EN FACE, NAPIS; NCP	$\frac{ANNO}{B} \frac{I}{K} \frac{X}{X}$	"	20	15	
"	FOCAS I LEONTIA	"	Śmie postacie, NAPIS: DN FOCAS PP AV.	$\frac{ANNO}{B} \frac{I}{M} \frac{U}{I}$ THEUP	"	26	2.	
"	CONSTANS II	641-669 AD	GEŁWA W PROF. NAPIS: DN FL C...ANS...VS.	SIŁANBAR - DWÓCH RYCERZY; NAPIS: GLORIA...ITVS R.P.	"	14x17	1	kontakt przeprawy
"	CONSTANTIVS CHLORVS	305-306 AD.	GEŁWA W PROFILU NAPIS: CONSTANTIVS NOB...VS	DWIE WALCZĄCE POSTACIE; NAPIS: ... TIO. SMNS - S.	"	17	2	
"	CONSTANS II	641-669	GEŁWA W PROF. NAPIS: CONSTANS PP AVS.	DWIE POSTACIE ANIOBÓW; NAPIS: mimo zatarty	"	25	15	14

ANEKS I

TYTUŁ PAMI.	JMIE PANU/A/CEBO	DATA PANO- WANIA	NAPISY NA MONECIE ORAZ CHARAK- TERYSTYCZNE CECHY.		MATER- IAŁE IŁE W G. MON. 200.	J. KR. MONET W M/M	GRU- BOIC MONET W M/M.	UWAGI.
			STRONA PRAWA	STRONA LEWY				
CEZAR	CONSTANTIVS X	1057- 1067	POPIERSIE W PROF., LITERA Δ, NAPIS: DN CONSTANTIVS PPAVG.	DWIE WALCZĄCE POSTACIE; NAPIS: FELTEMPREPAR AT...	bronz	21	1,5	
"	"	"	POPIERSIE W PROF., DN CON... S PPAVG	DWIE WALCZĄCE POSTACIE; NAPIS: FELTEMPREPAR ATIO, I. -	"	21	2	
"	"	"	POPIERSIE W PROF., LITERA Δ, NAPIS: ...NTANTIVS PPAVG	DWIE WALCZĄCE POSTACIE; NAPIS: FELTEMPR... ..., CONST.	"	21	1,5	
"	"	"	POP. W PROF, NAPIS: DN CONSTANTIVS PPAVG	DWIE WALCZĄCE POSTACIE; NAPIS; FELTEMPREPARA TIO. LITER A	"	16	1	2 monety (jedna b. ta denkrotonie)
"	"	"	POP. W PROF. NAPIS: ... STAN... AVG.	DWIE WALCZĄCE POSTACIE; NAPIS; FELTEMPRE... ..., CONS.	"	16	1	2 monety
"	"	"	POP. W PROF. NAP. MOONO ZATARTY.	" " " MOONO ZATARTE	"	15	1	3 monety
"	"	"	"	STOJĄCA POSTAC RYCERZA, NAPIS: ... PBLICE, ANT.	"	15	1	
"	"	"	"	STOJĄCA POSTAC, NAPIS: DN CON... ...	"	10	1,5	
"	CONSTANTIVS II	335-361 AD.	Popiersie w profilu, NAPIS: ... TIVS PPAVG.	Stojąca postać cezara, NAPIS: GLORIA... ANO... ...	"	20x8	1,5	książki pompadony
"	"	"	Geowa w profilu, NAPIS: brak	Dwie postacie rycerskie przy wład- danie - napisu brak	"	15	1,5	
"	CONSTANTINVS II	337-370	Geowa w profilu, NAPIS: ... TANTINVS MAX AVG.	Dwie postacie rycerskie przy wład- danie, NAPIS: GLOR IA EXER... SMNA.	"	15	1	
"	"	"	"	"	"	15	1	15
"	CRISPVS	315-396	Geowa, NAPIS: CRISPVS NOBILIS PPAVG.	Napis zatarty VOT V MFLT X ONS XX TSA	"	19	1	Moneta b. ta w Teslonie.

TYTUŁ PANUJĄCEGO	IMIĘ PANUJĄCEGO	DATA PANOWANIA	NAPISY NA MONETACH ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATERIAŁ I WAGI MONETA ZŁOŻONA	ŚREDNICA MONETY W M.M.	GRUBOŚĆ MONETY W M.M.	UWAGI	
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA					
CEZAR	JUSTINUS I ZOFIA	565-578 A.D.	POSTACIE JUST. I Z. SIEDZĄCE NA TRONIE NAPIS: DN. IVSTI NVS PP AV.	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ CON	BRONZ	28	2.	CON = KONSTANTYNOPOL.	
"	MAURITIVS TIBERIVS.	582-602 A.D.	POPIERSIE (EN FACE) NAPIS: DN. MAVRICI TIBER PP AVG.	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ CON	"	26	2.	"	
"	"	"	POPIERSIE (EN FACE) NAPIS: ... BER AV. CV NNO.	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ CON	"	25	2.	MONETA POWTÓRNIE BITA, ZIELONY NAPIS "NNO" POCHOZIŁ Z PIERWSZEJ MONETY URSO BICIA, ZAM. W NIPOL.	
"	"	"	POPIERSIE (EN FACE) NAPIS: ... MAV... TIBER PP A.	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ CON	"	30	2.	CON = "	
"	"	"	POPIERSIE (EN FACE) NAPIS: S P S M C I A N T	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ III \end{matrix}$ THE UP'	"	28	2.	MONETA BITA W ANTYOCHII. THE UP = STARA NAZWA ANTYOCHII. H = E U = U	
"	JUSTINUS I ZOFIA	565-578 A.D.	POSTACIE JUST. I ZOF. SIEDZĄCE NA TRONIE NAPIS: DN IVSTI NVS PP AVG.	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ GI \end{matrix}$ NIKO	"	28	2.	NIKO = NIKOMEDIA	
"	"	"	"	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ NIKO	"	28	2.	"	
"	"	"	NAPIS NIECZYTELNY.	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ NIKO	"	28	2.	"	
"	"	"	"	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ CON	"	28	2.	CON = KONSTANTYNOPOL G = V	
"	HERACLIVS	610-640 A.D.	POPIERSIE (EN FACE) NAPIS NIECZYTELNY.	$\begin{matrix} A \\ N \\ N \\ O \end{matrix} \begin{matrix} + \\ M \\ \Delta \\ II \end{matrix}$ CON	"	28	2.	MONETA B. ZNISZCZONA. ZNAL. W MADRYCIE.	
"	BASIL II	976-1025 A.D.	POSTACIE W AUREOLI, NAPIS: E... N... Y..	ICIXC NIKA	"	28.	2.	IC = Jezus XC = Chrystus N = NAZAREŃSKI KA = KRÓL.	
"	"	"	"	NAP. BRAK	+ IHSYS XRISTYS BASILEOS BASILE	"	30	2.	H = E / Jezus Chrypius 4 = U / Król królów X = H B = B
"	"	"	POSTACIE W AUREOLI SIEDZĄCA NA TRONIE, NAPISY BRAK	- + - IS XS BASILE BASIL - U -	"	25x28	2.	I = Jezus X = Chrystus	
"	RZYM KONSULARNY	150-100 p.Ch.	GŁOWA W PROFILU, NAPIS: BONEVENT	OSTARZ, NAPIS: PUTEAS SCRIBO	SREBRO	18	1.	Bonus eventus = dobre wieści - dobre zdarzenia.	
CEZAR	AUGUST	44 p.Ch.	GŁOWA W PROFILU, NAPISY BRAK.	WIANEK W NIM NAPIS: AVGVSTVS.	BRONZ	25	2.		
"	NERON	54-68 A.D.	GŁOWA W PROFILU, NAPIS: ...	WIANEK W NIM LITERY SC.	"	23	2.	MONETA BITA W ANTYOCHII. SC = SENAT. CONSUL.	

STAROBYTNE MONETY ZE
ZBIORU ANTONIEGO KLEINA.

TYTUŁ PANUJA- CEGO	IMIĘ PANUJĄCEGO	DATA PANOWA- NIA (DATA MN.)	NAPISY NA MONETCE, ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY.		MATERIAŁ I IAKIEGO MONETA ZROBIONA	ŚRED- NICA MON. W MM.	GRU- BOŚĆ MON. W MM.	U W A G I.
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
Bazylez	ALEXANDER W.	358-336 p. ch.	GŁOWA ALEX. W LWIEJ SKÓRZE	GOŁA KRÓL. I NAD ALEXANDPOY	BRONZ	15 7/8	1-3	NAPIS MOCNO ZATARTY
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	12 -	2 -	
"	PTOLEMEUSZ	327 p. ch.	GŁOWA ZEUSA (JOWISZA)	STOJĄCY ORZEŁ, IN- SJVONIA KRÓL. - NAPIS: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΠΤΟΛΕ ΜΑΙΟΥ -	" - "	42.	5-6	
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	30	4-5	
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	25	3.	CECHA WYBITA WYCIERNIA PÓŻNIEJ.
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	30	3,5	
"	" - "	" - "	GŁOWA PTOLEMEUSZA W LWIEJ SKÓRZE	" - "	" - "	19.	3.	
"	" - "	" - "	GŁOWA ZEUSA (JOWISZA)	" - "	" - "	25	3.	
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	23	3.	
" 480 15 480 480 680 500	" - "	" - "	GŁOWA PTOLEMEU 322.	" - "	" - "	18.	2	
Flp ^o	SELEUKOS	323 p. ch.	Głowa	RYBA NAPIS CARVSKI.	" - "	12-15	2.	CARIA - AZIA - MACEJIA. RYBA = WIPŁORYB.
"	ANTIOCHUS EPIFANES II.	246 p. ch.	GŁOWA W KORONIE	STOJĄCY ORZEŁ, NAPIS: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ.	" - "	20	3.	KORONA PRONIKNIĘTA
"	ANTIOCHUS WIELKI III.	222-187 p. ch.	" - "	STOJĄCA POSTAĆ BOGI NI I LASKAWY NAPIS: ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ	" - "	14	2.	BRZGI MONETY KARROWANE. KORONA PRONIKNIĘTA
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "
"	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "	" - "
"	DEMETRIUSZ I	162-150 p. ch.	GŁOWA NA NIEJ WIANEK	PALMA - NAPIS ΒΑΣ... ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΛΙΤΕΡΥ Η Λ	" - "	13	2	H = E.
"	ALEXANDER I BULAS	150-145 p. ch.	" - "	STOJĄCA POSTAĆ W TĄDZE. NAPIS	" - "	15	2	

TYTUŁ PANUJĄCEGO	IMIĘ, PANTJA, COGO.	DATA PANOWANIA	NAPISY NA MONETACH, ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATERIAŁ Z JAKIEGO MONETA ZROBIONA	ŚREDNIA MONETY W M.M.	GRUBOŚĆ MON. W MM.	UWAGI.
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
BRONZ	DEMETRIUS I NIKATOR.	146-140 124-125 p.c.	GŁOWA	STATER - NAPIS ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ... .. ΤΙΡΑΕ...	BRONZ.	20	4.	H = E
"	" " "	" " "	" " "	TRÓJNOG - NAPIS ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ... .. ΤΙΡΑΕ	" " "	19	3.	" " " ΤΙΡΑΕ = TYRUS
"	MONETA MICHA CAESAREA.	IV WIEK AD.	GŁOWA	POSTAĆ BYNA	" " "	10.	1,5.	
"	" " "	" " "	" " "	TRZY STOIKI	" " "	9.	1,5	
"	MONETA MICHA ACCO - PROLENAIS	IV WIEK AD.	GŁOWA	RÓD ORBITOSI NAPIS: ... ΑΤΟΓΕΜΑΥΣ...	" " "	13.	2.	
"	" " SIDON (FENICJA)	37 AD.	GŁOWA	STATER - NAPIS ΣΙΔΟΝΕΑΕ - Ρ.	" " "	15	2.	ΣΙΔΟΝΕΑΕ = SIDON
"	" " TYRUS (FENICJA)	93-195 AD.	GŁOWA W TRÓJZĄBNEJ KORONIE.	STATER - NAPIS ... ΤΙΡΑΕ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ.	" " "	19	2	ΤΙΡΑΕ = TYRUS.
CEZAR	TRAIANUS	98-117 AD.	GŁOWA, NAPIS SIŁNIE ZATARTY	WIANEK - LITERY SC.	" " "	28	2,5	SC = SENATUS CONSULTUM = POSTANOWIENIE SENATU
"	" " "	" " "	GŁOWA W WIANKU NAPIS: ... TRAIANVS AVG.	POSTAĆ CEZARA PODPISZĄCĄ KEKE DO PODPISZĄ KU SOLNIEROWI. LITERY: L IE	" " "	35.	3.	
"	ALEXANDER PIVS / SEVERUS	222-235 AD.	GŁOWA W WIANKU NAPIS: IMP ALEXANDER PIVS AVG.	BIEGNĄCA POSTAĆ MARSJA - NAPIS: MARS VICTOR S.C.	" " "	30	4.	SC = SENATUS CONSULTUM = POSTANOWIENIE SENATU.
"	MAXIMINUS PIVS.	235-238 AD.	GŁOWA W WIANKU NAPIS: IMP. MAXIMINVS PIVS AVG.	STOJĄCA POSTAĆ Z SZTANDARDAMI RZYMSKIMI. - NAPIS PRO ESMIA... S.C.	" " "	28	3.	SC = " " "
"	HAER RAE MONETA MICHA ANTOCHIA. MARCIA OTACLA SEVERA.	244-249 AD.	GŁOWA - NAPIS: ANTONINVS MAP OTAKIA CE DE AVG.	GŁOWA KOSIECA W TRÓJZĄBNEJ KORONIE. NAD GŁOWĄ BIEGNĄCY JEPOU - (KORONA) NAPIS: ANTOX - VON... ANTOX - TERY... ANTOX S.C.	" " "	30	2,5	 = KORONA SC = SEN. CONS.
"	ANASTASIVS	444-518 AD.	PODPISZĄCIE. NAPIS: DN ANASTASIVS PP AVG.	 CON	" " "	30	2	CON = KONSTANTYNOPOL
"	" " "	" " "	PODPISZĄCIE NAPIS: DN ANASTASIVS PP AVG.	 CON	" " "	32	2.	" " "
"	" " "	" " "	PODPISZĄCIE, NAPIS: DN ANASTASIVS PP AVG.	 CON	" " "	33	2	" " "

Typu panu- jącego	IMIĘ PANUJĄCEGO	DATA PANOWA- NIA	NAPISY NA MONETACH, ORAZ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY		MATER. IŁĄCZ TAKIEGO MON. LEGBIUM	ŚRED- NICA MONETY W M.M.	GRUBOŚĆ MONETY W M.M.	U W A G I :
			STRONA PRAWA	STRONA LEWA				
CEZAR	ANATASIVS	499-518 AD.	POPIERSIE, NAPIS: DN ANATASIVS PP AVG.	$\frac{+M}{CON}$	BRONZ	30.	2.	CON = KONSTANTYNOPOL
"	"	"	POPIERSIE, NAPIS: DN ANATASIVS PP A	$\frac{+K}{CON}$	"	28.	2.	K = 20
"	JUSTINIANVS	527-565	POPIERSIE (EN FACE), NAPIS: DN IVSTINI ANVS.	$\frac{ANM \begin{matrix} + \\ \Gamma \\ III \end{matrix} X}{THUP}$	"	31	2	W NAPIESIE JUSTINIANVS 4 POK LITERY "S" THUP = STARA NAZWA ANTYOC POL. W STAREM LICE = H = E; U = K; P = R.
"	"	"	POPIERSIE W PROFILU, NAPIS: DN IVSTINIANVS PP AV.	$\frac{+M}{CON}$	"	30	2.	CON = KONSTANTYNOPOL
"	"	"	POPIERSIE W PRO FILU, NAPIS: DN IVSTINIANVS...	$\frac{+M}{THEUP}$	"	30	2.	THEUP = STARA NAZWA ANTYO- CII.
"	"	"	POPIERSIE W PRO FILU, NAPIS: ... INIANVS PP AV.	$\frac{+M}{CON}$	"	28	2.	CON = KONSTANTYNOPOL
"	JUSTINVS II	565-578	POPIERSIE W PRO- FILU, NAPIS: DN IVSTINVS PP A.	$\frac{+M}{CON}$	"	30	2.	"
"	"	"	POPIERSIE W PRO FILU, NAPIS: DN IVSTI + NVS PP AVG.	$\frac{+M}{NIK M}$	"	28	2.	NAPIS "IVSTINVS" ROZDZIELONY PO "I" = *KROKOWYKIEH NIK M = NIKODIMEDIA
"	"	"	POPIERSIE W PRO- FILU, NAPIS: DN IVSTINVS PP AVG.	$\frac{+M}{CON}$	"	28	2	CON = KONSTAT.
"	"	"	GEOMA W PROF. NAPIS: DN IVSTINVS PP AV.	$\frac{I+b}{AAE \Xi}$	"	15	1	W NAPIESIE "IVSTINVS" LITERY "ST" - USTAWIONE = = "H" - (WYGLĄD JAK "H") Ib = 12.
"	"	"	$\frac{+}{S}$ NAPIS: DN (ZARTARIE)	S	"	13	1	S = 6
"	"	"	POPIERSIE W PRO- FILU, NAPIS: DN IVST..... AVG.	$\frac{+M}{CON}$	"	30	2	BRZE HIECJA BICIA MONETY
"	JUSTINVS II i ZOFIA	" X = 574/5 AD.	POSTACIE JUSTI- NIANA I ZOFII, NAPIS: NVS PP AVG.	$\frac{ANM \begin{matrix} + \\ \Gamma \\ III \end{matrix} X}{TES}$	"	18	2.	OC } 306 (OC = GRECKI TES = ŁACINA)
"	"	"	POSTACIE JUSTI- I ZOF. SIEDZĄCE NA TRONIE, NAPIS DN THEUP....	$\frac{ANM \begin{matrix} + \\ \Gamma \\ III \end{matrix} X}{THEUP}$	"	28	2.	THEUP = ANTYOCIIA
"	"	"	POSTACIE JUSTI- I ZOF. SIEDZĄCE NA TRONIE, NAPIS SU BRZE.	$\frac{ANM \begin{matrix} + \\ \Gamma \\ III \end{matrix} X}{CON}$	"	29	2	MONETA DWUKROTNIE BITA, RYSUNEK ZIELONY I PIERWOTNEGO BICIA. -

Aneks II

Appendix II

Spis monet z kolekcji Antoniego Kleina.
Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

List of coins from the collection of Antoni Klein.
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz.

Listy monet należących do Antoniędz
I. Klejwa. —

Lp.	PANUJĄCY	OKRES PANOWANIA	RODZAJ METALU	UWAGI. —	
1.	2m. 1947/105 ALEKSANDER W.	326-323 328-326	miedź.	Okolice JAFFY. PALESTYNA.	1
2.	2m. 1947/106	— " —	— " —	Gaza — " —	2
3.	SELEVKOS 2m. 1947/107 (CARIA AZIA M.)	323. —	— " —	Caesarea. — " —	3A
3a	— " 2m. 1947/108	323-200	— " —	Gaza — " —	4
3b	— " 108	323-200	— " —	— " — " —	5, 20
4.	2 (Grecja 2m. 1947/109) Kleopatry IV. z którą 5-56-250/m. etc.	— " —	— " —	Rzym nad m. Śródziem. mójch Tel. Apisem à Apollonię.	6.
5.	PTOLEMEVSZ I 2m. 1947/110	206-235	— " —	Becco - Palestyna	7
6.	— " 2m. 1947/111	— " —	— " —	Gaza — " —	8
7.	— " —	— " —	— " —	— " — " —	9
8.	— " — 2m. 1947/112	— " —	— " —	Apollonia — " —	10
9.	— " —	— " —	— " —	— " — " —	11
10.	— " — 2m. 1947/113	— " —	— " —	Okolice Apollonii — " —	12.
11.	— " — 2m. 1947/114	— " —	— " —	? - (Palestyna)	13
12a	— " — 2m. 1947/115	— " —	— " —	Sumeil — " —	14.
12.	Seleukos - 2m. 1947/116	206-280	srebro	Gaza — " —	15.
13.	ANTIOCHUS III. W. 2m. 1947/117	223-187.	miedź.	Okolice Jaffy.	16
13.	— " —	— " —	— " —	— " — " —	17
13.	— " —	— " —	— " —	— " — " —	18
14.	— " —	— " —	— " —	ATLIT - Palestyna	19
14.	— " —	— " —	— " —	— " — " —	20
14.	— " — 2m. 1947/118	— " —	— " —	— " — " —	21
14.	— " —	— " —	— " —	— " — " —	22
14.	— " —	— " —	— " —	— " — " —	23.
15.	PTOLEMEVSZ V 2m. 1947/119	205-180	— " —	Gaza — " —	24
15	— " —	— " —	— " —	— " — " —	25.
16.	PTOLEMEVSZ VI 2m. 1947/120	163-146	— " —	Apollonia — " —	26.
17.	DEMETRIUS I 2m. 1947/121	161-150	— " —	— " — " —	27
17a	— " — 2m. 1947/122	— " —	— " —	Antiochia - Syria	28
18	ALEKSANDER I 2m. 1947/123	152-144	— " —	Jaffa - Palestyna	29
19	BALAS 2m. 1947/124	— " —	— " —	— " — " —	30
20	DEMETRIUS II 2m. 1947/125 (B. Tyruści) NIKATOR	146-140. 124-129-125.	— " —	Okolice Jaffy — " —	31.

- 2. -

L. p.	PANUJACY	OKRES PANOWANIA	ROZTAJ METALU	U w a d i. -	
21.	DEMETRIUS II. ^{Ann. 1947/117} MIKATOR w. b. u TYRUSIE.	146-140, 129-125.	miedź.	Okolice Sameju Palestyna	32
22	ANTIOCHUS VI. ^{Ann. 1947/116}	144-142	"	okolice Jaffy - " "	33
23.	ANTIOCHUS VII. ^{Ann. 1947/117} (EYEBTEPOY)	138-128	"	" " " "	35.
24	" " ^{Ann. 1947/118}	" "	"	St. lit. - " "	36
24	" " ^{Ann. 1947/118}	" "	"	" " " "	37.
25.	Reyū Konsularny ^{Ann. 1947/119}	150-100	srebro	okolice Jerolimy, Pal.	38
26	moiceta n. PTOLEMAIS / Acco ^{Ann. 1947/120}	1. w. A.D.	miedź	okolice Jaffy. Pal.	39
27	moic. n. CAESARIA ^{Ann. 1947/121}	1. w. A.D.	"	Cezarya Palestyna	40
27	" " ^{Ann. 1947/121}	" "	"	" " " "	41
27	" " ^{Ann. 1947/121}	" "	"	" " " "	42.
28	moic. migdla Sidon ^{Ann. 1947/122} (Fenicja)	± 87. A.D.	"	Apollonia - " "	43
29	moic. migdla Tyrus ^{Ann. 1948/1} (Fenicja)	93-195 AD.	"	St. lit - " "	44.
29	" " ^{Ann. 1948/1}	" "	"	" " " "	45.
30	MELOS - Grecja ^{Ann. 1947/123}	11. w. P.C.H.	"	okolice Jaffy. - " "	46
31.	ARGUST ^{Ann. 1948/2}	24-20 44 P.C.H.	"	okolice Ramatganin (palestyna)	47
32.	NEROU. ^{Ann. 1948/3}	54-68 AD.	srebro	okolice Aleksandrii	48.
33	" " ^{Ann. 1948/3}	" "	"	" " (Egipt)	49.
34	Habitan? ^{Ann. 1948/4}	147-138 (p. Ch.)	miedź.	" " " "	49.
35	Augustus ^{Ann. 1948/5}	27 p. Ch. - 14 p. Ch.	"	Rskalon Palestyna	50.
36.	Vespa s i A N K S ^{Ann. 1948/6}	69-79 AD. (1. w. P.C.H.)	srebro	okolice Jaffy - " "	51.
37	Julia Augusta ^{Ann. 1948/7} (Donna)	79-90 " "	"	Apollonia - " "	52.
38	DOMITIANUS ^{Ann. 1948/8}	81-96 " "	"	okolice Jaffy - " "	53
39	AUGUSTVS ^{Ann. 1948/9}	81-96 " "	miedź	Ramle - " "	54.
40	MARCUS VLAIVS TRAIANVS ^{Ann. 1948/10}	98-117 " "	"	okolice Jerolimy - " "	55
41	" " ^{Ann. 1948/10}	" "	"	Samelj. - " "	56
42	" " ^{Ann. 1948/10}	" "	"	" " " "	57
43	" " ^{Ann. 1948/11}	" "	srebro	" " " "	58
43	" " ^{Ann. 1948/11}	" "	srebro	Apollonia - " "	59

- 3. -

L. p.	Pauijgcy	Okres porównawczy	Rochej metelu	Uwagi	
44.	Rzymi Dm. 1948/12	7. h. AD.	miedz.	Amāi - Transjordanā	60
45.	Amāi ! Greja Dm. 1948/13	III-IV. AD.	- " -	Rauile Palestyna	61
46	Antoniūsi Dm. 1948/14	138-161 AD.	- " -	Amāi - Transjordanā	62
47	Caracalla Dm. 1948/20	211-217	srebro.	Amāi - Palestyna	63
48	- " Dm. 1948/21	- " -	miedz.	CAESAREA - " -	64
49.	MACRINUS Dm. 1948/22 MARCUS OPELIUS SEWERS	217-218	miedz.	Rauile - Palestyna	65
50.	Elagabalus Dm. 1948/23	218-222	- " -	Jaffa - " -	66
51	- " -	- " -	- " -	- " -	67
52	- " -	- " -	- " -	- " -	68
53	- " -	- " -	- " -	- " -	69
54	- " - Dm. 1948/24	- " -	- " -	Bootra - Izrah	70
55	- " - Dm. 1948/25	- " -	- " -	Haifa Palestyna	71
56	Alexandros Pius Dm. 1948/26 (Sewerus)	222-235	- " -	Cholice Jaffy - " -	72
57	Maximinus Pius Dm. 1948/27	235-238	- " -	- " -	73
58	Gordianus Pius Dm. 1948/28	238-244	- " -	Jaffa - " -	74
58a	Florianus - Dm. 1948/29	276 A.D.	- " -	- " -	75
59	Philippus (Paxer) Dm. 1948/30	244-249	- " -	Cholice Apolloni.	76
60	- " - Dm. 1948/31	- " -	srebro	Haifa - Palestyna	77
61	MARCIA OTACILIA SEVERA Dm. 1948/32	244-249	bronz	Gaza - " -	78
62	- " -	- " -	- " -	- " -	79
63	- " - Dm. 1948/33	- " -	- " -	Haifa - " -	80
64.	Trajanus Dm. 1948/34	249-257	- " -	Sucej'l - " -	81
65	Volussianus Dm. 1948/35	257-259	- " -	Gaza - " -	82
66	- " - Dm. 1948/36	- " -	- " -	Jerzolima - " -	83
67	Herennia ETRUSKILA Dm. 1948/37	257	- " -	- " -	84
68	Gallienus Dm. 1948/38	253-268	- " -	- " -	85
69	- " -	- " -	- " -	Prany breg mch. Jerolim	86.
70	- " -	- " -	posrebrana	blizy mianie mury (sreb.)	87.
71	- " - Dm. 1948/39	- " -	- " -	- " -	88
72	- " -	- " -	- " -	- " -	89
73	- " -	- " -	- " -	- " -	90
74	- " -	- " -	- " -	- " -	91
75	- " - c.d.n.	- " -	- " -	- " -	92.

- 4. -

L p.	PANVIACY	Okres panovaniá	Rodaj metalu	Miraji. -	
76	Salonina (zona Gallinusa)	c.d. 253-268	medek.	Trang bug udi Jarlwa, blatj mériane miring (skorb)	93
77	Valerianus (Pater)	253-259	" "	" " "	94
78	Claudius	268-270	medek, pombriša	" " "	95
79	" "	Dnr. 1948/54	" "	" " "	96
80	" "	" "	" "	" " "	97
81	" "	" "	" "	" " "	98
82	" "	" "	" "	" " "	99
83	Aurelianus	Dnr. 1948/38 270-275	bronc	Jerolimua Palatyna	100
84	" "	Dnr. 1948/39	" "	Sunajl.	101
85	Probus	Dnr. 1948/40 276-282	" "	Gaza	102
86	" "	" "	" "	" "	103
87	" "	Dnr. 1948/41	" "	Jerolimua	104
88	" "	" "	" "	Jaffa	105
89	" "	Dnr. 1948/42	" "	" "	106
90	Numerianus	Dnr. 1948/43 283-284	" "	Jerolimua	107
91	Diocletianus	Dnr. 1948/44 284-305	" "	Caesarea	108
92	" "	" "	" "	" "	109
93	" "	" "	" "	" "	110
94	" "	Dnr. 1948/45	" "	Gaza	111
95	" "	" "	" "	Jaffa	112
96	" "	Dnr. 1948/46	" "	" "	113
97	" "	" "	" "	" "	114
98	Maximianus	Dnr. 1948/47 286-305	" "	A Hif	115
99	" "	Dnr. 1948/48	" "	oklre Rautzgan	116
100	" "	Dnr. 1948/49	" "	Sunajl	117
101	" "	" "	" "	Jaffa Palatyna	118
102	Maximianus	Dnr. 1948/50 286-305	" "	" "	119
103	Constantinus I. (Arks Ronca)	Dnr. 1948/51 300 A.D.	" "	Sunajl stavnško	120
103a	" "	151	" "	" "	121
104	Constantinus I. CHLORUS	Dnr. 1948/52 305-306	" "	oklre Hliffy.	122
105	Constantinus II (prijemstve)	Dnr. 1948/53	" "	Rautzlah	123a 123b 123c 123d
106	Galeria Valeria	Dnr. 1948/54 305-311	" "	Jaffa	124
107	Maximinus	Dnr. 1948/55 308-313	" "	Jerolimua	125
108	" "	" "	" "	" "	126
109	Galeria	Dnr. 1948/57	" "	" "	127
110	Maximianus	Dnr. 1948/58	" "	" "	128

- 5. -

L. p.	Painijey	Okres patrowaniá	Radai metala	Mwagi. —	
111.	CONSTANTINVS MAGNVS	306 - 327	broiz.	Suucijl, Palatya	129
112.	"	"	"	Jaffa.	130
113.	"	"	"	Oholice Tel-Aviv.	131
114.	"	"	"	Suucijl.	132
115.	"	"	"	"	133
115.	"	"	"	"	134
116.	"	"	"	"	135
117.	"	"	"	"	136
118.	"	"	"	Jaffa.	137
119.	Licinius	317 - 323	"	Jerolimia	138
120.	Licinius sen.	315 - 318	"	Suucijl.	139
121.	"	"	"	"	140
122.	Licinius iun.	317 - 323	"	"	141
123.	"	"	"	Jaffa.	142
124.	"	"	"	"	143
125.	CRISPVS	315 - 326	"	Jerolimia	144
126.	"	"	"	"	145
127.	Constantius II.	337 - 361	"	oholice Ramat Gan	146
127.	jako Augustus	"	"	"	147
127.	"	"	"	"	148
127.	"	"	"	"	149
128.	Constantinus II	"	"	"	150
128.	"	"	"	"	151
128.	"	"	"	"	152
128.	"	"	"	"	153
129.	Constantinus I	"	"	"	154
129.	Constantinus I	"	"	"	155
130.	Constantinus I	337 - 340	"	Jaffa.	156
130.	Constantinus I	"	"	"	157
130.	Constantinus II	"	"	"	158
130 ^a .	FLORIANVS	276 - 278	"	Suucijl.	159
130 ^a .	NICOLAOS	162. 163.	"	"	160
131.	Constantinus II	323 - 361	broiz porebnicy	Hajfa.	161
131.	"	"	"	Jaffa	162
131.	"	337 .. 361	"	"	163
132.	"	"	"	"	164
132.	"	"	"	"	165
132.	"	"	"	"	166
132.	"	"	"	"	167.

6.

L. p.	Pamijrey.	Okres paitonania	Podcar metaly	Uwagi: -
133.	Constantinus II.	357-374 AD.	inred.	Suinimajl, Palestina 167
133	"	"	"	" " 168
133	"	"	"	" " 169
134.	Julianus 1948/82	355-363 AD.	"	Euans " " 171
134	"	"	"	Latrus " " 172
134	"	"	"	" " 173
135	Valeis	364-378 AD.	"	Jaffa " " 175
136	"	"	"	" " 176
136	Gratianus 1948/84	367-383 AD.	"	Ravile " " 177
137	"	"	"	" " 178
137	"	"	"	" " 179
138	Theodosius I. 1948/85	379-395 AD	"	Jerolimā " " 180
139	Valeikrianius	375-392 AD.	"	Jaffa " " 181
139	"	"	"	" " 182
140	Honorius 1948/87	392-423 AD.	"	Suinimajl " " 183
141	Arca dius	395-408	"	S. S. K. " " 184
141	"	"	"	" " 185
142	Maximianus Magnentius 1948/89	350-353	"	Jaffa " " 186
143	Zeno Valentinianus 1948/90	364-375	"	" " 187
143	Zeno nar.	374-491 AD.	"	Jerolimā " " 188
143	"	"	"	" " 189
145	Teoderik (Kral Gotov) 1948/92	493 AD.	"	Jaffa " " 190
146	"	"	"	" " 191
147	Quastanus	499-518	"	Jerolimā " " 192
148	"	"	"	Jaffa " " 193
149	"	"	"	" " 194
150	"	"	"	" " 195
151	"	"	"	" " 196
152	Justinianus I. 1948/154	527-566	"	Jerolimā " " 197
153	"	"	"	" " 198
154	"	"	"	" " 199
155	"	"	"	" " 200
156	"	"	"	" " 201
157	"	"	"	" " 202
158	"	"	"	" " 203
159	Justinus II. 1948/155	565-578	"	Jaffa " " 204
159	Justinianus I. 1948/154	527-566	"	Jerolimā " " 205
160.	Justinus II. 1948/155	565-578	"	Jaffa " " 206

Aneks III

Appendix III

Spis monet z kolekcji Antoniego Kleina.
Archiwum Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi.

List of coins from the collection of Antoni Klein.
Archive of the Archaeological and Ethnographical Museum in Lodz.

Zbiór monet należących do Antoniego Kleina .-

Panujący	okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi.-	
Aleksander W.	358-326	miedz.	Okolice Jaffy. Palestyna	1
"	"	"	Gaza " " na	2
Seleukos/Caria Azja M. W.	323.-	"	Casarea " "	3
a " "	340 - 200	"	Gaza " "	4
b " "	340 - 200	"	" " "	5
? /Grecja/	IV w p. CH.	"	Ruiny nad m. Śródziem. między Tel-Avivem a Appolonia	6
Ptolemeusz I.	316 - 284	"	Acco - Palestyna	7
"	"	"	Gaza " "	8
"	"	"	" " "	9
"	"	"	Appolonia " "	10
"	"	"	" " "	11
l " "	"	"	Okolice Appolonii " "	12
l " "	"	"	? * /Ksiazki/ ? - /Palestyna/	13
la " "	"	"	Sumail " "	14
2 Seleukos	312 - 280	srebro	Gaza " "	15
3 Antiochus III. W.	222 - 187	miedz	Okolice Jaffy " "	16
3 " "	"	"	" " "	17
3 " "	"	"	" " "	18
4 " "	"	"	Atlit Palestyna	19
4 " "	"	"	" " "	20
4 " "	"	"	" " "	21
4 " "	"	"	" " "	22
4 " "	"	"	" " "	23
Ptolemeusz V.	204 - 181	"	Gaza " "	24
"	"	"	" " "	25

	Panujacy	Okres Panowania	rodzaj metal	Uwagi .-	
16	Ptolemeusz VI	163 - 146	miedz	Appolonia Palestyna	26
17	Demetrius I	161 - 150	"	" " "	27
17a	" "	" "	"	Antiochia-Syria	28
18	Aleksander IBalas	152 - 144	"	Jaffa - Palestyna	29
19	" "	" "	"	" " "	30
20	Demetrius II /b.w Tyrusie/Nikator	146 - 140 129 - 125	"	Okolice Hajfy	31
21	Demetrius II Nikator m.b.Tyrusie	146 - 129 125.-	"	Okolice Sumejlu	32
22	Antiochus VI	144 - 142	"	Okolice Gazy	33
22	" "	" "	"	" " "	34
23	Antiochus VII /Eveitety/	138 - 128	"	" " "	35
24	" "	" "	"	Atlid	36
24	" "	" "	"	" " "	37
25	Rzym Konsularny	150 - 100	srebro	Okolice Jeruzolimy Palestyna	38
25	Moneta m.Ptolemeis /Acco/	I.w.A.D.	miedz	Okolice Hajfy	39
27	Mon.m.Caesaria	I.w.A.D.	"	Cezareja	40
27	" "	" "	"	" " "	41
27	" "	" "	"	" " "	42
28	miejska Sidou /Fenicja/	-87 A.D.	"	Appolonia	43
29	miejska Tyrus /Fenicja/	93-195AD	"	Atlid	44
29	" "	" "	"	" " "	45
30	Melos - Grecja	II.w.P.J.H	"	Okolice Jaffy	46
31	August	44 P.C.H.	"	Okolice Ramatganu	47
32	Neron	54-68 AD.	srebro	Okolice Aleksandrii /Palestyna/	48
32	" "	" "	"	" " /Egipt/	49
34	" "	" "	miedz	Askalon Palestyna	50
35	" "	" "	"	Okolice Hajfy	51
36	Vespasianus	69-79 AD.	srebro	Appolonia	52
37	Julja Augusta	79 - 90	"	Okolice Jaffy	53
38	Vomitianus	81 - 94	miedz	Ramle	54

L p	Panujący	okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi .-	
39	Traianus	98 - 117	miedź	Okolice Jerozolimy / Palestyna	55
40	Marcus Ulpius Nerwa	" "	" "	Sumeil	56
41	" "	" "	" "	" "	57
42	" "	" "	" "	" "	58
43	" "	" "	srebro	Appolonia	59
44	Rzym	I.W.AD.	miedź	Aman-Transjordania	60
45	Tapan ? Grecja	III.W.AD.	" "	Ramle Palestyna	61
46	Antonius Pius	138-161AD.	" "	Aman-Transjordania	62
47	Ceracala	211-227	srebro	Atlit Palestyna	63
48	" "	" "	miedź	Caesarca	64
49	Marcinus Sewerus Marcus Opelius Elagabalus	217-218	" "	Ramle	65
50	" "	218-222	" "	Jaffa	66
51	" "	" "	" "	" "	67
52	" "	" "	" "	" "	68
53	" "	" "	" "	" "	69
54	" "	" "	" "	Bostra Irak	70
55	" "	" "	" "	Hajfa Palestyna	71
56	Alexander Pius / Serwarus /	222- 235	" "	Okolice Jaffy	72
57	Maximinnus Pius	235- 238	" "	" "	73
58	Gordianus Pius	238- 244	" "	Jaffa	74
58a	" "	" "	" "	" "	75
59	Philippus /Pater/	244- 249	" "	Okolice Appolonii	76
60	" "	" "	srebro	Hajfa -Palestyna	77
61	Marcia Otacila Seuera	244- 249	bronz	Gaza	78
62	" "	" "	" "	" "	79
63	" "	" "	" "	Hajfa	80
64	Trajanus	249- 251	" "	Sumeil	81
65	Volussianus	251- 254	" "	Gaza	82
66	" "	" "	" "	Jerozolima	83
67	Hezenia Etruskila	251	" "	" "	84

Lp	Panujący	Okres panowania	Rodzaj metalu	Uwagi	
68	Gallieus	253-268	bronz	Jerozolima Palestyna	85
69	"	"	posreb.	Prawy brzeg rzeki Jar- kon bliżej nie znane rzeczy /skarb.	86
70	"	"	"	"	87
71	"	"	"	"	88
72	"	"	"	"	89
73	"	"	"	"	90
74	"	"	"	"	91
75	"	"	"	"	92
76	Solonina/zona Gal- lieusza/	253- 268	miedz	"	93
77	Valerianus /Pater/	253- 259	"	"	94
78	Claudius	268- 270	"	"	95
79	"	"	posreb.	"	96
80	"	"	"	"	97
81	"	"	"	"	98
82	"	"	"	"	99
83	Aurelianus	270- 275	bronz	Jerozolima Palestyna	100
84	"	"	"	Smuel	101
85	Probus	276- 282	"	Gaza	102
86	"	"	"	"	103
87	"	"	"	Jerozolima	104
88	"	"	"	Jaffa	105
89	"	"	"	"	106
90	Numerianus	283- 284	"	Jerozolima	107
91	Diogletianus	284- 305	"	Caesarea	108
92	"	"	"	"	109
93	"	"	"	"	110
94	"	"	"	Gaza	111
95	"	"	"	Jaffa	112
96	"	"	"	"	113
97	"	"	"	"	114

L p	Panujący	okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi	
98	Maximianus	286- 305	brąz	Atlif Palestyna	115
99	"	"	"	okolice Ramatganu	116
100	"	"	"	Sumejl	117
101	"	"	"	Jaffa Palestyna	118
102	Maximianus	286- 305	"	"	119
103	Urbs Roma	300 AD.	"	Smuejl stanowisko IV	120
103a	"	"	"	"	121
104	Constantius I Chlorus	305- 306	"	okolica Hajfy	122
105	" pośmiertne	"	"	Ramelak	123
106	Galeria Valeria	305- 311	"	Jaffa	124
107	Maximinus	308- 313	"	Jerozolima	125
108	"	"	"	"	126
109	"	"	"	"	127
110	"	"	"	"	128
111	Constantinus Magnus	306-327	"	Sumejl, Palestyna	129
112	"	"	"	Jaffa	130
113	"	"	"	okolica Tel-Awivu	131
114	"	"	"	Sumejl	132
115	"	"	"	"	133
115	"	"	"	"	134
116	"	"	"	"	135
117	"	"	"	Jaffa	136
118	"	"	"	Jaffa	137
119	Licinius	307-324	"	Jerozolima	138
120	"	"	"	Sumejl	139
121	"	"	"	"	140
122	"	"	"	"	141
123	"	"	"	Jaffa	142
124	"	"	"	"	143
125	Crispus	315-326	"	Jerozolima	144
126	"	"	"	"	145

Lp	Panujący	okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi	
127	Constantius II.	335-361	bronz	Okolice Ramatganu	146
127	"	"	"	"	147
127	"	"	"	"	148
127	"	"	"	"	149
128	Constantius II.	"	"	"	150
128	"	"	"	"	151
128	"	"	"	"	152
128	"	"	"	"	153
129	Constantinus II.	"	"	"	154
129	"	"	"	"	155
130	Constantinus II.	337-340	"	Jaffa	156
130	"	"	"	"	157
130	"	"	"	"	158
130a	Vetranio	350-351	"	Sumejl	159
130a	"	"	"	"	160
131	Constantius III.	351-354	bronz posreb.	Hajfa	161
131	"	"	"	Jafa	162
131	"	"	"	"	163
131	"	"	"	"	164
132	"	"	"	"	165
132	"	"	"	"	166
132	"	"	"	"	167
133	Constantius III.	351-354AD.	miedz	Summejl Palestyna	168
133	"	"	"	"	169
133	"	"	"	"	170
133	"	"	"	"	171
134	Julianus	355-363AD	"	Emaus	172
134	"	"	"	Latrun	173
134	"	"	"	"	174
134	"	"	"	"	175
135	Valens	364-378AD.	"	Jaffa	176
135	"	"	"	"	177

L p	Panujący	Okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi	
136	Gratianus	367-383AD	miedź	Jaffa Palestyna	178
137	"	"	"	"	179
137	"	"	"	"	180
138	Theodosius I.	379-395AD	"	Jerozolima	181
139	Valentinianus	375-392AD	"	Jaffa	182
139	"	"	"	"	183
140	Honorius	392-423AD	"	Summejl	184
141	Arcadius	395-408	"	Atlit	185
141	"	"	"	"	186
142	Marianus	450-457	"	Jaffa	187
143	Zeno	474-491AD	"	Jerozolima	188
143	"	"	"	"	189
143	"	"	"	"	190
143	"	"	"	"	191
145	Teodorik/król Gotów	493 AD	"	Jaffa	192
146	Anastazius	499-518	"	Jerozolima	192e
147	"	"	"	"	193
148	"	"	"	Hajfa	194
149	"	"	"	"	195
150	"	"	"	" Palestyna	196
151	"	"	"	"	197
152	Instinianus I	527-566	"	Jerozolima	198
153	"	"	"	"	199
154	"	"	"	"	200
155	"	"	"	"	201
156	"	"	"	"	202
157	"	"	"	"	203
158) "	"	"	"	204
159	Justinus II.	565-578	"	Jaffa	205
159a	Justinianus I.	527-566	"	Jerozolima	206
160	Justinus II.	565-578	"	Jaffa	207

L p	Panujący	Okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi .-	
160	Justinus II.	565- 578	miedź	Jaffa Palestyna	208
160	" "	" "	" "	" "	209
161	" "	" AD	" "	Jerozolima "	210
162	" "	" "	" "	Jaffa "	211
163	" "	" "	" "	" "	212
164	" "	" "	" "	" "	213
165	Justinus II i Sofia	x-574/5AD oc-Theos-B6g Tes-Thosalni ki	" "	Appolonia "	214
166	" "	565-578	" "	Gaza "	215
167	" "	" "	" "	Atlit "	216
168	" "	Konstanty- nopol	" "	" "	217
169	" "	" "	" "	Hajfa "	218
170	" "	" "	" "	" "	219
171	" "	" "	" "	" "	220
172	" "	" "	" "	" "	221
173	" "	" "	" "	" "	222
174	" "	" "	" "	" "	223
175	" "	" "	" "	" "	224
176	Mauritius Tiberius	582-602 AD	" "	Jaffa "	225
177	" "	582-602 IX rok pano wania	" "	" "	226
178	" "	VIIr. "	" "	" "	227
179	" "	" "	" "	" "	228
180	" "	XIIIr.pan.	" "	Appolonia "	229
181	" "	582-602	" "	" "	230
182	" "	" "	" "	" "	231
183	" "	" "	" "	" "	232
184	Fokas /Focas/	602-610	" "	Jaffa "	233
185	" "	I.R.P.	" "	" "	234
186	" "	V.R.P.	" "	" "	235
187	" "	602-610	" "	Jerozolima "	236
188	" "	" "	" "	" "	237

-9-

Lp	Panujący	okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi	
189	Fokas /Focas/	602-610	miedź	Jerozolima	Pałestyna 238
190	Fokas i Leontia /Focas/	602-610 VI.	"	"	" 239
191	Heraclius	610-640	"	"	" 240
192	/z dwoma szynami/	"	"	Appolonia	" 241
193	"	"	"	"	" 242
194	Constans	641-669	"	"	" 243
194	"	"	"	"	" 244
194	"	"	"	"	" 245
195	Micheius III.	842-852	"	Jaffa	" 246
196	Basil II	976-1025	"	"	" 247
197	"	"	"	"	" 248
198	"	"	"	"	" 249
199	Constantius X	1059-1067	bronz miedź	Jaffa	" 250
199	"	"	"	"	" 251
199	"	"	"	"	" 252
199	"	"	"	"	" 253
200	Gotfrid	1100 AD	srebro	Enaus	" 254
201	Ugo Dux Burg Die	"	"	"	" 255
202	Bohemund III	1163-1201	"	"	" 256
203	Philippus III.	Antiochia 1189-1192 Tyrus	"	"	" 257
204	Henryk	1253-1267 Jerozolima i Cypr	"	Jaffa	" 258
205	"	"	"	"	" 259
207	"	"	"	"	" 260
208	Peona Domicos Vene	1205-1227	"	Jerozolima	" 261
209	Al Melak al Adil al Ayoubi	1190 AD	"	"	" 262
210	Arabsko Bizant.	600-700AD	miedź	Jaffa-Sumejl	" 263
210	"	"	"	"	" 264
210	"	"	"	"	" 265
211	"	"	"	"	" 266

Lp	Panujący	okres panowania	rodzaj metalu	Uwagi .-	
211	Arabsko-Bizant.	600-700AD	miedź	Jaffa- Sumejl	268
212	Aretas IV	9p.8h.40AD	"	Amman, Transjordanie	269
212	" /Petra/	"	"	"	270
213	"	"	"	"	271
213	"	"	"	"	272
214	Amdan Bayyin pol. Arabia	5p.ch.15AD	"	Shah Pur Indie nad zatoką Perską	273
216	Alexander Janeus	103-76p.Ch	bronz	Jerozolima	274
217	Jan Hyrkanus	67-40p.Ch	"	"	275
217a	Herod I.	37-4p.Ch.	"	"	276
217a	"	"	"	"	277
217a	prok. Herod Filipus	"	"	"	278
218	Herod Antipas	4p.Ch.39AD	"	Jaffa	279
219	prok. Coronius/pod Augustem/	8-9AD	"	Jaffa "	280
219	"	"	"	"	281
220	prok. Valerius Gratus /pod Tyberiumem	LM-5-18/19 AD	"	Emaus	282
220	"	"	"	"	283
221	"	"	"	"	284
221	"	"	"	"	285
222	prok. Poncius Pilat pod Tyberiumem	rok 16-29/ 30 AD	"	Jerozolima	286
222	"	"	"	Jaffa	287
223	Agrippa I.	LC-rok 6- 42/43 AD	"	Jaffa	288
224	"	"	"	"	289
224	"	"	"	"	290
225	prok. Antonius Rakikrok Feliks pod Neronem	rok 5-58/ 59 AD	"	Cezarcea	291
225	"	"	"	Sumejl	292
226	"	"	"	"	293
226	"	"	"	Jaffa	294
226	"	"	"	"	295

-11-

I P	Panujący	okres panowania	rodzaj metalny	Uwagi .-	
227	I Powstanie	rok 2-67/ 68 AD	bronz	Emanus	296
227	- " -	- " -	- " -	- " -	297
227	- " -	- " -	- " -	- " -	298

88 monety arabskie od VI wieku do XVIII wieku oprócz
wykreślonych brak li /jedenaście/ monet.

Wymienione wyżej monety w spisie monety otrzymałem

/ Prof. Dr. Konrad
Jażdżewski/

